1054 Budapest, Alkotmány u. 5.
Levélcím: 1391, Budapest 62. Pf. 211
Telefon: (06-1) 472-8865
Ügyszám: VJ/31/2017.
Iktatószám: VJ/31-829/2017.

Nyilvános változat!

A Gazdasági Versenyhivatal eljáró versenytanácsa a(z)

- dr. Budai István egyéni ügyvéd által képviselt **BILA 2000** Kereskedelmi és Szolgáltató Bt. (4254 Nyíradony, Bokrétás u. 28.),
- dr. Budai István egyéni ügyvéd által képviselt **BONAVILL** Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. (4254 Nyíradony, Bokrétás u. 2-4.),
- **ELEKTRO-SOL GLOBAL** Energetikai és Szolgáltató Zrt. (2230 Gyömrő, Szent István út 31.),
- Kismarton Ügyvédi Iroda által képviselt **EM-AN VILL-SEC** Villanyszerelési és Szolgáltató Kft. (8719 Böhönye, 0873/1/C/1.),
- **EURODET-LOG** Kft. (3067 Garáb, Petőfi u.13.)
- dr. Nagy Róbert Gábor ügyvéd által képviselt **ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda** Kft. (1037 Budapest, Kunigunda útja 76.),
- SBGK Ügyvédi Iroda (1062 Budapest, Andrássy út 113.) és a Siegler Bird & Bird Ügyvédi Iroda (1027 Budapest, Kapás u. 6-12, 3. emelet) által képviselt **ÉSZAK-BUDAI Tervező, Szerelő és Szolgáltató** Zrt. (1037 Budapest, Kunigunda útja 76.),
- Dudás Hargita Zavodnyik Ügyvédi Iroda (1036 Budapest, Lajos u. 66.) által képviselt **Goldex-Base** Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. (1047 Budapest, Fóti út 56. V. ép. 3. em.),
- **IN-GO** Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. (7800 Siklós, Ipartelep u. 2.),
- **JUKO** Építőipari és Szolgáltató Kft. (2112 Veresegyház, Lévai út 46.),
- Réti, Antall és Társai Ügyvédi Iroda (1055 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 78.) által képviselt **Keszmann & Bodnár** Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. (2831 Tarján, Héregi út 5.),
- Vásárhelyi & Bodoki Ügyvédi Iroda (Roosevelt Irodaház, 1051 Budapest, Széchenyi István tér 7-8.) által képviselt **METSYS** Gazdasági Szolgáltató Kft. (1131 Budapest, Reitter Ferenc u. 132.),
- Bassola Ügyvédi Iroda által képviselt **Omexom** Magyarország Villamos és Távközlési Berendezéseket Kivitelező Kft. (2045 Törökbálint, Tópark u. 1/a.),
- **PalÉv 2005** Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. (2685 Nógrádsáp, Szent István út 27.),

- Vásárhelyi & Bodoki Ügyvédi Iroda (Roosevelt Irodaház, 1051 Budapest, Széchenyi István tér 7-8.) által képviselt **SMART Install** Szerelő és Szolgáltató Kft. (1131 Budapest, Reitter Ferenc u. 132.),
- dr. Zalka Gábor ügyvéd,[1] dr. Handler Gábor ügyvéd és a Szász és Kiss Ügyvédi Iroda (1096 Budapest, Lenhossék u. 3/A., II/9.) által képviselt **SMHV Energetika** Kft. (7630 Pécs, Pécsváradi út 10.),
- dr. Baranovszky György ügyvéd által képviselt **SZINARON** Villamosipari Szolgáltató Kft. (1102 Budapest, Halom u. 8. A. ép.),
- **VILLKÁSZ** Villamos-, Légvezeték-, Kábelszerelő Kft. (9700 Szombathely, Mérleg u. 1. a.)
- **MVM Watt Eta** Hálózati és Közvilágítási Szolgáltató Kft. (7627 Pécs, Engel János József u. 6.)

eljárás alá vont vállalkozásokkal szemben gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tilalmának feltételezett megsértése miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban meghozta az alábbi

határozatot

Az eljáró versenytanács megállapítja, hogy

I. a TED 2013/S 236-411038 (KÉ 21893/2013) számú, villamos mérőhelyi szolgáltatásokkal kapcsolatos közbeszerzési tender egyes alábbi részeinek felosztása, illetve azok árainak meghatározása révén megvalósuló, versenykorlátozó célú jogsértést tanúsított

1) a 6., 9. és 12. részekre vonatkozó versenykorlátozó magatartás révén a(z)
   - EM-AN VILL-SEC Villanyszerelési és Szolgáltató Kft.,
   - ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda Kft.,
   - ÉSZAK-BUDAI Tervező, Szerelő és Szolgáltató Zrt.,
   - Goldex-Base Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.,
   - PalÉv 2005 Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. és a
   - SZINARON Villamosipari Szolgáltató Kft.;

2) a 12. részre vonatkozó versenykorlátozó magatartás révén a(z)
   - BONAVILL Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.,
   - ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda Kft.,
   - ÉSZAK-BUDAI Tervező, Szerelő és Szolgáltató Zrt. és a
   - Goldex-Base Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.;

[1] Az eljárás alá vont a VJ/31-816/2017. számú iratban kérte az eljáró versenytanácsot, hogy - valamennyi jogi képviselő részére adott megbízás fenntartása mellett - a továbbiakban az ügyben keletkezett iratokat dr. Zalka Gábor ügyvéd részére küldje meg elektronikus úton.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

3) a 12. részre vonatkozó versenykorlátozó magatartás révén a(z)

- EM-AN VILL-SEC Villanyszerelési és Szolgáltató Kft.,
- ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda Kft.,
- ÉSZAK-BUDAI Tervező, Szerelő és Szolgáltató Zrt. és a
- Goldex-Base Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.;

II. a TED 2015/S 207-376572 (KÉ 21065/2015) számú, villamos mérőhelyi szolgáltatásokkal kapcsolatos közbeszerzési tenderek egyes alábbi részeinek felosztása, illetve azok árainak meghatározása révén megvalósuló, versenykorlátozó célú jogsértést tanúsított

4) a 12. részre vonatkozó versenykorlátozó magatartás révén a(z)

- BILA 2000 Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.,
- ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda Kft.,
- ÉSZAK-BUDAI Tervező, Szerelő és Szolgáltató Zrt. és a
- Goldex-Base Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.;

5) a 9. és 12. részekre vonatkozó versenykorlátozó magatartás révén a(z)

- EM-AN VILL-SEC Villanyszerelési és Szolgáltató Kft.,
- ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda Kft.,
- ÉSZAK-BUDAI Tervező, Szerelő és Szolgáltató Zrt. és a
- Goldex-Base Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.;

6) a 4. részre vonatkozó versenykorlátozó magatartás révén a(z)

- EURODET-LOG Kft. és az
- SMHV Energetika Kft.;

amely magatartások a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpvt.) 11. § (2) bekezdés a) és d) pontjaiban foglalt tényállások megvalósításával a Tpvt. 11. § (1) bekezdésében foglalt tilalomba ütköznek.

Az eljáró versenytanács a fenti jogsértés, illetve jogsértések miatt

- a BILA 2000 Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.-t 10.000.000 Ft (azaz tízmillió forint),
- a BONAVILL Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.-t 2.000.000 Ft (azaz kettőmillió forint),
- az EM-AN VILL-SEC Villanyszerelési és Szolgáltató Kft.-t 39.000.000 Ft (azaz harminckilencmillió forint),
- az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda Kft.-t és az ÉSZAK-BUDAI Tervező, Szerelő és Szolgáltató Zrt.-t egyetemlegesen 155.000.000 Ft (azaz százötvenötmillió forint),
- az EURODET-LOG Kft.-t 55.000.000 Ft (azaz ötvenötmillió forint),

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

- a Goldex-Base Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.-t 14.000.000 Ft (azaz tizennégymillió forint),
- a PalÉv 2005 Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.-t 17.000.000 Ft (azaz tizenhétmillió forint),
- az SMHV Energetika Kft.-t 40.000.000 Ft (azaz negyvenmillió forint),
- a SZINARON Villamosipari Szolgáltató Kft.-t 5.000.000 Ft (azaz ötmillió forint)

versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezi, amely összeget a kötelezettek a Magyar Államkincstár 10032000-01037557-00000000 számú Versenyfelügyeleti Bírságszámlája javára kötelesek megfizetni a határozat közlésétől számított 30 napon belül.

Befizetéskor a közlemény rovatban feltüntetendő az eljárás alá vont neve, a versenyfelügyeleti eljárás száma, a befizetés jogcíme (versenyfelügyeleti bírság). Ha a kötelezett pénzfizetési kötelezettségének határidőben nem tesz eleget, akkor az adózás rendjéről szóló törvény szerinti késedelmi pótlékkal azonos módon számított mértékű késedelmi pótlékot fizet. A bírság (és az esetleges késedelmi pótlék) meg nem fizetése esetén a Gazdasági Versenyhivatal megindítja a határozat végrehajtását.

A határozat ellen a kézhezvételtől számított 30 napon belül közigazgatási per indítható. A keresetlevelet a Gazdasági Versenyhivatalnál kell benyújtani elektronikusan az erre rendszeresített űrlap[1] használatával, mely a Gazdasági Versenyhivatal honlapján érhető el. A Gazdasági Versenyhivatal a keresetet az ügy irataival együtt továbbítja a közigazgatási perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező Fővárosi Törvényszéknek. A törvényszék eljárásában a jogi képviselet kötelező.

Az eljáró versenytanács meghozta továbbá az alábbi

v é g z é s t .

Az eljáró versenytanács megszünteti az eljárást az ELEKTRO-SOL GLOBAL Energetikai és Szolgáltató Zrt., az IN-GO Szolgáltató és Kereskedelmi Kft., a JUKO Építőipari és Szolgáltató Kft., a Keszmann & Bodnár Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., a METSYS Gazdasági Szolgáltató Kft., az Omexom Magyarország Villamos és Távközlési Berendezéseket Kivitelező Kft., a SMART Install Szerelő és Szolgáltató Kft., a VILLKÁSZ Villamos-, Légvezeték-, Kábelszerelő Kft. és az MVM Watt Eta Hálózati és Közvilágítási Szolgáltató Kft. eljárás alá vontakkal szemben.

A végzés ellen a közlésétől számított nyolc napon belül közigazgatási per indítható. A keresetlevelet a Gazdasági Versenyhivatalnál kell benyújtani elektronikusan az erre rendszeresített űrlap[2] használatával, mely a Gazdasági Versenyhivatal honlapján érhető el. A Gazdasági Versenyhivatal a keresetet az ügy irataival együtt továbbítja a közigazgatási perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező Fővárosi Törvényszéknek. A törvényszék eljárásában a jogi képviselet kötelező.

Ha a jogorvoslatra jogosult az egybefoglalt határozat és végzés ellen is jogorvoslattal él, a határozat elleni jogorvoslat szabályait kell alkalmazni.

I N D O K O L Á S

[1] http://www.gvh.hu//data/cms1041089/GVH_gvh_k01_19_01.jar
[2] http://www.gvh.hu//data/cms1041089/GVH_gvh_k01_19_01.jar

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

I.

A versenyfelügyeleti eljárás megindításának körülményei és az egyes eljárási szakaszok

1. A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) 2017. szeptember 5-én versenyfelügyeleti eljárást indított a BILA 2000 Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társasággal (a továbbiakban: BILA), a BONAVILL Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: BONAVILL), az ELEKTRO-SOL GLOBAL Energetikai és Szolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársasággal (a továbbiakban: ELEKTRO-SOL), az EM-AN VILL-SEC Villanyszerelési és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: EM-AN VILL-SEC), az EURODET-LOG Korlátolt Felelősségű Társasággal (korábbi elnevezése: EURODET-VILL Biztonsági Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság,[2] így a szerződések, a tényállás ismertetési előzmények miatt a továbbiakban: EURODET-VILL), az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda), az ÉSZAK-BUDAI Tervező, Szerelő és Szolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársasággal (a továbbiakban: ÉSZAK-BUDAI Zrt.), a Goldex-Base Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: GOLDEX-BASE), az IN-GO Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: IN-GO), a JUKO Építőipari és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: JUKO), a Keszmann & Bodnár Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: KESZMANN & BODNÁR), a METSYS Gazdasági Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: METSYS), az Omexom Magyarország Villamos és Távközlési Berendezéseket Kivitelező Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: OMEXOM), a PalÉv 2005 Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: PALÉV), a SMART Install Szerelő és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: SMART INSTALL), az SMHV Energetika Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: SMHV), a SZINARON Villamosipari Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: SZINARON), a VILLKÁSZ Villamos-, Légvezeték-, Kábelszerelő Korlátolt Felelősségű Társasággal (a továbbiakban: VILLKÁSZ) és az MVM Watt Eta Hálózati és Közvilágítási Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társasággal (korábbi elnevezése: WATT-Erősáramú Tervező, Szerelő és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság, majd NKM Watt Eta Hálózati és Közvilágítási Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság, a továbbiakban: WATT-ETA) szemben.

2. A GVH észlelte ugyanis,[3] hogy az eljárás alá vont vállalkozások az E.ON Gazdasági Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: E.ON) által a vizsgálat megindítását megelőző öt évben villamos mérőhelyi szolgáltatások elvégzése tárgyában kiírt közbeszerzési eljárások kapcsán feltehetően olyan egyeztetéseket folytattak, illetve olyan információkat osztottak meg egymással, melyek a nyertes vállalkozások, valamint az ajánlati árak meghatározására irányultak. Az eljárás alá vont vállalkozások e magatartásukkal a Tpvt. 11. § (2) bekezdés a) és d) pontjaiban foglalt tényállás megvalósításával valószínűsíthetően megsértették a Tpvt. 11. § (1) bekezdésben előírt tilalmat, valamint a tagállamok közötti kereskedelem érintettségéről szóló bizottsági közlemény[4] szerint fenti magatartásuk alkalmas lehet arra, hogy a tagállamok közötti kereskedelemre

[2] A cégmásolat szerint az eljárás alá vont EURODET-VILL elnevezése 2019. június 5-én EURODET-LOG Kft.-re változott, és az EURODET-LOG Kft.-ből szintén ezen a napon kiválással létrejött az EURODET-VILL Biztonsági Szolgáltató Kft. Az EURODET-LOG Kft. tulajdonosi és tevékenységi köre az EURODET-VILL Biztonsági Szolgáltató Kft. kiválásával nem változott. A vállalkozások székhelye 2021. január 21. előtt a 1173 Budapest, Strázsahegyi dűlő 7. „Cégek Háza” telephely 0101/1. alatt volt.

[3] A vizsgálatot elrendelő, a versenyfelügyeleti eljárást megindító VJ/31-2/2017. végzés indokolása szerint

[4] A Szerződés 81. és 82. cikkében szereplő, a kereskedelemre gyakorolt hatás fogalmáról szóló iránymutatás (2004/C 101/07 bizottsági közlemény; HL C 101., 2004.4.27., 81. o.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

érzékelhető hatást gyakoroljon, ezért valószínűsíthetően egyúttal az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSz.) 101. cikk (1) bekezdésében, illetve annak a), c) pontjaiban foglalt tilalmat is megsértették. A versenyfelügyeleti eljárás kiterjed az eljárás alá vont vállalkozások által a vizsgálat indítását megelőző 5 évben az E.ON villamos mérőhelyi szolgáltatások elvégzése tárgyban kiírt közbeszerzési eljárásai – különösen a KÉ 21893/2013 és KÉ 21065/2015 számon nyilvántartott eljárások – kapcsán tanúsított magatartásokra.

3. A versenyfelügyeleti eljárás a Tpvt. 65/A. §-ának (1) bekezdése szerinti vizsgálati cselekmény foganatosításával indult. A vizsgálati cselekményt a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 2.Kpk.45.635/2017/2. számú végzésével engedélyezte. (A vizsgálati cselekménnyel érintett vállalkozások: EURODET-VILL[5], SZINARON[6], EM-AN VILL-SEC[7], SMHV[8], WATT-ETA[9], SMART INSTALL (METSYS) [10], ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda és az ÉSZAK-BUDAI Zrt.[11], ELEKTRO-SOL[12], BILA[13], BONAVILL[14], GOLDEX-BASE[15]).

4. Az eljárás alá vontak részletes adatait a VJ/31-550/2017. számú – betekinthető – vizsgálati jelentés 2. melléklete tartalmazza. A rendelkezésre álló információk szerint ez eljárás alá vont vállalkozások – az Omexom kivételével – kis- és középvállalkozásnak minősülnek.

5. Az eljáró versenytanács 2020. június 8-án küldte meg előzetes álláspontját az eljárás alá vontaknak. A VJ/31-597/2017. számú, nem betekinthető előzetes álláspont a bejelentő, a védett tanú, az E.ON és a GOLDEX-BASE korlátozottan megismerhető adatait, valamint személyes adatokat tartalmaz, a VJ/31-598/2017. számú, szintén nem betekinthető változat a GOLDEX-BASE üzleti titkát tartalmazza. A betekinthető változat száma VJ/31-599/2017.

6. Az eljáró versenytanács 2020. augusztus 4-én VJ/31-680/2017. számon kiegészítő előzetes álláspontot adott ki, amelyben – hangsúlyozva, hogy a 2020. június 8-án közölt előzetes álláspontjában foglaltakat továbbra is fenntartja – rögzítette, hogy előzetes álláspontban szereplő tényállást, jogi minősítést az EM-AN VILL-SEC egyezségi eljárásban tett, jogsértést elismerő egyezségi nyilatkozata további bizonyítékként támasztja alá, amelyre tekintettel az eljáró versenytanács az EM-AN VILL-SEC-kel szemben kiszabandó versenyfelügyeleti bírság összegét jelentősen csökkenti, továbbá azt, hogy a vizsgált magatartások esetleges kedvezőtlen hatását sem a jogsértés megállapítása, sem azok árak növekedésével összefüggő súlya körében nem tervezi figyelembe venni, azaz a piaci hatást a bírságkalkuláció során, a bírság mértékét esetlegesen növelő tényezőként is csak abban a tekintetben kívánja figyelembe venni, hogy az érintett eljárás alá vontak a közbeszerzési eljárások során a megállapodásuknak megfelelően jártak el, így az érintett közbeszerzési eljárások kimenetelét befolyásolták is, így azonban az eljáró versenytanács (az esetleges áremelkedés figyelmen kívül hagyásával) a jogsértés súlyát kifejező, maximálisan 10%-os arányszámnál alacsonyabb mértékű, nem pedig ahhoz közelítő arányszám meghatározását tervezi.

[5] VJ/31-3/2017. sz. jegyzőkönyv
[6] VJ/31-4/2017. sz. jegyzőkönyv
[7] VJ/31-5/2017. sz. jegyzőkönyv
[8] VJ/31-6/2017. sz. jegyzőkönyv
[9] VJ/31-7/2017. sz. jegyzőkönyv
[10] VJ/31-10/2017. sz. jegyzőkönyv
[11] VJ/31-11/2017. sz. jegyzőkönyv
[12] VJ/31-12/2017. sz. jegyzőkönyv
[13] VJ/31-13/2017. sz. jegyzőkönyv
[14] VJ/31-17/2017. sz. jegyzőkönyv
[15] VJ/31-14/2017. sz. jegyzőkönyv

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

7. A versenyfelügyeleti eljárásban 2020. szeptember 9-én került sor tárgyalásra (a jegyzőkönyv száma VJ/31-720/2017.). Egyes eljárás alá vontak iratbetekintési kérelmeit követően a nem betekinthető VJ/31-597/2017. számú előzetes álláspontról VJ/31-753/2017. számon kivonat készült (a VJ/31-714/2017. számú kivonatra is figyelemmel).

II.

A vizsgált magatartással érintett termékek, szolgáltatások

8. Jelen versenyfelügyeleti eljárás két, E.ON által kiírt közbeszerzési eljárás vizsgálatára irányult, a TED 2013/S 236-411038 (KÉ 21893/2013) számú és a TED 2015/S 207-376572 (KÉ 21065/2015) számú villamos mérőhelyi szolgáltatásokkal kapcsolatos közbeszerzési tenderekre.

9. Közbeszerzések vizsgálatakor az érintett termékpiacot a kiírt közbeszerzési eljárás határozza meg, mely jelen esetben a TED 2013/S 236-411038. számú eljárás (a továbbiakban: 2014-es eljárás) és a TED 2015/S 207-376572. számú eljárás (a továbbiakban 2016-os eljárás).[16] Mivel a közbeszerzési eljárások tárgya villamos mérőhelyi szolgáltatások nyújtása volt, az érintett termék a tenderek keretében elvégezni vállalt villamos mérőhelyi szolgáltatás, mely az érintett közbeszerzési eljárások kiírása alapján több részszolgáltatást foglal magában: egyfázisú mérőcsere, háromfázisú mérőcsere, elmaradt LHM (lejárt/lejáró hitelesítésű mérőcsere), EFM (előre fizetős árammérő) csere, matricaragasztás, álló és sérült mérőcsere, kikapcsolás mérőhelyen, visszakapcsolás mérőhelyen, illetve a feladatokhoz kapcsolódó kiegészítő tevékenységek.[17]

10. Az érintett földrajzi piacot a közbeszerzési kiírásban megadott földrajzi terület határozza meg, vagyis az E.ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt. (a továbbiakban: EDE) működési területe (Pécs, Szekszárd, Kaposvár és Nagykanizsa régiók), az E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt. (a továbbiakban: EED) működési területe (Győr, Székesfehérvár, Szombathely, Tatabánya és Veszprém régiók), valamint az E.ON Tiszántúli Áramhálózati Zrt. (a továbbiakban: ETI) működési területe (Debrecen, Nyíregyháza és Szolnok régiók).

III.

A 2014-es eljárás

III.1. Az eljárás menete[18]

11. Az E.ON - az EDE, az EED és az ETI nevében és képviseletében eljárásra jogosult vállalkozás - 2013. december 5-én az Európai Unió Hivatalos Lapjában TED 2013/S 236-411038 számon és a Közbeszerzési Értesítőben 2013. december 9-én KÉ 21893/2013 számon *„Villamos mérőhelyi szolgáltatások elvégzése direkt csatlakozású fogyasztási helyek esetén”* tárgyban, hirdetmény közzétételével indított tárgyalásos közbeszerzési eljárást hirdetett meg.[19]

12. A közbeszerzési eljárás az EDE, az EED és az ETI teljes működési területére vonatkozott az alábbi részekre bontva:

    1. rész: EDE Pécs régió és annak határvonalától számított 60 km-es körzet
    2. rész: EDE Szekszárd régió és annak határvonalától számított 80 km-es körzet

[16] Mindkét eljárás hirdetménye szerint a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatban működő ajánlatkérők beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló 2004/17/EK (2004. március 31.) európai parlamenti és tanácsi irányelvnek felel meg a részvételi felhívás.
[17] VJ/31-265/2017.
[18] További üzleti titkot képező, de a jelen ügy értékelése szempontjából nem releváns részleteket a vizsgálati jelentés, illetve a nem betekinthető VJ/31-597/2017. számú előzetes álláspont tartalmaz.
[19] Hirdetmény: VJ/31-265/2017. számú irat 1. számú melléklete

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

3. rész: EDE Kaposvár régió és annak határvonalától számított 75 km-es körzet
4. rész: EDE Nagykanizsa régió és határvonalától számított 90 km-es körzet
5. rész: EED Győr régió és annak határvonalától számított 150 km-es körzet
6. rész: EED Székesfehérvár régió és határvonalától számított 90 km-es körzet
7. rész: EED Szombathely régió és határvonalától számított 150 km-es körzet
8. rész: EED Tatabánya régió és annak határvonalától számított 75 km-es körzet
9. rész: EED Veszprém régió és annak határvonalától számított 90 km-es körzet
10. rész: ETI Debrecen régió és határvonalától számított 160 km-es körzet
11. rész: ETI Nyíregyháza régió és határvonalától számított 110 km-es körzet
12. rész: ETI Szolnok régió és annak határvonalától számított 160 km-es körzet
13. rész: EDE Pécs régió és annak határvonalától számított 60 km-es körzet
14. rész: EDE Szekszárd régió és határvonalától számított 80 km-es körzet
15. rész: EED Győr régió és annak határvonalától számított150 km-es körzet
16. rész: ETI Nyíregyháza régió és határvonalától számított 110 km-es körzet
17. rész: ETI Szolnok régió és annak határvonalától számított 160 km-es körzet

13. Az 1-12. részben a közbeszerzési eljárást nyolcféle feladat,[20] illetve az e feladatokhoz kapcsolódó kiegészítő tevékenységek[21] elvégzésére írta ki az E.ON, míg a 13-17. részek tekintetében két feladatra[22] és az azokhoz kapcsolódó kiegészítő tevékenységekre.[23] Ez utóbbi körben a közbeszerzési eljárás eredménytelen[24] volt.

14. A közbeszerzési eljáráson való részvételi jelentkezést[25] az induló vállalkozások 2014. január 10-ig küldhették meg az E.ON részére. Az E.ON a benyújtott részvételi jelentkezéseket értékelte, melynek során egy vállalkozás híján valamennyi jelentkezőt alkalmasnak talált és felhívott a pályázat benyújtására. A részvételi jelentkezések értékeléséről szóló összegzést az E.ON 2014. február 21-én küldte meg az érintett vállalkozásoknak.[26] Ezt követően a pályázatok benyújtási határideje 2014. március 10. volt, a bontás időpontját az E.ON 2014. március 10. 10.00 órában jelölte meg.[27] A benyújtott ajánlatokról[28] az E.ON 2014. március 10-én 14.00 órakor küldött tájékoztató e-mailt[29] az ajánlatot tevő vállalkozásoknak.

[20] 1 fázisú mérőcsere, 3 fázisú mérőcsere, elmaradt LHM (lejárt/lejáró hitelesítésű mérőcsere), EFM (előre fizetős árammérő) csere, matricaragasztás, álló és sérült mérőcsere, kikapcsolás mérőhelyen, visszakapcsolás mérőhelyen

[21] RKV (rádió-közvezérlésű rendszer) csere, kismegszakító csere, 1 fázisú sorkapocs beépítése, 3 fázisú sorkapocs beépítése, mérőhelyi készülék le- vagy felszerelése, mérőtábla csere, adatpontosítás, célzott mérőhelyi tevékenység, tértivevény, komplett mérőhely kialakítása légvezeték földkábel/fogyasztási hely, szerződésszegés és szabálytalan vételezés bejelentés, állómérő bejelentés, a régió határvonalától kívül eső munkavégzés (vis major esetén)

[22] Kikapcsolás oszlopon és visszakapcsolás oszlopon

[23] Oszlopfői mérés kiépítés, adatpontosítás, célzott mérőhelyi tevékenység, tértivevény, szerződésszegés és szabálysértés bejelentés, állómérő bejelentés, a régió határvonalától kívül eső munkavégzés (vis major esetén)

[24] VJ/31-265/2017. számú irat 2. számú melléklet 29. o.

[25] Részvételi jelentkezések: VJ/31-75/2017. számú irat 3. számú mellékletének DVD mellékletei: a részvételi szakasz mappán belül a „3_Bontási jkv-DSO Mérési szolg.pdf" elnevezésű és a „6_10. melléklet összegezés a részvételi jelentk_elbírál" elnevezésű file; VJ/31-75/2017. számú irat 2. számú mellékletének 11. és 12. oldala

[26] pl. VJ/31-217/2017. bizonyíték-összefoglaló, 10. sorszámú e-mail

[27] forrás: Ajánlattételi felhívás és dokumentáció, VJ/31-75/2017. sz. irat 3. sz. DVD melléklet

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

15. Az ajánlati árak benyújtását követően, 2014. április 15-én és 25-én az E.ON elektronikus árlejtéses eljárást folytatott[30] az ajánlatot benyújtó vállalkozásokkal. Az ártárgyalásokra[31] május 5-én és 6-án került sor. Az 5. és 11. résznél nem került sor elektronikus árlejtésre, mert csak egy-egy ajánlat érkezett.[32]

16. A nyertes ajánlattevőket 2014. május 20-án hirdették ki. A nyertes vállalkozásokkal a keretszerződéseket 2014. június 19. és 30. között írták alá. A keretszerződések 24 hónapos munkavégzésre szóltak.[33]

17. Az alábbi táblázat mutatja be a közbeszerzési eljárás egyes (nem eredménytelen) szakaszaiban a résztvevői kört és a becsült értéket, valamint a nyertes árat:

rész	érkezett részvételi jelentkezések[34]	érkezett ajánlatok[35]	nyertes[36]	becsült érték[37] (Ft)	nyertes ár[38] (Ft)
1	SIMÓ[39], WATT-ETA	SIMÓ, WATT-ETA	SIMÓ (SMHV)	119.688.250	138.520.270
2	SIMÓ, ELEKTRO-SOL, ÉSZAK-BUDAI ZRT., EM-AN VILL-SEC, METSYS	ELEKTRO-SOL, METSYS, SIMÓ, EM-AN VILL-SEC	ELEKTRO-SOL	119.209.370	124.398.030
3	SIMÓ, EURODET-VILL, ÉSZAK-BUDAI ZRT., EM-AN VILL-SEC, IN-GO	SIMÓ, IN-GO, EURODET-VILL	SIMÓ (SMHV)	111.415.430	109.000.000
4	EURODET-VILL, EM-AN VILL-SEC, SZINARON és PALÉV	EURODET-VILL, SZINARON és PALÉV közös ajánlat	EURODET-VILL	102.893.640	107.059.600
5	SAG HUNGARIA KFT.[40], 'LAVILL' KFT.[41], SZINARON és PALÉV	SZINARON és PALÉV közös ajánlat	SZINARON és PALÉV közös ajánlat	126.181.570	158.809.871
6	ELEKTRO-SOL,	SZINARON és	SZINARON és	91.823.510	106.433.976

[28] Ajánlatok: VJ/31-75/2017. számú irat 3. számú mellékletének DVD melléklete: az ajánlati szakasz mappán belül a „3_Felolvasólapok = Ajánlatok-DSO Mérési szolg.pdf" elnevezésű file
[29] VJ/31-217/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 10. sorszámú e-mail és 12. sorszámú pdf (Felolvasólapok")
[30] Elektronikus árlejtés jegyzőkönyve: VJ/31-75/2017. számú irat 3. számú mellékletének DVD melléklete: ajánlati szakasz – E-aukciós riportok mappa
[31] Ártárgyalások jegyzőkönyvei: VJ/31-75/2017. számú irat 3. számú mellékletének DVD melléklete: ajánlati szakasz – Tárgyalási jkv-k-ár mappán belül az „Ártárgyalási jegyzőkönyvek-Aláírt.pdf" elnevezésű file
[32] VJ/31-87/2017. sz.
[33] VJ/31-175/2017. sz. irat CD melléklete
[34] A VJ/31-75/2017/ 2. sz. melléklet 11-12. oldalak
[35] A 2014/82 Közbeszerzési Értesítő száma, 2014.07.14-én közzétéve a Tájékoztató az eljárás eredményéről (a továbbiakban: Tájékoztató), a VI. szakaszban szereplő információk
[36] Tájékoztató V. szakaszában
[37] Tájékoztató V. szakaszában
[38] Tájékoztató V. szakaszában
[39] A SIMÓ Kft. a SIMÓ Villamossági Kft. rövidítése. A cég elnevezése jogutódlás miatt 2015. január 9-től SMHV Energetika Kft.-re változott.
[40] A SAG Hungaria Elektrotechnikai Létesítményeket Tervező és Szerelő Kft., ma SPIE Hungaria Kft. ajánlatot azonban egyik rész tekintetében sem tett.
[41] A Lavill Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. részvételi jelentkezése érvénytelen volt (VJ/31-75/2017. 3. sz. DVD melléklet)

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

	JUKO, GOLDEX-BASE ÉS ÉSZAK-BUDAI MÉRNÖKIRODA, EURODET-VILL, EM-AN VILL-SEC, GA MAGYARORSZÁG [42], SZINARON és PALÉV	PALÉV közös ajánlat, ELEKTRO-SOL, JUKO, EM-AN VILL-SEC, GOLDEX-BASE és ÉSZAK BUDAI MÉRNÖKIRODA közös ajánlat, GA MAGYARORSZÁG	PALÉV közös ajánlat		
7	VILLKÁSZ, EURODET-VILL, ÉSZAK-BUDAI ZRT, SZINARON és PALÉV	EURODET-VIL, VILLKÁSZ, SZINARON és PALÉV közös ajánlat	EURODET-VIL	103.821.930	95.934.700
8	SAG HUNGARIA, ELEKTRO-SOL, JUKO, ÉSZAK-BUDAI ZRT., EM-AN VILL-SEC, KESZMANN&BODNÁR, METSYS, SZINARON ÉS PALÉV	METSYS, JUKO, ÉSZAK-BUDAI ZRT., SZINARON és PALÉV közös ajánlat, KESZMANN&BODNÁR, ELEKTRO-SOL	METSYS	111.548.980	109.166.400
9	SAG HUNGARIA, EURODET-VILL, ÉSZAK-BUDAI ZRT., EM-AN VILL-SEC, SZINARON ÉS PALÉV	EM-AN VILL-SEC, SZINARON és PALÉV közös ajánlat	EM-AN VILL-SEC	105.628.360	105.716.797
10	BILA, GOLDEX-BASE ÉS ÉSZAK-BUDAI MÉRNÖKIRODA, METSYS, GA MAGYARORSZÁG	BILA, METSYS, GA MAGYARORSZÁG	BILA	161.019.770	157.656.395
11	SAG HUNGARIA, BILA	BILA	BILA	215.984.630	215.117.975
12	BONAVILL, JUKO, GOLDEX-BASE ÉS ÉSZAK BUDAI MÉRNÖKIRODA, EM-AN VILL-SEC, GA MAGYARORSZÁG, SZINARON és PALÉV	GOLDEX-BASE ÉS ÉSZAK-BUDAI MÉRNÖKIRODA közös ajánlat, BONAVILL, GA MAGYARORSZÁG, EM-AN VILL-SEC, JUKO, SZINARON ÉS PALÉV közös ajánlat,	GOLDEX-BASE és ÉSZAK-BUDAI MÉRNÖKIRODA közös ajánlat	190.712.890	204.512.000

[42] A GA Magyarország Villamos és Távközlési Berendezéseket Kivitelező Kft. elnevezése 2014. október 17-től változott OMEXOM Villamos és Távközlési Berendezéseket Kivitelező Kft.-re.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

III.2. A vizsgált cégek magatartása

III.2.1. A SZINARON-PALÉV konzorcium, a GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és az EM-AN VILL-SEC közötti magatartás

III.2.1.1. E-mailváltások

18. A rajtaütések során a vizsgálók megtalálták, hogy a SZINARON-PALÉV konzorcium ajánlati árai több eljárás alá vonthoz eljutottak az alábbiak szerint. Kiemeli az eljáró versenytanács, hogy az E.ON felé az ajánlatokat 2014. március 10-ig kellett a pályázóknak benyújtani. Az ajánlatok bontására aznap 10.00 órakor került sor, tehát az alábbi levélváltások a pályázatkészítés, ajánlattételi időszak alatt születtek.

19. A [SZEMÉLYES ADAT]@szinaron.hu e-mail címről [SZEMÉLYES ADAT] 2014. március 6-án 13:18-kor e-mailt[43] küldött az EM-AN VILL-SEC felé. Az e-mail egy excel tábla formátumú csatolmányt[44] tartalmazott. A csatolmány a SZINARON-PALÉV konzorciumnak az E.ON felé benyújtott ajánlati árait tartalmazta a 4-9., 12., 15. és 17. részekre vonatkozóan. Az EM-AN VILL-SEC postafiókjáról az e-mail az árakat tartalmazó csatolmánnyal együtt többek között[45] a Perfect Loyd Kft.[46] postafiókjára is megküldésre került.

20. Az e-mailt és csatolmányát egy nappal később, 2014. március 7-én 9:02-kor [SZEMÉLYES ADAT] (info@perfectloyd.hu) továbbküldte az ÉSZAK-BUDAI felé ([SZEMÉLYES ADAT]@eszak-budai.hu)[47] [SZEMÉLYES ADAT]részére. Ez áll az e-mailben: *„Szia* [SZEMÉLYES ADAT]*, a Szinaron küldte, Mi is ehhez alakítjuk a kezdő árakat! üdv.,* [SZEMÉLYES ADAT]*”* [48]

21. Az e-mailt az ÉSZAK-BUDAI [SZEMÉLYES ADAT] 9:03 órakor megkapta, és válaszul e-mailben[49] köszönte meg 9:51 órakor. Ezzel párhuzamosan 9:50 órakor továbbküldte az ÉSZAK-BUDAI-n belül [SZEMÉLYES ADAT], aki 10:24 órakor továbbküldte[50] a GOLDEX-BASE-nek, [SZEMÉLYES ADAT].[51]

---

[43] VJ/31-217/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 01. sorszámú e-mail

[44] VJ/31-217/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 02. sorszámú excel

[45] Az EM-AN Inter (inter@em-an.hu) levelezési cím továbbítja az e-mailt [SZEMÉLYES ADAT] ([SZEMÉLYES ADAT]@em-an.hu) és a Perfect-Loyd-nak (info@perfectloyd.hu) és az EM-AN Vill-Sec Kft.-nek (emanvillseckft@gmail.com), így találják meg [SZEMÉLYES ADAT] Outlook-jában.

[46] A Perfect Loyd Kft. az EM-AN VILL-SEC-kel egy vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozás, tulajdonosa és ügyvezetője ugyanaz a [SZEMÉLYES ADAT], aki az EM-AN VILL-SEC ügyvezetője; az EM-AN VILL-SEC cégmásolatának 13/4. sorában az ügyvezető e-mail címeként is az info@perfectloyd.hu e-mail cím került feltüntetésre (a cégmásolat a 13. sorban máshol nem tartalmaz e-mail címet)

[47] Az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda tulajdonosa az Észak-Budai Vagyonkezelő Zrt., amelynek tulajdonosai (55%-ban) [SZEMÉLYES ADAT] és (45%-ban) [SZEMÉLYES ADAT]. A közbeszerzési eljárások lebonyolításában a vállalkozás részéről [SZEMÉLYES ADAT] vettek részt, utóbbiak [SZEMÉLYES ADAT] ügyvezető részére tartoztak beszámolási kötelezettséggel. Az ajánlat tartalmának meghatározásáról [SZEMÉLYES ADAT] ügyvezető volt jogosult dönteni.
Az ÉSZAK-BUDAI Zrt.-nek is [SZEMÉLYES ADAT] a tulajdonosai, illetve ebben a vállalkozásban is a közbeszerzési eljárások lebonyolításában résztvevő személyek [SZEMÉLYES ADAT] vezérigazgató részére tartoztak beszámolási kötelezettséggel, ő volt jogosult dönteni.

[48] VJ/31-217/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 03. sorszámú e-mail

[49] VJ/31-219/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 01.-05. sorszámú e-mail

[50] VJ/31-219/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 01.-05. sorszámú e-mail

[51] A közbeszerzési eljárások lebonyolításában a vállalkozás részéről [SZEMÉLYES ADAT] meghatalmazott vett részt, akinek feladatkörét képezte a részvételi jelentkezés és az ajánlatok benyújtásával kapcsolatos adminisztratív feladatok elvégzése, valamint a képviselet pályázati, ajánlatkérői egyeztetéseken. A vállalkozás törvényes képviselője a vizsgált időszakban [SZEMÉLYES ADAT] ügyvezető volt, azonban az ügyvezető az eljárás idején tartósan akadályoztatva volt az eljárás alá vont előadása szerint.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

22. A SZINARON-PALÉV konzorcium árainak továbbítását követően (illetve során) az alábbi történések állapíthatók meg.

23. Az EM-AN VILL-SEC és a SZINARON-PALÉV konzorcium a 6., 9. és 12. részben tettek önálló ajánlatot az E.ON felé.

24. Az EM-AN VILL-SEC részéről [SZEMÉLYES ADAT] 2014. március 7-én 11:00-kor egy excel táblázatot továbbított[52] a munkatársának, [SZEMÉLYES ADAT]. Az excel tábla neve: „Induló ár e.on", melyen a SZINARON-PALÉV konzorcium 9. és 12. részre vonatkozó ajánlati árai is szerepeltek. Ugyanezen a napon, 2014. március 7-én 12:33-kor [SZEMÉLYES ADAT] visszaküldte [SZEMÉLYES ADAT] jóváhagyásra csatolmányban az ajánlati árakat valamennyi, az EM-AN VILL-SEC által megpályázott részre, nevezetesen a 2., 6., 9. és 12. részekre.[53] A táblázatban az utolsó előtti oszlopban az EM-AN VILL-SEC árai, míg a legutolsó oszlopban a SZINARON-PALÉV konzorciumnak 6., 9., 12. régiókra tett ajánlati árai is feltüntetésre kerültek. [SZEMÉLYES ADAT] az e-mailt megkapta és jóváhagyta[54] („*Ok,rendben, köszönöm")*.

25. Mindebből az az egyértelmű következtetés vonható le, hogy az EM-AN VILL-SEC a SZINARON-PALÉV ajánlati árainak ismeretében és figyelembe vételével készítette el saját ajánlati árait.

26. A GOLDEX-BASE és az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda két helyen, a 6. és 12. részekre adott be pályázatot együtt, konzorciumban. Erre a két régióra pedig a SZINARON-PALÉV konzorcium is ajánlatot tett. Tekintettel arra, hogy az ÉSZAK-BUDAI Zrt. és az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda egy vállalkozáscsoportba tartozik, egy közös irodában működik, a munkatársak egymás munkáira közvetlenül ráláthatnak, az ügyfélmeghallgatások során mindkét cég nevében ugyanazon személy tett nyilatkozatot, azaz rendelkezik képviseleti joggal, a következőkben a két cég neve együttesen, ÉSZAK-BUDAI-ként kerül megjelenítésre. [SZEMÉLYES ADAT], aki 2015-ig a Mérnökirodával volt munkaviszonyban, onnan került át a Zrt.-hez[55], és [SZEMÉLYES ADAT], aki mind a Zrt.-nek, mind a Mérnökirodának készít pályázati anyagokat[56], ugyan az ÉSZAK-BUDAI Zrt. munkatársai, azonban az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda tevékenységében is részt vesznek, amint azt a rajtaütések során feltárt e-mailek is egyértelműen bizonyítják. A fentiekre (továbbá a tulajdonosi háttér és a cégvezetés átfedésére is) tekintettel a két vállalkozás vizsgált magatartásokban való közreműködése nem határolható el.

27. A GOLDEX-BASE ([SZEMÉLYES ADAT]) 2014. március 6-án 16:33-kor elküldte az ÉSZAK-BUDAI ([SZEMÉLYES ADAT]) felé 6. és 12. részekre elkészített konzorciumi árajánlatukat, melyet az ÉSZAK-BUDAI ([SZEMÉLYES ADAT]) aznap továbbított [SZEMÉLYES ADAT] felé az ÉSZAK-BUDAI-n belül (*„Szia* [SZEMÉLYES ADAT]*!* [SZEMÉLYES ADAT] *ezeket az árakat gondoltuk beadni. Szolnokra nem találtuk ki az oszlopos kikapcsolás árait, gondolom úgyis a megállapodások után fogunk még egyeztetni róla."*[57]*)*. Másnap, 2014. március 7-én 7:45-kor [SZEMÉLYES ADAT] a következő választ[58] küldte: „*ma kapok árakat hogy mi alá nem kéne menni*".

28. A SZINARON-PALÉV konzorcium árai nem sokkal ezután, 2014. március 7-én 9:03-kor valóban megérkeztek az ÉSZAK-BUDAI-hoz, [SZEMÉLYES ADAT], majd megkapta [SZEMÉLYES

[52] VJ/31-217/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 05. sorszámú e-mail és 06. sorszámú excel csatolmány
[53] VJ/31-217/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 07. sorszámú e-mail és 08. sorszámú excel csatolmány
[54] VJ/31-217/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 09. sorszámú e-mail
[55] VJ/31-165/2017.
[56] VJ/31-167/2017.
[57] A szolnoki „oszlopos kikapcsolás árai" a 17. részre utalnak, amely rész tekintetében eredménytelennek nyilvánította az E.ON a közbeszerzést.
[58] VJ/31-219/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 05. sorszámú e-mail

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

ADAT] (9:50-kor) és a GOLDEX-BASE részéről [SZEMÉLYES ADAT] is (10:24-kor). A GOLDEX-BASE részéről [SZEMÉLYES ADAT] ezt követően módosította az előző napon elkészített és elküldött ajánlati árait, és a javított verziót 11:49-kor megküldte jóváhagyásra a konzorciumi társának, az ÉSZAK-BUDAI-nak ([SZEMÉLYES ADAT]). A GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium módosított ajánlati árai ezúttal magasabbak voltak a SZINARON-PALÉV konzorciumi árainál, megfelelve annak az ÉSZAK-BUDAI-tól a GOLDEX-BASE felé tett közlésnek, miszerint „*ma kapok árakat hogy mi alá nem kéne menni*".

III.2.1.2. Az érintett vállalkozások nyilatkozatai

29. A SZINARON ügyvezetője elismerte az ügyfélmeghallgatáson,[59] hogy a csatolmány valóban a SZINARON-PALÉV konzorcium ajánlati árait tartalmazza, azokat az árakat, amelyeket benyújtott az E.ON felé.

30. A [SZEMÉLYES ADAT] által küldött e-maillel kapcsolatban azonban úgy nyilatkozott, hogy azt nem a SZINARON küldte meg az EM-AN VILL-SEC részére, hiszen [SZEMÉLYES ADAT] 2013. április 30-ig volt csak a SZINARON ügyvezetője, de az ügyvezetése alatt használt e-mail címet csak később szüntették meg (egyéb, folyamatban levő feladat miatt). Hangsúlyozta, hogy nem adta hozzájárulását ahhoz, hogy [SZEMÉLYES ADAT] bárkivel megossza a beadni kívánt árakat, és nem is volt tudomása arról, hogy [SZEMÉLYES ADAT] ilyen szándékai vannak.

31. [SZEMÉLYES ADAT] a PALÉV ügyvezetője adatszolgáltatásában[60] előadta, hogy az ajánlati áraknak az EM-AN VILL-SEC részére történő megküldésének idején, azaz 2014. március 6-án már nem volt a SZINARON alkalmazottja, tévesen használta a @szinaron.hu e-mail címet. Az e-mail cím használatának oka a SZINARON-nal fennálló jó viszony, továbbá az, hogy a két vállalkozás a 2014-es eljáráson konzorciumban indult. Az e-mailben megküldött árak ugyan a SZINARON konzorcium előzetes árai voltak, mivel azonban az eljárásban később még korlátlan árváltoztatási lehetősége volt minden pályázónak, ez a magatartás gyakorlatilag alkalmatlan volt arra, hogy gazdasági érdekeket érvényesítsen, vagy azokat bármilyen módon befolyásolja. Emiatt véleménye szerint ezen adatok nem is képeztek üzleti titkot. Előadta továbbá, hogy mivel a pályázók az átjárások és az E.ON rendszeres egyeztetései miatt nagyjából ismerik egymást, teljesen természetes, hogy valamilyen kapcsolat van, illetve lehet a vállalkozások vezetőinek némelyike között. Pontosan már nem emlékszik, de úgy rémlik neki, mintha az EM-AN VILL-SEC részéről kereste volna meg valaki őt, hogy a közbeszerzési eljárásban megkövetelt tételes, súlyozott bontást mi alapján kellene összeállítani, mert ő nem tudja. Mivel [SZEMÉLYES ADAT] tisztában volt azzal, hogy az árak később még tetszőlegesen módosíthatók, úgy gondolta, nem lehet baj abból, ha megküldi az EM-AN VILL-SEC részére a SZINARON-PALÉV konzorcium árait, hogy ezáltal az EM-AN VILL-SEC is be tudja adni pályázati anyagát. Nem gondolja, hogy ez bárkinek kedvezőtlen lenne, mivel így több versenyző volt a piacon, később pedig úgyis valós árverseny volt az egyes területeken, vagy legalábbis ő nem vette észre, hogy nem így lenne.

32. A GOLDEX-BASE ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] előadta,[61] hogy a hivatkozott e-mailekben szereplő árak kifejezetten félrevezető tartalmúak, és dezinformációt akartak megosztani a versenytársaikkal azért, hogy félrevezessék a másik felet, és inkább a cégcsoport másik tevékenységére, a magánnyomozásra utalnak. „*A valóság személyesen lett egyeztetve*"- mondta. Az ajánlati árakról [SZEMÉLYES ADAT] egyeztettek, [SZEMÉLYES ADAT] ezeken nem vett részt. [SZEMÉLYES ADAT], a másik ügyvezető pedig nem foglalkozott a közbeszerzési feladatokkal, azt [SZEMÉLYES ADAT] irányította. Arra nem tudott választ adni, hogy miért volt szüksége a

[59] VJ/31-278/2017.
[60] VJ/31-271/2017.
[61] VJ/31-161/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorciumnak a SZINARON-PALÉV konzorcium áraira. Az ÉSZAK-BUDAI és a GOLDEX-BASE konzorciumban indultak, ezért egyeztettek az áraikról.

33. Az EM-AN VILL-SEC ügyvezetője előadta,[62] hogy a hivatkozott e-mailek arra vonatkozhatnak, hogy az érintett vállalkozások megpróbáltak egy olyan árszintet meghatározni az ajánlatukban, ami reális az elvégzendő feladatok tekintetében. Ugyanis a közbeszerzéseken előfordult, hogy ha egy vállalkozás kirívóan magas, vagy kirívóan alacsony árat határozott meg, a közbeszerzési eljárásból „kiesett". A szakmai, műszaki kérdésekről - többek között arról, hogy mi az az ár, amiből el lehet végezni a feladatokat - adott esetben egyeztettek a vállalkozások. Véleménye szerint a SZINARON azért adhatta meg neki ajánlati árait, hogy jelezze, ez az az árszint, ami az adott tevékenység elvégzéséhez reálisnak számít. Azt nem tudja, hogy milyen kommunikáció zajlott az e-mailben szereplő többi személy között, de talán arra vonatkozott, hogy mi a műszakilag megfelelő ár. A közte és [SZEMÉLYES ADAT] között zajló levelezésben „saját kútfőből" származó árak vannak feltüntetve, nem a SZINARON által küldött árakat vették alapul. Későbbi adatszolgáltatásában[63] azzal az e-maillel kapcsolatban, melyben a SZINARON-PALÉV konzorcium megküldte részére ajánlati árait, úgy nyilatkozott, hogy az az EM-AN VILL-SEC központi címére érkezett, és azzal a vállalkozás nem foglalkozott, nem tudja, hogy azt kinek és milyen céllal küldték.

34. Az „Induló ár e.on" című excel táblázattal kapcsolatban előadta,[64] hogy abban Veszprém tekintetében azért kerültek alacsonyabb árak megjelölésre, mivel ott az infrastruktúrát már kiépítette a vállalkozás, így ott beruházási költséggel nem kellett számolnia.

35. Ezen túlmenően az ügyfélmeghallgatáson a GOLDEX-BASE-hez hasonlóan egyes e-mailekkel kapcsolatban maga is nyilatkozott úgy, hogy azok félrevezető tartalmúak.

36. Az ÉSZAK-BUDAI ügyvezetője ([SZEMÉLYES ADAT]) előadta[65], hogy az EM-AN VILL-SEC ügyvezetőjével, [SZEMÉLYES ADAT] magánnyomozói tevékenység kapcsán találkozott, a közbeszerzések ügyében nem. Hivatkozott arra, hogy a GOLDEX-BASE ([SZEMÉLYES ADAT]) akarta, hogy valótlan tartalmú információk tartalmazó e-maileket küldjenek. „*A valós árakról személyesen kommunikáltunk*." – nyilatkozta.

37. A 2014. március 7-én kelt e-mailben az általa írt, *„ma kapok árakat, hogy mi alá nem kéne menni"* résszel kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy talán arra utalhatott, hogy valamelyik kollégájától kért arra javaslatot, hogy milyen ár alá nem érdemes menni, azaz mi az az ár, ami alatt nem érdemes foglalkozni a közbeszerzési eljárással érintett tevékenységgel. Azt azonban nem tudja megmondani, hogy az EM-AN VILL-SEC miért küldhette meg részére a SZINARON-PALÉV konzorcium árait. Nem volt jellemző ugyanis, hogy árakat osztottak volna meg egymással a versenytársak. Emlékezete szerint[66] azért változtatott a GOLDEX-BASE a közös konzorciumuknál a 6. és 12. részre benyújtandó ajánlati árakon, mert közelíteni kívánták egymáshoz a két régióra adott árakat. Elmondása szerint továbbá az első körös ajánlatoknak semmilyen érdemi hatása nincs a közbeszerzés végső eredményére. A túl alacsony ár kizárást eredményezhet, a túl magas pedig az ajánlatkérő rosszallását válthatja ki.

38. A versenyfelügyeleti eljárásban védett, személyes adatait zártan kezelni kérő tanúként került meghallgatásra egy olyan személy (a továbbiakban: védett tanú), aki az egyik eljárás alá vont vállalkozással volt kapcsolatban, elsősorban ezen vállalkozásra (a továbbiakban: védett tanúhoz köthető vállalkozás) vonatkozóan tudott nyilatkozni a vizsgált magatartások kapcsán. A védett tanú

[62] VJ/31-182/2017.
[63] VJ/31-275/2017.
[64] VJ/31-275/2017.
[65] VJ/31-165/2017. és VJ/31-167/2017.
[66] VJ/31-266/2017. és VJ/31-267/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

a jelen pontban érintett magatartás kapcsán előadta,[67] hogy az adott vállalkozásnak nem lett volna kapacitása más területen a feladatok elvégzésére, az, hogy több területre is benyújtott ajánlatot, csak „erődemonstrációs" célú lehetett elsősorban az E.ON, továbbá a versenytársak felé.

III.2.1.3. További tények, megállapítások

39. Bár a SZINARON arra hivatkozik, hogy nem tudott [SZEMÉLYES ADAT] e-mailjéről, jelen esetben azonban a következőket is szükséges kiemelni a tényállás körében.

40. A SZINARON a VJ/31-674/2017. számú irat mellékleteként is csatolta a 2014. január 23-án kelt, PALÉV-vel kötött együttműködési megállapodást, amelynek értelmében

- hatályos jognyilatkozat tételre és kizárólagos képviseletre, illetve az ajánlatkérő felé benyújtandó számla kiállítására a a SZINARON jogosult,
- a közbeszerzés tárgya megvalósításával összefüggő szerződésben vállalt valamennyi kötelezettség teljesítéséért mindkét vállalkozás együttes és egyetemleges felelősséget vállal,
- a szerződés teljesítésének irányítása kapcsán a következő e-mail címeket rögzítették: szinaron@enternet.hu, [SZEMÉLYES ADAT]@t-online.hu,
- vállalták a felek, hogy a problémák megoldásában együttműködnek, illetve az egymás közötti kapcsolatukban saját szolgáltatásukért és igénybe vett alvállalkozóikért, beszállítókért teljes mértékben felelősséget vállalnak,
- a szolgáltatások megoszlása: SZINARON 10%, a PALÉV 90%.

41. A fentieket is figyelembe véve a SZINARON és a PALÉV egy konzorciumban indultak, közösen készítették el ajánlatukat, ahol a konzorcium vezetője (képviselője) a SZINARON volt, a konzorciummal kapcsolatos döntéseket a SZINARON hozta meg. Azt, hogy mely területen induljanak, közösen döntötték el. Nehezen képzelhető el, hogy a PALÉV a konzorciumi társával ellentétes érdekeket képviselt volna (hiszen ha az árait felfedi egy cég egy másik cég előtt, azzal azt kockáztatja, hogy a másik könnyen tudja a saját árait ahhoz igazítva megadni). A konzorcium tagjának a fellépése a konzorciumnak, de adott esetben a konzorcium fellépése a konzorcium tagjának betudható, figyelemmel arra is, hogy a tagok együttes és egyetemleges felelősséget vállaltak a konzorciumon belül.

42. Az EM-AN VILL-SEC kifejezetten a SZINARON-tól kapott dokumentumként utal e-mailjében az árakat tartalmazó - SZINARON-PALÉV konzorciumi árajánlatával egyébként konzisztens - excel táblázatra.

43. [SZEMÉLYES ADAT] az e-mailjét a @szinaron.hu e-mail címről küldte, és a SZINARON nem tett meg minden általában tőle elvárható intézkedést annak érdekében, hogy [SZEMÉLYES ADAT] kiválásával megszüntesse ezt a postafiókot, illetve elérhetetlenné tegye az adott személy számára (még akkor sem, ha az adott e-mail cím egy korábbi szerződés miatt még használatban volt).

44. A SZINARON és a PALÉV közötti közös múlt és együttműködés miatt is valószerűtlen, hogy [SZEMÉLYES ADAT] a SZINARON tudta vagy beleegyezése nélkül cselekedett volna.

45. A három pályázó közötti e-mailváltások a 6., 9. és 12. részeket érintették. A levelezésben szereplő vállalkozások közül a 9. részen a SZINARON-PALÉV konzorcium és az EM-AN VILL-SEC, a 6. és a 12. részen a SZINARON-PALÉV konzorcium, az EM-AN VILL-SEC és a GOLDEX-BASE –

[67] VJ/31-103/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

ÉSZAK-BUDAI konzorcium nyújtott be ajánlatot. A végső nyertesként mindhárom pályázó egy-egy részt nyert el a közbeszerzésen az alábbiak szerint.

46. Az árak, ajánlatok – SZINARON-PALÉV konzorcium árainak ismeretében történő – alakulását illetően a következők láthatóak. A 6. (Székesfehérvár) részben a SZINARON konzorcium árai végig - a benyújtott árajánlat, az e-aukció, és az ártárgyalás során is - alacsonyabbak voltak, mint az EM-AN VILL-SEC és a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium árai, és míg az EM-AN VILL-SEC és a GOLDEX – ÉSZAK-BUDAI konzorcium ezen a részen az ártárgyaláson fenntartotta e-aukciós árait, a SZINARON-PALÉV konzorcium az ártárgyalás során is csökkentette ajánlatát. A 6. részben egyébként hat vállalkozás indult, melyek közül a SZINARON-PALÉV konzorcium és az ELEKTRO-SOL kivételével egyik vállalkozás sem csökkentette ajánlatát az ártárgyalási körben az e-aukciós ajánlatokhoz képest, így valós verseny csak a SZINARON-PALÉV konzorcium és az ELEKTRO-SOL között zajlott. A SZINARON-PALÉV konzorcium az ártárgyaláskor az ELEKTRO-SOL-nál kedvezőbb ajánlatot tett. Ezen a részen a SZINARON-PALÉV konzorcium lett a nyertes.

47. A 9. (Veszprém) részben csak az EM-AN VILL-SEC és a SZINARON-PALÉV konzorcium nyújtott be ajánlatot, és az EM-AN VILL-SEC árai végig alacsonyabbak voltak. Ezen a részen a SZINARON-PALÉV konzorcium volt az, aki az ártárgyaláson már nem engedett az e-aukció során megadott áraiból, míg az EM-AN VILL-SEC tovább csökkentette ajánlatát. Ezen a részen az EM-AN VILL-SEC lett a nyertes.

48. A 12. (Szolnok) részben a levelezésben érintett vállalkozások közül kezdetben a SZINARON-PALÉV konzorcium ajánlati ára volt a legkedvezőbb, ezt az árat ugyanakkor sem az e-aukció során, sem az ártárgyaláson nem csökkentette. Az e-aukció során a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium tette a legkedvezőbb ajánlatot, és az ártárgyalási körben is a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium árai voltak a legkedvezőbbek. Az EM-AN VILL-SEC az ártárgyaláson nem csökkentette e-aukciós ajánlatát. A szolnoki részen is megfigyelhető egyébként, hogy a nyertes ajánlattevő kivételével az induló vállalkozások nem, vagy csak minimális mértékben csökkentették az e-aukciós áraikat a végső ártárgyaláson. A nem nyertes ajánlattevők közül csak egy vállalkozás csökkentette végső ajánlatát is, ez ugyanakkor még mindig magasabb volt, mint az e-aukció során legkedvezőbb ajánlatot tevő GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium e-aukciós ajánlata, aki a végső ártárgyaláson még tovább csökkentette árait, végül ő lett a nyertes.

49. A GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium csak a 6. és 12. részben nyújtott be ajánlatot, ezek közül a 12. részben lett nyertes, a 6. részben az ártárgyalás során nem csökkentette e-aukciós ajánlatát.

50. A SZINARON-PALÉV konzorcium a 6. részen túl az 5. részen is nyertes lett, egyedüli ajánlattevőként. A SZINARON-PALÉV konzorcium esetében is megfigyelhető, hogy árait csak azokon a területeken csökkentette, amiket végül el is nyert, tényleges nyerési szándékkal tehát csak az 5. és 6. részen indult. Az EM-AN VILL-SEC a 6., 9. és 12. részen túl ajánlatot adott a 2. részre is, de egyedül a 9. rész tekintetében figyelhető meg, hogy ajánlatát végig csökkentette, a másik három résznél az e-aukciót követően már nem csökkentette árait, tényleges nyerési szándékkal tehát csak a 9. részen versenyzett, amit el is nyert.

III.2.2. A GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és a BONAVILL közötti magatartás

III.2.2.1. E-mailváltások

51. A vizsgálat feltárta, hogy volt egy ajánlati árakat érintő e-mailváltás a GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és a BILA (BONAVILL pályázataiban is segédkező) ügyvezetője között. Az

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

e-mailváltásra azután került sor, hogy az E.ON megküldte (2014. március 10.) az ajánlattevő vállalkozások felé a beérkezett ajánlati árakról készített tájékoztatóját (az elektronikus árlejtésre egy hónap múlva került sor - 2014. április 15-én).

52. 2014. március 12-én a GOLDEX-BASE ([SZEMÉLYES ADAT]) e-mailt küldött a BILA-nak a bila2000@bila2000.hu postafiókra, melyben azt kéri, hogy a BILA küldje meg számára a 12. részre tett, az egyes tevékenységekhez tartozó árait, mivel azokat nem látja az E.ON hivatalos tájékoztatójában. A BILA erre megküldte az árakat, melyeket a GOLDEX-BASE ([SZEMÉLYES ADAT]) továbbított az ÉSZAK-BUDAI felé ([SZEMÉLYES ADAT]), aki azokra így reagált: *„Nagyon alacsony lett. Elfelejtettünk szólni nekik a minimum árról ☹*[…]*”*[68]

III.2.2.2. Az érintett vállalkozások nyilatkozata

53. Az ÉSZAK-BUDAI ügyvezetője az ügyfélmeghallgatáson az érintett e-mail kapcsán úgy nyilatkozott,[69] hogy nem tudja, az mire utalhat. Véleménye szerint talán arról lehet szó, hogy mielőtt az E.ON eredményt hirdet, a közbeszerzési eljáráson induló vállalkozásoknak az ajánlatukban szereplő egyes ártételek kapcsán árindokolást kell adnia. Amennyiben valamelyik vállalkozás olyan ajánlatot tesz, amely a szerelői rezsióradíj alatti mértékűre jön ki, kizárhatják az eljárásból. Az árindokolást egy – az e-mail dátumához képest – későbbi időpontban kell benyújtani, de már ekkor kikalkulálható a rezsióradíj alapján.

54. A védett tanú is úgy nyilatkozott,[70] hogy nem tudja, mit takarhat a minimum ár és egyébként fogalma sincs, hogy mire gondolt a levél írója. Az is előfordulhatott a védett tanú szerint, hogy az E.ON-tól szóltak, hogy az egyik cég kérje el a másik árait.

55. A BILA ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] az ügyfélmeghallgatáson[71] nem tudta megmondani, mire utalhat az e-mailben említett „minimum ár”. Szerinte a „minimum ár” takarhatja azt is, hogy az E.ON közölte minden induló vállalkozással, hogy a rendelkezésre álló összeg „x” forint, amennyit az E.ON fizetni hajlandó a nyertesnek.

III.2.2.3. További tények, megállapítások

56. Az e-mailek a 12. részre tett ajánlatokat érintik, mely részre a BILA nem, csak a BONAVILL pályázott. Hangsúlyozandó azonban, hogy a BILA és a BONAVILL[72] nem tartozik ugyan egy vállalkozáscsoportba, azonban családi kötelékek[73] miatt a kapcsolat igen szoros a két cég között, a két cég segíti egymást, [SZEMÉLYES ADAT], a BILA részéről sokszor adott tanácsot a BONAVILL-nek műszaki, technikai jellegű kérdésekben, munkavállalóik egy irodában, sőt, egy asztalnál dolgoznak, köztük „teljes az összekapcsolódás”[74]. A két vállalkozás részére továbbá ugyanaz a pályázatíró cég végezte a közbeszerzési eljárásokhoz szükséges pályázati dokumentáció összeállítását. A BONAVILL adatszolgáltatása[75] szerint a BONAVILL-t érintő közbeszerzési eljárásokban [SZEMÉLYES ADAT], mint megbízott családtag is részt vett, akinek feladata az ártárgyalásban való közreműködés, segítségnyújtás volt. Ezen tények alapján az eljáró

[68] VJ/31-218/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 05. sorszámú e-mail
[69] VJ/31-165/2017. és VJ/31-167/2017.
[70] VJ/31-103/2017.
[71] VJ/31-85/2017.
[72] A BONAVILL a 2014-es eljárás során csak a 12. részre nyújtott be pályázatot, és bár ezen a területen fentiek alapján nem nyert, a BILA alvállalkozójaként[72] a BILA által elnyert 10. és 11. részeken is részt vett a 2014-es eljárással érintett munkák elvégzésében.
[73] A BONAVILL ügyvezetője és tulajdonosa, [SZEMÉLYES ADAT] a BILA 2000 tulajdonosai ([SZEMÉLYES ADAT]) lányának a férje, így a két cég tulajdonosai és ügyvezetése között szoros családi kapcsolat áll fenn.
[74] VJ/31-85/2017.
[75] VJ/31-66/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

versenytanács úgy tekinti, ez a cégek közötti „összekapcsolódás” volt az oka annak, hogy [SZEMÉLYES ADAT] egy BILA-hoz, annak ügyvezetőjéhez kapcsolható e-mail címen, a bila2000@bila2000.hu címen kereste fel a BONAVILL-t annak benyújtott áraival kapcsolatban.

57. A nyertes vállalkozás a 12. részben a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium lett.

58. Az ajánlati árakat áttekintve az látható, hogy a BONAVILL ajánlati árai a 12. régióban valóban alacsonyabbak voltak a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium árainál. Ezt követően azonban sem az e-aukció, sem az ártárgyalás során nem változtatott árain, így a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium alacsonyabb árat tudott megajánlani az E.ON felé, és lehetett nyertes.

59. Az e-mailben használt „*minimum árak*” kifejezés összecseng azzal az e-maillel, melyben az ÉSZAK-BUDAI azon árakat emlegeti, ami alá nem kellene menniük („*ma kapok árakat, hogy mi alá nem kéne menni”*[76]).

III.2.3. A GOLDEX-BASE - ÉSZAK BUDAI konzorcium és az EM-AN VILL-SEC közötti szándéknyilatkozat

III.2.3.1. E-mailváltások

60. A vizsgálat a 12. részt – a Szolnok régiót illetően – a következő e-mailváltásokat tárta fel.

61. Az EM-AN VILL-SEC-nél tartott rajtaütés során az egyik e-mail tanúsága szerint az E.ON 2014. április 8-án e-mailt küldött az árajánlatot tevő vállalkozások, illetve konzorciumok esetén a konzorciumot képviselő cég részére (JUKO, OMEXON, SZINARON, BONAVILL, GOLDEX-BASE) az érintett részre vonatkozó árlejtési (e-aukciós) eljárást érintő információkról, többek között azzal a tájékoztatással, hogy az éles árlejtés megkezdésének időpontja 2014. április 15. 15:30.[77]

62. Az árlejtés időpontja előtti napon, 2014. április 14-én 17:25-kor a GOLDEX-BASE ([SZEMÉLYES ADAT]) e-mailt[78] küldött házon belül ([SZEMÉLYES ADAT]), mely az EM-AN VILL-SEC felé tett szándéknyilatkozat tervezetét tartalmazta („*Szia! Küldöm a szándéknyilatkozat-tervezetet.”*). A szándéknyilatkozat lényege, hogy ha a GOLDEX-BASE nyeri a 12. részt, akkor a szerződött összeg meghatározott százalékában szállítói megrendelést ad az EM-AN VILL-SEC felé. 2014. április 15-én ugyanezen szereplők között némi módosítással megismétlődött a levélváltás.[79]

63. Az e-aukció napján, 2014. április 15-én 15:26-kor [SZEMÉLYES ADAT] a módosított szándéknyilatkozatot aláírásával ellátva megküldte az EM-AN VILL-SEC ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] részére.[80]

64. Közvetlenül az e-aukciós eljárás befejezését követően az EM-AN VILL-SEC ([SZEMÉLYES ADAT]) egy képernyőfotót küldött[81] e-mailben az ügyvezetőnek, [SZEMÉLYES ADAT], mely azt mutatja, hogy a 12. részre érkezett legkedvezőbb ár 222.500.000 Ft volt, és ehhez képest az EM-AN VILL-SEC ajánlata ennél magasabb, 225.350.000 Ft. A képernyőfotó azt mutatja, hogy az aukció 15:49-kor zárult, a fotó pedig egy perccel ezután, 15:50-kor készült. A képernyőfotón az is látszik, hogy a GOLDEX-BASE által 15:26-kor megküldött, a szolnoki részt érintő szándéknyilatkozatot az EM-AN VILL-SEC megnyitotta (többek között az alábbi dokumentumok

[76] VJ/31-219/2017. számú bizonyíték-összfoglaló 01. sorszámú e-mail.
[77] VJ/31-217/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 16. sorszámú e-mail
[78] VJ/31-247/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 01. sorszámú e-mail
[79] VJ/31-247/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 02. sorszámú e-mail
[80] VJ/31-217/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 20. sorszámú e-mail
[81] VJ/31-217/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 22. sorszámú e-mail

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

voltak éppen akkor megnyitva a gépen, amikor a képernyőfotó készült: „*FW: Szánd…*” és „*2014.04.15…”* pdf dokumentum). Ebből az a következtetés vonható le, hogy az EM-AN VILL-SEC az e-aukció során a szándéknyilatkozat tartalmának ismeretében tette meg a saját árajánlatát az e-aukción, mely a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorciuménál magasabb ajánlat volt.

65. A 12. szolnoki részt a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium nyerte el, amint az a 2014. május 20-i eredményhirdetés során egyértelművé vált. A szándéknyilatkozat és a mögötte húzódó megállapodás esetleges megvalósulása, utóélete kapcsán a vizsgálat a következőket tárta fel.

66. Az eredményhirdetést követő nap, 2014. május 21-én a GOLDEX-BASE ([SZEMÉLYES ADAT]) a következőt írta az akkori ügyvezetőnek ([SZEMÉLYES ADAT]): *„Szia! bejelentkezett a* [SZEMÉLYES ADAT] *az Em-An-tól, hogy az E.ON-os „együttműködésben” kivel kell egyeztetnie? Velünk, vagy a* [SZEMÉLYES ADAT]*? Én egyelőre azt mondtam, hogy velünk kellene egyeztetnie. Kérte, hogy tájékoztassuk az elképzelésünkről, hogy mi legyen a módja az ő közreműködésüknek, kijelölünk településeket, ahol ők dolgoznának, vagy csak bizonyos munkafolyamatokat? Szeretne leülni valakivel és megbeszélni, hogy hogyan is történjen ez a tevékenység, mert nekik is úgy kell akkor felkészülni. Ők rugalmasak minden tekintetben, bármilyen megoldás érdekli őket. Vár a jövő héten egy visszajelzést tőlünk.”*[82]

67. 2014. június 16-án [SZEMÉLYES ADAT] között az ÉSZAK-BUDAI-n belül az alábbi e-mailváltás történt: *„Szia* [SZEMÉLYES ADAT]*! Az* [SZEMÉLYES ADAT] *reagált már valamit Szolnokkal kapcsolatban?”* Az e-mailre [SZEMÉLYES ADAT] így válaszolt: *„szerintem kezdjünk el dolgozni mintha misem lenne.”* [83]

68. 2014. szeptember 5-én az EM-AN VILL-SEC munkavállalója az alábbi e-mailt küldte az ügyvezetőnek [SZEMÉLYES ADAT] „Szolnok” tárggyal: *„Szia! Beszéltem a* [SZEMÉLYES ADAT]. *Összeszedi, hogy mit és merre szeretnének és küldi.”*[84] Pár órával később „E.On Szolnok paraméretek” tárggyal [SZEMÉLYES ADAT] a szolnoki területen végzendő alvállalkozói munkák részleteit, és egy „2014 árak E.On eM-aN.xls” elnevezésű excel file-t küldött meg az EM-AN VILL-SEC-nek. Az EM-AN VILL-SEC egyik munkavállalója megjegyzéseivel együtt továbbította az üzenetet az ügyvezetőnek, [SZEMÉLYES ADAT], aki arra az alábbiak szerint reagált: *„Az a véleményem, hogy itt Mi diktálhatjuk a feltételeket. Azt döntsük el, hogy hány párost tudunk beállítani, milyen területre, milyen munkavégzésre és mennyiért. Utána ezt közöljük vissza a* [SZEMÉLYES ADAT] *felé. Amennyiben nem felel meg Neki, akkor nincsen miről beszélni, ellenkező esetben viszont nyilván teljesíteni kell azt, amit ígérünk.”*[85]

III.2.3.2. Az érintett vállalkozások nyilatkozata

69. A védett tanú a fenti pontban ismertetett magatartással kapcsolatban úgy nyilatkozott,[86] hogy nincs meggyőződve arról, hogy bármilyen valóságtartalma lenne a levelezésnek, annak dezinformációs célja lehetett. Előadta továbbá,[87] hogy tudomása szerint nem volt együttműködés az érintett vállalkozások között (elképzelhető lehetett a kapacitások miatt valamiféle alvállakozói konstrukció) és nyilatkozatához azt is hozzátette, hogy ő maga nem tudott a szándéknyilatkozat létéről.

[82] VJ/31-218/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 07. sorszámú e-mail
[83] VJ/31-219/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 06. sorszámú e-mail
[84] VJ/31-217/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 23. sorszámú e-mail
[85] VJ/31-217/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 24. és 27. sorszámú e-mail
[86] VJ/31-103/2017.
[87] VJ/31-103/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

70. A GOLDEX-BASE ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] szerint[88] a szándéknyilatkozatra vonatkozó e-mail leplezett magánnyomozási együttműködés előkészítésére vonatkozik, burkolt levelezést tartalmaz. A konzorciumi megállapodásból adódóan a GOLDEX-BASE nem is adhatott megfelelő komolyságú szándéknyilatkozatot az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda közreműködése nélkül. Az érintett cégek, azaz a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium és az EM-AN VILL-SEC között villanyszerelésre vonatkozó gazdasági együttműködés nem állt fenn. Elmondása szerint[89] volt három embere a Perfect Loyd Kft.-nek ([SZEMÉLYES ADAT]), akik a szabálytalan vételezések felderítésében nagyon ügyesek voltak, és a GOLDEX-BASE és az EM-AN VILL-SEC ezzel kapcsolatban folytattak burkolt levelezést. Lehet, hogy a villanyszerelők ezen a területen az EM-AN VILL-SEC-hez voltak bejelentve. A szolnoki munkához az EM-AN VILL-SEC adta a villanyszerelőt, a GOLDEX-BASE pedig a magánnyomozói tevékenységet biztosította. A két vállalkozás így együtt végezte a szabálytalan vételezések felderítését. Az ügyvezető a nyilatkozatát nem tudta iratokkal igazolni.

71. Az ÉSZAK-BUDAI ügyvezetője a 2014. június 16-17-ei levelezéssel kapcsolatban úgy nyilatkozott,[90] hogy nem emlékszik, az mire vonatkozhat. Arra a kérdésre, hogy ebben az időszakban az EM-AN VILL-SEC dolgozott-e Szolnokon az ÉSZAK-BUDAI Mérnökirodának vagy az ÉSZAK-BUDAI Zrt.-nek, az ügyvezető válasza az volt, hogy részére sem Szolnok területén, sem egyéb E.ON-os munkákkal kapcsolatban nem végzett tevékenységet az EM-AN VILL-SEC, az E.ON-nak azonban dolgozott. A pletyka szerint az EM-AN VILL-SEC az E.ON fő beszállítója nyomozási területen. [SZEMÉLYES ADAT] elmondása szerint nem tudja, hogy a GOLDEX-BASE részére végzett-e munkát az EM-AN VILL-SEC Szolnokon. Az ügyvezető tudomása szerint más régiók esetében is volt olyan, hogy a közbeszerzési eljárás eredményeként szerződés alapján a nyertes vállalkozás látta el a tevékenységet, de az E.ON megbízott mást is az adott területen munkavégzéssel. A szolnoki régióban is történt ilyen, az EM-AN VILL-SEC-et is megkérte erre az E.ON. Azonban azt, hogy tényleges munkavégzésre sor került-e Szolnokon, nem tudja megmondani. Az ügyfélmeghallgatáson előadta, hogy jelen versenyfelügyeleti eljárással érintett közbeszerzési eljárások kapcsán nem volt kapcsolatban az EM-AN VILL-SEC-kel. Korábban, 2010-ben ELMŰ területen dolgozott neki az EM-AN VILL-SEC alvállalkozóként. Későbbi adatszolgáltatásában[91] azonban a 2014. szeptember 5-ei e-mailjével kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy kapacitáshiány miatt megkeresték az EM-AN VILL-SEC-et, hogy a szolnoki régióban tudna-e mérőcserét végezni, a vállalási árban azonban végül nem tudtak megállapodni.

72. Az EM-AN VILL-SEC ügyvezetője a szándéknyilatkozattal kapcsolatban úgy nyilatkozott,[92] hogy az a GOLDEX-BASE taktikájának része. A szolnoki területen folyamatosan a GOLDEX-BASE nyert, az e-mail által érintett időszakban az EM-AN VILL-SEC nem végzett munkát részére. A GOLDEX-BASE a szándéknyilatkozattal azt akarhatta tudatosítani a meghallgatottban, hogy ők milyen korrektek, az EM-AN VILL-SEC azonban már a szándéknyilatkozat megismerésekor tudta, hogy amögött nincs valós szándék. A konkrét tárgyban semmilyen szerződés, beszállítói munka nem került aláírásra.[93]

73. A 2014. május 21-i e-mail kapcsán az EM-AN VILL-SEC ügyvezetője előadta,[94] hogy az az eredményhirdetést követő időszakra esik, és lehetséges, hogy a szándéknyilatkozatra vonatkozik.

[88] VJ/31-213/2017.
[89] VJ/31-161/2017.
[90] VJ/31-165/2017. és VJ/31-167/2017.
[91] VJ/31-266/2017. és VJ/31-267/2017.
[92] VJ/31-182/2017.
[93] VJ/31-275/2017.
[94] VJ/31-182/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

Ezt követően hozzátette, hogy sose lehetett tudni, hogy a GOLDEX-BASE és az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda, illetve az ÉSZAK-BUDAI Zrt. viszonyában ki a valódi döntéshozó, az érintettek tevékenysége, kapacitása fokozatosan összeolvadt. A GOLDEX-BASE akkori ügyvezetője [SZEMÉLYES ADAT] „folyamatos menekülésben van", [SZEMÉLYES ADAT] volt az „előreküldött követe".

74. A 2014. június 17-i e-maillel kapcsolatban szintén úgy nyilatkozott,[95] hogy lehet, hogy a szándéknyilatkozatra vonatkozik a levelezés, de nem tudja biztosan. A „témát" elengedte, már csak heccből kérdezősködött a szolnoki munka felől, biztos volt benne, hogy a szolnoki területen nem fog munkát végezni a GOLDEX-BASE számára.

75. A 2014. szeptember 5-i, szolnoki munkavégzéssel kapcsolatos levelezés kapcsán is úgy nyilatkozott,[96] hogy a másik vállalkozásnál kapacitáshiány állt fenn, ezért egy esetleges együttműködésről leveleztek, mely azonban nem valósult meg.

III.2.3.3. További tények, megállapítások

76. A GOLDEX-BASE és az EM-AN VILL-SEC a 12. részen egymás versenytársaiként indultak.

77. A szándéknyilatkozat megküldését követő, a szolnoki területet érintő e-aukció során az EM-AN VILL-SEC a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium ajánlatánál kedvezőtlenebb ajánlatot tett, és ezt az ajánlatot tartotta fenn az ártárgyalások során is, míg a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium az ártárgyaláson is csökkentette árait.

78. A közbeszerzési eljárás a 12. szolnoki rész tekintetében a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium nyertességével zárult. A nyertes vállalkozások kihirdetését követő napon az EM-AN VILL-SEC felvette a kapcsolatot a GOLDEX-BASE-zel egy olyan, az e-mailben konkrétan meg nem nevezett együttműködés kapcsán, mely az ÉSZAK-BUDAI-t is érintette. Az ezt követő e-mailek a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium által elnyert szolnoki területen történő munkavégzési lehetőségekről szóltak.

79. A védett tanú úgy nyilatkozott, hogy ő maga nem tudott a szándéknyilatkozat létezéséről, amit azonban cáfol két (2014. április 14-én és 15-én megküldött) levél.

80. Az érintett nyilatkozattevők egyöntetűen tagadták, hogy az EM-AN VILL-SEC a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium részére munkát végzett volna a 2014-es közbeszerzési eljárást követően a szolnoki területen, az e-mailekből azonban az egyértelműen megállapítható, hogy az érintett cégek között volt erre irányuló törekvés.

IV.

A 2016-os eljárás

IV.1. Az eljárás menete[97]

81. Az E.ON a 2014-es eljárással azonos tárgyban, 2015. október 24-én az Európai Unió Hivatalos Lapjában TED 2015/S 207-376572 számon és a Közbeszerzési Értesítőben 2015. október 26-án 21065/2015 számon ismételten hirdetmény közzétételével indított, tárgyalásos közbeszerzési eljárást hirdetett meg (a továbbiakban: 2016-os eljárás).[98] A 2016-os eljárás szintén az EDE, az

[95] VJ/31-182/2017.
[96] VJ/31-275/2017. számú adatszolgáltatás 6. és 7. sz. melléklet tartalmára vonatkozó nyilatkozat
[97] További üzleti titkot képező, de a jelen ügy értékelése szempontjából nem releváns részleteket a vizsgálati jelentés, illetve a nem betekinthető VJ/31-597/2017. számú előzetes álláspont tartalmaz.
[98] Hirdetmény: VJ/31-265/2017. számú irat 3. számú melléklete

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

EED és az ETI teljes működési területére, a 2014-es eljárásban meghatározott 1-12. részre vonatkozott:

1. rész: EDE Pécs régió és annak határvonalától számított 60 km-es körzet
2. rész: EDE Szekszárd régió és annak határvonalától számított 80 km-es körzet
3. rész: EDE Kaposvár régió és annak határvonalától számított 75 km-es körzet
4. rész: EDE Nagykanizsa régió és határvonalától számított 90 km-es körzet
5. rész: EED Győr régió és annak határvonalától számított 150 km-es körzet
6. rész: EED Székesfehérvár régió és határvonalától számított 90 km-es körzet
7. rész: EED Szombathely régió és határvonalától számított 150 km-es körzet
8. rész: EED Tatabánya régió és annak határvonalától számított 75 km-es körzet
9. rész: EED Veszprém régió és annak határvonalától számított 90 km-es körzet
10. rész: ETI Debrecen régió és határvonalától számított 160 km-es körzet
11. rész: ETI Nyíregyháza régió és határvonalától számított 110 km-es körzet
12. rész: ETI Szolnok régió és annak határvonalától számított 160 km-es körzet

82. A közbeszerzési eljárást hét[99] feladat, és az ezekhez kapcsolódó részfeladatok[100] elvégzésére írta ki az E.ON. A feladatok a 2014-es eljárás során kiírt feladatokkal nagyrészt fedik egymást, a 2016-os eljárásban azonban több részfeladat került meghatározásra.

83. A közbeszerzési eljáráson való részvételi jelentkezést az induló vállalkozások 2015. november 30-ig[101] küldhették meg az E.ON részére.

84. A részvételi jelentkezések eredményéről - 2016. január 27-én készült - összegzést az E.ON 2016. február 26-án küldte meg az érintetteknek. Ekkortól volt hivatalosan látható, hogy ki nyújtott be részvételi jelentkezést, és az E.ON kiket minősített alkalmasnak ajánlattételre.

85. Az érvényes részvételi jelentkezést benyújtó vállalkozások 2016. március 22. 10:00 óráig adhatták be az általuk megjelölt részek vonatkozásában ajánlati áraikat.[102] A 2016-os eljárás során elektronikus árlejtésre csak egy régióban került sor.[103] A 2014-es eljárástól eltérően a személyes ártárgyalások két fordulóban kerültek megtartásra. Az első fordulót 2016. május 25-én[104] és 26-án[105], a másodikat 2016. június 1-jén[106] és 2-án[107] tartotta az E.ON.

---

[99] 1 fázisú mérőcsere, 3 fázisú mérőcsere, EFM csere, matrica ragasztás, vezérlőkészülék csere, kikapcsolás mérőhelyen, visszakapcsolás mérőhelyen

[100] kismegszakító csere, 1 fázisú sorkapocs beépítése, 3 fázisú sorkapocs beépítése, mérőhelyi készülék le- vagy felszerelése, mérőtábla csere, adatpontosítás, adatpontosítás mágneses matrica felragasztása esetén, célzott mérőhelyi tevékenység, nyitható ajtó beépítése, sikertelen EFM csere, tértivevény, komplett mérőhely kialakítása légvezeték földkábel/ fogyasztási hely, szerződésszegés és szabálytalan vételezés bejelentés, állómérő bejelentés, a régió határvonalától kívül eső munkavégzés (vis major esetén), leolvashatóság biztosítása, passzív mérőcsere

[101] Hirdetmény: VJ/31-265/2017. számú irat 3. számú melléklete

[102] VJ/31-75/2017. számú irat 1. számú mellékletének 2. számú melléklete

[103] VJ/31-87/2017.

[104] Ártárgyalási jegyzőkönyvek: VJ/31-87/2017. számú adatszolgáltatás CD mellékelte

[105] Ártárgyalási jegyzőkönyvek: VJ/31-87/2017. számú adatszolgáltatás CD mellékelte

[106] Ártárgyalási jegyzőkönyvek: VJ/31-87/2017. számú adatszolgáltatás CD mellékelte

[107] Ártárgyalási jegyzőkönyvek: VJ/31-87/2017. számú adatszolgáltatás CD mellékelte

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

86. A nyertes ajánlattevők kihirdetésére 2016. június 20-án került sor.[108]

87. A nyertes vállalkozások a keretszerződéseket 2016. augusztus 29. és szeptember 27. között írták alá. A keretszerződések 36 hónapos munkavégzésre szóltak, azok 2019. augusztus 30-ig voltak érvényben.[109]

88. A közbeszerzési eljárás egyes szakaszaiban a résztvevői kört és az árakat az alábbi táblázat mutatja be:[110]

rész	érkezett részvételi jelentkezések[111]	pályázott[112]	nyertes[113]	becsült érték [114] kétszerese[115] (Ft)	nyertes ár[116] (Ft)
1	SMHV és WATT-ETA konzorcium	SMHV és WATT-ETA konzorcium	SMHV és WATT-ETA konzorcium	687.918.712	389.317.300
2	ELEKTRO-SOL, SMHV és WATT-ETA konzorcium	ELEKTRO-SOL, SMHV és WATT-ETA konzorcium	ELEKTRO-SOL	713.169.009	321.997.700
3	SMHV és EURODET-VILL konzorcium	SMHV és EURODET-VILL konzorcium	SMHV és EURODET-VILL konzorcium	705.356.067	421.690.000
4	EURODET-VILL, SMHV	EURODET-VILL, SMHV	EURODET-VILL	802.338.911	453.072.700
5	PALÉV, SAG HUNGARIA	PALÉV	PALÉV	611.052.460	383.195.250
6	SZINARON, ELEKTRO-SOL, JUKO, SAG HUNGARIA	SZINARON, ELEKTRO-SOL	SZINARON	609.148.454	285.920.600
7	EURODET-VILL és EM-AN VILL-SEC konzorcium, SAG HUNGARIA	EURODET-VILL és EM-AN VILL-SEC konzorcium	EURODET-VILL és EM-AN VILL-SEC konzorcium	603.077.629	355.206.300
8	SMART INSTALL, BILA, KESZMANN & BODNÁR, ELEKTRO-SOL, SAG HUNGARIA	SMART INSTALL, BILA, KESZMANN & BODNÁR, ELEKTRO-SOL	SMART INSTALL	531.942.408	321.850.650
9	EM-AN VILL-SEC, GOLDEX-BASE ÉS ÉSZAK-BUDAI MÉRNÖKIRODA és ÉSZAK-BUDAI ZRT. konzorcium, SAG HUNGARIA	EM-AN VILL-SEC, GOLDEX-BASE és ÉSZAK-BUDAI MÉRNÖKIRODA és ÉSZAK-BUDAI ZRT. konzorcium	EM-AN VILL-SEC	557.005.697	322.275.520
10	BILA, SZINARON	BILA, SZINARON	BILA	1.087.684.971	541.261.200

[108] VJ/31-75/2017. számú irat 2. számú mellékletének „12-2_14._Összegezés_az_ajánlatok _elbírálásáról_20160617-Végleges.pdf" elnevezésű melléklete; VJ/31-265/2017. számú irat 4. számú melléklet

[109] Szerződések: VJ/31-175/2017. számú adatszolgáltatás CD melléklete

[110] Alvállalkozókra vonatkozóan nincs adat a Tájékoztató V. szakaszában

[111] A VJ/31-75/2017/ 2. sz. melléklet 11-12. oldalak

[112] A 2016/123 Közbeszerzési Értesítő száma, Tájékoztató az eljárás eredményéről (a továbbiakban: Tájékoztató), 2016.10.24-én közzétéve, a VI. szakaszban szereplő információk

[113] Tájékoztató V. szakaszában

[114] Tájékoztató V. szakaszában

[115] A 2016-os eljárás „becsült érték" oszlopában szereplő árak a becsült érték kétszeresét mutatják, mivel a hirdetményben meghatározottak szerint az abban megállapított alapmennyiségektől az E.ON az alapmennyiségre vonatkozó feltételekkel azonos feltételek mellett egyoldalú nyilatkozattal jogosult a pozitív mennyiségi eltérés megrendelésére a szerződés időtartama alatt.

[116] Tájékoztató V. szakaszában

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

11	BILA	BILA	BILA	851.154.274	502.144.400
12	GOLDEX-BASE ÉS ÉSZAK-BUDAI MÉRNÖKIRODA ÉS ÉSZAK-BUDAI ZRT. konzorcium, EM-AN VILL-SEC, BILA	GOLDEX-BASE ÉS ÉSZAK-BUDAI MÉRNÖKIRODA ÉS ÉSZAK-BUDAI ZRT. konzorcium, EM-AN VILL-SEC	GOLDEX-BASE és ÉSZAK-BUDAI MÉRNÖKIRODA konzorcium	871.349.806	429.608.450

89. Megfigyelhető, hogy a 2014-es eljáráshoz képest mindegyik rész tekintetében csökkent a részvételi jelentkezést benyújtók száma, valamint több rész esetében, a korábban egymás versenytársaiként induló vállalkozások ezen eljárás során konzorciumban indultak.[117]

90. Megfigyelhető, hogy a 2016-os eljáráson az egyes részeken ugyanazok, illetve ugyanazon érdekeltségbe tartozó vállalkozások nyertek, mint a 2014-es eljáráson.

IV.2. A vállalkozások magatartása

IV.2.1. A GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium és a BILA közötti magatartás

IV.2.1.1. E-mail

91. A vállalkozások 2015. november 30-ig küldhették meg a részvételi jelentkezéseket az E.ON felé. Ekkor még konkrét ajánlatokat nem kellett benyújtani.

92. 2015. november 30-án a GOLDEX-BASE ([SZEMÉLYES ADAT]) e-mailt[118] küldött házon belül ([SZEMÉLYES ADAT]) és az ÉSZAK-BUDAI-nak ([SZEMÉLYES ADAT]), mely szerint a BILA a következők miatt hívta fel:

„Sziasztok!

A [SZEMÉLYES ADAT] *felhívott, hogy mielőtt a bontási jegyzőkönyvet megkapnánk tudassa, hogy Ő bejelölte a pályázatában a szolnoki területet, de azt nekünk nem kell komolyan venni! Azt mondta, hogy nem tett mögé szakembereket sem.*

Ez csak azért fura, mert a múlt héten abban állapodtunk meg, hogy mi ketten nem pályázunk egymás területére, de úgy látszik ezt Ő nem tartotta be! Annyit mondott még, hogy az EM-AN Vill Kft. szintén bejelölte Szolnokot - de ezt ugye mi is tudtuk.

Állítólag új cég nincs a porondon.

Üdv.”

93. A 12. részre beadott részvételi jelentkezéseket áttekintve az látszik, hogy a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium és a BILA egyedül itt jelenik meg átfedésben. Az e-mailben foglalt üzenetnek megfelelően a BILA valóban részvételi jelentkezést adott be a 12. részre, azonban azt az E.ON kizárta alkalmatlanság miatt, emiatt ajánlatot már nem tett. Annak ellenére történt ez így, hogy a 10. és 11. részeken a BILA szintén benyújtotta részvételi jelentkezését, majd miután az E.ON alkalmasnak tekintette, ajánlatot is nyújtott be, és nyert meg. A BILA tehát egyedül a 12. részre nem tudott megfelelő részvételi jelentkezést beadni, illetve az E.ON hiánypótlásra felszólításának eleget tenni.[119]

[117] SMHV – WATT-ETA, SMHV – EURODET-VILL, EURODET-VILL – EM-AN VILL-SEC konzorciumok
[118] VJ/31-218/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 08. sorszámú e-mail
[119] ld.VJ/31-199/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

IV.2.1.2. Az érintett vállalkozások nyilatkozata

94. A BILA ügyvezetője [SZEMÉLYES ADAT], az ügyfélmeghallgatáson úgy nyilatkozott,[120] hogy nem emlékszik olyan megállapodásra, hogy nem pályázik egymás területére a két vállalkozás, ugyanakkor elképzelhetőnek tartja, hogy felhívta a GOLDEX-BASE-t ([SZEMÉLYES ADAT]), és közölte vele, hogy a BILA indul a szolnoki területen, hiszen voltak Szolnokon szerelői a feladat elvégzéséhez. Véleménye szerint egyébként azzal, hogy a BILA vagy a BONAVILL – akár fiktív, akár tényleges nyerési szándékkal – pályázik a területen, azzal nem segíti a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorciumot, hanem éppen hogy ellene dolgozik.

95. A GOLDEX-BASE ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] az ügyfélmeghallgatáson[121] az érintett e-mail tartalma kapcsán érdemben nem tudott nyilatkozni, de lehetségesnek tartotta, hogy az egy „félrevezető e-mail".

96. Az érintett e-maillel kapcsolatban az ÉSZAK-BUDAI ügyvezetője [SZEMÉLYES ADAT], utalt[122] arra, hogy [SZEMÉLYES ADAT], a GOLDEX-BASE ügyvezetője bizalmatlansága okán kérte [SZEMÉLYES ADAT], de a saját munkavállalóitól is, hogy hamis tartalmú levelezéseket folytassanak. Véleménye szerint egyébként nem volt reális, hogy a BILA induljon ezen a területen, mert nem volt kapacitása.

97. A védett tanú is úgy nyilatkozott,[123] hogy az e-mail dezinformációt tartalmaz. Elmondása szerint a vállalkozások azért, hogy megtévesszenek más vállalkozásokat, benyújtottak olyan területre is ajánlatokat, ahol egyébként nem tudtak volna feladatot ellátni.

<u>IV.2.2. A GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és az EM-AN VILL-SEC közötti magatartás</u>

IV.2.2.1. E-mailváltások

98. A 2016-os eljárásban a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium és az EM-AN VILL-SEC a 9. és a 12. részben jelezte részvételi szándékát, és adott be ajánlatot az E.ON felé. A 9. részt (Veszprém) az EM-AN VILL-SEC, a 12. részt (Szolnok) a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium nyerte meg. A vizsgálat az alábbi e-maileket tárta fel.

99. Az ajánlattételi időszakban, 2016. március 1-jén a GOLDEX-BASE ([SZEMÉLYES ADAT]) arról küldött e-mailt[124] házon belül az akkori ügyvezető felé [SZEMÉLYES ADAT], hogy „*A részvételi jelentkezésben 2 területet jelöltünk meg, a szolnokit és a veszprémit. (a veszprémi területet kizárólag az EM-AN VILL Kft. miatt jelöltük meg)*".

100. 2016. március 18-án a GOLDEX-BASE ([SZEMÉLYES ADAT]) és az ÉSZAK-BUDAI (közbeszerzési referense, [SZEMÉLYES ADAT] és az ügyvezető, [SZEMÉLYES ADAT]) között zajlik e-mailváltás,[125] melynek lényege, hogy az egy nappal korábban az ÉSZAK-BUDAI felé megküldött, a 9. részre (Veszprém régióra) tett ajánlati árakon a GOLDEX-BASE változtatott az EM-AN VILL-SEC miatt, az EM-AN-nal ([SZEMÉLYES ADAT]) folytatott egyeztetésre hivatkozva. *„Szia! Igen, a struktúra így jó lesz. VÁLTOZTATTAM a veszprémi árakon, mert az* [SZEMÉLYES ADAT] *szólt, hogy ne legyünk alacsonyabbak, mint ők. Csatolom az aktuális nyilatkozatot."*- írta [SZEMÉLYES ADAT].

---

[120] VJ/31-85/2017.
[121] VJ/31-161/2017.
[122] VJ/31-165/2017. és VJ/31-167/2017.
[123] VJ/31-103/2017.
[124] VJ/31-218/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 09. sorszámú e-mail
[125] VJ/31-218/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 10-14. sorszámú e-mail és word dokumentum

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

101. A változtatás eredményeképpen az előző napon az e-mailben megadott árakat megemelte, és az ajánlat végösszege így mintegy 10%-kal[126] emelkedett Veszprém régióban. A 12. részre tett árak változatlanok maradtak. A változtatást az ÉSZAK-BUDAI ügyvezetője ([SZEMÉLYES ADAT]) elfogadta: „*rendben – aláírtam*”.[127]

102. A GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium a 2016. március 18-án megküldött e-mail csatolmányában szereplő ajánlati árakat nyújtotta be az E.ON-hoz.[128] Az EM-AN VILL-SEC benyújtott ajánlata a 9. részen, a veszprémi területen a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium korrekcióját követően alacsonyabb, míg a 12. szolnoki területen magasabb volt a GOLDEX BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium ajánlatához képest.[129]

103. A 12. részben e-aukcióra nem került sor, csak ártárgyalások zajlottak. Az ártárgyalások első fordulóját megelőző napon, 2016. május 24-én a GOLDEX-BASE ([SZEMÉLYES ADAT]) a következőt írta e-mailben[130] a konzorciumi társának ([SZEMÉLYES ADAT]) és a vállalkozás akkori ügyvezetőjének ([SZEMÉLYES ADAT]): *„Szia! A* [SZEMÉLYES ADAT] [E.ON] *által megküldött szolnoki keretösszeg az a jelenlegi árainkhoz képest 10%-os emelést enged átlagosan. Az* [SZEMÉLYES ADAT] *egyeztettem és abban maradtunk, hogy mi az alábbi díjak alá nem megyünk Veszprémben:* […][131]. *Én azt kértem, hogy Ő az alábbi árak alá ne menjen Szolnokon:* […][132] *... A* [SZEMÉLYES ADAT][133] *még nem értem el, de jelzek, ha sikerült. Talán elképzelhető az a verzió is, hogy bizonyos régiók tekintetében eredményt hirdet az E.On, ha lesz megállapodás, míg máshol továbbfolytatják. Állítólag van olyan cég, aki kitart az 5.000,-Ft-os mérőcsere ár mellett.”*

104. 2016. május 26-án a GOLDEX-BASE a következőkről tájékoztatta az akkori ügyvezetőjét [SZEMÉLYES ADAT]: *„A tegnapi E.ON-os tárgyalás a várt forgatókönyv szerint történt.[...] Ezután felkértek egy új ajánlattételre, amit teljesítettünk is, a szolnoki részre a* [SZEMÉLYES ADAT] *által megadott* […][134] *mértékkel csökkentettük az összárat, míg a veszprémi régióban a korábban – az EM-AN-al - egyezetett árat adtuk be.”*[135]

105. A GOLDEX-BASE 2016. május 31-én az ÉSZAK-BUDAI-nak ([SZEMÉLYES ADAT]) két excel táblázatot küldött meg,[136] egyikben a szolnoki régió ajánlati árának bontása, másikban a veszprémi ártételek szerepelnek: *„A holnapi E.ON-os ártárgyaláson maradjunk a korábbi ajánlatunknál és ne módosítsunk végösszeget? Elvileg a* […][137] *Ft-os egyösszegű ajánlatot kell kibontani az egyes munkafázisok díjtételeire, amit a csatolt táblázat ugye tartalmaz. Illetve a veszprémi területre adott ajánlatot szintén.”*

---

[126] A pontos mértéket a GOLDEX-BASE számára betekinthető, az ő üzleti titkát tartalmazó VJ/31-598/2017. számú előzetes álláspont 98. pontja tartalmazza.
[127] VJ/31-219/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 10. sorszámú e-mail dokumentum
[128] VJ/31-75/2017. számú irat 1. számú mellékletének 2. számú melléklete 35-36. oldal
[129] VJ/31-75/2017. számú irat 1. számú mellékletének 2. számú melléklete 27. oldal
[130] VJ/31-218/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 15. sorszámú e-mail dokumentum
[131] Az e-mailben megküldött árakat a GOLDEX-BASE számára betekinthető, az ő üzleti titkát tartalmazó VJ/31-598/2017. számú előzetes álláspont 100. pontja tartalmazza.
[132] Az e-mailben megküldött árakat a GOLDEX-BASE számára betekinthető, az ő üzleti titkát tartalmazó VJ/31-598/2017. számú előzetes álláspont 100. pontja tartalmazza.
[133] Feltehetően a BILA ügyvezetőjére, [SZEMÉLYES ADAT] utal a hivatkozás, figyelemmel arra is, hogy a BILA a 12. részre vonatkozó egyeztetésekben érintett volt.
[134] Az e-mailben megküldött %-os mértéket a GOLDEX-BASE számára betekinthető, az ő üzleti titkát tartalmazó VJ/31-598/2017. számú előzetes álláspont 101. pontja tartalmazza.
[135] VJ/31-218/2017. bizonyíték-összefoglaló 16. sorszámú e-mail
[136] VJ/31-218/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 17. sorszámú e-mail
[137] Az e-mailben megküldött összeget a GOLDEX-BASE számára betekinthető, az ő üzleti titkát tartalmazó VJ/31-598/2017. számú előzetes álláspont 102. pontja tartalmazza.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

106. A Veszprémre beadott konzorciumi árakból az látszik, hogy a konzorcium 2016. május 24-i és 26-i e-mailben foglaltaknak megfelelően járt el az E.ON felé, és az EM-AN VILL-SEC-kel egyeztetett árak[138] alá nem ment. A veszprémi árakat tartalmazó táblázatban az „egységár 1" oszlop a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium 2016. március 18-án benyújtott ajánlatának ártételeit tartalmazza, az „egységár 2" oszlop pedig az e-mail szövege és a 2016. május 25-i ártárgyaláson benyújtott ajánlat összege alapján az ezen első ártárgyalás árainak bontását tartalmazza.

107. Az E.ON 2016. június 1-jén és 2-án egy második ártárgyalást folytatott az ajánlattevőkkel, melynek kapcsán, következményeként született a következő GOLDEX-BASE cégen belüli e-mailváltás ([SZEMÉLYES ADAT] írta [SZEMÉLYES ADAT]), *„Szia! Sajnos a mai ártárgyaláson az EM-AN Vill Kft. – egyeztetés hiánya miatt – kb. 10 M Ft-al kedvezőbb ajánlatot adott be a szolnoki területre. Azt hitték, hogy mi is ma megyünk ártárgyalni és szóban tudunk egyeztetni előtte. Telefonon pedig pont akkor kerestek, amikor veled egyeztettem a …. ügyében a tárgyalóban, és amikor már visszahívást eszközöltem beadásra került az ajánlatuk."*

108. Az ártárgyalási jegyzőkönyvek alapján az EM-AN VILL-SEC valóban kedvezőbb ajánlatot tett a szolnoki területen a 2016. június 2-i ártárgyaláson, mint a 2016. június 1-jei ártárgyaláson a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium.[139]

109. Adatszolgáltatásában[140] az E.ON a fentieket azzal egészítette ki, hogy emlékezete szerint az EM-AN VILL-SEC a 2016. június 2-i ártárgyalás napján, a jegyzőkönyv aláírását és lezárását követően, a helyszínen szerette volna az ajánlatát megemelni, de kérését az E.ON a helyszínen elutasította.

110. A 12. részre vonatkozó ajánlatok végül úgy zárultak, hogy a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium felkereste az E.ON-t, és egy „utolsó utáni", de az EM-AN VILL-SEC-nél kedvezőbb ajánlatot tett, melyet az E.ON elfogadott, így a nyertes vállalkozás a konzorcium lett.[141]

111. A 9. részt illetően a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium a vizsgálat által feltárt e-mailekben szereplő tartalommal összehangban végig arra törekedett, hogy az EM-AN VILL-SEC ajánlati ára felett maradjon.

112. 2016. június 3-án a GOLDEX-BASE ([SZEMÉLYES ADAT]) és az ÉSZAK-BUDAI ([SZEMÉLYES ADAT]) közötti e-mailváltás[142] szerint a konzorcium ismerte az EM-AN VILL-SEC árait (erre utal az e-mailben az „*E*" jelölés), és szándékosan annál magasabb ajánlati árat akart nyújtani (mert nem akarta azt megnyerni): *„okés – azt még nézd meg hogy nehogy Veszprémet is megnyerjük, mert arra nem lenne kapacitásunk"* – írja [SZEMÉLYES ADAT], mire *„elvileg ez a E ára: 351.338.500,-Ft tehát mi magasabbak vagyunk* […][143] *Ft-tal.",* válaszolja [SZEMÉLYES ADAT], amit [SZEMÉLYES ADAT] jóváhagy *(„okés").*

113. Az előbbi e-mailváltás csatolmányaként a GOLDEX-BASE 2016. június 3-án az E.ON-nak elküldött[144] egy új árajánlatot Veszprémre, amiben az ajánlati ára csökkent ugyan, de még mindig magasabb maradt az EM-AN VILL-SEC árainál.[145]

---

[138] Az e-mailben megküldött árakat a GOLDEX-BASE számára betekinthető, az ő üzleti titkát tartalmazó VJ/31-598/2017. számú előzetes álláspont 100. pontja tartalmazza.
[139] Ártárgyalási jegyzőkönyvek: VJ/31-87/2017. számú adatszolgáltatás CD mellékelte.
[140] VJ/31-253/2017.
[141] VJ/31-218/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 25. sorszámú e-mail
[142] VJ/31-218/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 25. sorszámú e-mail dokumentum
[143] Az e-mailben megküldött összeget a GOLDEX-BASE számára betekinthető, az ő üzleti titkát tartalmazó VJ/31-598/2017. számú előzetes álláspont 109. pontja tartalmazza.
[144] VJ/31-218/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 28. sorszámú e-mail dokumentum

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

114. 2016. június 15-én az E.ON tájékoztatta az ajánlatot adó vállalkozásokat arról, hogy az ártárgyalások eredményeként elért árszintre tekintettel egyes tevékenységek megrendelését törli, és az ajánlattevő vállalkozások által benyújtott árakat a törléssel arányosan veszi figyelembe. Ezt az e-mailt, és annak a GOLDEX-BASE és az EM-AN VILL-SEC áraira gyakorolt hatását elemezték 2016. június 15-én és 16-án a GOLDEX-BASE és az ÉSZAK-BUDAI vezetői:

- [SZEMÉLYES ADAT]: *„Szia! Kivettem a tételeket a veszprémi régióra adott ajánlatunkból, ott 12 M ft csökkenést eredményezett, remélem ez még mindig nem magasabb, mint az EM-AN ajánlata lesz a korrekció után."*
- [SZEMÉLYES ADAT]: *„és azt megnéznéd, hogy Szolnokon nem csúszik be alánk?"*
- [SZEMÉLYES ADAT]: *„Kb 9 M ft-tal vagyunk jobbak, mint az Em-An Szolnokon, ha kiveszik a két tételt. Azzal nincs gond ☺"*
- [SZEMÉLYES ADAT]: *„okés. közben beszéltem* [SZEMÉLYES ADAT] *és a másik terület is rendben van."*
- [SZEMÉLYES ADAT]: *„akkor ez eddig elég jól áll nekünk."*[146]

IV.2.2.2. Az érintett vállalkozások nyilatkozata

115. A GOLDEX-BASE ügyvezetője,[147] [SZEMÉLYES ADAT] ismét arra hivatkozott, hogy az idézett levelek a versenytársak félrevezetését célozták. Az, hogy az e-mailekkel azt sugallták, hogy a GOLDEX-BASE és az EM-AN VILL-SEC ügyvezetője között van valamilyen megállapodás, arra szolgált, hogy a többi versenytárs vállalkozást elrettentse, ez egyfajta védelmet jelentett a GOLDEX-BASE számára, mert [SZEMÉLYES ADAT] minden vállalkozás tartott. Ugyanakkor azt is hozzátette, hogy ő ezekben a folyamatokban, pályázatokban nem vett részt, az e-mailek konkrét tartalmával kapcsolatos részleteket nem ismeri. A 2016. június 2-i és 3-i, E.ON-nak írt levelekkel kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium az E.ON-nak azért írt, mert az utolsó ajánlati árának beadása után a konzorcium nem nyert egyik területen sem.

116. A védett tanú úgy nyilatkozott[148], hogy az idézett e-mailek dezinformációt tartalmaznak mások (a versenytárs vállalkozások, illetve az érintettek környezetében lévő munkavállalók, egyéb személyek) megtévesztése céljából. Tagadta, hogy egyeztetéseket folytatott volna, az ilyen utalások is félrevezető célzattal születtek.

117. Az ÉSZAK-BUDAI ügyvezetője ([SZEMÉLYES ADAT]) az őt érintő levelezésekkel kapcsolatban szintén úgy nyilatkozott,[149] hogy azok félrevezető e-mailek lehetnek. A szolnoki részt érintő levelezés valótlan információkat tartalmaz, hiszen a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium nem is nyert volna, ha nem adnak egy „utolsó utáni", kedvezőbb ajánlatot, különben az EM-AN VILL-SEC nyerte volna el a területet. A 2016. június 15-ei levéllel kapcsolatban elmondta, hogy az E.ON az ártárgyalások során külön-külön egyeztetett a vállalkozásokkal, a konzorcium részéről a GOLDEX-BASE ([SZEMÉLYES ADAT]) tartotta az E.ON-nal a kapcsolatot. [SZEMÉLYES ADAT] elmesélte [SZEMÉLYES ADAT], hogy az E.ON ezen az egyeztetésen arról tájékoztatta őt, hogy amennyiben a vállalkozások az E.ON által meghatározott

---

[145] Az összeget a GOLDEX-BASE számára betekinthető, az ő üzleti titkát tartalmazó VJ/31-598/2017. számú előzetes álláspont 110. pontja tartalmazza.
[146] VJ/31-218/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 32. sorszámú e-mail
[147] VJ/31-260/2017.
[148] VJ/31-103/2017.
[149] VJ/31-165/2017. és VJ/31-167/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

árszintnél magasabb árhoz ragaszkodnak, az E.ON ugyan megköti velük a szerződést, de szankcióként hónapokig nem ad ténylegesen munkát részükre. Az E.ON ezt az EM-AN VILL-SEC-kel ([SZEMÉLYES ADAT]) is közölte. Ezért véleménye szerint a *„közben beszéltem* [SZEMÉLYES ADAT] *és a másik terület is rendben van”* rész arra utal, hogy [SZEMÉLYES ADAT] közölte vele, hogy neki is azt mondta az E.ON, hogy nem fog vele szemben szankciót alkalmazni, amennyiben tartja az E.ON által meghatározott árszintet.

118. Az EM-AN VILL-SEC ügyvezetője is újra előadta,[150] hogy az idézett e-mailek félrevezető információkat tartalmaznak, és valójában a GOLDEX-BASE-zel nem folytatott egyeztetéseket. A GOLDEX-BASE-nek ténylegesen nem volt kapacitása a veszprémi területen történő munkavégzésre, és csak azért tett ajánlatot, hogy az EM-AN VILL-SEC árait leszorítsa, „sakkban tartsa”. Szolnokon pedig az E.ON hibázott, mert bár az EM-AN VILL-SEC nyert, a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium elérte az E.ON-nál, hogy egy újabb, kedvezőbb ajánlatot adhasson be, míg az EM-AN VILL-SEC nem kapott ilyen lehetőséget.

IV.2.3. Az EURODET-VILL és az SMHV közötti magatartás

IV.2.3.1. E-mailváltások

119. A 2016-os eljárásban az EURODET-VILL[151] és az SMHV kizárólag a 4. részen, Nagykanizsa régióban indult egymás versenytársaiként. A 3. részen (Kaposvár) együtt, konzorciumban indultak, míg az SMHV ezen kívül az 1. és 2. részen indult konzorciumban a WATT-ETA-val, míg az EURODET-VILL pedig a 7. részen indult konzorciumban az EM-AN VILL-SEC-kel. A 4. részre vonatkozóan a vizsgálat az alábbi levelezést tárta fel.

120. A részvételi jelentkezések benyújtásának határidejét követően egy 2015. november 30-i e-mailben [SZEMÉLYES ADAT], az EURODET-VILL műszaki igazgatója így kommentálja az ügyvezető felé ([SZEMÉLYES ADAT]) az E.ON részvételi jelentkezések bontásáról készült összegzését: *„Összefoglaltam. Szombathelyen van SAG, a többi tiszta.”*[152]

121. 2016. február 26-án az E.ON megküldte a feleknek a részvételi jelentkezések összefoglaló tájékoztatóját, melyet az EURODET-VILL ([SZEMÉLYES ADAT]) a következőképpen kommentál[153] az SMHV felé: „[SZEMÉLYES ADAT] [[SZEMÉLYES ADAT], az SMHV ügyvezetője] *beszéltem, hogy a nagykanizsai részen mérlegeli, hogy tesztek-e oda ajánlatot vagy nem. Az E.ON miatt, hogy ne kötözködjön, ha nem akarunk egymással ott versenyezni, de összebeszélni sem akarunk. Viszont ha nem tesztek, pl. ennyivel kevesebb […]”.*

122. Az SMHV munkatársa ([SZEMÉLYES ADAT]) az e-mailt megköszönte és továbbította[154] [SZEMÉLYES ADAT], az ügyvezetőnek.

123. A 2016. március 16-án váltott e-mailekből[155] látható, hogy az SMHV ([SZEMÉLYES ADAT]) több dokumentumot is megküldött az EURODET-VILL-nek ([SZEMÉLYES ADAT]), melyek között szerepel az SMHV egy konzorciumi szerződése is:

---

[150] VJ/31-182/2017.

[151] 2012-2014. év között [SZEMÉLYES ADAT] ügyvezető és [SZEMÉLYES ADAT] műszaki igazgató vettek részt a vállalkozás részéről a vizsgálat tárgyát képező közbeszerzési eljárásokban, 2015-től pedig [SZEMÉLYES ADAT] ügyvezető és [SZEMÉLYES ADAT] műszaki igazgató, azzal, hogy a kaposvári régióban a konzorciumi megállapodás alapján az SMVH járt el a közbeszerzési eljárás során. A műszaki igazgatók elsősorban [SZEMÉLYES ADAT] ügyvezető, valamint [SZEMÉLYES ADAT] tulajdonosok részére tartoztak beszámolási kötelezettséggel. Az elektronikus árlejtés során [SZEMÉLYES ADAT] ügyvezető és a műszaki igazgató döntött az ajánlat tartalmáról, míg a legvégső ajánlatról az ügyvezető döntött.

[152] VJ/31-221/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 01. sorszámú e-mail

[153] VJ/31-221/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 04. sorszámú e-mail dokumentum

[154] VJ/31-222/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 01. sorszámú e-mail dokumentum

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

„Csatolom az általatok benyújtandó nyilatkozatokat (önszorgalomból ezeket is megcsináltam, rád bízom, használod-e vagy sem ;)). A kérdéses adatokat sárgával jelöltem, az ajánlattételi felhívás és dok. feltételeinek elfogadásáról tett nyilatkozatnál beleírtam, hogy azokat elfogadjuk, de nem vagyok benne biztos, hogy kell-e.

A többi csatolmányt az SMHV mint konz. vezető adja be a megbeszéltek szerint (ajánlattételi adatlap + részenkénti ártáblázat).

Úgy gondolom, az eltérési nyilatkozatot (amit szintén csatoltam) és a nyílt árképzést is elég lenne a konz. vezetőnek beadnia, bár az előző még csak egy keret, a második pedig alakulgat.

És az észrevételeim:

- *1.sz. melléklet (ajánlattevői nyilatkozat): az utolsó bekezdésben átjavítottam a „részvételi jelentkezést" „ajánlatra", mert szerintem az véletlenül maradt benne a nyilatkozatmintában; IGEN, EZT ÉN IS ÁTÍRTAM*
- *SMHV-EURODET konzorciumi szerződés: mégsem jó sajnos, mert benne van az IN-GO mint 10% feletti alvállalkozó, és ugye őt azóta már kihagytuk a történetből; KIVETTEM, CSATOLTAM*
- *SMHV-WATT konzorciumi szerződés: ez sem jó, mert nem szerepel benne a %-os feladatmegosztás – pótolom a szerződésben; OK*

időközben változás történt nálunk a tulajdonosi szerkezetben, kérdésem, hogy a változásbejegyzést be kell-e csatolnunk az ajánlatba? IGEN

Azt hiszem, egyelőre ennyi, aztán majd kalapáljuk tovább.

Ha neked alkalmas, beszéljünk légyszi, vagy az is jó, ha emilt írsz."

124. Válaszul az EURODET-VILL ([SZEMÉLYES ADAT]) többek között ezt írja: *„Én is nagyjából összeraktam, most végeztem. Eltéréseket nem írtam, az árakat és az árképzést most még csak behasaltam. Röviden beleírtam a leveledbe, amiket küldtél átnézem és 2 körül hívlak"*. Csatolmányként pedig betette az e-mailbe ajánlatait, melyből az egyiket önállóan a 4. részre, a másikat a 7. részre az EM-AN VILL-SEC-kel konzorciumban tervezett beadni, illetve ténylegesen be is adott később.

125. Az SMHV munkatársa, [SZEMÉLYES ADAT] azonnal, 2016. március 16-án továbbítja az SMHV ügyvezetője ([SZEMÉLYES ADAT]) felé az e-mailt, jelezve, hogy ezzel megismerték az EM-AN VILL-SEC árait is (*„Íme az EM-AN-os ajánlat (az árak miatt)."*).

126. Ezen e-mailváltás folytatásaként az EURODET-VILL ([SZEMÉLYES ADAT]) 2016. március 19-én újra elküldte az SMHV-nak ([SZEMÉLYES ADAT]) a két ajánlatot (4. és 7. részre):[156] *„Küldöm informálisan, ezeket az űrlapokat fogjuk beadni. Ha érdekes valami pl. az eltérési űrlapon vagy a nyílt árképzésben nyugodtan vegyétek át."*

127. Az e-mail alapján 2016. március 21-én, egy nappal az ajánlatok benyújtására nyitva álló határidő lejárta előtt az SMHV ügyvezetője ([SZEMÉLYES ADAT]) - két kollégájának továbbküldve az EURODET-VILL-től megkapott mellékleteket - egyeztetést kezdeményezett a saját cégén belül: *„Sziasztok! Az árakat, eltérési nyilatkozatot, nyílt árképzést gyorsan át kellene beszélnünk!"*

[155] VJ/31-221/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 05. és 09. sorszámú e-mail dokumentum
[156] VJ/31-222/2017. számú bizonyíték-összefoglaló 05. sz. e-mail

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

128. Az SMHV tehát az EURODET-VILL 4. részre, Nagykanizsára benyújtott ajánlati árait ismerve, annál jelentősen magasabb ajánlati árat nyújtott be az E.ON-hoz.[157] Ezen a részen az SMHV árai végig magasabbak voltak az EURODET-VILL árainál. A területen csak az érintett két vállalkozás indult. A 4. részen az EURODET-VILL lett a nyertes.

IV.2.3.2. Az érintett vállalkozások nyilatkozata

129. Az SMHV ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT], az ügyfélmeghallgatáson előadta,[158] hogy mindig igyekezett több területen pályázni annál, mint ahányat ténylegesen nyerni szeretett volna. Míg a pécsi rész a kapacitás és a sok éves tapasztalat alapján „bejáratott" környék az SMHV-nak, a nagykanizsai rész új terület volt számára, ami nem tette lehetővé, hogy a pécsivel azonos árat nyújtson be ezen a területen. Álláspontja szerint az EURODET-VILL nem nagyon örült annak, hogy az SMHV indulni akart és indult a nagykanizsai részen.

130. A 2016. március 16-ai e-mailben szereplő árak nem a végleges árak, a ténylegesen benyújtott ajánlatnál először jóval magasabb árat határoztak meg, és a levelezésben csak tájékoztató jellegű árakra utaltak.

131. A 2016. március 21-ei e-maillel kapcsolatban kifejtette, hogy nem tudja, miért küldte meg részükre az EURODET-VILL az EM-AN VILL-SEC-kel közös konzorciumi ajánlatát, neki nem volt ezekre az árakra szüksége, kellő adatbázissal rendelkezik ahhoz, hogy meg tudja határozni saját árait. Lehet, hogy az árak megküldése egyfajta nyomás lehetett az EURODET-VILL részéről, hogy csökkenjenek az árak. Az SMHV-nak azonban megvolt a saját elképzelése arról, hogy milyen árakkal indul a közbeszerzésen. Amikor az EURODET-VILL-lel konzorciumban indult, személyesen egyeztettek a nyílt árképzés százalékos megosztásáról, hogy hogyan jön ki az ajánlati ár ezen a területen. Azzal viszont, hogy az EURODET-VILL megküldte részére a nagykanizsai árait, kiterítette a lapjait, de mivel az SMHV-nak többe kerül ezen a területen munkát vállalni, a „lapok kiterítése" nem lehetett probléma az EURODET-VILL-nek.

132. Nyilatkozatát későbbi beadványában kiegészítve[159] az SMHV az alábbiakat adta elő:

„Bármilyen megállapodás, akár a versenyt korlátozó megállapodás természetéből ered, hogy annak létrejöttéhez mindenképpen szükség van legalább két fél közös és egybehangzó akaratelhatározására a tilalmazott cél elérése érdekében. Ezzel szemben az eljárás tárgyát képező közbeszerzés kapcsán a megküldött e-mail üzenetek egyike sem tartalmaz konkrét bizonyítékokat bármilyen megállapodás létrejöttére vonatkozóan. [SZEMÉLYES ADAT] *2016. február 26. napján 11 óra 31 perckor küldött e-mail üzenetében is csak annyit ír, hogy „tájékoztatásul" küldi meg a tárgyi közbeszerzési eljárás részvételi szakaszának eredményéről készült E.ON tájékoztatót* [SZEMÉLYES ADAT], *az EURODET-VILL kapcsolattartójának.*

[SZEMÉLYES ADAT] *2016. február 26. napján 12 óra 33 perckor küldött e-mail üzenete a feltételezett versenykorlátozó megállapodás létrejöttével szemben éppen azt bizonyítja, hogy* [SZEMÉLYES ADAT] *egyeztetése folytán a két társaság között nem jött létre semmilyen megállapodás, hiszen* [SZEMÉLYES ADAT] *az e-mail bizonysága szerint sem tudott arról, hogy az SMHV indulni fog-e a nagykanizsai részlegen. Ezen túl maga a* [SZEMÉLYES ADAT] *érkezett e-mail üzenet szövege rögzíti, hogy a felek „összebeszélni sem akarnak". Az e-mail üzenetre egyébként semmilyen a kételyeket, kérdéseket, bizonytalan helyzetet megerősítő válasz üzenet nem érkezett, amely ezek alapján bármilyen felek közötti tisztességtelen megállapodást támasztaná alá.*

[157] VJ/31-222/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 05. és 07. sorszámú e-mail
[158] VJ/31-82/2017.
[159] VJ/31-280/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

A dokumentumok és az e-mailek között egy alkalommal sem kerültek meghatározásra a felek között az árak pontosan. [SZEMÉLYES ADAT] *2016. március 16. napján 12 óra 02 perckor az SMHV munkatársának,* [SZEMÉLYES ADAT] *küldött e-mail üzenetében is arra utal, hogy az árakkal kapcsolatban elküldött információk nem a valós, közbeszerzési eljárásban feltűntetett árak, hiszen írja, hogy „az árakat és az árképzést most még csak behasaltam."*

[SZEMÉLYES ADAT]*, mint az SMHV egyik munkatársa, a 2016. március 16. napján 11 óra 57 perckor elküldött email üzenetében* [SZEMÉLYES ADAT] *csak az SMHV és az EURODET-VILL között, a kaposvári közbeszerzési eljárásra vonatkozóan létrejött konzorciumra tekintettel írt az együttműködéssel kapcsolatos ajánlatról, tehát semmilyen módon sem köthető ez a levélváltás a versenyfelügyeleti eljárás tárgyát képező közbeszerzési eljáráshoz, a feleknek pedig jogos alapja és módja volt a közös ajánlatukat egyeztetni, e körben egymással együttműködni.*

A fentiek alapján fontos tehát kiemelni, hogy a bizonyítékként megjelölt e mail váltások tartalma nagy részben azzal indokolható, hogy bár a nagykanizsai térséggel kapcsolatosan önálló ajánlatot tevő felek voltak az SMHV és az EURODET-VILL, a kaposvári térséggel kapcsolatban viszont konzorciumban levő, együttműködő felekként szerepeltek. Mindezen tények alapulvételével rögzíthető, hogy a két társaságnak jogszerű indoka és lehetősége volt bizonyos körben együttműködni, akár az ajánlatot, annak formai részleteit egyeztetni. A fentiek szerint jól látható, hogy a megküldött e-mail üzenetek tényleges tartalma közvetett módon sem támasztja alá, hogy a konkurens ajánlatok kapcsán a felek között bármilyen versenyt torzító vagy korlátozó, konkrét és bizonyított megállapodás jött volna létre."

133. Az EURODET-VILL tulajdonosa ([SZEMÉLYES ADAT]) az ügyfélmeghallgatáson[160] előadta, hogy a „*Szombathelyen van SAG, a többi tiszta"* mondattal arra utalt, hogy az SMHV azért indult a nagykanizsai területen, mert korábban is tett oda ajánlatot, de ténylegesen nem volt kapacitása elvégezni a közbeszerzéssel érintett feladatokat. Elmondása szerint a „többi tiszta" azt jelenti, hogy nincs versenytársuk az adott területen. Véleménye szerint a korábbi elnyert pozíció nagyon meghatározta a 2016-os év nyerési esélyeit, pályázati lehetőségeit. Az SMHV azt mondta neki, hogy azért kell Nagykanizsára is ajánlatot tennie, mert ha nem tesz, akkor az gyanússá válhat az E.ON számára. Amikor a részvételi jelentkezések nyilvánossá váltak, az EURODET-VILL-t is meglepte, hogy az SMHV indul Nagykanizsán. A 2016. március 16-i e-mailben foglaltakkal kapcsolatban nem tudott arra válaszolni, hogy azért kérték-e az EURODET-VILL ajánlati dokumentációját, hogy az SMHV megismerje a másik konzorciumra vonatkozó árakat. De nem gondolja, hogy befolyásolták volna egymás árait, mivel a végén teljesen eltérő árakat adott be a két vállalkozás. A 2016. március 19-i és 21-i levelezéssel kapcsolatban előadta, hogy [SZEMÉLYES ADAT] közbeszerzési tapasztalata okán lehetett, hogy az SMHV hozzá fordult tanácsért.

V.

Az eljárás alá vontak észrevételei

V.1. Az eljárás alá vontak nyilatkozatai és egyéb eljárás alá vonti információk a vizsgálati szakban

134. Azon eljárás alá vontak előadását, akikkel szemben az eljáró versenytanács a versenyfelügyeleti eljárást megszüntette, az eljáró versenytanács jelen pontban nem ismerteti, azokat az előzetes álláspont V. pontja tartalmazza. Az egyes eljárás alá vontakat pedig a vizsgálati jelentés melléklete ismerteti.

V.1.1. BILA

[160] VJ/31-83/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

135. A BILA ügyvezetője az ügyfélmeghallgatáson[161] úgy nyilatkozott, hogy nem gondolja, hogy az érintett közbeszerzési eljárások kapcsán az eljárás alá vont vállalkozások között gazdasági racionalitás alapján egyfajta területi megosztás alakult volna ki. Az E.ON-nak is érdeke, hogy a 2014-ben kialakult „felosztás" továbbra is így maradjon, sokat jelent ugyanis az, hogy egy adott vállalkozó már ismeri az adott területet, és, ahogy az E.ON számára ismert, hogy a vállalkozó az adott feladatot hány százalékban tudta teljesíteni. Ez nem feltétlenül jelenti, hogy a területi felosztásnak így is kell maradnia, de a gyakorlatban látszik, hogy a 2016-os eljárás során mégis maradt a korábbi felállás.

136. Az E.ON által támasztott követelményeknek egy új vállalkozás nem tud rövid időn belül megfelelni, viszont az eljárás alá vont vállalkozások akár olyan területen is vállalhatnak feladatot, ahol korábban nem ők végezték a munkát. Egy másik területen ugyanakkor a szerelők csak sokkal magasabb áron tudják elvégezni a munkát. Ezt a felárat a gyakorlatban az E.ON nem fizeti meg. Ebből adódóan, a BILA ügyvezetőjének véleménye szerint az E.ON miatt alakult ki gazdasági racionalitás alapján a területi megosztás.

137. Adatszolgáltatása sokban megegyezik a BONAVILL-éval,[162] melynek egyik oka a két cég között, korábban már bemutatott „összekapcsolódás". Az eljárás alá vont csak a BONAVILL-lel folytatott alvállalkozói tárgyalásokat az érintett közbeszerzési eljárásokkal kapcsolatban.

V.1.2. BONAVILL

138. A BONAVILL nyilatkozatában[163] hivatkozott arra, hogy az E.ON mint megrendelő a közbeszerzések során rendkívül részletes, és rendkívül szigorúan meghatározott feltételrendszert támaszt. Meghatározza az igénybe vehető alvállalkozók maximális számát, a munkaruházatot, meghatározott arculatot követel meg a vállalkozások dolgozóitól, nagyon szigorú szakmai vizsgákhoz köti a munkavégzést stb. Ahhoz, hogy az E.ON által meghatározott feltételeknek egy vállalkozás meg tudjon felelni, a munkavégzés helyszínén olyan infrastruktúrával kell rendelkeznie, amely kizárja - éppen az E.ON által meghatározott szigorú feltételeknek való megfelelés miatt -, hogy más területeken, más megyékben működő vállalkozások is gazdaságilag kifizetődő módon tudjanak a pályázatokon részt venni.

139. Tekintettel arra, hogy az E.ON meghatározza az igénybe vehető alvállalkozók számát, minden cégnek saját munkaerővel, saját technikai állománnyal kell rendelkeznie, amellyel a szerződésben meghatározott munkamennyiséget, továbbá a szerződés szerint kötelezően ellátandó plusz munkát el kell tudni végeznie. Az E.ON feltételrendszerében szerepelnek olyan kritériumok, mint referenciaként meghatározott mennyiségű mérőóra csere, mérőhelyi munka stb. elvégzése az elmúlt évben. Pályázati előírás volt például bizonyos esetben, hogy a mérőcsere árbevételnek legalább 30.000.000 Ft-nak kellett lennie. Mindezen szigorú pályázati feltételek eleve kizárják annak a lehetőségét, hogy a vállalkozások, köztük a BONAVILL is minden közbeszerzési eljárásban sikerrel tudjanak indulni.

140. Ezen feltételeknek területi szinten csak néhány, vagy éppen csak egy-egy vállalkozás tud megfelelni. Azonban ennek oka éppen a megrendelő által meghatározott - és sok más vállalkozás számára teljesíthetetlen - feltételrendszerre vezethető vissza. Mindezek alapján a BONAVILL ismeretei szerint egy adott pályázati területen csak néhány, adott esetben csak egy-egy vállalkozás tud mérőhelyi szolgáltatást nyújtani az E.ON által megkövetelt feltételek mellett gazdaságosan.

V.1.3. EM-AN VILL-SEC

[161] VJ/31-85/2017.
[162] VJ/31-65/2017.
[163] VJ/31-66/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

141. Az EM-AN VILL-SEC úgy nyilatkozott,[164] hogy a villamos mérőhelyi szolgáltatások piacára új szereplők évek óta nem léptek be, mivel az ajánlatkérők által elvárt referenciák, minőségi és munkavédelmi követelmények, személyi feltételek és egyéb infrastrukturális kompetenciák megléte új piaci szereplők számára szinte elérhetetlen, nem teljesíthető. A piacon jelenlévő szereplők már évek óta ugyanazokat a területeket és munkákat látják el. Új területeket szerezni vagy csak a vállalási ár jelentős csökkentésével lehetséges, ami ugyanakkor a működést veszélyeztetni. A vállalási árakat maga a pályázat kiírója határozza meg. Jellemzően a minimálisan vállalható árak az irányadók, így jelentős árversenyt, új területek szerzését, maga a pályázat kiírója akadályozza meg azzal, hogy az árakat leszorítja a minimálárakra.

142. A közbeszerzéseken tapasztalható árajánlatok árszínvonala valóban növekedett, ennek oka azonban nem az összejátszás, hanem az, hogy az árszínvonal így közelít a nyugat-európai árhoz, illetve a munkaerő-költségek is jelentősen növekednek.[165]

V.1.4. EURODET-VILL

143. Az EURODET-VILL nyilatkozata[166] szerint az E.ON szigorú és emelkedő létszámigényű, speciális végzettségű előírásainak évről évre egyre kevesebb vállalkozás tud megfelelni. A műszaki követelmény mellett az előírt létszám követelmény a 2016-os eljárásban tovább emelkedett, melyeket az EURODET-VILL önállóan nem tudott teljesíteni, így, hogy a villanyszerelőit és irodai alkalmazottait megtartsa, konzorciumban volt kénytelen indulni. A gazdasági folyamatok eredményeként villanyszerelő szakembert egyre nehezebb találni, az EURODET-VILL évek alatt kiépített infrastruktúrája pedig a közbeszerzési eljárások során döntően meghatározta a munkavégzés helyszínét és a megpályázni kívánt területet is. Más vállalkozások is hasonló helyzetben vannak, azok is ilyen feltételekkel működnek. A területi kötöttséget egyrészt a kiépített irodáik, másrészt az elnyerni kívánt területen lakó és már ott dolgozó szakemberek jelentik. A piaci kínálat az érvényes - pályázatokon feltételként előírt - FAM[167] végzettségű villanyszerelőkből nagyon korlátozott, hiszen a munkavégzés/pályázat teljes területére kell, hogy folyamatosan, az év minden hónapjában rendelkezésre álljanak. Egy új szakember körülbelül 2 hónap alatt tud munkába állni.

144. A 2016-os E.ON pályázaton kevés vállalkozás tudott elindulni az elvárt szigorú követelmények miatt. Erre az EURODET-VILL elmondása szerint Magyarországon gyakorlatilag a pályázaton elindult vállalkozások voltak csak képesek. 2010-2014 között az E.ON által előírt pályázati követelmények, létszámelőírások nem voltak magasak, így több piaci szereplő tudott pályázni, míg a 2016-os E.ON közbeszerzési pályázaton kizárólag a nagy szakember létszámmal rendelkező vállalkozások tudtak elindulni, gyakran ők is csak konzorciumban. Ennek oka a magas és speciális FAM végzettségű szakember létszámelőírás volt. Ez a végzettségi előírás lehetett volna szerződéskötési feltétel is, így több részre, területre is tudtak volna az ajánlattevők pályázni, mert ekkor csak a nyerteseknek, az elnyert terület(ek)re kellett volna rendelkezniük a kapacitással. Ezzel szemben a pályázat kiírására tekintettel, ha egy pályázó nem nyert, akkor feleslegesen ruházott be előre például a FAM tanfolyamokon történő végzettség megszerzésébe.

145. Az eljárás alá vontak közül volt, hogy 10% alatt alvállalkozói szerződést kötött, így 2012. október és december között az EM-AN VILL-SEC-kel Szombathelyen, 2014. augusztus és december között az EM-AN Watt Kft. , és 2017. október és december között a PALÉV-vel Kaposváron.

---

[164] VJ/31-211/2017.
[165] VJ/31-182/2017.
[166] VJ/31-46/2017. és VJ/31-170/2017.
[167] feszültség alatt végzett szerelői munka

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

V.1.5. ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda és ÉSZAK-BUDAI Zrt.

146. Az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda és az ÉSZAK-BUDAI Zrt. adatszolgáltatása[168] szerint az E.ON közbeszerzései által érintett szolgáltatásokat - általános, technikai értelemben - olyan vállalkozások képesek nyújtani, akik a villamoselosztó hálózatokkal kapcsolatos szolgáltatások tekintetében rendelkeznek a szükséges technológiával, know-how-val, eszközökkel, infrastruktúrával és szállítói/alvállalkozói kapcsolatrendszerrel. A kérdéses közbeszerzések szerinti szolgáltatások esetében a területi szempontok, az infrastrukturális és technológiai feltételek fennállása és a vizsgált közbeszerzésekkel érintett időszakban fennállt kapacitási körülmények miatt ugyanakkor egyedi piaci helyzetről volt szó. A szolgáltatások nyújtására azon vállalkozások voltak képesek, amelyek az adott régiók tekintetében rendelkeztek megfelelő infrastruktúrával és megfelelő képzettségű saját munkavállalóval és/vagy velük szerződéses kapcsolatban álló szakember alvállalkozókkal. A szolgáltatások jellegére és a közbeszerzések szerinti ellenértékre, annak struktúrájára tekintettel olyan vállalkozások gazdaságilag racionálisan nem tudták volna nyújtani a kérdéses szolgáltatásokat, amelyek az érintett régiókon kívüli saját munkavállalók vagy alvállalkozók bevonásával jártak volna el, tekintettel arra, hogy ilyen esetben az utazási/infrastrukturális költségek a gazdaságilag ésszerűen vállalható költségeket jóval meghaladták volna. Továbbá, az érintett közbeszerzések időszakában az érintett régiókban a kérdéses szolgáltatások piacán lényegében nem volt szabad szakember kapacitás, azaz a szolgáltatásokat nyújtani kívánó vállalkozások csak a saját, már meglévő munkavállalóikat és alvállalkozói partnerhálózatukat, és az ehhez kapcsolódóan kialakított infrastrukturális rendszerüket tudták felhasználni. Következésképpen az adott régióban ilyen feltételekkel - saját munkavállalóval és létező alvállalkozói partnerhálózattal és kapcsolódó infrastruktúrával - nem rendelkező vállalkozások jelentős nehézségek és jelentős pótlólagos költségek nélkül nem lettek volna képesek kapacitásaikat átállítani a kérdéses szolgáltatás nyújtására. Ezen vállalkozások - a gazdasági észszerűség követelményeinek figyelembevételével - ezért nem lettek volna képesek nyújtani az adott szolgáltatásokat.

147. A vállalkozások előadták[169] továbbá, hogy a magyarországi villamos mérőhelyi piac 8-10 éve komoly kapacitáshiányban szenved, kevesebb szakember dolgozik ezen a piaci területen, mint amennyi munkát a hálózati engedélyeseknek el kell végezniük. A szolgáltatók is nagyon komoly korlátokat állítanak a pályázatokra való jelentkezésnél. Komoly végzettségű és összetételű szakember csoportokat várnak el a munkákra való pályázás során. Ezeknek az elvárásoknak nagyon kevés szakember tud megfelelni.

148. A GOLDEX-BASE-zel az indokolta a konzorciumot, hogy a GOLDEX-BASE-nek megvolt az E.ON-os kapcsolatrendszere, az ÉSZAK-BUDAI Zrt.-nek meg a tapasztalata a megfelelő kapacitás megtartására, tevékenység végzésére. Az ELEKTRO-SOL-lal és az EM-AN VILL-SEC-kel is volt üzleti kapcsolata, de nem az érintettt közbeszerzési eljárásokban.

V.1.6. GOLDEX-BASE

149. A GOLDEX-BASE adatszolgáltatásában[170] az ÉSZAK-BUDAI Mérnökirodával és ÉSZAK-BUDAI Zrt.-vel egyezően nyilatkozott.

V.1.7. SMHV

150. Az SMHV előadta[171], hogy 100 km-es körzetben a leggazdaságosabb a munkavégzés nyereséges ellátása. Alvállalkozót minden esetben igénybe vesz a cég, mert nem tudják pontosan kiszámítani a

[168] VJ/31-62/2017. és VJ/31-63/2017.
[169] VJ/31-214/2017. és VJ/31-215/2017.
[170] VJ/31-71/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

kapacitást. A 2014-es közbeszerzési eljárásban IN-GO-t vonták be alvállalkozóként Kaposvár környékén. Más eljárás alá vont vállalkozást nem vettek igénybe, főként egyéni vállalkozókat szoktak.

151. A 2016-os közbeszerzési eljárásban két konzorciumban vett részt, egyszer a WATT-ETA-val, másszor az EURODET-VILL-lel. A WATT-ETA-val való együttműködést az a megfontolás vezette, hogy a WATT-ETA-nak nem volt elegendő kapacitása (részben az E.ON szigorú elvárásai, magas kötbérei miatt), és csak így volt biztos, hogy teljesíteni tudja a feladatot. Az EURODET-VILL-lel való konzorcium mögött az állt, hogy az SMHV eleve tudta, hogy a kiírás szerinti feladat kb. felét tudja csak teljesíteni. A pályázat benyújtásáig felosztották utcákig a területet, hogy ki hol fogja végezni a munkát. Később az együttműködést fel kellett bontani, mert egy munkahelyi baleset miatt az E.ON eltiltotta az SMHV-t a munkavégzéstől, ezért önálló munkavégzésre át kellett adniuk az EURODET-VILL-nek.

V.1.8. PALÉV[172]

152. 2012. szeptember 5. és 2013. április 26. között egy vállalkozáscsoportba tartozott a PALÉV és a SZINARON, majd 2013. májusban kezdte meg a villamos mérőhelyi szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységét a SZINARON alvállalkozójaként.

153. A 2014-as eljáráson az indokolta a SZINARON-nal való konzorciumban indulásukat, hogy a PALÉV-nak nem volt referenciája ahhoz, hogy önállóan induljon. 2014. január 23-án írták alá a konzorciumi megállapodást. Ezen kívül is igénybe vett alvállalkozókat, de azok egyike sem eljárás alá vont vállalkozás.

154. 2016-ban a PALÉV önállóan indult és nyert Győr régióban. A 2016-as eljárással kapott munkákban alvállalkozókat is igénybe vett, de azok egyike sem eljárás alá vont vállalkozás.

155. Az eljárás alá vontak közül a SMART INSTALL-lal volt még üzleti kapcsolatban 2015. augusztus 1. és 2017. december 1. között, de ez nem a 2013-as és 2016-os eljárást érintő munka volt. Nyilatkozatának idején Győrben önállóan, míg Székesfehérváron a SZINARON alvállalkozójaként végzett munkát, mert a 2017-es E.ON-os közbeszerzési pályázaton három régiót nyert.

V.2. Az eljárás alá vontak észrevételei a versenytanácsi szakban

156. Az eljárás alá vontak nyilatkozataiban, észrevételeiben vagy álláspontjaiban ugyan voltak kisebb-nagyobb, részleges átfedések, azonban a következőkben az eljáró versenytanács ezeket mégsem összefoglalóan, tömbösítve, hanem eljárás alá vontanként ismerteti arra való tekintettel, hogy az egyes véleményekre, észrevételekre tett megjegyzések, de még az általánosabb megállapítások is ekként kezelhetőek átláthatóbban.

V.2.1. A BILA és a BONAVILL által előadottak

157. A VJ/31-709/2017. számú iratban a BILA és a BONAVILL közös képviselőjük által a következőket adták elő az eljáró versenytanács előzetes álláspontjára, elsősorban azt kiemelve, hogy a tényleges valós verseny kizárását vagy annak formálissá tételét maga az E.ON által meghatározott feltétel- és pályázati rendszer idézte elő. Ezen pályázati rendszerben előírt feltételek akadályozták meg azt, hogy a pályázati rendszerben korábban nem részt vevő piaci szereplők az adott pályázatokon részt vegyenek (pl. a referencia elvárások miatt), illetve hogy a jelen eljárásban is érintett cégek más területeken (pl. egyes költségek figyelmen kívül hagyása miatt) érdemi versenyhelyzetbe kerüljenek az ott már az E.ON-nak dolgozó cégekkel. A gyakorlatban nem volt

[171] VJ/31-82/2017.
[172] VJ/31-169/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

lehetőség az E.ON által meghatározott pályázati értéktől felfelé való eltérésre, tehát a pályázaton részt vevő cégek által az összejátszás, a kartellezés lehetősége elviekben sem volt adott, mert az E.ON nem egy felfelé nyitott pályázati összeget határozott meg, hanem az eredetileg meghatározott összeg keretén belül volt lehetőség az ajánlattételre, és később egyéni alku keretében akár a győztes pályázó ajánlatát is felülírva született meg a végleges szerződéses összeg.

158. Az eljárás alá vontak a fentieket alátámasztandó utaltak arra, hogy a 2014. évi pályázati felhívásban a megpályáztatott munkák ellenértékét nettó 3.192.000.000 Ft-ban határozta meg az E.ON, de a szerződések szerint végül 1.632.326.014 Ft összegben jött létre megállapodás a felek között (2016-ban a munkák elvégzésére rendelkezésre tartott összeg 8.631.198.399 Ft volt, ezzel szemben a tényleges szerződéses érték 4.727.540.070 Ft lett). Az eljárás alá vontak szerint a számok alapján jól látható, hogy a pályázaton résztvevő cégeknek a tényleges szerződéses összegre ráhatásuk jelképes volt, azt mindig az E.ON erőfölényét kihasználva saját maga határozta meg.

159. Egyebekben előadták, hogy postai (és végső soron bér-) költségeik jelentős mértékben megnövekedtek a fogyasztói viták elkerülése érdekében tértivevénnyel küldött levelek miatt, továbbá általánosságban is 2014-től kezdődően a gazdasági társaságok napi problémájává vált a munkaerő elvándorlása, növekedtek a bér- és egyéb költségek a munkaerő megtartása érdekében, továbbá rendszeressé váltak az üzemanyag árakban történő jelentős kilengések, növekedtek az üzemanyag költségek, így a megnövekedett kiadásokat a gazdasági társaságoknak be kellett építeni mint várható kockázati tényezőt a kalkulált áraikba. Ugyanezt tette az E.ON is az eljárás alá vontak szerint, hiszen két év alatt több mint kétszeresére emelte a rendelkezésre állási összeget. Mindezek alapján az eljárás alá vontak szerint tényszerűen cáfolható azon álláspont, miszerint a cégek magatartásának árfelhajtó hatása lett volt.

160. Az eljárás alá vontak szerint hibás az eljáró versenytanács azon logikája, hogy az összejátszást igazoló bizonyítékként kezeli azon tartalmú e-mailt, miszerint „*Nagyon alacsony lett. Elfelejtettünk szólni nekik a minimumárról*”, hiszen ez éppen arról tesz bizonyságot, hogy amennyiben a konzorcium tagjai között bárminemű törvényellenes összejátszás lenne, abban a BONAVILL nem lehetett benne: önmagában ez a felek között elküldött levél igazolja azt, hogy a BONAVILL sem nem tudott, sem nem vett részt bármiféle összegjátszásban, hiszen elfeledkeztek róla, így még annak az elvi lehetősége sem adatott meg a cég részére, hogy a felajánlott összegjátszásra nemet mondhasson. Az első körös pályázati anyag megküldése semmilyen versenyt korlátozó, vagy kizáró információt nem tartalmazott a pályázati ajánlatokkal kapcsolatban, hiszen az első körös ajánlat csak egy „bemutatkozó” ajánlat volt a cégek részéről, csupán egy pályázati formaság volt. Az eljárás alá vontak szerint ez jól látható az első körös ajánlatok és a végleges szerződéskötési árak összevetésekor, így az előbbi megismerése tényleges versenyt korlátozó információt a cégek részére nem tartalmazott.

161. A BILA esetében előadták, hogy a korábbiakban előadottaknak megfelelően az első közös pályázat benyújtását követően a meghirdetett villanyszerelői álláshelyekre olyan kevés megfelelő képzettséggel bíró jelentkező jelentkezett, hogy már a pályázat elején látható volt, hogy esetleges nyertesség esetén a cég az elnyert munkát nem fogja tudni ellátni, cégen belüli átcsoportosításokra pedig a szintén függőben lévő pályázati anyagok miatt nem volt lehetőség, ezért nem vitte tovább a benyújtott pályázatát. Ezen döntés mögött nem a többi cég területszerzése, hanem gazdasági racionalitás és az E.ON kötbérezési gyakorlata állt. Az eljárás alá vontak szerint ezt erősíti meg [SZEMÉLYES ADAT] vallomása is.

162. Az eljárás alá vontak szerint a versenyfelügyeleti eljárás nem tudott olyan közvetlen bizonyítékot feltárni (e-mail, tanúvallomás, levelezés stb.), amely közvetlenül a BILA vagy a BONAVILL tevékenységéhez köthető. Csak olyan közvetett, és az a rendelkezésre álló eljárási anyag

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

mennyiségéhez képes csekély számú – mindössze két e-mail-es – bizonyíték található, amelyben a piaci konkurensek tesznek rövid nyilatkozatot a vállalkozásokkal kapcsolatban. Teszik ezt úgy, hogy maguk is elismerik, hogy a dezinformálás, a hamis üzenet-váltás a rendszeres gyakorlatuk részére képezte. Mindezek alapján álláspontjuk szerint a két vállalkozás felelősségét megállapító okfejtés téves, érdemi közvetlen bizonyítékok nem állnak rendelkezésre, a rendelkezésre álló bizonyítékok pedig nem képeznek zárt logikai láncot a felelősség megállapításának kérdésében.

163. A vállalkozások a versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson[173] is alapvetően az E.ON szerepét, közrehatását emelték ki, illetve javasolták ebben a kérdésben [SZEMÉLYES ADAT] meghallgatását.

164. Az eljárás alá vontak a VJ/31-790/2017. számú iratban az iratbetekintés miatti peres eljárásokban hozott ítéletekkel kapcsolatban – figyelemmel arra, hogy ezek már lezárt jogviták – észrevételt csak annyiban tettek, hogy álláspontjuk szerint a GVH szükségtelenül, aránytalanul és indokolatlanul korlátozza az eljárás folyamán az ügyfél iratbetekintési jogát: a védett tanú meghallgatásáról szóló jegyzőkönyv esetében a kivonatolás a tanúvallomás érdemi részeinek teljes elrejtésével jár, így csak részletekben van lehetősége az eljárás alá vontaknak a tanúvallomás tartalmát megismerni, és arra érdemi észrevételt tenni.

165. A tanúvallomás megismerhető részei az eljárás alá vontak szerint minden tekintetben megerősítik az eljárás alá vont cégek nyilatkozatait, és igazolják, hogy versenyt korlátozó megállapodás a közbeszerzési eljárásokban résztvevő cégek között nem volt, a verseny kereteit (pl. referenciák, személyi és technikai feltételek) az E.ON határozta meg, a vállalási árak nem a piaci versenyben, racionális gazdasági döntések eredményeként, hanem az E.ON által meghatározott és az indulókra erőltetett árak kerültek érvényesítésre, amelyek mellett a gazdasági racionalitás talaján mozogva nem, vagy csak korlátozottan érte meg új területen piacra lépnie a közbeszerzésekben részt vevő cégeknek.

166. A védett tanú nyilatkozata kapcsán egyetértettek azzal, hogy a gazdasági racionalitás alapján nem alakult ki a cégek között területi felosztás. A közbeszerzéseken induló cégek között gazdasági alapon volt vagy lehetett egyéb üzleti kapcsolat, esetlegesen alávállalkozói lehettek időszakosan egymásnak, így az nem a jelen eljárással érintett közbeszerzésekkel hozható összefüggésbe, hogy a gazdasági társaságok vezetői kapcsolatban voltak vagy lehettek egymással, és ezért a társaságok között személyesen és e-mail útján folyt egyeztetés. Kiemelték azonban, hogy sem a BILA, sem a BONAVILL sem gazdasági, sem – ügyvezetőjén keresztül – egyéb kapcsolatban nem volt egyik eljárásban érintett céggel sem.

167. Egyetértettek azzal is, hogy egy aláírás nem jelenti azt, hogy az aláíró az e-mail üzenetet ténylegesen elküldte, tartalmát ismerte. Kiemelték, hogy sem a BILA, sem a BONAVILL részéről nem volt fellelhető elküldött e-mail üzenet, kizárólag más vállalkozások egymás közötti üzeneteiben került megemlítésre a két cég neve, amely – figyelemmel a védett tanú vallomásában rendszeresen visszatérő dezinformációs stratégiára – bizonyítékként álláspontjuk szerint nem vehető figyelembe. Az eljárás alá vontak szerint az ellenük felhozott „bizonyítékok” a versenyt korlátozó megállapodás igazolására nem alkalmasak, a védett tanú pedig az általuk elmondottakat erősíti meg: az E.ON által meghatározott keretrendszeren belül volt verseny a közbeszerzéseken, a cégek egymásnak valós riválisai, piaci ellenfelei voltak, a megtévesztés, dezinformáció rendszeres eszköz volt a verseny szereplői között, téves üzenetekkel, erődemonstrácio céljából beadott pályázatokkal igyekeztek a felek egymást, de akár az E.ON-t is megtéveszteni, ezek pedig egyértelműen a versenyt korlátozó megállapodás hiányát igazolják.

[173] VJ/31-720/2017. számú jegyzőkönyv

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

V.2.2. Az EM-AN VILL-SEC egyezségi nyilatkozata

168. Az eljáró versenytanács 2020. június 8-án a VJ/31-601/2017. - VJ/31-610/2017. számú végzésekkel felhívta az eljárás alá vont vállalkozásokat, hogy jelezzék, kívánnak-e a Tpvt. 73/A. §-a szerinti egyezségi kísérletben részt venni. Az EM-AN VILL-SEC jelezte azon szándékát, hogy egyezségi kísérletben venne részt, majd 2020. július 6-án egyezségi nyilatkozatot tett (VJ/31-641/2017. számú irat), a 2020. június 8-án kelt előzetes álláspontban foglaltakkal azonosan ismerve el a jogsértő magatartást, azzal a kiegészítéssel, hogy kérte annak rögzítését, hogy az ajánlati ár nem jelenti a nyertes árat.

169. A VJ/31-680/2017. számú kiegészítő előzetes álláspontban az eljáró versenytanács azt is rögzítette, hogy a vállalkozás esetében a bírság mértékét az egyezség létrejöttére tekintettel 30%-kal tervezi csökkenteni, figyelemmel arra, hogy KKV-nak minősül, és az egyezség nagy mértékben hozzájárult az eljárás gyorsításához, továbbá hogy az egyezségi nyilatkozatra is tekintettel az utólagos megfelelési erőfeszítések elismeréseként a bírság további (legfeljebb) 5%-os csökkentése érhető el. Az egyezségi nyilatkozat kapcsán rögzítésre került a vállalkozás számára elfogadhatónak ítélt legmagasabb bírságösszeg is.

170. Az eljárás alá vont a kiegészítő előzetes álláspont kézhezvételét követően a VJ/31-687/2017. számú iratban erősítette meg a Tpvt. 73/A. § (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően azt, hogy az előzetes álláspont tartalma érdemben megegyezik az egyezségi nyilatkozatban foglaltakkal azzal a kiegészítéssel, hogy az ajánlati ár nem jelenti a nyertes árat.

171. A vállalkozás a VJ/31-713/2017. számú iratban küldte meg megfelelési eljárásrendjét.

V.2.3. Az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda által előadottak

172. Az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda a VJ/31-711/2017. számú iratban tette meg észrevételeit az előzetes álláspontra. Elsődlegesen azt kérte, hogy az eljáró versenytanács állapítsa meg, hogy nem sértette meg a Tpvt. 11. § (2) bekezdés a) és d) pontjában meghatározott tilalmakat, másodlagosan, hogy a versenyfelügyeleti eljárást a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 31. § (1) bekezdés i) pontja alapján szüntesse meg az eljárás alá vont vonatkozásában, harmadlagosan pedig azt, hogy tekintsen el a bírság kiszabásától, mivel az ügyintézési határidő jogellenesen került meghosszabbításra.

173. A vállalkozás sérelmezte azt, hogy az előzetes álláspont a társaságot és az ÉSZAK-BUDAI Zrt.-t egy szereplőként kezeli, ugyanis a két vállalkozás egymástól elkülönülő entitások, különálló tevékenységgel, amit az is jól példáz, hogy a 2014-es eljárásban a társaság és a GOLDEX BASE konzorciumban pályázott, míg az ÉSZAK-BUDAI Zrt. önállóan. A két társaság egy szereplőként azonosítása azt eredményezi, hogy az általuk állítólagosan elkövetett versenyjogi jogsértések esetén nem azonosítható be, hogy melyik társaság melyik állítólagosan jogsértő magatartást valósította meg, ami sérti a társaság védekezéshez való jogát és amivel az eljáró versenytanács megsérti a tényállás teljes körű feltárásának kötelezettségét, illetve bizonyítási kötelezettséget is jogellenesen leegyszerűsíti.

174. Az eljárás alá vont a tényállás és a jogsértés jogi minősítése közötti inkonzisztenciát is sérelmezte, mivel az előzetes álláspont – a rendelkező résszel ellentétben – egyes részeiben információs kartellként azonosítja a jogsértést, más további részeiben pedig nem is állapítja meg pontosan a jogsértés jellegét. Ez az inkonzisztencia azt eredményezi, hogy az egyes magatartásokról nem azonosítható be, hogy az eljáró versenytanács azokat hogyan minősíti, összességében pedig, hogy mely tények alapján milyen versenyjogi jogsértést állapított meg, ami által pedig nyilvánvalóan sérül a társaság védekezéshez való joga.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

175. Az eljárás alá vont sérelmezte, hogy az eljáró versenytanács egyes, számára kedvező bizonyítékokon átsiklott: ilyen többek között a VJ/31-218/2017. számú irat 15. számú melléklete, amely levelezésből egyértelműen kiderül, hogy az e-mail láncolat résztvevői, [SZEMÉLYES ADAT] nem rendelkeztek pontos információkkal arról, hogy más piaci szereplők milyen árakat alkalmaznak, hiszen az e-mailezésben éppen erről találgatnak:*„Talán elképzelhető az a verzió is, hogy bizonyos régiók tekintetében eredményt hirdet az E.ON, ha lesz megállapodás, míg máshol továbbfolytatják. Állítólag van olyan cég, aki kitart az 5.000 Ft-os mérőcsere ár mellett”.*

176. A vállalkozás szerint az eljáró versenytanács tévesen értelmezte azt a körülményt, hogy egyes ajánlattevők az ártárgyalások során csökkentettek áraikon, míg más vállalkozások nem. Az eljárás alá vont szerint ugyanis abban az esetben, ha az ajánlattevők tisztában lennének egymás áraival, nem lenne szükség az áraknak az utolsó pillanatban történő csökkentésére.

177. A vállalkozás előadása szerint a joggyakorlat (VJ/102/2004. számú ügyben hozott határozat) értelmében megtévesztő információ esetén nem beszélhetünk megállapodásról. A hatás vizsgálata nélkül pedig nem lehet megállapítani, hogy dezinformációról (azaz szerinte versenyjogi szempontból nem értékelhető magatartásról) vagy megállapodásról van-e szó. Egyébiránt az árakról az is elmondható, hogy azok nem magasabbak a feltételezett összehangolt magatartással érintett területeken, mint azokon a területeken, amelyeket az állítólagos összehangolt magatartás nem érintett. Álláspontja szerint az eljáró versenytanács nem tett eleget a tényállás feltárási és bizonyítási kötelezettségének, így nem nyert bizonyítást, hogy a vizsgált magatartások befolyásolták a pályázatokon nyertes vállalkozások személyét, illetve az árakat.

178. Az eljárás alá vont szerint a földrajzi piac meghatározása sem megfelelő, mivel jóval szűkebb az érintett földrajzi piac, az egyes tender részek jóval kisebbek (egyes régiókra szólnak, és nem a teljes működési területre), ugyanis az ajánlattevők közül az egyes területeken azok a vállalkozások képesek szolgáltatást nyújtani, akik az adott terület vonatkozásában megfelelő infrastruktúrával, technológiával, munkaerővel és kapcsolatrendszerrel rendelkeznek, egy vállalkozás működési területén kívüli munkavégzés csak jelentős többletköltségek árán, vagy egyáltalán nem lehetséges (például a munkaerőhiány vagy jóval drágább munkaerő okán). Tekintve, hogy az egyes eljárás alá vontak kizárólag egyes tender részeken (azaz régiónként) indultak, az érintett földrajzi piac meghatározása az adott társaságok tekintetében nem terjeszkedhet túl e régiókon, és nem tekinthető a földrajzi piac részének az a terület, ahol az eljárás alá vontak nem nyújtottak be ajánlatot.

179. Az eljárás alá vont sérelmezte a magatartások hatása vizsgálatának elmaradását, mivel ez a megközelítés sérti az officialitás elvét, az eljárás alá vontak védekezéshez való jogát és a tisztességes eljárás követelményét: az eljáró versenytanács nem zárhatja ki vagy kerülheti meg a tényállás feltárási és bizonyítási kötelezettségét egy-egy konkrét rész-tényállási elem, magatartás tekintetében tett megállapítás általánosításán, az egész ügyre történő kiterjesztő alkalmazásán keresztül.

180. Az eljárás alá vont szerint a jelen ügyben vele szemben jogszerűtlen lenne a bírságszankció, ugyanis az eljáró versenytanács jogellenesen elhúzta az ügyintézési határidőt azzal a magatartásával, hogy az eljárás alá vont vállalkozások részére azonos tartalmú adatkéréseket több részletben és hosszabb, 30 napos nyilatkozattételi határidővel adott ki. Nincs olyan körülmény, amely az azonos tartalmú adatkérések három részletben történő kiküldését indokolta volna, ezért nyilvánvaló, hogy az eljáró versenytanács ezt a magatartást az ügyintézési határidő elhúzásának céljából tanúsította. Ez ellentétes a hatékony és ésszerű időn belüli ügyintézés elvével, és joggal való visszaélésnek minősül. Ezzel a magatartással az ügyintézési határidő gyakorlatilag korlátlan ideig meghosszabbítható lenne, ami sérti az Alaptörvény XXIV. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

181. A fentieken túl az eljárás alá vont szerint a bírság szankciótól történő eltekintés (csökkentés) mellett szólnak a következőek is:

- az eljárás teljes időtartama alatt együttműködött, az adatszolgáltatásokat készséggel és a lehető legrészletesebben teljesítette,
- közel három év telt el az eljárás megindítása és az előzetes álláspont kibocsátása között,
- a tenderek egybeszámítása nem helytálló, hiszen a tenderek külön-külön vizsgálandók,
- az E.ON által támasztott rendkívül szigorú követelmények a tisztességes verseny akadályát képezik.

182. Az eljárás alá vont szerint rá nézve a Tpvt. 78. § (5) bekezdése szerint mögöttes felelősségre vonatkozó rendelkezést nem lehet alkalmazni, továbbá a kiszabni tervezett bírság összegére tekintettel aránytalan, célszerűtlen és ezért teljesen indokolatlan is a társaság mögöttes felelősként történő azonosítása. Önmagában a társaságra kivetni tervezett bírság összege is jelentős, de az ÉSZAK-BUDAI Zrt.-re kivetni tervezett bírság a társaság 2019. évi nettó árbevételének több mint ötszöröse.

183. A vállalkozás a VJ/31-791/2017. számú iratban (az eljáró versenytanács VJ/31-786/2017. számú végzésére, amelyben felhívta a társaságot – korábbi fenntartása miatt – előadása megtételére) a korábbiakon túl kiemelte a társaság számára kedvező bizonyítékként a VJ/31-714/2017. számú jegyzőkönyvben foglalt védett tanú nyilatkozatát. A védett tanú számos helyen utalt arra, hogy az eljárás alá vont vállalkozások között éles verseny folyt, így többek között úgy nyilatkozik, hogy nem tud arról, hogy a vállalkozások előzetes tárgyalásokat folytattak volna, illetve a vállalkozások között a munkák területi felosztására vonatkozó bármely egyezség létrejött volna, továbbá megerősíti, hogy a vállalkozások rivalizáltak, versenytársai, ellenfelei voltak egymásnak.

184. A vállalkozás sérelmezte, hogy a védett tanú nyilatkozata alapján a GVH egyrészt elmulasztotta feltárni, hogy mely munkavállalók mely versenytársakhoz mentek át, és pontosan milyen információk kerülhettek át ily módon a versenytársakhoz, másrészt nem értékelte a védett tanú azon kijelentését, amely a cégen belüli, munkavállalókkal szembeni dezinformáció alkalmazására utal, ahogyan azt sem, hogy a folyamatban mi volt az E.ON szerepe, hogyan befolyásolta az érintett piaci folyamatok alakulását. Az eljárás alá vont szerint ezek a körülmények a gazdasági verseny megfelelő működésének bizonyítékai.

V.2.4. Az ÉSZAK-BUDAI Zrt. által előadottak

185. Az ÉSZAK-BUDAI Zrt. a VJ/31-712/2017. számú iratban kérte, hogy az eljáró versenytanács állapítsa meg a Tpvt. 76. § (1) bekezdés o) pontja alapján, hogy nem sértette meg a Tpvt. 11. § (2) bekezdés a) és d) pontjaiban foglalt tilalmakat, illetve a Ket. 31. § (1) bekezdés i) pontja alapján szüntesse meg. Ha mégis a Tpvt. 11. § (2) bekezdés a) és d) pontjaiban foglalt tilalmak megsértését állapítaná meg az eljáró versenytanács, az eljárás alá vont kérte, hogy ne szabjon ki bírságot, tekintettel arra, hogy az ügyintézési határidő jogellenesen került meghosszabbításra, illetve amennyiben mégis bírság kiszabása mellett döntene, vizsgálja felül a bírság összegének alapjául szolgáló elért nyereség összegét, a verseny veszélyeztetettségét, a bírság összegének maximumát, az enyhítő körülményeket, valamint az eljárás elhúzódását. Kérte továbbá a társaság, hogy az eljáró versenytanács az eljárás alá vont és az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda kölcsönös mögöttes felelősségét ne állapítsa meg.

186. Kiemelte, hogy a vállalkozást 2008. december 1-jén alapították, azóta mindig kiemelt figyelmet fordított a jogszabályoknak való megfelelésre, valamint a felelősségteljes és példamutató üzleti magatartás tanúsítására. Az illetékes hatóságokkal való együttműködést mindig prioritásként

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

kezelte, a társaság a versenyfelügyeleti eljárás 2017. szeptember 5-én történő megindítása óta folyamatosan együttműködik a GVH-val, a három éve tartó eljárás alatt valamennyi alkalommal határidőben és kimerítő részletességgel válaszolta meg a GVH adatszolgáltatási felhívásait.

187. Az eljárás alá vont előadta, hogy az előzetes álláspontot követően is az az álláspontja, hogy nem követett el versenyjogi jogsértést. A vállalkozás az előzetes álláspont kapcsán a következőket kifogásolta:

- Hiányzik a potenciális jogsértés minősítése és az alapul fekvő tényállás (az elkövetési magatartás) közötti kapcsolat (a sommás megállapítás megtételét követően az egyes tender-részek vizsgálata során az eljáró versenytanács nem foglalt állást a jogsértés jellegére vonatkozóan és több tender-rész vonatkozásában is eltérő jellegű jogsértést tárgyal – pl. hogy információs kartellről is lehet szó, amely megközelítés azt eredményezi, hogy az egyes történeti tényállás szerinti cselekmények nem rendelhetők hozzá az alkalmazott jogi minősítéshez, ami egyrészt sérti a tényállás tisztázási kötelezettséget, másrészt pedig az eljárás alá vontak, így a társaság, védekezéshez fűződő jogát).
- Az ÉSZAK-BUDAI összefoglaló elnevezés használata alkalmatlan a történeti tényállás feltárására, és ebből következően jogi következtetések levonására is (nem beazonosítható, hogy a társaság, illetve az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda pontosan milyen magatartást fejtett ki, és az miként és milyen versenyjogi jogsértést valósít meg, az ilyen megállapítás leegyszerűsítő és kifejezetten alaptalan - különös tekintettel arra, hogy a 2014-es eljárásban az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda a GOLDEX-BASE eljárás alá vonttal konzorciumban, a társaság pedig önálló ajánlattevőként és más-más tenderrészekre pályázott).
- Az eljárás alá vont részvételi jelentkezésének versenyjogi értékelése nem megalapozott (a 2014-es eljárás 6., 9. és 12. rész vonatkozásában csak részvételi jelentkezést adott be, azonban ajánlatot nem tett, ennek ellenére az eljáró versenytanács álláspontja szerint a társaság e részek vonatkozásában is részese volt az állítólagos jogsértésnek, továbbá a társaság részvételi jelentkezésének versenyjogi értékelése azért sem megalapozott, mert a részvételi jelentkezés beadása bevett piaci gyakorlat, a piaci szereplők így nyernek időt ahhoz, hogy kellő alapossággal felmérhessék, erőforrás-szűkös helyzetben pontosan mely területekre vonatkozó tenderen induljanak és az előzetes álláspont semmilyen bizonyítékot nem tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a társaság a nyilatkozatában foglaltak szerinti céltól eltérően, versenykorlátozó céllal nyújtotta volna be részvételi jelentkezését a 2014-es eljárás 6., 9. és 12. rész vonatkozásában).
- A 2014-es eljárás 9. részére vonatkozó megállapítások iratellenesek és bizonyítatlanok: az előzetes álláspont alapján a társaság kizárólag a 6. és a 12. részekre vonatkozó ajánlatot kapta meg a GOLDEX-BASE-től, a társaság nem kapott vagy továbbított a 9. rész vonatkozásában semmilyen információt, továbbá egyes megállapítások kifejezetten ellentmondanak a megállapított tényállásnak, mivel a 9. rész vonatkozásában olyan magatartásokra utalnak a társaság részéről, amelyek tényszerűen nem történtek meg, például a társaság nem tett erre a 9. részre ajánlatot, tehát bármely erre vonatkozó megállapítás (például az ajánlati árak igazítása) valótlan.
- Az eljárás alá vont szerint az átadott információk jellegüknél fogva nem voltak alkalmasak a piac befolyásolására, a dezinformáció jellegénél fogva egy egyoldalú nyilatkozat, amely ebből fakadóan nem képez megállapodást. A dezinformáció nem egy valós szándékot takar, márpedig megállapodásra irányuló szándék (animus) nélkül a felek között megállapodás (pactum) sem jöhet létre. Az eljárás alá vont is utalt arra, hogy álláspontja szerint a VJ/102/2014. számú ügyben a hatóság más gyakorlatot követett, mint a jelen ügyben (szerinte a döntés alapján dezinformáció közlése nem esik a Tpvt. hatálya alá), a magatartások hatásának vizsgálata nélkül

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

azonban annak megállapítása, hogy valóban dezinformációról (amely esetben „megállapodás” a fentiek szerint fogalmilag kizárt) vagy pedig összehangolt magatartásról van szó, lehetetlen.

- A Kúria döntése[174] értelmében a versenyellenes célú megállapodás feltételeinek hiányában a versenykorlátozás eredményét szükséges bizonyítania a hatóságnak, tehát az eljáró versenytanácsnak bizonyítania kell az információcsere és a versenyellenes hatás közötti oksági kapcsolatot is. Mindezekre azonban nem került sor, az eljáró versenytanács a szakmai gondosság vonatkozásában nem tett eleget tényállás-feltárási, bizonyítási kötelezettségének, különös tekintettel az előzőekben írtakra (például az ÉSZAK-BUDAI összefoglaló megnevezés használata). Továbbá nem nyert bizonyítást az sem, hogy a vizsgált magatartások befolyásolták a tenderen nyertes vállalkozások személyét, illetve az alkalmazott árakat. E körben rámutatott az eljárás alá vont arra a tényre is, hogy az alkalmazott árak nem voltak magasabbak azokon a területeken, amelyek az eljáró versenytanács szerint az összehangolt magatartással, megállapodással érintettek, mint a nem érintett területeken. Ez önmagában ellentmond az eljárás alá vont szerint az eljáró versenytanács következtetésének.
- Az érintett földrajzi piac meghatározása nem megfelelő, túl tág: a jelen eljárás tárgyát csak egyes tender-részek képezik, az egyes ajánlattevő társaságok működési területén kívül a munkavégzés jelentősen drágábban vagy egyáltalán nem lehetséges. A hatóság által meghatározott piacon való racionális működés feltételei a leírtak szerint nem adottak, ami szintén alátámasztja a földrajzi piac hibás megállapítását.
- Az érintett társaságok magatartásának vizsgálata és a cél és a hatás vizsgálata jogellenesen elmaradt, az eljáró versenytanács a versenyjogi alapelveket kiüresítette: az eljárás alá vont szerint ez a gyakorlat az officialitás elvének sérelme mellett súlyosan sérti az eljárás alá vont társaságok védekezéshez való alapjogát és a tisztességes hatósági eljárás követelményét.

188. Az eljárás alá vont sérelmezte azt is, hogy kizárólag a társaság terhére szóló bizonyítékok kerültek értékelésre az előzetes álláspontban, az azokat alá nem támasztó, de az eljáráshoz bizonyítékként csatolt levelezések az értékelés során nem kerültek figyelembevételre. Ilyen például [SZEMÉLYES ADAT] részére 2016. május 24-én küldött e-mailje, amelyben[175] az áll, hogy *„Talán elképzelhető az a verzió is, hogy bizonyos régiók tekintetében eredményt hirdet az E.ON, ha lesz megállapodás, míg máshol továbbfolytatják. Állítólag van olyan cég, aki kitart az 5.000 Ft-os mérőcsere ár mellett.”* Az eljárás alá vont szerint jól látható a konzorciumi tagok közötti levelezésből, hogy a piaci szereplőknek egyáltalán nincsenek pontos információi más piaci szereplők árai vonatkozásában, a hivatkozott e-mail a találgatás szintjét semmiképpen nem haladja meg.

189. Az eljárás alá vont szerint az, hogy egyes piaci szereplők az ártárgyalások során csökkentettek áraikon, míg más vállalkozások nem, és az áraikat tovább csökkentő vállalkozások nyertek az adott tenderrészeken, egyáltalán nem bizonyítja az eljárás alá vont vállalkozások megállapodását, összehangolt magatartását, sőt, pont ellenkezőleg: egyáltalán nincs szükség olyan környezetben az utolsó pillanatban csökkenteni az árakon, ahol a versenytársak árait az ajánlattevők tudják. Különös tekintettel bizonyítja ezt, hogy volt olyan vállalkozás, amely úgy csökkentette tovább az árát az ártárgyaláson, hogy végig alacsonyabb árakat adott, mint más ajánlattevők.

190. Szintén az érintett vállalkozások együttműködésének hiányát bizonyítja, hogy az EM-AN VILL-SEC adta a legjobb árajánlatot a 2016-os eljárás 12. részére vonatkozóan, és a kiélezett versenyt mutatja az, hogy a GOLDEX-BASE és az Észak-Budai Mérnökiroda konzorciuma már a

[174] Kfv.II.37.110/2016/13.
[175] VJ/31-218/2017. 15. számú melléklet

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

közbeszerzési eljárás keretein túl is megpróbált javítani az ajánlatán, amelyet az ajánlatkérő elfogadott.[176]

191. Az eljárás alá vont kifogásolta, hogy az előzetes álláspont idézi [SZEMÉLYES ADAT] mondatát, mely szerint *„a valós árakról személyesen kommunikáltak”*, de a jegyzőkönyv alapján egyáltalán nem egyértelmű, hogy ki kivel és pontosan miről kommunikált személyesen. A személyes meghallgatásokból kiderül, hogy személyes egyeztetés a konzorciumi partnerek között zajlott, az eljáró versenytanács azonban ezeket a bizonytalanságokat teljesen figyelmen kívül hagyta az eljárása során, a jegyzőkönyv alapján a pontosítást [SZEMÉLYES ADAT] folytatott meghallgatás során nem igyekezett megtenni.

192. Az eljárás alá vont szerint továbbá a kilátásba helyezett bírságszankció jogszerűtlen és aránytalan, az eljáró versenytanács az ügyintézési határidőt jogellenesen hosszabbította meg (indokolatlan számú, időben „csúsztatott” és eltúlzott válaszadási határidőt biztosító adatkérésekkel), a bírság alapösszegének meghatározása során alapjogellenesen került alkalmazásra a GVH elnökének és a GVH Versenytanácsa elnökének a versenykorlátozó megállapodásokra és összehangolt magatartásokra, a gazdasági erőfölénnyel való visszaélésre, valamint a jelentős piaci erővel való visszaélésre vonatkozó tilalmakba ütköző magatartások esetén a bírság összegének megállapításáról szóló 11/2017. számú közleménye (a továbbiakban: Bírságközlemény)[177], az eljáró versenytanács nem vette figyelembe az enyhítő körülményeket, nem volt figyelemmel arra, hogy a verseny az egyes rész-tenderek kapcsán mennyire volt ténylegesen veszélyeztetve, valamint az eljárás elhúzódására sem, továbbá arra sem, hogy a társaság és az Észak-Budai Mérnökiroda mögöttes felelőssége nem állapítható meg.

193. Az eljárás alá vont szerint semmi nem indokolta, hogy az azonos tartalmú megkeresések ne egyszerre, hanem három különböző időpontban kerüljenek kiküldésre, az eljáró versenytanács a sérelmezett eljárásával mesterségesen, formálisan a jogszabály adta kereteken belül, tényleges hatását tekintve azonban jogellenesen, joggal való visszaélés útján hosszabbította meg az ügyintézési határidőt. A hatékony ügyintézés és az ésszerű időn belüli ügyintézés elve megköveteli, hogy ezeket az eljárási cselekményeket a hatóság egyszerre tegye meg. Az eljáró versenytanács gyakorlata így sérti az Alaptörvény XXIV. cikkében biztosított, részrehajlás nélküli, tisztességes és ésszerű időn belüli ügyintézéshez való jogot. Lényegét tekintve hasonló jellegű, ügyintézési határidő tisztességtelen meghosszabbítása kérdésében az alapvető jogok biztosának az AJB-787/2012. számú ügyben született jelentése megállapítja, hogy *„az Art.-nak az ellenőrzésre vonatkozó speciális szabályai által lehetővé tett jogi helyzet, amely előre meg nem határozható időtartamú, adott esetben az elévülésig tartó ellenőrzést tesz lehetővé, sérti az adózók tisztességes hatósági eljáráshoz való jogát”.* Azt is rögzíti, hogy *„megállapítható, hogy az adóellenőrzés határidejének - az ismertetettek szerinti - szabályozása nem nyújt garanciát egy esetleges, visszaélésszerű jogalkalmazással szemben, illetve azt nem zárja ki. Ez kárt okozhat az adózónak, és - egyéb feltételek fennállása esetén - felvetheti a közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség kérdését is. Nem vitatva, hogy az adóhatóság kapcsolódó vizsgálatok és külföldi adóhatóságok megkeresése esetén addig folytathatja az ellenőrzést, amíg a tényállás teljes körű tisztázása meg nem történik - a korábban kifejtettek szerint - a jogbiztonság követelménye megköveteli, hogy ésszerű határidőn belül lezáruljon az ellenőrzés, és ne álljon fenn kiszámíthatatlan ideig függő és bizonytalan jogi helyzet. Ezért szükséges az adóhatóság által lefolytatható ellenőrzési eljárásra (kapcsolódó vizsgálat, külföldi adóhatóság megkeresése) irányadó garanciális szabályok, megoldások kialakítása”***. Az eljárás alá vont szerint az

[176] VJ/31-218/2017.

[177] https://gvh.hu/pfile/file?path=/szakmai_felhasznaloknak/kozlemenyek/11_2017_Antitroszt_birsagkozlemeny&inline=true

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

ombudsmani jelentésben foglalt általános, a tisztességes hatósági eljárással, a rendeltetésszerű joggyakorlással és az ügyintézési határidő meghosszabbíthatóságával kapcsolatos megállapítások függetlenül attól, hogy adóhatósági vagy versenyhatósági eljárásról van-e szó, univerzálisan alkalmazhatóak és alkalmazandóak.

194. Az eljárás alá vont szerint a sérelmezett gyakorlat hozzájárult az eljárás elhúzódásához, és ezzel jelentősen tovább növelte azt a terhet, amelyet az eljárás egyébként is hosszú időtartama jelentett a társaság számára. Ezzel sérült a védelemhez való jog is, mert az idő előrehaladtával egyre nehezebb az évekkel ezelőtti tenderekkel kapcsolatos bizonyítékokat szolgáltatni, és a társaság érintett vezetői, munkavállalói is nehezebben emlékeznek évekkel ezelőtti események, levelezések tartalmára, háttér információira.

195. A fentiek tükrében a társaság álláspontja szerint méltánytalan lenne bírságszankció alkalmazása a társasággal szemben, de legalábbis a bírság összegének meghatározása során azt csökkentő tényezőként a fentiek figyelembe vétele mindenképpen indokolt.

196. Az eljárás alá vont szerint továbbá a bírság kiinduló összege megalapozatlan és alapjogsértő, mivel az eljáró versenytanács a 2014-es eljárásnál a tender érték egyszeres összegét, a 2016-os eljárás kapcsán pedig már a tender érték kétszeresét vette alapul, miközben a Bírságközlemény 17. pontja alapján tenderek esetén *„a releváns forgalom megegyezik a tender nettó értékével (amely jellemzően azonos a nyertes pályázatának értékével).”* Ebből következően önmagában a tenderérték kétszeresének alapul vétele kifejezetten ellentmond a Bírságközleménynek. Továbbá amennyiben az eljáró versenytanács a jogsértéssel elért előnyként tekint a teljes tender nettó értékére, akkor megjegyzendő, hogy ez annak bizonyítását is kívánja, mely szerint az eljárással érintett társaságok feltételezett magatartása vezetett arra, hogy a tenderek egyes részein nyertes vállalkozásként kerüljenek ki, melynek bizonyítását az előzetes álláspont meg sem kísérelte az eljárás alá vont szerint. Az eljárás alá vont szerint az sem derült ki, hogy mi az eljáró versenytanács következtetése: az értintett társaságok a Tpvt. 11. § szakaszába ütköző magatartása eredményképpen az érintettek magasabb árat értek el a közbeszerzési tender-részeken, vagy pedig az állítólagos versenyjogsértő cselekmények miatt nyertek az egyes tender-részek vonatkozásában. Ennek megfelelően a tender-részek eredményének megjelölése a releváns forgalomként mindenképpen túlzó mértéket jelent.

197. Az eljárás alá vont sérelmezte azt is, hogy az eljáró versenytanács egyáltalán nem vette figyelembe a tender nettó értékének meghatározásánál azt a tényt, hogy a társaság konzorciumban indult az eljárásokon. A konzorciumi indulás azonban jelentős tényező, hiszen a konzorciumi tagok által elérhető gazdasági előny a konzorcium tagjai között megoszlik, ennek a ténynek a figyelmen kívül hagyása a *non bis in idem* elv sérelmét eredményezi és kétszeresen sújtja az eljárás alá vontat, hiszen tulajdonképpen (a tényleges hatást tekintve) már önmagában a konzorciumban való indulásért is megbünteti.

198. Az eljárás alá vont szerint a Bírságközlemény 83. pontja alaptörvényellenes rendelkezést tartalmaz, ugyanis a *favor defensionis* elvébe ütközik, mivel a jelen eljárás idején[178] alkalmazandó bírságközlemény jelentősen enyhébb szabályozást rögzít, és így jogszerűen nincs mód arra, hogy az új bírságközlemény átmeneti rendelkezése a már folyamatban lévő eljárásokban mintegy kivételként fenntartsa a korábbi, az eljárás alá vontra nézve lényegesen súlyosabb előírást.

199. Az eljárás alá vont sérelmezte, hogy az eljáró versenytanács az alábbi lényeges enyhítő körülményeket figyelmen kívül hagyta:

[178] Az eljáró versenytanács valószínűsíti, hogy az eljárás alá vont itt a versenyfelügyeleti eljárás indulásakor irányadó közleményre gondolt.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

- együttműködése a GVH-val az elhúzódó versenyfelügyeleti eljárás során,
- az ajánlatkérő által kiadott információk és a tendereken támasztott szigorú követelményrendszerek, amelyek a tisztességes verseny akadályát képezték,
- a piaci részesedés a verseny veszélyeztetettsége kapcsán nem megfelelően került értékelésre, az összes vizsgált tender egybeszámítása nem szabályszerű, a tenderérékek vizsgálata során az egyes jogsértéssel érintett tenderek külön-külön vizsgálandók,
- az eljárás elhúzódása nyomatékkai figyelembe veendő bírság csökkentő tényező.

200. A vállalkozás ismertette a szerinte releváns európai ítélkezési gyakorlatot is, amelyben szintén megjelenik, hogy az ügyintézési határidő túlzott hossza alap lehet a bírság semmisségére (vagy legalábbis annak bizonyos mérséklésére):

- Az AC Treuhand kontra Bizottság ügyben hozott 2008. május 8-i ítéletében a Törvényszék kimondta, hogy *„el kell kerülni azt, hogy a védelemhez való jog orvosolhatatlanul sérülhessen a közigazgatási eljárás ezen szakaszában, mivel a meghozott vizsgálati intézkedéseknek meghatározó jellege lehet a vállalkozások magatartásának a felelősségük megállapítására alkalmas jogellenes jellege bizonyítékainak megállapítása tekintetében …. Az ésszerű határidő betartását illetően így a Bíróság már megállapította, hogy az előzetes vizsgálati szakasz túlzott elhúzódása befolyásolhatja az érintett vállalkozások jövőbeli védekezési lehetőségét, nevezetesen csökkentve a védelemhez való jog hatékonyságát, amikor arra az eljárás második szakaszában hivatkoznak. Ugyanis minél több idő telik el egy vizsgálati cselekmény és a kifogásközlés között, annál inkább valószínű, hogy az esetleges mentő bizonyítékokat lehetetlen, vagy csak nehézségek árán lehet összegyűjteni. Ezen okból a védelemhez való jog hatékony gyakorlása esetleges akadályozásának forrására vonatkozó vizsgálat nem korlátozódhat ugyanarra a szakaszra, amikor ez a jog ténylegesen érvényesül, vagyis a közigazgatási eljárás kontradiktórius szakaszára, hanem ezen eljárás egészére ki kell terjednie, figyelembe véve annak teljes hosszát.”*
- A Posten Norge / Privpak 34250. ügyszámú döntésében, az EFTA Felügyeleti Hatóság arra jutott, hogy szükséges csökkenteni a bírság mértékét egy hat évig elhúzódó eljárásban, függetlenül attól a ténytől, hogy az eljárás időtartama befolyásolta-e a döntés végkimenetelét vagy csorbította-e a felek védelemhez való jogát. Az EFTA Felügyeleti Hatóság kimondta, hogy bár „*a Hatóság ezáltal nem köteles tartózkodni a bírság kiszabásától, vagy csökkenteni annak mértékét az eljárás elhúzódása okán, diszkrecionális hatáskörében dönthet a bírság helyesbítéséről, így csökkentheti a kiszabásra kerülő bírságot. … A Hatóság figyelembe vette, hogy az adminisztratív eljárások időtartama a jelen ügyben igen jelentős volt, és úgy határozott, hogy a jelen ügy sajátos körülményei a bírság alapösszegének 1 millió EUR-val történő csökkentését indokolják.“*
- Az eljárás alá vont szerint az európai bíróságokkal összhangban a nemzeti versenyhatóságok és a nemzeti bíróságok is fogékonyak arra, hogy az eljárás alá vont vállalkozásoknak az eljárás túlzott hossza miatt felmerült terheit kompenzálni szükséges. A kártérítés egyik módja lehet a tervezett bírság megfelelő csökkentése: a HeidelbergCement-ügyben a Német Legfelsőbb Bíróság 8,5 millió euróval csökkentette a kiszabott bírságot, mivel a Bundeskartellamt eljárása túl hosszú ideig tartott (1990-től 2002-ig), a Francia Közigazgatási Fellebbviteli Bíróság pedig megsemmisítette a francia versenyhatóság határozatát, és arra kötelezte a hatóságot, hogy ismételje meg az eljárást, mivel a hét éves eljárás megsértette a felek védelemhez való jogát.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

- A „Közigazgatási bírságok” vizsgálati tárgykörben a Kúrián felállított joggyakorlat-elemző csoport által készített összefoglaló vélemény szerint „*A joggyakorlat-elemző csoport álláspontja szerint - ha figyelembe vesszük az EU Bíróság gyakorlatát - mérséklésre okot adó tényező lehet az időmúlás, melynek jogpolitikai háttere lehet, hogy az eljárás indokolatlan elhúzódása önmagában bünteti az eljárás alá vontat, költségeket okozva neki.”*

201. Az eljárás alá vont kiemelte, hogy az előzetes álláspont kézhezvételéig kis híján három év telt el az eljárás megindításától kezdve, így a fenti ítélkezési gyakorlattal összhangban, amennyiben egy hat vagy hét évig tartó eljárás sérti az alapvető jogokat, akkor egy három éves eljárás szintén túlzottnak és jogellenesnek tekintendő, különös tekintettel arra, hogy az eljáró versenytanács az adatkérések indokolatlan időbeli elcsúsztatásával visszaélésszerűen és jogellenesen meghosszabbította az ügyintézési határidőt. A fenti jogesetek alapján tehát az eljárás alá vont szerint az eljárás hossza mindenképpen bírságcsökkentő tényezőként figyelembeveendő tény.

202. Az eljárás alá vont szerint továbbá a társaság és az Észak-Budai Mérnökiroda vonatkozásában a kölcsönös mögöttes felelősség megállapítása jogellenes. A Tpvt. 78. § (5) bekezdése alapján a jogsértésben részt nem vevő vállalkozást kötelezheti az eljáró versenytanács a meg nem fizetett, és végrehajtással sem behajtható bírság összegének megfizetésére. Jelen esetben a mögöttes felelősség megállapítására azért nem kerülhet sor az eljárás alá vont szerint, mert az eljáró versenytanács szerint mindkét vállalkozás érintett a jogsértésben. Ez a kötelezés a *non bis in idem* elvét sértené, mert ugyanabban az eljárásban a társaságot (vagy az Észak-Budai Mérnökirodát) kétszeresen is szankcióval sújtaná.

203. A versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson[179] alapvetően fenntartotta álláspontját, illetve kérte, hogy a korábban nem megismert iratokkal kapcsolatban nyilatkozhasson. Kérte továbbá, hogy megismerhesse a GVH határidő-számítását.

204. Az eljárás alá vont a későbbiekben – egyes iratbetekintési perekben született elsőfokú jogerős ítéleteket követően[180] – a VJ/31-789/2017. számú iratban az eljáró versenytanács felhívására[181] nyilatkozott egyes olyan iratok kapcsán is, amely részben nem voltak ismertek előtte az előzetes álláspontra adott észrevételek benyújtásáig. Az eljárás alá vont továbbra is sérelmezte (az elsőfokú ítélet ellen felülvizsgálati kérelemmel élt és a versenyfelügyeleti eljárás felfüggesztését is kérte), hogy az eljáró versenytanács megtagadta a versenyközgazdasági szakértő részére, hogy betekintsen a VJ/31-75/2017. számú iratba és annak 2. és 3. számú mellékleteibe annak ellenére, hogy a közgazdasági szakértő vállalta volna titoktartási nyilatkozat megtételét és az alapvetően közgazdasági jellegű számításokat tartalmazó iratok vonatkozásában a társaság jogi képviselője - mint betekintésre kizárólagosan jogosult személy - érdemi védekezést nem tud előadni, mert kellő szakértelemmel és szakképesítéssel nem rendelkezik (és nem is kell rendelkeznie), továbbá hogy az eljáró versenytanács elutasította a helyszíni kutatás iránti kérelem mellékletei vonatkozásában benyújtott iratbetekintési kérelmét (amivel jelentősen sérül a társaság védekezéshez való joga, és a fegyveregyenlőség elve).

205. A védett tanú nyilatkozata kapcsán az eljárás alá vont az alábbiakat emelte ki (kapcsolódva, kiegészítve a VJ/31-712/2017. számú iratban írtakat):

[179] VJ/31-720/2017. számú jegyzőkönyv
[180] A GVH 2020. december 14-én, illetve 2020. december 18-án vette kézhez a Fővárosi Törvényszék VJ/31-775/2017., VJ/31-777/2017., VJ/31-779/2017., illetve VJ/31-783/2017. számú ítéleteit, amelyekben a bíróság a kereseteket elutasította.
[181] Lásd a VJ/31-784,5,6/2017. számú végzéseket

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

- A védett tanú dezinformációval megjegyzései alapján sem helytálló az eljáró versenytanács dezinformációval kapcsolatos megállapítása, ugyanis az általános, a piacon bevett gyakorlatként – még a saját munkavállalókkal szemben is – alkalmazott dezinformáció az általános bizalmatlanságot, gyanakvást támasztja alá, nem pedig egy megállapodás meglétét.
- Kizárólag az eljárás alá vont terhére szóló bizonyítékok kerültek értékelésre: több tanú vallomása is összecseng a védett tanú nyilatkozatával, különösen a tekintetben, hogy
    - (i) a versenytársak a piacon dezinformációt terjesztettek, ami nem esik a Tpvt. hatálya alá,
    - (ii) az eljárás alá vont vállalkozások egymás riválisai voltak, közöttük éles verseny folyt, és
    - (iii) az ajánlatkérő eljárása, előírásai és magatartása okozta azt, ha az adott piacokon a verseny mégis erodálódott (bár az eljárás alá vont álláspontja szerint - ahogy ezt szerinte a védett tanú nyilatkozata is több helyen megerősíti - az érintett piacokon éles verseny folyt).
- Az eljáró versenytanács figyelmen kívül hagyta azt a nyilatkozatot, mely szerint *„a cégek folytonos harcban álltak egymással a területekért. (...) Voltak munkavállalók, akik versenytárshoz mentek, és információkkal látták el az új munkáltatót*." A GVH az eljárás során nem vizsgálta meg, hány munkavállalóról van szó, mikor, honnan és mely versenytársakhoz mentek el munkavállalók, és nem is hallgatta meg az érintett munkavállalókat. A tan vélhetően a cégen belüli dezinformáció alkalmazására vonatkozik, amely alátámasztja azt, hogy a vállalkozások féltek a munkaerő versenytárshoz történő áttérésétől. Ez a körülmény pedig ugyancsak azt támasztja alá, hogy a cégek között éles verseny folyt, ahol kiemelt jelentősége volt annak, hogy az adott cégre vonatkozó információkat a versenytársak még a cég munkavállalóinak átcsábításával se tudják megszerezni.
- A védett tanú kifejezetten azt állította, hogy nem tudott előzetes tárgyalásokról, valamint a munkák területi felosztására vonatozó egyezségről sem, sőt, kifejezetten megerősítette, hogy a vállalkozások rivalizáltak egymással, versenytársai, ellenfelei voltak egymásnak.
- Az eljáró versenytanács továbbá figyelmen kívül hagyta a piac sajátosságait, holott a védett tanú több szempontból is kifejezetten megerősíti, hogy az összehangolt magatartás bizonyítékaként értékelt tényekre és eseményekre valójában teljesen racionális gazdasági magyarázat volt: *„csak „erődemonstrációs" célú lehetett",* hogy több területre nyújtottak be ajánlatot az eljárás alá vont vállalkozások, a vállalkozások közötti kommunikáció szükségszerű volt annak érdekében, hogy kiderítsék, a másiknak van-e kapacitáshiánya, tudnak-e munkát szerezni a másiktól alvállalkozóként, „n*agyon alacsonyak voltak a megrendelői árak. Nem lehetett fenntartani úgy, hogy ha utaztatták volna a munkaerőt."*

206. A védett tanú nyilatkozata kapcsán az eljárás alá vont sérelmezte azt is, hogy az eljáró versenytanács a megrendelő szerepét figyelmen kívül hagyta. Az eljárás alá vont szerint ugyanis a bizonyítékok jelentős részében felmerült a megrendelő szabad versenyt veszélyeztető magatartása, mint a piacot befolyásoló tényező. A védett tanú nyilatkozata is számos releváns, a megrendelő szerepét kiemelő nyilatkozatot tartalmaz [„*Nagyon alacsonyak voltak a megrendelői árak. Nem lehetett fenntartani úgy, hogy ha utaztatták volna a munkaerőt.", „A tanú szerint az E.On szólhatott a (...) hogy van egy versengő ajánlat, és adjon a (...) jobbat.* (...) *Néha az E.On is kiadott információkat az ajánlattevőknek más vállalkozások ajánlatait illetően.", „A tanú szerint*

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

[SZEMÉLYES ADAT] *az E.On arra ösztönözte, hogy szorítsa le az árakat.* [SZEMÉLYES ADAT] *feltehetően jelentős bonuszt kapott azért, hogy Magyarországon így leszorította az árakat", „Annak oka, hogy a 2016-os eljáráson jóval kevesebb induló volt, az lehet, hogy az E.On szigorított a feltételeken, költség szempontjából kevésbé elvállalható igényei voltak az E.On-nak később. Nem mindenki vállalta volna el a szigorúbb feltételeket. (...) Az E.On nagyon alacsony ajánlott árat adott meg. Nem igazították a három év költségváltozásait."*].

207. Az eljárás alá vont szerint továbbá az, hogy a megrendelő a közbeszerzési eljárás keretein túl fogadta el a GOLDEX-BASE és az Észak-Budai Mérnökiroda konzorcium árajánlatát, ezzel megváltoztatva a tender eredményét, szintén a megrendelő szabályokat semmibe vevő magatartását bizonyítja. Az ajánlatkérő ilyen gyakorlata mellett teljesen értelmetlen lett volna összehangolni az eljárást megelőzően az ajánlattevők árait, hiszen az eljáráson kívül is befogadott az E.ON - ráadásul győztes - ajánlatot. Ez a körülmény önmagában cáfolja az összehangolt magatartást, hiszen egy létező megállapodás esetén nem fordulhatott volna elő, hogy az utolsó utáni pillanatban, gyakorlatilag az eljárási szabályok megsértésével, valójában az eljáráson kívül akarjon egy ajánlattevő még kedvezőbb ajánlatot tenni.

208. Az eljárás alá vont szerint a fentiek szerinti tényállás-feltárási kötelezettség megszegése egyben azt a következményt is maga után vonja, hogy az eljáró versenytanács a bizonyítékokat is szükségképpen okszerűtlenül mérlegelte, hiszen a teljes történeti tényállás feltárásának hiánya megakadályozta abban, hogy az egyes piaci szereplőkhöz kapcsolódó bizonyítékokat, bizonyítási eszközöket e szereplők tényleges piaci magatartásával és szerepével összhangban vizsgálja és határozza meg, mennyiben alkalmasak valamely magatartás alátámasztására, vagy adott esetben mennyiben minősülnek ún. „védekezési hazugságoknak".

209. A bírság összege (a tenderértékek mint releváns forgalom) kapcsán az eljárás alá vont a védett tanú azon nyilatkozatát emelte ki, hogy *„(...) az E.On azzal sakkozott, hogy meghirdetett több tevékenységet, és utána valamelyiket kivette a kiírásból, és emiatt csökkentek az ajánlati árak. (...) Sok olyan lépése volt az E.On-nak, hogy nem hívott le egyes munkákat. Beleírta a szerződésbe, hogy nem köteles lehívni.",* tehát előfordulhatott, hogy a tényleges nettó tenderértéknél (nemhogy annak többszörösénél) alacsonyabb lett végül az ellentételezés összege, így különösen méltánytalan és megalapozatlan a tender értéknél magasabb összeg alapul vétele a bírság megállapítása során.

210. Az eljárás alá vont sérelmezte, hogy az eljáró versenytanács megállapította ugyan, hogy az eljárás alá vont vállalkozások - az Omexom kivételével - kis- és középvállalkozásnak minősülnek, de ezt enyhítő körülményként, bírságcsökkentő tényezőként már nem vette figyelembe.

V.2.5. A GOLDEX-BASE által előadottak

211. A GOLDEX-BASE a VJ/31-710/2017. számú iratban tette meg észrevételeit az előzetes álláspontra. Elsődlegesen a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését kérte a Ket. 31. § (1) bekezdésének i) pontja alapján, mivel az eljáró versenytanács

- megsértette a Ket.-ben rögzített eljárási alapelveket, sérült a GOLDEX-BASE és más az eljárás alá vontak tisztességes hatósági eljáráshoz való joga, így jogsértés megállapítására jelen eljárásban nem kerülhet sor,
- súlyosan megsértette a GOLDEX-BASE iratbetekintéshez való jogát,
- nem tett eleget tényállás-feltárási és az indokolási kötelezettségének (pl. nem határozta meg egyértelműen, hogy mi a feltételezett jogsértés, így a jogsértéshez igazodó bizonyítási kötelezettségnek sem tett eleget, és nem vette figyelembe a GOLDEX-BASE és más eljárás

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

alá vontak számára kedvező bizonyítékokat, nem igazolta, hogy az eljárás alá vontak ténylegesen végrehajtották a feltételezett megállapodásokat).

212. Az eljárás alá vont másodlagosan – arra az esetre, ha az eljárás megszüntetésére nem kerül sor – a bírság kiszabásának mellőzését kérte, mivel az eljáró versenytanács ténylegesen túllépte az ügyintézési határidőt, az csak jogellenes magatartás eredményeként formálisan került betartásra, harmadlagosan pedig – azon esetre, ha a bírság kiszabására kerülne sor – kérte

- a bírságösszeg számítási módszerének megváltoztatását az észrevételében megfogalmazottaknak megfelelően,
- a szervezői minőségre vonatkozó bármiféle bizonyíték hiányában mellőzni az arra való utalást, hogy a GOLDEX-BASE lett volna a feltételezett jogsértés szervezője,
- enyhítő körülményként figyelembe venni az észrevételében meghatározott szempontokat.

213. A GOLDEX-BASE álláspontja szerint az eljáró versenytanács megsértette a Ket.-ben rögzített eljárási alapelveket, így megállapítható a visszaélésszerű, nem rendeltetésszerű joggyakorlás, és a jóhiszeműség, az egyszerűség, a hatékony és gyors eljárás követelményének a sérelme, mely sérelmek összességében tisztességtelenné tették az eljárást. Ezen túlmenően az eljáró versenytanács megsértette az eljárás alá vontak tisztességes hatósági eljáráshoz való alkotmányos jogát is. Egy tisztességtelen hatósági eljárásban az eljáró versenytanács jogszerűen nem állapíthatja meg az eljárás alá vontak jogsértését, így az eljárás megszüntetése az egyetlen jogszerű döntés, amely meghozható.

214. Az eljárás alá vont szerint az eljáró versenytanács az ügyintézési határidő formális betartása érdekében visszaélésszerűen gyakorolta jogait, megsértve az eljárás alá vontak tisztességes hatósági eljáráshoz való jogát, az Alaptörvény XXIV. cikkének (1) bekezdését, továbbá a Ket. 1. §-ának (1) és (2) bekezdését, 4. §-ának (1) bekezdését és 7. §-át. Ha az eljáró versenytanács nem szüntetné meg a versenyfelügyeleti eljárást, hanem tovább folytatná azt és abban jogsértést állapítana meg, akkor azzal ugyancsak megsértené a fenti jogszabályi rendelkezéseket.

215. Az eljárás alá vont szerint az eljárási sérelmek összességében lerontották az eljárás minőségét, azt összességében tisztességtelenné téve, ami az ügy érdemére kiható jogsértés. Ahogyan azt a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság egyik ítéletében megállapította, *„az ügyintézési határidő meghosszabbítása eljárási alapelvet sértő esetben érintheti az ügy érdemét (Legfelsőbb Bíróság 1/2011 (V.9.J KK vélemény), különös tekintettel arra, hogy a hosszabbítás konkrét feltételeit a jogalkotó tételesen nem szabályozta.”*

216. Az eljárás alá vont szerint sérült a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog, melynek alkotóelemei között található annak követelménye is, hogy a GVH és az eljáró versenytanács a rá irányadó eljárási alapelvek tiszteletben tartásával, jogait ne visszaélésszerűen gyakorolva járjon el, és tartsa be az ügyintézési határidőt.

217. Az eljárás alá vont sérelmezte az ügyintézési határidő számítását és részletesen bemutatva saját számításait arra a megállapításra jutott, hogy az eljáró versenytanács ténylegesen túllépte a rendelkezésére álló ügyintézési határidőt (számításai szerint 2020. június 8-án az ügyintézési határidőből formálisan még 10 nap állt rendelkezésre), ezt visszaélésszerű magatartással fedve el. Mindazonáltal az sem zárható ki az eljárás alá vont szerint, hogy az ügyintézési határidő formálisan is túllépésre került.

218. Az eljárás alá vont szerint a hatósággal szemben is elvárható, hogy oly módon szervezze tevékenységét, hogy eljárásait a rá irányadó, törvényben meghatározott ügyintézési határidőn belül le tudja zárni, s köteles jóhiszeműen eljárni. Ezeknek a követelményeknek az eljáró versenytanács

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

nem tett eleget. Hivatkozott arra is, hogy (a Fővárosi Bíróság 16.Kpk.45.800/2009/4. számú végzését idézve) *„a versenyhatóság, mint közigazgatási hatóság a költségtakarékosság és a hatékonyság érdekében úgy szervezi meg a tevékenységét, hogy az az ügyfélnek és a hatóságnak a legkevesebb költséget okozza, és az eljárás a lehető leggyorsabban lezárható legyen.”*

219. Az eljárás alá vont egyes, az eljáró versenytanács által kiadott adatkérő végzések (csúsztatott) kiküldésének idejével és (álláspontja szerint relatíve hosszú, 30 napos) válaszadási határidőkkel kívánta szemléltetni, hogy az eljáró versenytanács visszaélésszerűen gyakorolta jogait, pl. arra is tekintettel, hogy a vizsgálat a tényfeltárás során szűkebb (nem 30 napos) határidőket szabott a válaszadásra. Az eljárás alá vont szerint a vizsgálati szak 2019. október 10-i befejezése és a 2020. június 8-i előzetes álláspont között az ügyintézési határidő elteltének elfedését szolgáló adatkérő végzéseken túl az eljáró versenytanács semmilyen érdemi eljárási cselekményt nem tett az ügyben.

220. Az eljárás alá vont szerint az eljáró versenytanács által tanúsított magatartás visszaélésszerűségét (a jóhiszeműség hiányát) támasztja alá, hogy

- a vizsgálati szak lezárultát követően az eljárásban indokolatlan tétlenségi időszakok voltak, az eljáró versenytanács inaktivitását adatkérésekkel igyekezett elfedni, a következményeket jogszerűtlenül áthárítva az eljárás alá vontakra,
- a vizsgálati szak befejeződése és az előzetes álláspont elkészítése között két nap híján eltelt 8 hónap, amely időszak alatt semmilyen érdemi intézkedés nem történt, a visszaélésszerűen kibocsátott adatkérő végzésekkel ugyanakkor az eljáró versenytanács lefedett 4, majd közel 1,5 hónapot,
- az eljáró versenytanács az eljárás alá vontakat nem egyszerre, azonos időben hívta fel két egyszerű kérdés megválaszolására, hanem 2019. december 6-án négy, 2020. január 14-én kettő, 2020. február 20-án négy eljárás alá vontnak küldte meg adatkérő végzését, mely magatartásának semmilyen más indoka nem volt, csak az eljárási határidő leteltének mesterséges módon történő megakadályozása,
- a versenyfelügyeleti eljárás során más adatkérések esetében egyetlen egyszer sem került sor e három, illetve a 2020. április 21-i adatkérésnél történt 30 vagy 38 napos határidő meghatározására az adatkérések esetében, ennél rövidebb határidőket írt elő a GVH,
- az eljárásban a határidőknek az eljárás alá vonti kérelmek alapján történő meghosszabbítása esetén a GVH csak néhány napos hosszabbításokat fogadott el, ellentétben azzal, hogy az eljáró versenytanács a Vj/31-557/2017. számú kérelem alapján az ügyintézési határidő túllépését elfedő adatkérés esetén a határidőt minden aggály nélkül módosította 2020. január 31-re.

221. Az eljárás alá vont szerint az eljáró versenytanács megsértette a GOLDEX-BASE iratbetekintési jogát is.[182] Ebben a körben kiemelte azt is, hogy az Alkotmánybíróság 3100/2015. (V. 26.) AB

[182] Az eljáró versenytanács a jelen határozatban nem kívánja részletesen ismertetni az eljárás alá vont érveit, illetve ezzel kapcsolatos saját álláspontját figyelemmel a peres előzményekre és az érintett végzésekben, illetve védiratokban részletesen leírt érvelésére. A versenyfelügyeleti eljárásban több olyan – zártan kezelt információt tartalmazó iratra vonatkozó – iratbetekintési kérelem is érkezett, amelyet az eljáró versenytanács részben vagy egészben elutasított, illetve amelyet csak meghatározott feltételekkel engedélyezett és ezen végzések ellen összesen öt esetben éltek keresettel az eljárás alá vontak, amely kereseteket azonban a Fővárosi Törvényszék mind elutasított. A GVH 2020. december 14-én, illetve 2020. december 18-án vette kézhez a Fővárosi Törvényszék VJ/31-775/2017., VJ/31-777/2017., VJ/31-779/2017., illetve VJ/31-783/2017. számú ítéleteit, a GOLDEX-BASE VJ/31-730/2017. számú végzéssel módosított VJ/31-697/2017. számú végzés elleni keresetét a Fővárosi Törvényszék a 104.K.706.891/2020/14. számú (a GVH-nál VJ/31-821/2017. számon nyilvántartott) ítéletével elutasította. Az ítéletet a GVH 2021. április 13-án vette kézhez.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

határozatának 140. pontja szerint a GVH számára engedélyezett helyszíni kutatás a magánszféra korlátozásának minősül. Az Alkotmánybíróság aláhúzta, „*kétségtelen, hogy a magánszférába történő behatolás garanciáját képező előzetes bírói engedély csak akkor képes a helyszíni kutatásokat az alkotmányos céllal összhangban és az arányosság keretein belül tartani, ha a törvényi követelményeket a bíró alaposan mérlegeli, és ennek szempontjai a bírói döntésből kitűnnek. A szabványszerűen megindokolt engedélyező végzések esetén ugyanis fennállhat a veszélye annak, hogy a körülmények részletes vizsgálata és az alapos mérlegelés elmaradt.”* A jelen esetben az eljárás alá vont szerint az eljáró versenytanács döntésének eredményként a GOLDEX-BASE nincs abban a helyzetben, hogy érdemben megítélhesse azt, hogy a GVH a helyszíni kutatást engedélyezése iránti kérelme ténylegesen teljesítette-e a Tpvt. 65/A. §-ának (4) bekezdése szerinti feltételeket, illetve hogy a helyszíni kutatást előzetesen engedélyező bíróság a törvényi követelményeket a kérelemben szolgáltatott adatok alapján alaposan mérlegelte-e, a bíróság nem nyilvánvalóan alaptalanul, illetve korlátok nélkül engedélyezte-e a helyszíni kutatást.

222. Az eljárás alá vont szerint az eljáró versenytanács a tényállás-feltárási és bizonyítási kötelezettségét is megsértette. Ebben a körben kiemelte, a bizonyítási mérce és teher kapcsán, hogy az Alkotmánybíróság és a Kúria több döntésében rámutatott arra, hogy a GVH eljárása büntetőjogias jellegű, amelyből fakadóan a GVH-t terhelő bizonyítási kötelezettséget bármilyen módon enyhítő előírásokat szűken kell értelmezni és egy ezzel ellentétes megközelítés a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelmét eredményezi.

223. A Kúria elvi jellegű döntéséből megállapíthatóan

- alkotmányos követelmény, hogy az eljárás alá vontak javára kell értékelni a kétséget kizáróan nem igazolt tényeket,
- ha enyhítés történne a GVH-t terhelő tényállás-feltárási és indokolási kötelezettségen, akkor az teret engedne a GVH önkényes jogalkalmazásának (mikor mit akar és tud bizonyítani),
- a GVH-nak - figyelemmel a 30/2014. (1X.30.) AB határozatra - nincs lehetősége arra, hogy a rá háruló bizonyítási teher alól szabaduljon.

224. Az eljárás alá vont szerint a GVH-t érintő 30/2014. (IX. 30.) AB határozat értelmében az in dubio pro reo elve ugyancsak irányadó a jelen versenyfelügyeleti eljárásban is, s így a hatóság bizonyítási kötelezettsége nem merül ki a jogsértésre vonatkozó tények feltárásában és értékelésében, az eljárás alá vontak javára szóló körülményeket is tisztázni kell, s a jogsértés csak akkor állapítható meg, ha az kétséget kizáróan bizonyítást nyert. Az Alkotmánybíróság szerint a kétséget kizáróan nem bizonyított tényeknek a terhelt terhére való értékelésének tilalma - az ártatlanság vélelmének részeként - a versenyfelügyeleti ügyekben is köti a hatóságot. Ez azt jelenti, hogy a versenyjogi felelősséget megalapozó összes jelentős tényt a GVH-nak kell bizonyítania. Azon tények pedig, melyek valósága tekintetében kétség merül fel, az eljárás alá vontak javára veendők figyelembe. A GVH által megállapított tényállás nem alapulhat pusztán spekuláción és feltételezéseken, annak ellentmondásmentes bizonyítékokon kellene nyugodnia.

225. Az eljárás alá vont szerint az eljáró versenytanács nem felelt meg azoknak a követelményeknek sem, amelyeket a bizonyítási teher, illetve a hatóságot terhelő tényállás-feltárási kötelezettség kérdésében az Európai Unió Bírósága pl. az ABB-ítéletében rögzített:

- a hatóság köteles a bizonyítékok megkövetelt szintjét elérve, minden kétséget kizárva bizonyítani a vizsgált versenykorlátozó magatartásnak mind a fennállását, mind pedig a terjedelmét,

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

- a hatóság döntését nem alapozhatja egy alá nem támasztott vélelemre, ezzel az eljárás alá vontakra hárítva a bizonyítási terhet,
- az ártatlanság vélelmének elve alkalmazandó azokban a vállalkozásokat érintő, versenyszabályok megsértésére vonatkozó eljárásokban, amelyek bírság vagy kényszerítő bírság megállapításához vezethetnek, így a bizonyítással kapcsolatban felmerült kétségeket a vállalkozás javára kell figyelembe venni.

226. A GOLDEX-BASE előadása szerint az eljáró versenytanács a feltételezett jogsértés értékelése során téves értékelési alapelveket rögzített: az eljárás alá vont ugyanis nem ért egyet azzal a megállapítással, mely szerint a tervek, szándék elegendő lenne a jogsértés megállapításához, illetve azzal, mely szerint, ha azt mondja egy piaci szereplő, hogy ha nem sikerül megegyezni (részletekben), akkor nem fog együttműködni, az a magatartás megítélése szempontjából nem, csak a súlya szempontjából lenne releváns. A helyes megközelítés az lett volna, ha a megállapodás létrejöttéhez az akarategyezség létrejöttét vizsgálta volna a GVH, melyhez nyilvánvalóan nem elegendő a szándék, vagy a terv, ahogyan az sem, hogy valaki arról állapodik meg, hogy bizonyos körülmények esetén majd meg fog állapodni. Ilyen esetben ugyanis nincs szó akarategyezségről. E körben egyértelmű a gyakorlat, mely szerint olyan nyilatkozatváltásokat, amelyek nem érik el az akarategység szintjét, nem lehet megállapodásnak tekinteni, ha tehát a felek még a tárgyalási stádiumban vannak, és nincs akarategység közöttük, nem állapítható meg egy megállapodás fennállta.

227. Nem tartja alaposnak azt a megközelítést sem az eljárás alá vont, mely alapján bármilyen árra vonatkozó információ megosztást egyben árrögzítő- és piacfelosztó megállapodásként értékelt, holott e három kategória nem azonos. E körben is egyértelmű a gyakorlat, mely szerint amennyiben versenytárs vállalkozások bizonyíthatóan egyeztetnek versenykorlátozó céllal, de nem jutnak megállapodásra, akkor az vizsgálandó, hogy a Tpvt. 11. §-ának (1) bekezdése szerinti aggályos információcserére került-e sor.

228. Az eljárás alá vont szerint továbbá nem kezelhette volna egységesen az egyes tendereket a az eljáró versenytanács, a rendelkezésre álló bizonyítékok és az eljárás alá vontak magatartásának fényében lehetett volna minősíteni az egyes jogsértéseket, nem pedig minden tenderre egységesen.

229. Az egyes tenderek kapcsán az eljárás alá vont az alábbiakat emelte ki:

- a 2014. évi 9. részen a GOLDEX-BASE nem indult, nincs az iratok között olyan bizonyíték, mely szerint e pályázat kapcsán az árait megosztotta volna bárkivel (indulás hiányában ez értelemszerűen nem is lehetséges), továbbá a piacfelosztásra sincs semmilyen bizonyíték,
- a 2014. évi 12. rész kapcsán
    - azon e-mail tartalma, miszerint elfelejtettek szólni a minimum árakról a jogsértés feltételezett másik résztvevőjének, logikailag kizárja, hogy árrögzítésről legyen szó,
    - a szándéknyilatkozat kapcsán adott versenytanácsi érvelést teljes mértékben cáfolják az előzetes álláspontban szereplő e-mailek: a helyzet éppen fordított volt az egyik e-mailből láthatóan, a nyertesnek nem volt elegendő kapacitása és "összeszedi", hogy milyen és mennyi kapacitásra van szüksége. Az EM-AN VILL-SEC pedig úgy reagál, hogy felméri a saját kapacitásait és azt ajánlja fel, azzal, hogy ha nem tetszik ez a GOLDEX-BASE - ÉSZAK-BUDAI konzorciumnak, *„akkor nincsen miről beszélni"*. Egy piacfelosztás esetén ugyanakkor az, aki a vesztes ajánlat benyújtása fejében kap egy részt a munkából, egyértelműen nem úgy kommunikál, mint az EM-AN VILL-SEC, hanem követeli a megállapodás szerinti részét.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

230. Az eljárás alá vont szerint továbbá az egyes árközlések alkalmatlanok voltak a versenykorlátozására, hiszen olyan árak kerültek megosztásra, amelyek megelőzték az árlejtést. Márpedig a dokumentációból megállapíthatóan, a beadást követően sor került az árak csökkentésére valamennyi érintett tender esetében.

231. A GOLDEX-BASE szerint több olyan e-mail is fellelhető az előzetes álláspontban, amely cáfolja, hogy a feltételezett megállapodás végrehajtásra került volna:

- a 48. pontban ismertetett e-mail szerint elfelejtettek szólni a minimum árakról a jogsértés feltételezett másik résztvevőjének, mely tény cáfolja a végrehajtást,
- a 89. pontban rögzített e-mail megintcsak azt tartalmazza, hogy az egyik állítólagos résztvevő nem a megbeszéltek szerint járt el,
- a 104. pontban említett e-mail szerint elmaradt az egyeztetés.

232. Az eljárás alá vont másodlagosan a bírság kiszabásának mellőzését kérte, ennek körében hivatkozott az ügyintézési határidő tiszteletben tartásának követelményére, az Alaptörvény rendelkezéseire (pl. annak 28. cikkére) és az Alkotmánybíróság gyakorlatára. Az eljárás alá vont szerint külső körülményekből levonható következtetés szerint az eljáró versenytanács az egyes adatkérései kapcsán nem az ügy mielőbbi lezárása, hanem az ügyintézési határidő formális betartását tartotta szem előtt, ennek rendelte alá döntéseit. Nem véletlenül tartotta szükségesnek, hogy akár rendeltetésellenes joggyakorlással is, de legalább formálisan betartsa az ügyintézési határidőt, hiszen a joggyakorlat szerint nemcsak, hogy az ügyintézési határidő leteltét követően nincs lehetőség bírság kiszabására, de a határidő túllépésével az eljáró versenytanács által elkövetett jogsértés az ügy érdemi elbírálására kihatással van, fel sem merülhet, hogy az eljárási szabálysértés csekély súlyú lenne.

233. Az eljárás alá vont idézte a Ket. 20. §-ához fűzött indokolást, miszerint *„a közigazgatási hatóságnak a hatáskörébe tartozó ügyeket a jogszabályban meghatározott határidőn belül kell elintéznie. Ha a közigazgatási hatóság e kötelezettségének nem tesz eleget, mulasztást követ el."* Ezt támasztja alá az Alkotmánybíróság ügyintézési határidővel kapcsolatos gyakorlata [pl. 17/2019. (V.30.) AH határozat], mely szerint

- a határidő elteltét követő szankcionálás a közigazgatási eljárást egészében és abszolút értelemben fosztja meg a tisztességes minőségétől,
- a tisztességes hatósági eljáráshoz való joghoz hozzátartozik annak biztosítása, hogy a közigazgatási hatóságok a rájuk vonatkozó határidőket betartsák, és a bíróságok e határidők be nem tartását ne az ügyfél terhére, hanem javára értékeljék,
- a hatósági eljárás méltányosságának, illetve tisztességességének alapvető feltétele, hogy a közigazgatási hatóságok a rájuk irányadó jogszabályi határidőket betartsák (azon jogalanyok, akikkel, illetve amelyekkel szemben a közigazgatási hatóság valamely, az adott ügyfél által elkövetett közigazgatási normasértés miatt hátrányos jogkövetkezményt állapít meg, ne álljanak hosszú, bizonytalan ideig - az anyagi jogi határidőkre vonatkozó, létező jogszabályi rendelkezések ellenére - a velük szemben alkalmazható szankció fenyegetésének félelme alatt),
- a közigazgatási szervnek nem joga, hanem hatásköre és illetékessége (és ennek megfelelően lehetősége) van eljárni és eljárása során szankciót alkalmazni. így a közigazgatási hatóság számára a szankcióalkalmazás lehetőségének elenyészése sem „jogvesztés", hanem pusztán egy addig fennálló lehetőség megszűnése. A Ket. szubszidiárius jelleggel alkalmazandó anyagi jogi határidejétől eltérő, valamely ágazati közigazgatási jogszabályban nevesített anyagi jogi

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

határidő esetén e határidő elteltét követően a hatóságnak nincs lehetősége szankciót alkalmazni, különben e határidők léte veszítené el az értelmét,

- a tisztességes hatósági eljáráshoz való joghoz hozzátartozik annak biztosítása, hogy a közigazgatási hatóságok a rájuk vonatkozó határidőket betartsák, és a bíróságok e határidők be nem tartását ne az ügyfél terhére, hanem javára értékeljék,
- az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével ellentétes az olyan értelmezés, amely a szankcióalkalmazási határidő elmulasztásához - a tételes jogszabályi előírás szerinti határidő letelte után - nem fűzi azt a következményt, hogy az e határidőt túllépő hatóságok szankcióalkalmazási lehetősége elenyészik, vagyis amely szerint a rá vonatkozó anyagi jogi határidőt elmulasztó közigazgatási hatóság pusztán emiatt nem követ el az ügy érdemére kiható jogszabálysértést, tehát az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdéséből eredő alkotmányos követelmény, hogy az ott meghatározott határidő leteltét követően szankció nem szabható ki.

234. Az eljárás alá vont szerint a Kúria joggyakorlata is a fenti megközelítést tükrözi. A Kúria Kf.II.37.959/2018/14. számú ítéletében (Vj/2/2015.) versenyügyben húzta alá, hogy az alkotmánybírósági határozatok együttes értelmezéséből megállapítható, hogy *„az Alkotmánybíróság a tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal nem tartja összeegyeztethetőnek, ha a hatóság a tisztességes hatósági eljárás alapjogilag értékelhető sérelmét okozva alkalmaz a határozathozatalra nyitva álló határidőn túl az ügyféllel szemben szankciót. Mivel a versenyfelügyeleti eljárás büntető jogias eljárás, az eljárásban alkalmazott bírság a 30/2014. (IX. 30.) AB határozata és az EJEB esetjoga alapján döntően represszív jelleggel bír, azaz kétséget kizáróan büntetésnek minősül, ezért a Kúria az Alkotmánybíróság által felállított alkotmányos elvárásokra tekintettel annak alkalmazását az ügyintézési határidőn túl megállapított jogsértés esetén nem tartja alkalmazhatónak. A Kúria a 3270/2018. (VII. 20.) AB végzésben foglalt, az ügyintézési határidő eljárásjogi vagy anyagi jogi határidőnek való minősítése kérdésének nem tulajdonított jelentőséget a később meghozott, 17/2019. (V. 30.) AB határozatban foglaltakra és az ott kifejtett alkotmányossági követelményekre tekintettel.”*

235. A Kúria arra is rámutatott, hogy - ahogy az Alkotmánybíróság is megfogalmazta az 5/2017. (III. 10.) AB határozatában - elvárás, hogy *„az ügyfelek ne álljanak hosszú, bizonytalan ideig - az anyagi jogi határidőkre vonatkozó, létező jogszabályi rendelkezések ellenére - a velük szemben alkalmazható szankció fenyegetésének félelme alatt. Amennyiben versenyfelügyeleti eljárásban az ügyintézési határidőnek nem lenne jelentősége, az a szankció kiszabásával jogkövetkezmények nélkül bármikor átléphető lenne, abban az esetben a határidők értelmüket veszítenék és elfogadható lenne, hogy az eljárás alá vont vállalkozások arra kényszerüljenek, hogy kiszámíthatatlan ideig és bizonytalan helyzetben várják az alperes elrettentő célú szankciójának alkalmazását.”*

236. Az eljárás alá vont szerint az eljáró versenytanács ügyintézési határidő tényleges elteltének elfedését szolgáló jogellenes magatartása eredményeként az eljárás alá vontak a szükségesnél hosszabb, bizonytalan ideig állnak a velük szemben alkalmazható szankció fenyegetésének félelme alatt. Emellett az időmúlás révén nemcsak a GVH-t terhelő tényállás-feltárási és bizonyítási kötelezettség teljesítése válik mind nehezebbé, de elnehezül az eljárás alá vontak védekezése is, így a védekezésükhöz való joguk is.

237. Az eljárás alá vont szerint a Kúria szerint a határidő minőségen, az eljárással szemben támasztható alapjogi elvárásokon nem változtat az, hogy naptári napokban vagy konkrét időpontban kerül meghatározásra. Ennek megfelelően nem foghat helyt egy olyan álláspont, amely szerint a fentiekben ismertetett, immáron következetes joggyakorlat nem irányadó a versenyfelügyeleti eljárások esetében, mert a Tpvt. az ügyintézési határidőt nem konkrét időpontba határozza meg. A

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

Kúria Kf.II.37.959/2018/14. számú ítéletében azt is kifejtette, hogy „a *Tpvt. 63. §-a az ügyintézési határidő meghatározásával az eljárás befejezésére szóló konkrét határidőt ír elő, amely lényegét tekintve nem különbözik a dátum szerint meghatározott határidőtől. E szabályozás értékeli a versenyfelügyeleti eljárás sajátosságait (a verseny felügyeleti eljárás megindítására bármikor sor kerülhet, több vállalkozást érinthet az eljárás, hiánypótlásra is szükség lehet stb.), amelyek kizárják a határidő dátum szerinti meghatározását. A büntetőjogi karakterrel rendelkező versenyfelügyeleti eljárásban a jogsértő büntető jellegű, súlyos bírság (büntetés) mint represszív szankció alkalmazására számíthat, ezért az ügyintézési határidőn túl bírság kiszabására a tisztességes eljárás követelménye miatt már nincs lehetőség.”*

238. Az eljárás alá vont szerint tehát az Alkotmánybíróság és a Kúria joggyakorlata alapján jelen esetben nem szabható ki bírság a (visszaélésszerű joggyakorlással csak formálisan megtartott) határidő tényleges túllépése miatt, és ha mégis bírság kiszabására kerülne sor, az sértené a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot, az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, illetve 28. cikkét.

239. Az eljárás alá vont harmadlagosan azt kérte, hogy a bírság számítás menetét és a bírságösszeg meghatározását az alábbi körülmények alapján korrigálja az eljáró versenytanács:

- A tender nettó értékének figyelembevétele kapcsán a konzorciumban induló vállalkozások és az egyedül induló vállalkozások esetében a jogszerű megoldás az lenne, ha az eljáró versenytanács a konzorciumi tagok között felosztaná a releváns forgalmat (lásd pl. a VJ/27/2003. számú eljárást, miközben az akkor alkalmazott bírságközlemény e kérdésben nem rendelkezett másként, mint a most alkalmazott közlemény). Jelen esetben ez azt jelenti, hogy a konzorcium bevételeinek kb. 15%-a esett a GOLDEX-BASE-re, vagyis a releváns forgalom jelentős csökkentése indokolt e vállalkozás esetében.
- A részesedést az ajánlattételre jogosultak száma alapján kellene meghatározni, így a 86%-os piaci részesedés jelentősen túlzó, hiszen a jelen esetben az érintett tendereken jelentős számú, más vállalkozás is indult.
- A 2016-os tender érték kétszeresének figyelembevétele a közleménytől való eltérést jelenti, e tekintetben sérti a bírság arányosságának elvét, valójában a tényleges nyertes tender értékének figyelembevétele lenne indokolt az előzőek szerinti korrekcióval.
- Az eljáró versenytanács a GOLDEX-BASE állítólagos vezető szerepére vonatkozóan semmilyen bizonyítékot vagy érvelést nem hozott fel, illetve nem bizonyított, így az eljárás alá vont ebben a tekintetben védekezni sem tudott.
- Az iratokból megállapíthatóan a GOLDEX-BASE kiszolgáltatott helyzetben volt az E.ON-nal szemben, továbbá a GOLDEX-BASE KKV-nak minősül.

240. A versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson[183] alapvetően fenntartotta álláspontját, illetve kérte, hogy a korábban nem megismert iratokkal kapcsolatban nyilatkozhasson, különös tekintettel arra, hogy az álláspontja szerint a védett tanú az eljárás alá vontak számára kedvező nyilatkozatot tett. Felhívta továbbá a figyelmet a dezinformáció jelentőségére, miszerint a megtévesztést szolgálták a feltárt levelek. Az eljárás alá vont kérte továbbá, hogy a naprakész határidőszámítást az eljáró versenytanács az akta részévé tegye.

241. A tárgyalást követően az eljárás alá vont a VJ/31-759/2017. számú irattal egészítette ki álláspontját. A GOLDEX-BASE szerint a védett tanú előadása egyértelműen alátámasztja, hogy az

[183] VJ/31-720/2017. számú jegyzőkönyv

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

eljárás alá vont vállalkozások nem valósítottak meg jogsértést, közöttük folyamatosan verseny valósult meg. A védett tanú ugyanis

- előadta, nincs tudomása arról, hogy az eljárás alá vontak között létezne olyan egyezség, amely a munkák területi felosztására vonatkozik, a cégek között gazdasági racionalitás alapján nem alakult ki területi felosztás,
- ismertette, hogy a cégek folytonos harcban álltak egymással a területekért,
- ismertette, nincs információja arról, hogy „bevett" dolog lett volna, hogy az ajánlattevők információkat küldözgettek egymásnak,
- leszögezte, nem voltak több vállalkozást felölelő egyeztetések, komoly verseny, rivalizálás volt a versenytársak között.

242. A védett tanú alátámasztja a GOLDEX-BASE szerint korábbi előadásait, amelyek szerint az e-mail-ek sokszor a megtévesztést szolgálták. A védett tanú is előadta, hogy taktikai célú kommunikációk, ajánlattételek történtek akár az E.ON, akár a versenytársak megtévesztése céljából.

243. Az eljárás alá vont kiemelte azt is, hogy a védett tanú is rámutatott az E.ON sajátos szerepére, amelyet az eljáró versenytanács figyelmen kívül hagyott, a védett tanú szerint ugyanis az E.ON szólhatott az adott vállalkozásnak, hogy van egy versengő ajánlat és adjon jobbat, illetve az E.ON kiadott információkat az ajánlattevőknek más vállalkozások ajánlatait illetően. A védett tanú szerint a kiíró megengedhetetlen gazdasági eszközöket alkalmazott például olyan lehetőségek felvillantásával, hogy hogyan tehetnek tönkre egy ajánlattevőt, pszichikai és egyéb nyomásgyakorlást alkalmaztak.

244. A GOLDEX-BASE a VJ/31-824/2017. számú iratban az eljáró versenytanács felhívását követően úgy nyilatkozott, hogy a keresetét elutasító 104.K.706.891/2020.14. számú ítélettel, különösen annak indokolásával nem ért egyet, de mivel az adatszobában fellehető iratok szerint másik eljárás alá vont az általa felvetett kérdésekkel kapcsolatosan a Kúria előtt felülvizsgálati eljárást kezdeményezett, az ítélettel kapcsolatban nem kíván a Kúriához fordulni. Meggyőződése ugyanakkor, hogy a Kúria a GVH-val és a Fővárosi Törvényszékkel ellentétes álláspontra fog helyezkedni, így számára is lehetővé fog válni a kért iratokba való betekintés. Hivatkozott arra is, hogy az ítélet a töretlen gyakorlattal ellentétesen állítja, hogy a közigazgatási eljárásban sem kifogásolható a helyszíni kutatást engedélyező végzés, ebben a körben idézte a Fővárosi ítélőtábla 2.Kf.27.271/2011/9. számú ítéletét, mely szerint *„az ügy érdemében hozott határozat esetében …a jogorvoslat mindenképpen biztosított, és ezen jogorvoslat során van lehetőség a rajtaütésszerű helyszíni szemlét engedélyező bírói végzés jogszerűségének vitatására is."*[184]

V.2.6. A PALÉV által előadottak

245. A PALÉV a VJ/31-708/2017. számú iratban adta elő előzetes állásponttal kapcsolatos álláspontját. Előadta, hogy rá nézve súlyosan sérelmes az eljárás, továbbá megalapozatlan, mivel minden esetben a jogszabályok betartásával vett részt valamennyi közbeszerzési eljárásban, versenytorzító magatartást pedig egyetlen alkalommal sem fejtett ki. A versenytársak közötti magas szintű, jogellenes kooperáció tényszerűen nem megállapítható, a PALÉV vonatkozásában tett kijelentések pedig megalapozatlanok.

[184] Az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy ezen, az eljárás alá vontak védekezési és jogorvoslati jogát is érintő kitétellel maradéktalanul egyetért.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

246. Az eljárás alá vont hangsúlyozta, hogy [SZEMÉLYES ADAT] mint a PALÉV ügyvezetője mindösszesen egyetlen alkalommal küldött meg egy e-mail üzenetet az EM-AN V1LL-SEC részére, amelyben a SZINARON-PALÉV konzorcium árajánlatai voltak találhatóak, azonban azt is jóhiszeműen, az EM-AN V1LL-SEC kérésére, a közbeszerzési eljárásban megkövetelt tételes, súlyozott bontás elkészítését illetően orientáló jelleggel, segítségképpen küldte meg, különös tekintettel a pályázati kiírásban szerepelt új feladatokra, valamint az EM-AN VILL-SEC tapasztalatának hiányára - annak fényében, hogy az árak a későbbiekben szabadon változtathatók.

247. Ezen túl a PALÉV semmilyen más megkérdőjelezhető magatartást nem tanúsított, amely így alátámasztja azt, hogy a táblázat is az imént ismertetett okokra visszavezethetően került elküldésre a versenytárs részére. Továbbá nem állapítható meg, hogy a PALÉV tudta, hogy ezt követően a többi vállalkozás miként fog eljárni.

248. Az eljárás alá vont kiemelte, hogy a későbbiek folyamán a PALÉV és az EM-AN VILL-SEC között az árak kapcsán semmilyen további kommunikáció nem történt, továbbá azt is, hogy az árakat tartalmazó excelt a PALÉV kizárólag egyetlen versenytársa részére, az EM-AN VILL-SEC részére küldte meg, így a többi piaci szereplővel semmilyen, a közbeszerzési eljárást, közelebbről az árakat érintő egyeztetést nem folytatott. Továbbá a 2014-es eljárás abból a szempontból is igen speciálisnak bizonyult, hogy a korábbi sztenderd pályázati kiírásokhoz képest a feladatok sokban változtak, azok jelentősen kibővültek új feladatokkal, amelyben a versenytársak többségének semmilyen tapasztalata nem volt. A PALÉV segítségnyújtásával kizárólag a tiszta verseny feltételeinek biztosítását célozta, különös tekintettel arra, hogy az EM-AN VILL-SEC-et kivéve a többi féllel semmilyen kommunikációt nem is folytatott.

249. A vállalkozás fenntartotta, hogy az ajánlati árakat tartalmazó file a [SZEMÉLYES ADAT]@szinaron.hu e-mail címről tévesen, tévedésből került elküldésre, csak az előző pályázat munkavégzésének folyamatával összefüggésben volt az e-mail fenntartva.

250. A 2014-es eljárás során kiírt pályázatban a feladatok jelentős része újdonságnak minősült, a 6., 9., és 12. részekre vonatkozó pályázatok nyolcféle feladatra, illetve ezekhez kapcsolódó kiegészítő tevékenységek elvégzésére vonatkoztak, amelyek korábban nem szerepeltek más közbeszerzési eljárásban, ezért egyes versenytársak nem bírtak kellő tudomással valamennyi részfeladat beárazásához, így - teljesen érthető módon - információt volt szükséges gyűjteniük arról, hogy a kiegészítő feladatok ellátása hozzávetőlegesen milyen műszaki tartalmat fed le, mekkora költségráfordítással szervezhető meg, és ennek figyelembevételével milyen ajánlatot tegyenek az ajánlatkérő részére. A PALÉV a matrica ragasztásáról, valamint az előre fizetős mérőórák cseréjéről egy ilyen tevékenységet már végzett, a jelen eljárásban részt nem vevő féltől kért tájékoztatást. Az elmaradt mérőcsere, továbbá a ki- és visszakapcsolás ugyan korábban nem képezte részét ezen közbeszerzési eljárásoknak, azonban a PALÉV ilyen tevékenységet más áramszolgáltatónál már végzett, így e tekintetben tapasztalattal bírt. A fenti körülményeket figyelembe véve alakította ki árait a cég, amelyet kizárólag segítségképpen küldött meg az ezeken a területeken tapasztalattal még nem rendelkező EM-AN VILL-SEC részére.

251. Mivel az egyes részfeladatok külön specializációt igényeltek, így az orientáló árakkal segítették egymást az ajánlattevők, hogy az egyes, korábban nem végzett feladatok piaci ára nagyságrendileg mekkora összegű lehet. Minek után a PALÉV már más területen tapasztalatot szerzett ezen új feladatok egy része kapcsán, más részére vonatkozóan pedig tanácsot tudott kérni, így abba a helyzetbe került, hogy a reális, piaci viszonyok ismeretében tudott bázisárakat kialakítani. Annak érdekében, hogy az EM-AN VILL-SEC lehetősége is meglegyen a részvételre, kizárólag ezeket küldte meg a PALÉV részükre, hogy valamilyen kiindulási alap mentén pályázni tudjanak.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

252. Az eljárás alá vont bemutatta, hogy miként alakultak az egyes részeken a PALÉV által benyújtott eredeti, valamint a későbbi, árlejtési szakban tett újabb ajánlatok, és hogy az 5. részre vonatkozó pályázatot versenytárs hiányában, míg a 6. részre vonatkozót a legkedvezőbb ajánlatára tekintettel nyerte meg. Ezt követően a PALÉV a további részek vonatkozásában az árlejtési szakban kedvezőbb ajánlatokat nem tett, így a versenyben csupán az eredetileg megtett árajánlata nyomán vett részt. A benyújtott eredeti árajánlatok alapján a 12. rész vonatkozásában a PALÉV ajánlata volt a legkedvezőbb, azonban az eljárás alá vont kiemelte, hogy az e-aukció a rész-számok növekedési sorrendjében zajlott, vagyis a 9. és 12. részek vonatkozásában történt árlejtési szakban a PALÉV már tudta, hogy az 5. és a 6. részekre vonatkozó pályázatokat megnyerte, így racionális eljárás volt a részéről, hogy a fennálló (elsősorban emberi erőforrás) kapacitásaival további területeken nem versenyzett, mivel már így is gyakorlatilag teljesen lefedte a teljesítőképességét. A vállalkozás tehát a későbbi részek vonatkozásában a PALÉV nem versenytorzító célok, valamint megállapodás okán nem tett kedvezőbb ajánlatot az árlejtési szakban, hanem pusztán abból a meggondolásból, hogy ezzel a már elnyert pályázatainak teljesítését kockáztatta volna. A bírálati szakaszban be kell mutatni, hogy az ajánlattevő a munka elvégzéséhez szükséges szerelői állománnyal rendelkezik, amennyiben ennek nem tud eleget tenni, akkor elveszti a pályázatban való részvételének lehetőségét, valamint az ajánlati biztosíték összegét.

253. Az eljárás alá vont előadta, hogy tekintve az érintett piaci viszonyokat, vagyis azt, hogy viszonylag kevés piaci szereplő van ebben a szektorban jelenleg, továbbá a piacra történő belépés is igen nehéz egy új szereplő számára, könnyen belátható, hogy a versenytársak teljesen érthető okokból többé-kevésbé ismerik egymást. Sokszor maga az E.ON kéri fel őket, hogy egyes feladatok elvégzésében segítsék ki egymást. A szakmai kapcsolatokra, valamint összetartásra tekintettel a két cég igyekezett egymásnak segítséget nyújtani annak érdekében, hogy a közbeszerzési eljáráson történő részvételük tájékozatlanság, vagy tapasztalat hiányában ne hiúsuljon meg. Ebből következően tehát megállapítható, hogy az árajánlatok megküldésének nemhogy piactorzító hatása nem volt, hanem kifejezetten versenyt fokozó célja volt. A táblázat megküldése az árak meghatározását azért sem jelenthette, mivel az ajánlatok benyújtásáig még négy nap hátra volt, amely idő alatt a pályázók az ajánlataikat szabadon kialakíthatták. A megküldött táblázat kizárólag az ajánlat – benyújtáskori – kezdő árait tartalmazta, a későbbi, árlejtésben tett árajánlatokat, és így a végső árakat az semennyiben sem érinthette.

254. A közbeszerzési eljárás menetéből kiindulva tehát a kezdeti árajánlatok megküldése azért sem befolyásolhatta a versenyt, mivel az árak ezt követően az árlejtési szakban még szabadon módosíthatóak annak láttán, hogy a benyújtott ajánlat a versenyben éppen hányadik helyen áll. A közbeszerzési eljárásban mind a túl alacsony, mind a túl magas árajánlat kizárást eredményezhet, így a versenytársak egymás tájékoztatásával csupán bázisárakat kívántak meghatározni, ezzel is élénkítve a versenyt. Ezen a pályázaton semmilyen orientáló jellegű értéket nem határozott meg az E.ON, mint ajánlatkérő, de az ezt megelőző és ezt követő közbeszerzési eljárásokban a kiinduló pontot jelentő bázisárakat maga az E.ON határozta meg (ilyenre került sor 2011-ben, de 2017-ben és 2020-ban is). Ezen gyakorlatból kiindulva is megállapítható a PALÉV szerint, hogy a versenytársak magatartása nem volt jogszerűtlen, az a versenyt nem torzította.

255. Az eljárás alá vont a piaccal kapcsolatban előadta továbbá, hogy a közbeszerzési eljárásban elinduló felek ellátási kapacitása csupán néhány régióra terjed ki, így egyik versenytárs sincsen abban a pozícióban, hogy valamennyi, vagy csak akár az ország nagy részének ellátásához szükséges erőforrással, kapacitással rendelkezzen. A versenytársak hozzávetőlegesen lefedték a piacot, így minden egyes induló maximum néhány régióra kiterjedő kapacitással rendelkezett, azonban a közbeszerzési eljárás jellegéből adódik, hogy általában minden pályázó több pályázatot

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

nyújt be, majd az árlejtési szakban a részenkénti eredmények tükrében alakítja ki a későbbi részekre vonatkozó ajánlattételi stratégiát.

256. Az ellátandó feladatok piaci árából kiindulva megállapítható a PALÉV szerint, hogy az érintettek magatartása negatív hatással nem lehetett az árakra, és következésképpen a fogyasztókra, hiszen az ajánlatban szereplő árak a piaci árak alatt voltak, így abból a PALÉV profitálni nem tudott. A nyertes pályázati árak még így sem érték el a piaci árszínvonalat, így a fogyasztók számára hátrány nem keletkezett, ez pedig szükségképpen kizárja a felek piactorzító, összehangolt magatartását.

257. Az eljárás alá vont szerint közvetlen bizonyíték egyáltalán nem áll rendelkezésre a jelen ügyben.

258. Az eljárás alá vont kiemelte, hogy érti, hogy a bírói jogértelmezés alapján a GVH-nak lehetősége van a jogsértő magatartás megállapítására – bizonyos feltételek mellett – akár közvetett bizonyítékok alapján is, azonban a közvetett bizonyítékok csak akkor jöhetnek számításba, ha az adott magatartás ésszerűen nem magyarázható más okkal, mint a verseny korlátozásával. A közvetett bizonyítékok akkor alapozhatják meg jogsértés megállapítását, amennyiben azok olyan logikai láncot alkotnak, amelyek révén a jogsértés elkövetését tanúsítják. Figyelembe véve azt a körülményt, hogy [SZEMÉLYES ADAT] a későbbiekben az EM-AN VILL-SEC-kel az árak kapcsán nem konzultált, a többi versenytárssal pedig egyetlen alkalommal sem, semmilyen körülmények között nem kommunikált az árak vonatkozásában, továbbá azt, hogy [SZEMÉLYES ADAT] a jóhiszeműen megküldött Excel táblázat további sorsa kapcsán információval nem bírt, nincs meg az a logikai lánc, amely alapján a jogsértő magatartás megállapítható volna. Különösen igaz ez arra figyelemmel, hogy a közvetett bizonyíték alapján akkor vonható le következtetés a jogsértésre, amennyiben a magatartás alapján más ésszerű magyarázat nem képzelhető el, csupán a versenykorlátozás. Az eljárás alá vont álláspontja szerint a fentiekben részletesen és koherensen kifejtett minden olyan körülményt, amelyek a vizsgált és kifogásolt magatartást indokolták, így a jogsértés közvetett bizonyítékok alapján történő megállapításának feltételei nem állnak fenn.

259. A PALÉV sérelmezte a Tpvt. szerinti ügyintézési határidő túllépését, aminek keretében bemutatta számításait is (bár nem jelölte meg pontosan, hogy szerinte mikor járt le az ügyintézési határidő) és hivatkozott arra, hogy a bírói joggyakorlat (pl. egy pontosan meg nem jelölt 2019. decemberi kúriai döntés) azt támasztja alá, hogy a jogszabály által előírt ügyintézési határidő túllépése esetén szankció nem szabható ki a GVH által, hiszen ellenkező értelmezés esetén a jogszabály által előírt határidő értelmét vesztené, tartalma pedig kiüresedne, amely bizonytalan helyzetet teremtene.

260. A vállalkozás kérte az eljáró versenytanácsot, hogy a fentiekre figyelemmel változtassa meg álláspontját és a jogsértés megállapítását mellőzze. Amennyiben az eljáró versenytanács fenntartja, hogy versenykorlátozó magatartást fejtettek ki a felek, továbbá azt, hogy az ügyintézési határidőt megtartotta, akkor az abban való közreműködés arányára tekintettel a bírságot a PALÉV vonatkozásában mérsékelje.

261. A versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson[185] fenntartotta álláspontját, kiemelte, hogy az E.ON előzetesen megadta a bázisárat, majd egyeztetett az eljárás alá vonttal a pályázat során: a ennek igazolására újabb (2020-as) dokumentációkat csatolt (a jegyzőkönyv mellékleteként).

V.2.7. Az SMHV által előadottak

262. Az SMHV a VJ/31-705/2017. számú iratban adta elő előzetes állásponttal kapcsolatos álláspontját, amelyben azt is megerősítette, hogy a 2019. március 4-én előterjesztett észrevételében foglaltakat változatlanul fenntartja: álláspontja szerint a dokumentumok nem tudják bizonyítani a Tpvt. által meghatározott versenyt korlátozó megállapodás megkötését.

[185] VJ/31-720/2017. számú jegyzőkönyv

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

263. Az eljárás alá vont szerint kizárólag az e-mail levelezés alapján nem lehet bizonyítottnak és megalapozottnak tekinteni a versenyt korlátozó megállapodás létrejöttét, még azokkal az idézetekkel sem, amelyekre az eljáró versenytanács is hivatkozott az előzetes álláspontjában, hiszen a mondatoknak más - már korábbi észrevételünkben is kifejtett - alternatív értelmezése is lehetséges. Az e-mail üzeneteknek lehet olyan olvasata, amely azt igazolja, hogy létrejöhetett versenyt korlátozó megállapodás, de ugyanolyan lehetséges olvasata az üzeneteknek az is, hogy a felek azért és ott működtek együtt, ahol konzorciumként dolgoztak és nyújtottak be ajánlatot. Ennek eredményeként pedig óhatatlanul osztottak meg egymással információt az ajánlat részleteivel kapcsolatban, de ez semmiképpen sem minősült jogtalan, versenykorlátozást célzó magatartásnak. Ezen okkal felmerülő kétségek mellett azonban a GVH sem választhatja azt a megoldást a lehetséges értelmezések közül, amely a vállalkozások számára hátrányos, még akkor sem, ha az egész ügy többi részében jóval kevesebb kétség merül fel a bizonyíthatósággal kapcsolatban.

264. Kiemelte a vállalkozás, hogy semmilyen túlzó bevételt nem jelentett az SMHV számára a vizsgált pályázat, az árak emelésére azért volt szükség, mert a korábbi (szintén az E.ON által kiírt, 2013/S 236-411038 számú) közbeszerzés alapján elnyert és elvégzett munkák pénzügyi eredménye veszteség volt.

265. Álláspontja szerint bármilyen megállapodás, így a versenyt korlátozó megállapodás természetéből is ered, hogy létrejöttéhez mindenképpen szükség van legalább két fél közös és egybehangzó akaratelhatározására a tilalmazott cél elérése érdekében. Ezzel szemben az eljárás tárgyát képező közbeszerzés kapcsán a megküldött e-mail üzenetek egyike sem tartalmaz konkrét bizonyítékokat bármilyen megállapodás létrejöttére vonatkozóan: ebben a körben a korábban előadott álláspontját ismertette (lásd fent)**.**

266. Hangsúlyozta továbbá, [SZEMÉLYES ADAT] 2016. március 21-én [SZEMÉLYES ADAT] küldött üzenetében azt írta kollégáinak, hogy *„az árakat, eltérési nyilatkozatot, nyílt árképzést gyorsan át kellene beszélnünk”***,** ami éppen a korábbi észrevételében foglaltakat támasztja alá, hiszen [SZEMÉLYES ADAT] nem lett volna szüksége ezen kérdések egyeztetésére, amennyiben a „háttérben” már megállapodott volna az EURODET-VILL képviselőivel és rendelkezésére álltak volna az előre egyeztetett árak. Az üzenet az eljárás alá vont szerint azt sugallja, hogy az árakat, árképzést még ki kellett alakítania az SMHV-nek a pályázat benyújtása előtt, így ha még kapott is erre vonatkozó információt az EURODET-VILL-től – amit egyébként nem kért –, akkor is ezt felhasználva az SMHV munkatársai saját maguk döntöttek egy belső megbeszélés keretében az ajánlattételhez szükséges árakról, árképzésről. Ennek bizonyítékaként[186] csatolt egy táblázatot is, amelyből szerinte egyértelműen megállapítható, hogy az árazás a földrajzi és infrastrukturális meghatározottságok mentén történik, illetve a költségek fedezése érdekében számolt az SMHV bizonyos százaléklábbal magasabb összegekkel.

267. Kiemelte továbbá, hogy a bizonyítékként megjelölt e-mail váltások tartalma nagy részben azzal indokolható, hogy bár a nagykanizsai térséggel kapcsolatosan önálló ajánlatot tevő felek voltak, de az SMHV és az EURODET-VILL a kaposvári térséggel kapcsolatban konzorciumban együttműködő felekként szerepeltek, így a két társaságnak jogszerű indoka és lehetősége volt bizonyos körben együttműködni, akár az ajánlatot, annak formai részleteit egyeztetni. A fentiek szerint jól látható az SMHV szerint, hogy a megküldött e-mail üzenetek tényleges tartalma közvetett módon sem támasztja alá, hogy a konkurens ajánlatok kapcsán a felek között bármilyen versenyt torzító vagy korlátozó, konkrét és bizonyított megállapodás jött volna létre.

[186] Illetve erre figyelemmel úgy nyilatkozott a vállalkozás, hogy [SZEMÉLYES ADAT] meghallgatását ezen táblázatra tekintettel mégsem kéri.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

268. A szankcióval kapcsolatban a vállalkozás – többek között az Európai Unió Bíróságának a joggyakorlatát hivatkozva – kiemelte, hogy az eljárás alapelveinek megfelelően a megállapított tényállás nem alapulhat pusztán spekuláción és feltételezéseken, annak ellentmondásmentes bizonyítékokon kell nyugodnia, továbbá a kétséget kizáróan nem bizonyított tényt nem értékelheti GVH az ügyfelek terhére még akkor sem, ha egyébként a tényállás tisztázása érdekében a bizonyítékokat a GVH szabadon értékelheti. Amennyiben megkérdőjelezhető egy tény valós mivolta, adott esetben más lehetőség is szóba jöhet azzal kapcsolatban, hogy valójában mi történt, vagy mi volt a vállalkozások valós szándéka, akkor a GVH nem jogosult arra, hogy a legkedvezőtlenebb opciót válassza ki és annak megfelelően alkalmazzon jelentős, adott esetben a vállalkozásokat gazdaságilag akár ellehetetlenítő szankciókat.

269. Az eljárás alá vont szerint az üzenetekből jól látható, az SMHV és az EURODET-VILL nem törekedett összehangolt magatartás megvalósítására az ügy tárgyát képező pályázat során (ami az EURODET-VILL tulajdonosa, [SZEMÉLYES ADAT] nyilatkozatából is kiolvasható), a két társaság nem egyeztette az árait és nem befolyásolta az árakat az ajánlattétel során, amit az is alátámaszt, hogy eltérő árakat nyújtottak be. Az SMHV mindvégig önállóan határozta meg piaci magatartását, a [SZEMÉLYES ADAT] kapott ajánlatokat, információt sohasem kérte és megfigyelhető, hogy azokra ténylegesen sohasem reagált. Érdemi kérdésekben [SZEMÉLYES ADAT] kívül másnak nem volt jogosultsága az SMHV-nál döntést hozni, illetve a beleegyezése nélkül az SMHV nevében megállapodást kötni. [SZEMÉLYES ADAT] tehát nem volt döntéshozói jogosultsága, így megállapodást sem köthetett egy partnerrel sem.

270. Mindezekre tekintettel az eljárás alá vont álláspontja szerint a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem lehet megállapítani a versenyt korlátozó megállapodás létrejöttét, hiszen a „koronabizonyítékként kezelt" e-mail üzeneteknek több értelmezése is lehetséges, egyéb olyan bizonyíték pedig nem került feltárásra az eljárás során, ami a versenykorlátozó megállapodás létrejöttét igazolná, így az SMHV vonatkozásában a jogsértés megállapításának helye. Egyebekben, egy olyan pályázati eljárásban, amely során a kiírásnak megfelelően az eljárás végén a pályázat kiírója külön-külön leül szóban tárgyalni az árról a résztvevő vállalkozások képviselőivel, az eljárás alá vont álláspontja szerint semmiképpen sem beszélhetünk versenyt torzító megállapodás létrejöttéről az SMHV és az EURODET-VILL között, hiszen az ár kérdése egészen a szóbeli egyeztetésig képlékeny volt. A tényleges ajánlat ugyanis kizárólag a szóbeli tárgyalásokat követően alakult ki, azt még a pályázatot kiíró E.ON-nal folytatott tárgyalás is befolyásolta.

271. Az eljárás alá vont a bírságot aránytalannak és eltúlzottnak tartja a tényállás szerinti jogsértés súlyával, módjával, illetve a vállalkozások tényleges haszonszerzésével összevetve. Az SMHV szakmai meggyőződése, hogy a nyertes ajánlattevő ára is lényegében önköltségi árat feltételez. Amennyiben az eljáró versenytanács az előzetes álláspontjában megjelölt maximális vagy ahhoz közeli bírság-összeget kívánja alkalmazni, nyilvánvaló, hogy az SMHV nem tudja folytatni a működését.

272. Mindezek alapján kérte az eljárás alá vont az eljáró versenytanácsot, hogy az SMHV kapcsán tett megállapításokat vizsgálja felül és az eljárást vele szemben a Tpvt. 60/A. § (1) bekezdésének b) pontja alapján szüntesse meg.

273. Eljárás alá vont a versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson[187] fenntartotta álláspontját, a piac működésének sajátosságait emelte ki, illetve azt, hogy az elért ár tulajdonképpen a bekerülési árral egyezik meg, szinte ráfizetéses volt a tevékenység.

[187] VJ/31-720/2017. számú jegyzőkönyv

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

274. A tárgyalást követően az SMHV a VJ/31-754/2017. számú iratban reagált egyrészt a tárgyaláson elhangzottakra, másrészt egyéb iratokra, továbbá benyújtotta a vállalkozás ügyvezetőjének írásbeli nyilatkozatát, ami megítélése szerint megerősíti azokat az érveket és indokokat, amiket korábban előadott.

275. Az eljárás alá vont szerint az ügyvezető árképzésre vonatkozó nyilatkozata egyértelműen alátámasztotta, hogy a korábban becsatolt, árképzési táblázatban szereplő összegek, valamint az azok alapján megadott végleges árak részletesen alátámasztott, megindokolt árak voltak és „nem mehetett az alá" az SMHV az E.ON-nal folytatott ártárgyaláson, hiszen azzal azt kockáztatta volna, hogy ismételten veszteséges lesz a munkavégzés a társaság számára, aminek a következményeként szükségszerűen több munkavállalójától, valamint infrastrukturális felszereltségétől kellett volna megválnia.

276. Az eljárás alá vont szerint egy olyan pályázati eljárásban, amely során a kiírásnak megfelelően az eljárás végén a pályázat kiírója külön-külön leül szóban tárgyalni az árról a résztvevő vállalkozások képviselőivel semmiképpen sem lehet versenyt torzító megállapodás létrejöttéről beszélni, hiszen az ár kérdése az ártárgyalás végén is nyitott maradt. Az eljárás alá vont szerint értelmezhetetlen a GVH azon álláspontja, hogy összejátszott volna bárkivel is, hiszen nem lett volna értelme és nem is érte volna meg az SMHV számára különösen a pályázat benyújtásakor fizetendő 500.000 Ft összegű biztosíték fizetési kötelezettség mellett kizárólag a verseny korlátozása miatt beadni pályázatot.

277. Az eljárás alá vont – csatlakozva más eljárás alá vontak álláspontjához – kifogásolta, hogy indokolatlanul, azonos tartalmú megkereséseket különböző, egymástól elkülönülő időpontokból küldött ki az eljáró versenytanács és kérte, hogy a GVH igazolja, hogy az egyes adatkérések tényleges expediálása mikor történt meg pontosan. (Az eljárás alá vont ezen kérését a VJ/31-819/2017. számú iratban is megismételte.[188])

278. Abban a tekintetben is csatlakozott más eljárás alá vont álláspontjához, hogy a GVH túl szélesen állapította meg az érintett földrajzi területet, ezzel indokolatlanul az eljárás alá vont társaságok terhére róva azt. Megítélése szerint sem terjeszkedhet túl az érintett piac a pályázatokban szereplő régiókon és így nem tekinthető a földrajzi piac részének az a terület, ahol az eljárás alá vontak nem nyújtottak be ajánlatot.

279. A vállalkozás szerint a védett tanú az ártárgyalások és az árverseny kapcsán éppen az eljárás alá vont társaságok álláspontját támasztotta alá, mivel elmondása szerint „[SZEMÉLYES ADAT] *az E.ON arra ösztönözte, hogy szorítsa le az árakat. Néha az E.ON is kiadott információkat az ajánlattevőknek, más vállalkozások ajánlatait illetően.* [SZEMÉLYES ADAT] *feltehetően jelentős bónuszt kapott azért, hogy Magyarországon így leszorította az árakat.* " A védett tanú továbbá azt is rögzítette, hogy „*nagyon alacsonyak voltak a megrendelői árak. Nem lehetett fenntartani úgy, hogy utaztatták volna a munkaerőt* ", valamint „*komoly verseny volt a cégek között, elszipkázták egymás munkavállalóit".*

280. Az eljárás alá vont kérte, hogy amennyiben nem szünteti meg az eljáró versenytanács a vállalkozással szemben a versenyfelügyeleti eljárást, úgy az észrevételeiben foglaltak alapján mellőzze a szankció kiszabását, illetve a szankció mértékét jelentősen csökkentse. Az eljárás alá vont a VJ/31-764/2017. számú iratban csatolta megfelelési nyilatkozatát (versenyjogi etikai kódex címmel).

[188] Az eljáró versenytanács válasza a VJ/31-820/2017. számú iratban található, felhívva arra is a figyelmet, hogy az egyes iratok tértivevényei és e-papír dokumentumai is betekinthetőek az eljárás alá vontak számára, azonban a kérdéskört alapvetően a jelen határozat indokolásában válaszolja meg komplexen.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

281. A vállalkozás ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] csatolt írásbeli nyilatkozatában (figyelemmel arra, hogy a tárgyaláson személyes meghallgatása nem került sor) a következőket adta elő. A vállalkozás senkivel sem kötött megállapodást az árak vonatkozásában, a versenyt nem kívánta sem korlátozni, sem torzítani. Kaposváron kényszerhelyzetben volt, ezért konzorciumban nyújtotta be pályázatát az EURODET-VILL-lel, ez azonban nem jelentette azt, hogy a nagykanizsai régióban bármilyen módon összejátszottak volna. Saját döntése volt az, hogy milyen árat határoz meg és hogy egyáltalán indul-e ebben a régióban: az indulás ténye meglepetés volt az EURODET-VILL számára és kisebb törést is jelentett a kapcsolatukban.

282. Ügyvezető kérte figyelembe venni, hogy semmilyen gazdasági racionalitás nem áll a mögött, hogy bármilyen módon összejátsszon bármelyik partnerével, az pedig teljesen elképzelhetetlen, hogy ez a magatartás torzította volna az árakat és bárki túlzó bevételhez jutott volna belőle. Az ügyvezető részletesen bemutatta a vállalkozás tevékenységének alakulását, számadatait, tapasztalatait, egyes piaci eredményeit, illetve stratégiai céljait. Előadta, hogy az E.ON szerződések csökkenő (több helyen negatívba mutató) eredményei miatt döntött úgy, hogy külső piacon is indul a pályázatokon.

283. Előadta, hogy a kérdéses e-mail arra vonatkozott, hogy a számolgatást le kell zárni és meg kell határozni a legjobb tudás szerint azt az árat, amellyel megéri a vállalkozásnak a pályázaton részt venni és amit képviselni tud az E.ON-nal folytatott személyes ártárgyalásokon is a pályázati eljárás végén.

284. Az ártárgyalásokról általánosságban elmondható, hogy az E.ON megpróbál nyomást gyakorolni a társaságokra az árak csökkentése érdekében. Egyébiránt az E.ON a konzorciumban induló társaságok esetében kizárólag a konzorcium-vezetőnek engedélyezte, hogy jelen legyen a tárgyalásokon - így zárva ki annak a lehetőségét, hogy a konzorcium-társak is tudomással legyen arról, hogy pontosan mi a végső ár. Ügyvezető szerint továbbá az E.ON a versenytársak ajánlatainak ismeretében egymással szemben kijátszotta a pályázókat.

285. Előadta továbbá, hogy ha a feltárt levelek az összejátszást igazolják, akkor azok nem lehetnének kétértelműek, hiányosak és félreérthetőek. Azt gondolja, hogy az „összejátszó” e-mailek nem így néznek ki, teljesen más stílusúak és tartalmúak.

V.2.8. A SZINARON által előadottak

286. A SZINARON a VJ/31-674/2017. számú iratban adta elő első észrevételeit az eljáró versenytanács előzetes álláspontjára. A vállalkozás a beadványa mellékleteként ismét csatolta a 2014. január 23-án kelt, PALÉV-vel kötött együttműködési megállapodást, illetve a PALÉV cégkivonatát.

287. Az eljárás alá vont álláspontja szerint a tényállás megállapítása és az abból levont eljáró versenytanácsi (előzetes) következtetés, majd jogi indokolás nem felel meg a SZINARON tekintetében a valós tényeknek és abból eredő jogi következményeknek, és a következetes bírói gyakorlatnak. Eljárás alá vont szerint vele szemben a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetésének van helye.

288. Elsősorban a SZINARON cselekvőségével kapcsolatban adott elő a vállalkozás részletes észrevételeket, amelyeket kért – összhangban a Ket. rendelkezéseivel – az ügyfél javára értékelni.

289. Kiemelte, hogy a SZINARON 2006. december 19-én a Kábel Team Kft.-ből való kiválás cégbírósági bejegyzésével jött létre. A kiválás oka profiltisztítás volt, a kiválással létrejött SZINARON a fogyasztásmérő szerelési tevékenység végzésére alakult, így az ezzel foglalkozó szakemberállomány is a SZINARON-hoz került. A SZINARON ügyvezetését a kiválást követően két ügyvezető látta el, [SZEMÉLYES ADAT], majd amikor 2013-ban a társaság fő megrendelője jelentősen visszafogta a megrendeléseit, a tulajdonosok egy ügyvezető ([SZEMÉLYES ADAT])

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

mellett döntöttek. [SZEMÉLYES ADAT] képviseleti joga a SZINARON vonatkozásában 2013. április 30-i hatállyal megszűnt, a saját tulajdonát képező, már korábban alapított PALÉV-nél folytatta munkáját. A szükséges áramszolgáltatói referenciák miatt [SZEMÉLYES ADAT] kérésére merült fel az, hogy a PALÉV a szükséges referenciákkal és pályázati gyakorlattal rendelkező SZINARON-nal közösen induljon közbeszerzési pályázaton.

290. Kiemelte az eljárás alá vont, hogy az együttműködési megállapodás fejrészében foglalt rendelkezés értelmében a közös ajánlattevők nevében a közbeszerzési eljárás során hatályos jognyilatkozat tételére és képviseletre kizárólag a SZINARON ügyvezetője, [SZEMÉLYES ADAT] volt jogosult. A felek a SZINARON részesedését 10%-ban, a PALÉV részesedését 90%-ban határozták meg, ezen százalékos megosztás megfelelt annak az aránynak is, ahogyan a vállalkozási díjban részesedtek. Továbbá a SZINARON volt jogosult benyújtani a számlát a megrendelő felé, a számlák értékének 90%-ára vonatkozóan pedig a PALÉV a SZINARON felé nyújtotta be a számláit.

291. A megállapodás a SZINARON részére nem jelentett jó üzleti lehetőséget, de vállalható üzleti kockázattal járt. Mivel a kivitelezési feladatokat a feladatmegosztás szerint teljes mértékben a PALÉV-nek kellett megvalósítania, ennek megfelelően az árajánlat készítése is a PALÉV feladata volt, ebben teljes mértékben szabad kezet kapott azt meghaladóan, hogy a SZINARON-nal egyeztetve lett (ahogyan erről az eljárás alá vont is nyilatkozott) egy olyan minimum ár, amely alatti ajánlat benyújtására a PALÉV nem volt jogosult. Ezen konzorciumi minimum ár meghatározására biztonsági okokból a SZINARON egyetemleges felelőssége miatt (esetleges teljesítési kötelezettség esetén a veszteség elkerülése érdekében) került sor. Az erre vonatkozó, alátámasztó tanúvallomások, ügyfélnyilatkozatok, okirati bizonyítékok megtalálhatóak a versenyfelügyeleti eljárás iratai között.

292. Mivel a konzorcium nevében a SZINARON ügyvezetője volt jogosult joghatályos nyilatkozatot tenni a közbeszerzési eljárásban, a fentiek szerint a PALÉV által elkészített pályázati ajánlatot a SZINARON ügyvezetője aláírta.

293. Mindezek alapján bármilyen e-mail használat, mely közvetetetten a szinaron.hu végződés miatt a SZINARON-ra utal, és a SZINARON vonatkozásban olyan megállapítás megtétele, amely lényegében egyedüli vélelmezett bizonyítéka a GVH-nak a jogsértés megtörténtét illetően, elfogadhatatlan, abból a szempontból is, hogy ebből nem következik, következhet semmilyen jogsértés önmagában sem a SZINARON-ra, mint jogalanyra. Nyomatékosan felhívta az eljáró versenytanács figyelmét arra is az eljárás alá vont, hogy a SZINARON – ahogyan azt az ügyfélmeghallgatásokról felvett jegyzőkönyvek egyértelműen bizonyítják – nem tudott semmilyen levelezésről, amelyet a [SZEMÉLYES ADAT] folytatott.

294. Az eljárás alá vont előadta továbbá, hogy nem életszerűtlen, hogy [SZEMÉLYES ADAT] a @szinaron.hu végződésű e-mail címet használta, hiszen ha a hozzáférés nincs letiltva, akkor a világ bármely pontjáról hozzá lehet férni egy levelezőprogramhoz.

295. Az eljárás alá vont kifogásolta a versenyfelügyeleti eljárásban alkalmazott bizonyítási rendszert is, illetve hangsúlyozta, hogy a Tpvt. nem ad konkrét útmutatást a bizonyítási teher és a bizonyítási mérce kérdésében, azonban a joggyakorlat megerősítette, hogy *„a feltárt tényeket egyenként és összességében is értékelni kell”,* valamint *„a tényállás felületes, feltételezésekre alapított, hiányos vagy helytelen megállapítása megalapozatlan döntéshez vezethet”,* illetve hogy *„az információk teljes körű feltárása szükséges„*. Kiemelte továbbá a joggyakorlatra utalva, hogy a kartellügyekben a bizonyítási mérce a magyar vagy az európai versenyjog alapján nem a „kétséget kizáró” alátámasztás, hanem a szabad bizonyítási rendszerben a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján kialakított meggyőződés, amely a konkrét ügyekben úgy érvényesül, hogy hatóságoknak pontos és

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

konzisztens bizonyítékokat kell feltárnia, amelyek egy logikai láncolat mentén igazolják a jogsértés elkövetését.

296. Felhívta a figyelmet arra is, hogy a versenyjog „büntetőjogias jelleget” hordoz, ezért az Emberi Jogok Európai Egyezményének hatálya alá tartozik, mondta ki az Emberi Jogok Európai Bírósága a 6. cikk (a tisztességes tárgyaláshoz való jog a büntetőeljárásokban) értelmezésére kiadott iránymutatása, továbbá a bizonyítási teherrel, a bizonyítás mércéjével kapcsolatban lényeges megállapításokat rögzít a 30/2014. (IX. 30.) AB határozat az Európai Unió Bíróságának joggyakorlata alapján:

- az ártatlanság vélelmének mint alapjognak érvényesülése kiterjeszthető a kartellügyekre,
- a jogsértés bizonyításának, és az erre alkalmas bizonyítékoknak az előterjesztése a versenyhatóságot terheli,
- ha a bíróságnak kétségei vannak, a tényállást a jogsértést megállapító határozat címzettjei között szereplő vállalkozások javára kell értelmezni,
- az ártatlanság vélelmének elve alkalmazandó azokban a vállalkozásokat érintő eljárásokban, amelyek bírság, vagy kényszerítő bírság kiszabásához vezethetnek,
- ha a Bizottság a versenyszabályok megsértését azon feltételezésből kiindulva állapítja meg, hogy a megállapított tényállás nem magyarázható másként, mint a versenyellenes magatartás fennállásával, az uniós bíróságnak meg kell semmisítenie a szóban forgó határozatot, amennyiben az érintett vállalkozások olyan érvelést terjesztenek elő, amely a Bizottság által megállapított tényállást más megvilágításba helyezi, és amely így lehetővé teszi, hogy a tényállásnak a Bizottság által a jogsértés fennállásának megállapításakor kialakított magyarázatát más hihető magyarázattal lehessen felváltani. Ilyen esetben ugyanis nem tekinthető úgy, hogy a Bizottság bizonyítékkal szolgált volna a versenyjog megsértésének fennállásáról.

297. A SZINARON szerint a 30/2014. (IX.30.) AB határozatnak a jelen ügy elbírálása szempontjából a következő megállapításai bírnak jelentőséggel:

- „A versenyfelügyeleti eljárás ezért nem tekinthető a szoros értelemben vett büntetőjogi vád elbírálására irányuló eljárásnak …, emiatt ugyanolyan szigorú követelmények, mint a tulajdonképpeni büntetőeljárások tekintetében, az ilyen eljárásokkal szemben nem támaszthatók. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből az államnak az a kötelezettsége fakad, hogy a GVH határozatának bírósági felülvizsgálatát a XXVIII. cikknek megfelelő tisztességes eljárásban biztosítsa. Ebbe beletartozik az is, hogy a „vádról való döntéssel” szemben megfogalmazott követelményeknek megfelelően (azaz a tulajdonképpeni büntetőeljárásokhoz képest korlátozottabb módon ugyan), de érvényesülniük kell a kartellügyekben is.”
- „… a kétséget kizáróan nem bizonyított tényeknek a terhelt terhére való értékelésének tilalma - az ártatlanság vélelmének részeként - a versenyfelügyeleti ügyekben is köti a hatóságot, illetve felülvizsgálatot végző bíróságokat.”
- „A versenyjogi felelősséget megalapozó összes tényt a GVH-nak kell bizonyítania, azon tények pedig, amelyek valósága tekintetében kétség merül fel, az eljárás alá vont javára veendők figyelembe. … A GVH által megállapítás azonban nem alapulhat pusztán spekuláción és feltételezéseken, annak ellentmondásmentes bizonyítékokon kell nyugodnia.”

298. A SZINARON hivatkozva a Tpvt. vállalkozás fogalmára és az egy gazdasági egység elvére kiemelte, hogy versenyjogi jogsértést önálló vállalkozások valósíthatnak meg, de nem minősülnek önálló vállalkozásoknak azon vállalkozások, amelyek nem élveznek gazdasági függetlenséget,

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

gazdasági döntéseiket nem önállóan határozzák meg. Ennek következtében az egymástól nem független vállalkozások közötti megállapodások nem tartoznak a Tpvt. 11. §-ban meghatározott tilalom hatálya alá. Az eljárás alá vont szerint továbbá az „egyetlen gazdasági egység elve azt is jelenti, hogy az egymástól nem független, „egyetlen gazdasági egységnek" minősülő vállalkozások bizonyos feltételek fennállása esetén felelőssé tehetők az egymás által elkövetett jogsértésekért.

299. Az eljárás alá vont a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény képviseletre vonatkozó szabályait idézve előadta, hogy az Európai Unió Bírósága több eseti döntésében (pl. a C-68/12. számú ügyben hozott ítéletében) is foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy valamely személy nyilatkozata, magatartása milyen esetekben és feltételekkel értékelhető a megállapodásban állítólagosán részt vevő fél terhére. Az eljárás alá vont szerint azon megállapítás, miszerint „*az EUMSZ 101. cikk alkalmazása során nem az érintett vállalkozás tulajdonosainak, vagy főbb vezetőinek a részvételét, vagy erről való tudomását feltételezi, hanem annak a személynek a részvételét, aki jogosult a vállalkozás nevében eljárni*", azt jelenti, hogy ahhoz, hogy a sérelmezett magatartás a vállalkozás terhére legyen értékelhető minimálisan az szükséges, hogy a sérelmezett magatartást megvalósító személy jogosult legyen az érinteti vállalkozás képviseletére.

300. Az eljárás alá vont jogi érvelésében előadta, hogy a SZINARON jogsértő magatartásának megállapításához, illetve a bírság kiszabásához annak megállapítása szükséges, hogy a jogszabály által tiltott magatartást közvetlenül a SZINARON valósította meg, vagy legalább annak megállapíthatósága, hogy a magatartást közvetlenül olyan személy valósította meg, akinek cselekményei által a jog szabályai alapján a SZINARON válhatott jogosulttá vagy kötelezetté.

301. Az eljárás alá vont szerint a jelen versenyfelügyeleti eljárásban az eljárás alá vont vállalkozások által megismerhető iratanyag alapján az állapítható meg, hogy olyan személy, aki a SZINARON képviseletére az idézett törvényi rendelkezések alapján tehát akár törvényes, akár szervezeti képviselőként, vagy meghatalmazottként jogosult lett volna, nem valósított meg olyan magatartást, amely a Tpvt 11. §-ban meghatározott bármely tilalomba ütközik.

302. Az eljárás alá vont szerint tehát tekintettel arra, hogy az e-mail elküldésének időpontjában [SZEMÉLYES ADAT] nem volt jogosult a SZINARON képviseletére, ezért ez a cselekmény, amennyiben meg is valósult, a SZINARON-t nem jogosíthatta és nem is kötelezhette semmire, az a SZINARON-nak sem javára, sem terhére nem értékelhető. A versenyfelügyeleti eljárás során semmilyen olyan adat, bizonyíték nem merült fel, ami azt támasztaná alá, hogy a tárgyi e-mail [SZEMÉLYES ADAT] általi elküldésére a SZINARON utasítására, annak egyetértésével, vagy akár utólagos jóváhagyásával került sor. A SZINARON képviseletére jogosult személyeknek nem is volt tudomásuk az érintett e- mail elküldéséről, arról csak a jelen versenyfelügyeleti eljárásban értesüllek. Ezzel ellentétes adat, bizonyíték az eljárásban nem merült fel.

303. [SZEMÉLYES ADAT] a PALÉV képviseletében tett adatszolgáltatásban (VJ/31-271/2017. számú irat) említést sem tesz arról, hogy az érintett e-mail elküldését a SZINARON-nal bármilyen módon egyeztette volna, vagy arról akár utólagosan tájékoztatta volna a SZINARONT. Az eljárás alá vont szerint a hivatkozott irat 4. bekezdésében foglalt nyilatkozatból az állapítható meg, hogy az adatközlésre az EM-AN VILL-SEC – közvetlenül [SZEMÉLYES ADAT] intézett – kérésére került sor, és az is, hogy az e-mail elküldéséről [SZEMÉLYES ADAT] önállóan, más személlyel (így a SZINARON képviselőivel, alkalmazottaival) való egyeztetés, konzultáció nélkül döntött, de utólagos értesítésről sem volt szó.

304. Az eljárás alá vont kifogásolta, hogy az előzetes állásfoglalásból nem is derül ki egyértelműen, hogy a GVH álláspontja, feltételezése szerint a tárgyi e-mail elküldésre a SZINARON utasításra került sor, vagy a cselekményt a SZINARON ügyvezetője csak utólag hagyta jóvá. Az előzetes állásfoglalás III.2.1.3. pontjában foglaltakból arra lehet következtetni, hogy a GVH álláspontja

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

szerint a SZINARON tudott az e-mail elküldéséről, ennek alátámasztására azonban bizonyítékok hiányában csak feltételezéseket jelöl meg.

305. Az eljárás alá vont szerint az indoklásként felhozott körülményekből legalább azonos valószínűséggel vonhatók le a megállapítotthoz képest teljesen eltérő eredményt hozó következtetések is, így például nem igaz, hogy a SZINARON és a PALÉV közösen készítették el az ajánlatukat, ugyanis az árajánlatot valójában a PALÉV készítette önállóan, a SZINARON az árajánlattal kapcsolatban (figyelemmel a feladatok és a díjazás megosztására) egyetlen dolgot tett, nevezetesen aláírta, miután az ügyvezetője leellenőrizte azt, hogy az árajánlat megfelel-e a konzorciumi tagok (minimális ár elérésére vonatkozó) megállapodásának. Továbbá amennyiben a versenytársak ténylegesen felosztották egymás között a piacot, és egymással egyetértésben határozták meg ajánlati áraikat, az ár versenytárssal való közlése nem sértette volna közvetlenül a SZINARON érdekeit.

306. A SZINARON nem tudott az elküldött e-mailről, fájlról, így az eljárás alá vont szerint puszta feltételezés, így semmiféle bizonyító erővel nem bír arra vonatkozóan az eljáró versenytanács megállapítása, hogy az e-mail elküldésre a SZINARON egyetértésével került sor. Mivel a konzorciumot a SZINARON vezette a konzorciumi árajánlat a SZINARON árajánlataként jelenhetett meg a versenytársak értelmezésben, annál is inkább, mert a konzorciumok nevének első tagjaként a közbeszerzési gyakorlat szerint a konzorciumvezető társaság nevét szokták használni.

307. Az eljárás alá vont szerint továbbá versenyjogi szempontból – még ha igaz is – nem lehet jelentőséget tulajdonítani annak, hogy a SZINARON nem tett meg minden tőle elvárható intézkedést annak érdekében, hogy [SZEMÉLYES ADAT] kiválásával megszüntesse az érintett postafiókot. A versenyjogi jogsértés megállapításhoz ugyanis konkrétan azt kell hitelt érdemlően bizonyítani, hogy az érintett vállalkozás valamely konkrét versenyjogi tilalomba ütköző magatartást (jelen esetben árak egyeztetést, piacok felosztását) valósította meg. Amennyiben a SZINARON terhére csak az állapítható meg, hogy felróhatóan járt el azzal, hogy az érintett postafiókhoz való hozzáférés lehetőségét nem szüntette meg, annak esetleg egyéb polgári jogi következményei lehetnének, de versenyjogi jogsértésként való értékelése minden jogszabályi alapot nélkülöz.

308. A fenti körülményekre tekintettel annak megállapítása, hogy a SZINARON versenyjogi jogsértést követ el, nem felelne meg a bizonyítási teherrel, a bizonyítás eredményének értékelésével, a bizonyítottság elvárható szintjével, mércéjével kapcsolatos, az Európai Unió Bírósága, az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában kialakult és elfogadott, illetőleg a magyar bírói gyakorlatban és a 30/2014. (X.30.) AB határozatban meghatározott szempontoknak és követelményeknek (mivel a hatóságoknak pontos és konzisztens bizonyítékokat kell feltárnia, amelyek egy logikai láncolat mentén igazolják a jogsértés elkövetését). Az egyetlen bizonyíték, amelyre az eljáró versenytanács előzetes álláspontja a SZINARON jogsértését alapítja a [SZEMÉLYES ADAT] által elküldött e-mail, azonban a SZINARON képviseletére nem jogosult személy által megvalósított cselekményt a Ptk. és a Gt. képviseletre (illetve az álképviseletre) vonatkozó szabályai alapján nem lehet a SZINARON terhére értékelni.

309. A jogsértés SZINARON általi megvalósítására vonatkozó megállapítás csupán olyan feltételezéseken alapszik, amelyek a kiindulópontként hivatkozott tények alapján teljesen eltérő, egyéb, a SZINARON versenyjogi jogsértésének megállapításához nem vezető feltételezésekkel is kiválthatók, illetőleg amely tényekre, körülményekre a SZINARON által előadott, a valóságnak megfelelő és bizonyítékokkal alátámasztott állítások is teljes körű, logikus magyarázatot adnak. A hatóságnak nem sikerült olyan pontos és konzisztens bizonyítékokat feltárnia, amelyek egy logikai láncolat mentén igazolják a jogsértés elkövetését.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

310. Az eljárás során a bizonyítás anyagává tett e-mailek között (azok jelentős száma ellenére) egyetlen egy sem található, amelyek vonatkozásában akár a küldő, akár a címzettek közül bárki az elküldés időpontjában a SZINARON képviseletére jogosult lett volna vagy legalább a SZINARON alkalmazásában volt, amely körülmény teljesen valószínűtlenné teszi a SZINARON tényleges részvételét a feltételezett áregyeztetésre vagy piacfelosztásra irányuló tevékenységében.

311. Az eljárás alá vont kiemelte, hogy az eljáró versenytanács SZINARON-nal kapcsolatos megállapítása ellentétben állna az Európai Unió Bíróságának azzal a gyakorlatával is, amely a Musique Diffusion Française és társai kontra Bizottság 100-103/80. számú egyesített ügyben lett kifejtve és amely szerint „az *EUMSZ 101. cikk alkalmazása során nem az érintett vállalkozás tulajdonosainak, vagy főbb vezetőinek a részvételét, vagy erről való tudomását feltételezi, hanem annak a személynek a részvételét, aki jogosult a vállalkozás nevében eljárni”.* Az eljárás alá vont szerint ekként a jogsértést megvalósító személy magatartása akkor értékelhető az érintett vállalkozás terhére, ha az adott személy a vállalkozás képviseletére jogosult volt, ez utóbbi feltétel az idézettek szerinti joggyakorlatban, mint szükséges és elégséges feltétel jelenik meg, a jelen ügyben pedig a hivatkozott feltétel szükségessége bír kiemelt jelentőséggel.

312. Ez az elv megerősítésre került az Európai Unió Bírósága C-68/12. számú, előzetes döntéshozatali kérelem tárgyában hozott ítéletében, ahol a versenyhatóság által feltételezett összehangolt magatartás tanúsítására, az ezzel kapcsolatos nyilatkozatok megtételére egy olyan összejövetelen került sor, ahol az egyik vállalkozást egy alkalmazottja „képviselte”. Az érintett vállalkozás azzal védekezett, hogy az egyeztetésen részt vett személy nem volt törvényes képviselője a vállalkozásnak, de meghatalmazással sem rendelkezett. Az Európai Unió Bíróságának állásfoglalása értelmében a sérelmezett magatartás érintett vállalkozás terhére való értékeléshez elegendő volt, hogy az egyeztetésen olyan személy volt jelen, aki a vállalkozás alkalmazottjaként képviseletre volt jogosult, de nem feltétel az, hogy a jogsértő magatartást közvetlenül a társaság törvényes képviselője (vezető tisztségviselője) vagy tulajdonosa valósítsa meg.

313. Az eljárás alá vont esetében a jogsértés megállapítása ellentétben állna a Fővárosi Ítélőtábla Kf.27.260/2011. számú határozatában és a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 35. Kpk. 45.874/2013/8. számú végzésében kifejtettekkel is, amelyek szerint a tényállás felületes, feltételezésekre alapított, hiányos vagy helytelen megállapítása megalapozatlan döntéshez vezethet, illetve az információk teljeskörű feltárása szükséges, tekintettel arra, hogy az előbbiekben részletesen kifejtettek szerint a jogsértés SZINARON általi elkövetésének megállapítása teljes mértékben feltételezéseken alapszik.

314. Az eljárás alá vont szerint továbbá a konzorciumi megállapodás rendelkezései teljes mértékben cáfolják azon állítást, miszerint *„a konzorciummal kapcsolatos döntéseket a SZINARON hozta meg, a PALÉV önállóan, a SZINARON tudta nélkül nem is tudott volna a konzorcium cselekedeteit befolyásoló lépéseket tenni*”. Ezt az állítást a GVH kizárólag a SZINARON – az előbbiekben részletesen leírtak szerint egyébként csupán formális – konzorciumi vezető szerepére alapította.

315. A jogsértés elkövetésének megállapítása gyökeresen ellentétben állna továbbá az Alkotmánybíróságnak a bizonyítás eredményének értékelése vonatkozásában tett valamennyi megállapításával, elsősorban az ártatlanság vélelme – a jelen eljárásban, ha korlátozottan is, de alapvetően mindenképpen érvényesítendő – követelményével.

316. Az eljárás alá vont mindezek alapján kérte vele szemben a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését és a beadványában jelezte, hogy a későbbiekben tanúkat kíván megnevezni, akiknek meghallgatását indítványozza.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

317. A VJ/31-686/2017. számú iratban a SZINARON kilenc személy nevét és címét adta meg és korábbi beadványának megfelelően kérte ezen személyek tanúként való meghallgatását. A tanúkkal az eljárás alá vont azt kívánta bizonyíttatni, hogy tudott-e vagy sem pl. [SZEMÉLYES ADAT] e-mailezéséről, a PALÉV munkáiról, bármilyen egyeztetésről, mit jelentett a gyakorlatban a konzorciumi megállapodás, tudatos volt-e vagy sem [SZEMÉLYES ADAT] szinaron.hu végződésű e-mail hozzáférése. Az eljárás alá vont szerint a tanúk nyilatkozni tudnak a két társaság közötti viszonyról, továbbá a konzorciumi megállapodást is érintő (az azt megelőző és követő) szakmai- és munkakapcsolatról is tényeket tudnak előadni.

318. A SZINARON a kiegészítő előzetes álláspontot követően a VJ/31-698/2017. számú iratban kiemelte, hogy számára sérelmes az eljárás alá vontakat érintő általános megfogalmazás, ami azt sugallja, mintha a SZINARON több közbeszerzési eljárásban vett volna részt kifogásolható módon.

319. SZINARON képviselője a versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson[189] előadta, hogy álláspontja szerint sérelmes, hogy a védett tanú nyilatkozatát az előzetes álláspont nem ismerteti, figyelemmel arra, hogy az az eljárás alá vontak számára kedvező megállapításokat tartalmaz. Különösen a nyilatkozat 14. oldalán található megállapítás jelentős, miszerint az E.ON közreműködése esetében valójában valamiféle erőfölénnyel való visszaélésről van szó.

320. Álláspontja szerint azért is sérelmes, hogy az eljáró versenytanács az általa indítványozott tanúkat nem tervezi meghallgatni, mivel ugyanazt mondanák, ugyanazt támasztanak alá, ami a védett tanú nyilatkozatából is kiolvasható.

321. Kiemelte, hogy a joggyakorlat nem tartja elfogadhatónak az „*életszerűtlenségre*” való utalásokat: ez a fajta spekuláció nem engedhető meg különösen akkor, ha erre a spekulációra alapítja a hatóság a jogsértés megállapíthatóságát.

322. Az adott e-mail tévedésből került kiküldésre, ezzel kapcsolatban kérte figyelembe venni [SZEMÉLYES ADAT] megnyilvánulását (illetve azt, hogy azért állt rendelkezésre a korábbi e-mail cím, mert a korábbi szerződéses kapcsolat még folyamatban volt, tehát azért nem került megszüntetésre, mert egy folyamatban levő teljesítése kapcsán azt használták). A SZINARON azonban nem tudott a hivatkozott e-mailről (a tudomása kapcsán indítványozott tanúk meghallgatására ezért is szükség van), azonban ha tudott volna, akkor sem valósult volna meg jogsértés a további eljárás alá vontak által is ismertetett piaci helyzetre tekintettel. Kiemelte továbbá, hogy a levelezésben résztvevő vállalkozások nem feltétlenül tudtak arról, hogy 2013. április 30-át követően [SZEMÉLYES ADAT] már nem képviselte a vállalkozást.

323. A SZINARON is hivatkozott a határidők betartásának kötelezettségeire és előadta, hogy az előzetes álláspont szerinti bírság-fenyegetettség nem pusztán a vállalkozás működését veszélyezteti gazdasági szempontból, hanem a közbeszerzési eljárásokból való kizárását is. Kiemelte, hogy ha a jelen ügyben érintett eljárás alá vontak a piacról (az érintett közbeszerzésekből) kizárásra kerülnek, illetve kiesnek, akkor kérdéses, hogy lesz-e egyáltalán olyan piaci szereplő, aki az érintett tevékenységet el fogja végezni (az eljárás alá vont ezért is hiányolja az olyan típusú közgazdasági elemzést, amely a piaci folyamatokat mutatja be, mert ezek a számítások azt igazolnák, hogy az adott piacon, adott körülmények között nem lehetne kedvezőbb áron szolgáltatást biztosítani). Kiemelte továbbá, hogy 7-8 évvel ezelőtti magatartások megítélése kerül sor a jelen ügyben, de a vállalkozások kizárása a közbeszerzési eljárásokból a piac jövőbeli működését, a tevékenységek elvégzését is ellehetetlenítheti.

324. A SZINARON a VJ/31-760/2017. számú iratban – részben a versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson elhangzottakra, részben egyes iratokra reagálva – a korábbiak fenntartása és

[189] A tárgyalás jegyzőkönyvének száma VJ/31-720/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

hangsúlyozása (pl. hogy a bizonyítási mérce az indokolt kétséget kizáró bizonyítást követeli meg) mellett kiemelte, hogy álláspontja szerint az előzetes álláspontból sem derül ki, hogy mi az a magatartás a SZINARON részéről, amivel megvalósította a jogsértést. A hatóság a jogsértést nem bizonyította, konkrét tényt nem tudott a társasággal szemben felhozni, csupán következtetésekre alapít, és valójában nem mutatja be tételesen, hogy az eljárás alá vontak a rájuk irányadó önállósági kritériumot megsértették-e, és ha igen mely cégek között tárható fel versenykorlátozó áregyeztetés és/vagy piacfelosztás

325. Sérelmezte, hogy az eljáró versenytanács (a versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson előzetesen elmondottak alapján) nem kívánja a tanúkat meghallgatni. Álláspontja szerint indítványának elutasítása ellentétes a Ket. alapelvekre vonatkozó rendelkezéseivel, mivel elzárta a konkrét eljárásban az ügyfelet megillető alapjogtól.

326. Álláspontja szerint bizonyítási indítványa egy olyan fontos eleme az ügy eldöntésének, ami kihat arra, hogy részt vett-e bármilyen jogsértésben a SZINARON. Az eljáró versenytanács ugyanis arra alapítja a társaság felelősségét, hogy „*tudnia kellett a SZINARON-nak*," hogy milyen e-mailt küldött ki [SZEMÉLYES ADAT]. Erre vonatkozólag tett az eljárás alá vont tanúbizonyítási indítványt a közigazgatási eljárásban - eredménytelenül. Az eljárás alá vont azonban változatlanul fenntartja bizonyítási indítványát, meggyőződése, hogy a hatóságnak meg kell hallgatnia a kért tanúkat.

327. Az eljárás alá vont kiemelte továbbá, hogy a Kúria joggyakorlata[190] átalakulóban van, azaz a közigazgatási hatóság által hozott határozat hatályon kívül helyezési oka lehet az, ha a hatóság a rá vonatkozó eljárási határidőket nem tartotta be. Ezért, ha a határozat meghozatalára előírt határidőt a GVH nem tartotta be, akkor az eljáró versenytanács az eljárást szüntesse meg, illetve bírság kiszabására ne kerüljön sor.

328. Megjegyezte továbbá a vállalkozás, hogy az SMHV ügyvetőjének tárgyalást követően benyújtott írásbeli nyilatkozata - összhangban más ügyfelek nyilatkozatával - lényegében megerősíti közgazdasági szempontból, hogy miért nem lehetett versenyjogsértés, miért nem lehetett az árakat összehangolni, mi jellemezte a piacot és szemléletesen levezette a mérőcserére vonatkozó munkafolyamatokat, körülményeket és a költségeket is. Az eljárás alá vont hangsúlyozta, hogy mivel semmilyen egyeztetésben nem vett részt, ezért nem is feladata a magatartásokat megítélni, azonban álláspontja szerint le kell szögezni, hogy teljesen hiányzik az előzetes álláspontból, valamint a kiegészítő álláspontból is, hogy az E.ON miért és milyen feltételekkel írta ki a tendereket, hogyan történt az ármegállapítás, volt-e az ajánlati áraknak tényleges jelentősége. Ezek elemzése pedig fontos annak érdekében is, hogy a fegyveregyenlőség elve alapján a vállalkozások állításait, magatartásait is értékelje – rájuk nézve kedvező módon – az eljáró versenytanács.

329. Az eljárás alá vont kérte, hogy az eljáró versenytanács emelje be a tényállási elemek közé a védett tanú által is elmondottakat – amelyek összhangban vannak az ügyfelek nyilatkozatával is, azaz bizonyítékok –, nevezetesen azt, hogy [SZEMÉLYES ADAT] mint az E.ON képviselője milyen magatartást folytatott az árak meghatározásakor, történt-e az árak meghatározásakor az eljárás bármelyik szakaszában, akár a közbeszerzési pályázat után is az E.ON részéről az árak megváltoztatására vonatkozó utalás, nyomásgyakorlás, és ennek mi volt az oka.

330. Azt is kiemelte, hogy a feltárt iratokban, így a védett tanú nyilatkozatában sem látható a SZINARON-ra vonatkozóan semmilyen terhelő állítás. Sőt, a bejelentés csak a 2016-os közbeszerzést illetően állítja, hogy 2015 októberétől állt fenn a tárgyi közbeszerzési eljárásban a sérelmezett magatartás.

[190] Ebben a körben hivatkozott a Ket. 20. §-ára és az 5/2017. (III. 10.) AB határozatra is.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

331. Az eljárás alá vont kiemelte, hogy elmarasztalása esetén a társaságot érintő legfontosabb következmény, hogy közbeszerzési eljárásokban nem tud indulni a jövőben, ami a társaság megszüntetésének kérdését veti fel és hosszú évek következetes munkája veszik kárba, azért mert a [SZEMÉLYES ADAT]@szinaron.hu e-mail címről a SZINARON tudta nélkül (fel sem merült a vállalkozás ügyvezetőjének, [SZEMÉLYES ADAT] a neve) a [SZEMÉLYES ADAT] által elküldött anyagot az eljáró versenytanács elegendő bizonyítéknak találta a Tpvt. 11. §-ban meghatározottak megállapításhoz.

332. Az eljárás alá vont szerint ebben a körben lényeges az is, hogy a SZINARON szűkebb területen érintett, mint amely részekre vonatkozó adatok szerepelnek az adott e-mailben. Ezt az ellentmondást sem tárja fel az indokolásában az eljáró versenytanács, már pedig logikailag az következhetne, hogy előzetesen árakat közölni egymással nem lehet, az már önmagában jogsértés, amennyiben alkalmas a piac befolyásolására és az illeszkedik a Tpvt. 11. §-ában is írtakra. Ezekre a kérdésekre adandó választ az eljárás alá vont szerint elkerüli az eljáró versenytanács, pedig a tényálláshoz kellő mértékben hozzátartozik. Az eljárás alá vont szerint semmilyen jogsértés nem lett külön bizonyítva a 6., 9. és 12. részeknél, így ezen az alapon valamennyi tenderrészre meg kellett volna állapítani a versenyjogsértést.

333. Eljárás alá vont álláspontja szerint helytelen a vállalkozás által nyert részek értékénél feltüntetni a 2016-os közbeszerzésen elnyert tenderhez kapcsolódó értéket, [191] továbbá semmi nem indokolja, hogy az önkényesen (lásd az előző pontot) kiválasztott 6., 9. és 12. részek értékét felszorozza hárommal az eljáró versenytanács.

334. A fentiek ellenére, ha mégis elmarasztalásra kerülne sor, kéri a bírság mellőzését vagy jelentős csökkentését, és figyelembe venni a SZINARON részéről a jogsértés súlyát, az állapot időtartamát, a jogsértéssel elért előnyt, a piaci helyzetet, a magatartás felróhatóságát, az együttműködő magatartást és a gyakoriságot (hogy a vélelmezett jogsértő magatartás kizárólag a 2014-es eljárásban merült fel, semmilyen előnyt nem ért el, a fogyasztókat nem károsította meg, magatartása nem volt felróható, más egyéb versenyjogi és egyéb hatósági vizsgálat alá soha nem vonták, a hatósággal együttműködő volt, minden adatszolgáltatási kérésnek határidőben eleget tett).

335. Az eljárás alá vont sérelmezte, hogy az eljáró versenytanács semmilyen következtetést nem vont le és nem is értékeli a SZINARON javára azt a tényt, hogy [SZEMÉLYES ADAT] önálló cselekedete volt az üzenet elküldése, továbbá álláspontja szerint iratellenes azon megállapítás, hogy [SZEMÉLYES ADAT] „*a PALÉV ügyvezetője volt, így magatartása betudható a SZINARON-nak is*”, ahogyan a közös e-mail-es postafiókra való utalás is.

336. A vállalkozás a VJ/31-769/2017. számú iratban megismételte egyes korábbi beadványainak meghatározott tartalmát, így különösen tanúk meghallgatására vonatkozó indítványát, majd a VJ/31-818/2017. számú beadványában – szintén korábbi észrevételeihez csatlkozva – a VJ/80/2016. számú ügyben 2021. március 3-án hozott döntésben foglalt (döntően joggyakorlati, elméleti) megállapítások közül kiemelte a vállalkozás álláspontja szerint a jelen versenyfelügyeleti eljárásban is relevánsakat (pl. az önállósági követelményre, a versenykorlátozó célra, illetve

[191] Az eljáró versenytanács itt jegyzi meg (mivel a jogkövetkezmények körében ennek a félreértésnek már nem lehet relevanciája), hogy ezen ténynek valójában semmilyen relevanciája nem volt az előzetes álláspontban bemutatott tervezett bírságszámításban sem, illetve az eljárás alá vont felvetését sem érti a releváns forgalom kapcsán további tételekkel való növelése (így összességében a teljes tender több milliárd forintos összegének figyelembevétele) kapcsán, mivel az eljáró versenytanács indokolatlannak tartotta volna, hogy KKV-k esetében nettó árbevételük 10%-ának többszörösét kitevő mértékű releváns forgalmat, illetve kiinduló összeget határozzon meg, még akkor is, ha a közbeszerzési kartellek a legsúlyosabb jogsértéseket jelenthetik.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

hatásra, az egységes, folytatólagos jogsértésre, a bizonyítékok értékelésének kereteire, az eljárás alá vontak magatartásának jogi értékelésére vonatkozó megállapítások), és arra a következtetésre jutott, hogy nem állapítható meg a jogsértés bizonyításához szükséges mértékben az, hogy a SZINARON a versenyjogsértő magatartásban részt vett volna.

337. Az eljárás alá vont a VJ/31-769/2017. számú iratban a VJ/54/2017. számú ügyben hozott határozat egyes (különösen a megszüntetésre vonatkozó) megállapításaira hivatkozva ismét úgy nyilatkozott, hogy a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetésének van helye vele szemben, ugyanis a közvetett bizonyítékok alapján sem állítható fel olyan, logikai láncolattal összefűzhető, következtetésekre alapozott modell, amely a jogsértést egyértelműen alátámasztaná.

338. Kiemelte továbbá a VJ/54/2017. számú ügyben hozott határozatból a következőt is, aláhúzva a vezetői tudomással kapcsolatos megjegyzést: *„A vizsgálat által feltárt, a fentiekben részletesen ismertetett bizonyítékok alapján megállapítható, hogy az eljárás alá vont vállalkozások – vezetői szinten, illetve a vállalkozások vezetői által jóváhagyottan (de legalábbis tudomásukkal) – legalább 2015-től ad hoc jelleggel az egyes önkormányzati, illetve üzleti/magán ajánlatkérők által lefolytatott pályáztatások felosztására törekedtek oly módon, hogy egyeztették egymással a beadandó ajánlataik tartalmát, valamint támogató ajánlatokkal segítették a másik fél nyertességét, illetve nyerési esélyeit.”*

339. Az eljárás alá vont szerint a SZINARON esetében – hivatkozva a részletesen elemzett képviseleti jogra is – az eljáró versenytanács nem tárt fel még az előzetes álláspontjában sem olyan bizonyítékot, amely azt támasztotta volna alá, hogy a társaság vezetői tudtak volna bármilyen vélt, valós jogellenes magatartásról.

VI.

Jogszabályi háttér

340. A Tpvt. 44. §-ának (1) bekezdése értelmében a versenyfelügyeleti eljárásra – a Tpvt. eltérő rendelkezése hiányában – a Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni meghatározott kivételekkel.

341. A Tpvt. 11. §-ának (1) bekezdése szerint tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az egyesülésnek és más hasonló szervezetnek a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. Nem minősül ilyennek a megállapodás, ha egymástól nem független vállalkozások között jön létre.

342. A Tpvt. 11. § (2) bekezdése szerint ez a tilalom vonatkozik különösen

a) a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására,

d) a piac felosztására, az értékesítésből történő kizárásra, az értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozására.

343. Az EUMSz. 101. cikke a Tpvt.-vel azonos szabályozást tartalmaz. Az EUMSz. 101. cikkének (1) bekezdése szerint a belső piaccal összeegyeztethetetlen és ezért tilos minden olyan, vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja, vagy hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, így különösen

a) a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítése,

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

c) a piacok vagy a beszerzési források felosztása.

344. A a Tpvt. hatálya a Tpvt. 1. § (1) bekezdése alapján kiterjed a jogi személynek a Magyarország területén tanúsított piaci magatartására.

345. Az 1/2003/EK rendelet[192] 3. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy amikor a tagállamok versenyhatóságai az EUMSz 101. cikkének (1) bekezdése szerinti megállapodásokra, vállalkozások társulásainak döntéseire vagy összehangolt magatartásokra - amelyek az ezen előírás szerinti értelemben befolyásolhatják a tagállamok közti kereskedelmet – nemzeti versenyjogot alkalmaznak, akkor az ilyen megállapodásokra, döntésekre vagy összehangolt magatartásokra az EUMSz 101. cikkét ugyancsak alkalmazzák.

346. A Tpvt. 76. §-a (1) bekezdése alapján az eljáró versenytanács határozatában az

e) pont szerint megállapíthatja a jogsértés tényét,

k) pont szerint bírságot szabhat ki.

347. Az eljáró versenytanács a Tpvt. 78. §-a (1) bekezdésének a) pontja értelmében bírságot szabhat ki azzal szemben, aki a GVH hatáskörébe tartozó jogsértő magatartást valósít meg. Az (1b) bekezdés értelmében a bírság összege legfeljebb a vállalkozás, illetve azon – a határozatban azonosított – vállalkozáscsoport a határozat meghozatalát megelőző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet, amelynek a bírsággal sújtott vállalkozás a tagja. A vállalkozások társulásával szemben kiszabott bírság összege legfeljebb a tagvállalkozások előző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet.

348. A Tpvt. 78. §-ának (2) bekezdése értelmében a bírság legmagasabb összegének meghatározásakor a nettó árbevételt a határozat meghozatalát megelőző üzleti évre vonatkozó éves beszámoló vagy egyszerűsített éves beszámoló alapján kell meghatározni.

349. A Tpvt. 78. §-ának (3) bekezdése szerint a bírság összegét az eset összes körülményeire - így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartására, a jogsértő magatartás ismételt tanúsítására, gyakoriságára - tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a végső üzletfelek érdekei sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.

350. A Ket. 31. § (1) bekezdés i) pontja szerint a hatóság az eljárást megszünteti, ha a hivatalbóli eljárásban a tényállás a határozat meghoztalához szükséges mértékben nem volt tisztázható, és a további eljárási cselekményektől sem várható eredmény.

VII.

Az értékelés általános keretei

VII.1. A Tpvt./EUMSz hatálya, a GVH hatásköre és illetékessége

351. Jelen eljárás nem kizárólag a Tpvt. 11. §-a, hanem az EUMSz 101. cikke alapján is megindult, tekintettel arra, hogy a feltételezetten jogsértőnek talált megállapodásokról feltételezhető volt, hogy alkalmasak arra, hogy az Európai Unión belül legalább minimális szinten határokon átnyúló, a tagállamok közötti kereskedelemre „érzékelhető hatást gyakoroljanak”.[193]

[192] A Tanács 1/2003/EK Rendelete (2002. december 16.) az EK Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról, mely a jelenlegi, hatályos számozás szerint a 101. illetve a 102. cikkre vonatkozik.
[193] C-22/71. sz. ügy, Béguelin Import Co. kontra S.A.G.L. Import Export, ECLI:EU:C:1971:113

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

352. Annak eldöntésére, hogy az adott megállapodás vagy összehangolt magatartás alkalmas-e arra, hogy érintse a tagállamok közötti kereskedelmet, az Európai Bizottság „Iránymutatás a kereskedelemre gyakorolt hatásnak a Szerződés 101. és 102. cikke szerinti fogalmáról" című közleménye (a továbbiakban: TKKÉ közlemény)[194] szolgál eligazításul.

353. A TKKÉ közlemény 13. pontja szerint a kereskedelemre gyakorolt hatás kritériuma az EUMSz. 101. és 102. cikke alkalmazásának hatókörét azokra a megállapodásokra és magatartásokra korlátozza, amelyek alkalmasak arra, hogy az Unión belül legalább minimális szinten, határokon átnyúló hatást gyakoroljanak.

354. A kereskedelemre gyakorolt hatás kritériumának alkalmazásakor különösen a tagállamok közötti kereskedelem, a hatás meglétének lehetősége, illetve az érzékelhetőség kritériumait kell megvizsgálni.

355. Az érzékelhetőség értékelése az egyes ügyek egyedi körülményeitől függ, különösen a megállapodás vagy a gyakorlat természetétől, az érintett termékek jellemzőiről, valamint a vállalkozások piaci pozíciójától. A TKKÉ közlemény ezen körülmények alapján negatív, illetve pozitív feltételeket határoz meg, illetve jelöl meg: előbbiek fennállása esetén valószínűsíthetően nem beszélhetünk érzékelhető hatásról, utóbbiak fennállása esetén valószínűsíthetően igen.

356. A negatív feltételek körében, főszabály szerint a megállapodások nem alkalmasak a tagállamok közötti kereskedelem érzékelhető befolyásolására amennyiben a következő kumulatív feltételek teljesülnek: az érintett piaci szereplők részesedése nem éri el az adott piacon az 5%-ot és a vállalkozások aggregált éves közösségi forgalma nem éri el a 40 millió eurót. A jelen ügyben megállapítható, hogy az érintett eljárás alá vontak éves forgalma (illetve a tenderek összértéke) 40 millió eurónál kisebb, azonban nem állnak rendelkezésre pontos adatok a tényleges piaci részesedésük meghatározására (figyelemmel arra is, hogy az érintett termék a tenderek keretében elvégezni vállalt villamos mérőhelyi szolgáltatások, amelyek több részszolgáltatást foglalnak magukban, ezen részszolgáltatásokat számos piaci szereplő nyújta az országos piacot, az E.ON ellátási területét és az összejátszással/megállapodással érintett földrajzi részeket illetően is - lásd pl. azon eljárás alá vontakat is, akik kapcsán a vizsgálat nem tárt fel bizonyítékokat).

357. Tekintettel arra, hogy az érintett vállalkozások piaci részesedése (a kvantitatív, negatív feltételek körében) pontosan nem határozható meg, így az eljáró versenytanács a pozitív (kvalitatív) kritériumokat is áttekintette, aminek körében figyelemmel volt a megállapodás/gyakorlat természetére, illetve az érintett termék jellemzőire. A TKKÉ közlemény értelmében ugyanis amennyiben a megállapodás egy tagállamnak csak egy területét érinti, akkor arra kell figyelemmel lenni, hogy mennyire meghatározó az adott terület piaci részesedése az adott tagállam egészét illetően. A kérdéses tagállami piachoz képest általánosságban az mondható el, hogy a legjobb indikátora az érzékelhető hatásnak az adott tagállamban kizárt forgalom mértéke. A regionális területeket érintő megállapodások természetüknél fogva általánosságban nem alkalmasak arra, hogy önmagukban befolyásolják a tagállamok közötti kereskedelmet érezhetően, még akkor sem, hogyha a határ menti területen van az adott régió. Amennyiben azonban a versenyből kizárt terület jelentős az adott országon belül, akkor az hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre is.

358. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint nagy valószínűséggel kizárható, hogy a vizsgált magatartás érzékelhető mértékben érinthette a tagállamok közötti kereskedelmet. Elsődlegesen azt szükséges kiemelni, hogy a tenderekkel érintett tevékenységek jellege és az ellátási terület (regionálisnál szűkebb) lefedettsége miatt is rugalmas, alacsony költséggel mozgatható munkaerőre

[194] Az Európai Bizottság Közleménye – Iránymutatás a kereskedelemre gyakorolt hatásnak a Szerződés 81. és 82. cikke szerinti fogalmáról (2004/C 101/07) [HL C101., 2004.4.27. 81. o.].

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

(alkalmazottakra, alvállalkozókra) van szükség a kiírt feladatok ellátásához. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a feltételezett jogsértés Magyarország területének csak egy részén, a 2014-es és 2016-os eljárásokkal érintett 12 rész közül csupán 4 rész (négy város és azok vonzáskörzete) tekintetében áll fenn, a vizsgált magatartás továbbá Magyarország területén belül történő szolgáltatásnyújtáshoz kapcsolódik, ahhoz import, illetve export tevékenység nem társul, így a jogsértéssel érintett magatartás kapcsán nem azonosítható határon átnyúló elem. Erre tekintettel a tagállamok közötti kereskedelem érzékelhető érintettsége, és ezáltal az EUMSz. 101. cikke alkalmazásának szükségessége valószínűsíthetően nem állapítható meg.

359. Mindezek alapján a tényállás értékelését a Tpvt. szerint kell elvégezni.

360. Azonban függetlenül attól, hogy jelen eljárással érintett magatartások a fentiek miatt kizárólag a Tpvt. alapján kerülnek elbírálása, az eljáró versenytanács az EUMSz 101. cikke és a Tpvt. 11. § közötti nagyfokú harmonizáltság okán [amelynek az 1/2003/EK rendelet 3. cikk (2) bekezdése alapján kell fennállnia] a Tpvt. 11. §-ba ütközés megítélésekor is figyelemmel van az EUMSz 101. cikkére és ahhoz kapcsolódó joggyakorlatra.[195]

361. A Tpvt. 11. §-a (1) bekezdésének szövege szinte teljesen megegyezik az EUMSz. 101. cikk (1) bekezdésének szövegével, és a Tpvt. 11. §-ának értelmezése a jövőben ugyancsak hatással lesz az EUMSz. 101. cikk e tagállamban történő értelmezésére. Emiatt nyilvánvaló érdek fűződik ahhoz, hogy a Tpvt. rendelkezései és fogalmai az uniós jog rendelkezéseivel és fogalmaival egységes értelmezést kapjanak.[196]

362. A jelen ügyben feltárt magatartásokra tekintettel alkalmazandó rendelkezések értelmében, a Tpvt. 11. § (2) bekezdése alapján tilos a) a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására, illetve d) a piac felosztására, az értékesítésből történő kizárásra, az értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozására irányuló, független vállalkozások közötti megállapodás.

363. A Tpvt. 13. § (1) bekezdése szerint – összhangban az európai uniós gyakorlattal[197] – nem esik a tilalom alá a megállapodás, ha csekély jelentőségű. A Tpvt. 13. § (3) bekezdése szerint ugyanakkor nem alkalmazható az (1) bekezdés a versenytársak közötti olyan megállapodásra vagy összehangolt magatartásra, amelynek célja a verseny korlátozása, megakadályozása vagy torzítása, így többek között a vételi vagy eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározása, illetve a piac felosztása, ideértve a versenyeztetéssel kapcsolatos összejátszást – ekként a jelen ügyben nincs relevanciája annak, hogy csekély jelentőségű megállapodásokról van-e szó.

364. Az eljárás alá vontak Magyarországon hivatalosan nyilvántartott, jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaságok, amelyek autonóm módon alakítják ki piaci, üzleti magatartásukat. Továbbá a jelen versenyfelügyeleti eljárásban vizsgált magatartások piaci magatartásoknak tekinthetők, amelyek Magyarország területén belül történő szolgáltatásnyújtáshoz kapcsolódnak, azok hatásai Magyarországon érvényesülnek. A Tpvt. tárgyi és személyi hatálya is megállapítható tehát a jelen ügyben.

---

[195] Lásd a C-32/11. sz. Allianz Hungária Biztosító Zrt. és társai kontra GVH ügyben az Európai Bíróság 2013. március 14-én hozott ítéletének 15. pontját, vagy lásd még a C-542/14. sz. SIA „VM Remonts és társa kontra Lett Versenytanács ügy 17. szakaszát

[196] Lásd a C-32/11. sz. Allianz Hungária Biztosító Zrt. és társai kontra Gazdasági Versenyhivatal ügyben 2013. március 14-én hozott ítélet [EBHT-ban még nem tették közzé] 15. pontját

[197] Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikke (1) bekezdése szerint a versenyt érzékelhetően nem korlátozó, csekély jelentőségű (*de minimis*) megállapodásokról szóló közlemény (2014/C 291/01) – de minimis közlemény

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

365. A Tpvt. 45. §-a értelmében a GVH jár el minden olyan versenyfelügyeleti ügyben, amely nem tartozik a bíróság hatáskörébe. A GVH illetékességét a Tpvt. 46. §-a állapítja meg.

VII.2. Az érintett piac

366. Ármeghatározó, illetve piacfelosztó kartell esetén a piaci részesedés meghatározásának nincs jelentősége, tekintettel arra, hogy a csekély piaci részesedésen alapuló mentesülés kőkemény kartell esetén kizárt. Ennek következtében az érintett piacnak a jelen versenyfelügyeleti eljárásban a Tpvt. 14. § rendelkezéseiben foglaltak szerinti meghatározásának nincs kiemelt jelentősége,[198] ezért azt teljes pontossággal nem is kell meghatározni.[199] Az ilyen ügyekben eljárás alá vont vállalkozások magatartásának jogi megítélése szempontjából az érintett piac meghatározásának semmilyen jelentősége nincs.[200]

367. A versenykorlátozó célú megállapodások esetében az érintett piacot a megállapodásban részes felek magatartása határozza meg, amennyiben is versenyellenes tevékenységüket e piacra összpontosítják.[201] A jogalkalmazási gyakorlat szerint a (köz)beszerzéseket, ajánlatkéréseket érintő egyeztetések esetén az érintett piacot az adott (köz)beszerzés képezi.[202] A jelen versenyfelügyeleti eljárásban vizsgált magatartások szempontjából az érintett termékpiac tehát a 2014-es és 2016-os, villamos mérőhelyi szolgáltatásokkal kapcsolatos tenderek piaca, az érintett termék pedig az ennek keretében elvégezni vállalt villamos mérőhelyi szolgáltatás köre. Érintett földrajzi piacként szintén a pályázati kiírásban megadott földrajzi terület határozható meg, vagyis az EDE (Pécs, Szekszárd, Kaposvár és Nagykanizsa régiók), az EED (Győr, Székesfehérvár, Szombathely, Tatabánya és Veszprém régiók), valamint az ETI működési területe (Debrecen, Nyíregyháza és Szolnok régiók).

VII.3. A jogi értékelés általános szempontjai

VII.3.1. Megállapodás és összehangolt magatartás

368. A vállalkozások közötti megállapodások és összehangolt magatartások versenyjogi megítélésének kiindulópontja azon követelmény, hogy a vállalkozások piaci döntéseiket önállóan hozzák meg, mellőzve a versenytársaikkal akarategységben tanúsított piaci magatartást.[203] A piaci szereplőknek saját maguknak, önállóan kell kialakítaniuk a piacon általuk alkalmazott politikát, követett magatartást, s ez az elvárás meggátol minden közvetlen vagy közvetett kapcsolatot az egymástól független piaci szereplők között.[204]

369. A Tpvt. 11. §-a és az EUMSZ. 101. cikke szerinti megállapodás – összhangban az uniós gyakorlattal – nem esik egybe a polgári jogi vagy társasági jogi értelemben vett megállapodással. A versenyjogi értelemben vett megállapodás nemcsak írásos szerződés formájában, hanem egyéb módon is létrejöhet.

370. Az eljáró versenytanács a jelen ügyben is különösen kiemelendőnek tartja, az eljárás alá vontak észrevételeire is figyelemmel, hogy megállapodás jön létre a felek között, ha csatlakoznak egy közös tervhez, amely korlátozza, vagy feltehetőleg korlátozza önálló gazdasági tevékenységüket azáltal, hogy meghatározza a piacon követendő magatartás, vagy magatartástól tartózkodás irányát.

---

[198] Leg. Bír. Kfv.IV.37.236/2009/11. számú ítélete, VJ/20/2005. számú versenyfelügyeleti eljárás
[199] Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.195/2012/6. számú ítélete, VJ/162/2004. számú versenyfelügyeleti eljárás
[200] Főv. Ítélőtábla 2.Kf. 27.217/2010/4. számú ítélet, VJ/36/2008. számú versenyfelügyeleti eljárás
[201] T-71/03. sz. Tokai Carbon kontra Bizottság ügyben hozott ítélet [EBHT 2005., 10. o.] 90. pontja
[202] Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.798/2006/7. sz. ítélete a VJ/74/2004. számú versenyfelügyeleti eljárásban
[203] Pl. Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.798/2006/7., 2.Kf.27.232/2007/14., 2.Kf.27.052/2007/22. számú ítéletei
[204] Vj-69/2008/538., Vj-69/2008/539., Vj-69/2008/564. számú határozat 198-201. pontjai

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

Írásba foglalása, formális elemek jelenléte, szerződéses jogkövetkezmények vagy végrehajtási intézkedések meghatározása nem szükséges a megállapodás létrejöttéhez.[205]

371. A megállapodás ténye lehet a résztvevők magatartásával kifejezett vagy abba beleértett, azaz szükséges és egyben elegendő feltétel, ha az érintett felek akarategyezsége megállapítható vagy a felek megállapodásra utaló magatartást tanúsítanak.[206] Nem szükséges továbbá a jogsértés megállapításához, hogy a felek előzetesen egy átfogó tervben állapodjanak meg. A törvényi tilalom kiterjed olyan az egyezkedési folyamat során létrejövő be nem fejezett egyetértésekre, részleges és feltételes megállapodásokra, amelyek összességükben vezetnek azután egy végleges megállapodásra.

372. Jóllehet a Tpvt. 11. §-a különbséget tesz a megállapodás és az összehangolt magatartás fogalma között, ennek célja, hogy e jogszabályhely tilalma alá vonja az együttműködés minden olyan formáját is, amely esetében az ugyan nem éri el egy megállapodásként aposztrofálható szintet, de amely elegendő ahhoz, hogy a felek tudatosan, tényleges együttműködésre cseréljék a verseny kockázatait.

373. Az összehangolt magatartás olyan magatartás kifejtését takarja, [207] mely a függetlenségből fakadó információhiányt és az abból adódó, versengésre ösztönző bizonytalanságokat/kockázatokat kívánja kiiktatni vagy csökkenteni. Az ilyen jellegű magatartások szinte mindig valamilyen – közvetlen vagy közvetett – közlésből, kommunikáció kifejtéseiből állnak, mellyel egy vagy több versenytárs csökkenti a többiek információ hiányát. A közlések általában mindig jövőbeli piaci stratégiára vonatkoznak (tipikusan, hogy az adott vállalkozás fog-e árat emelni, mikor, milyen mértékben, milyen földrajzi területen kíván intenzívebben versenyezni stb.).[208] Az ilyen típusú közlések általában nem érik el a megállapodás szintjét, hiszen nem alakul ki akarategység valamely jövőbeli magatartás kifejtésére, azonban lehetővé teszik, hogy a vállalkozások a versenytársak által követendő magatartás számításba vételével határozzák meg piaci magatartásukat, így hozott döntéseik függetlennek és spontánnak nem tekinthetők.[209]

374. Az összehangolt magatartás megállapíthatóságához tehát alapvetően három körülmény fennállta szükséges:[210] egyrészt kapcsolat a felek között (ez az esetek döntő többségében találkozókat, megbeszéléseket, egyeztetéseket, akár egyszeri, akár többszöri egyoldalú vagy többoldalú információcserét vagy információkiszivárogtatást jelent, akár szóban, akár írásban), másrészt e kapcsolat révén a versenyből fakadó bizonytalanságok kiiktatása (azaz az együttműködés ellentétes a normális versenyfolyamatokkal), harmadrészt pedig hogy e kapcsolatnak hatása van az érintett

[205] Lásd pl. a Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.564/2007/18. számú ítéletét, vagy az Elsőfokú Bíróságnak a T-41/96. sz. Bayer kontra Európai Bizottság ügyben 2000. október 26-án hozott ítéletet, és a T-49/02-T-51/02. sz. Brasserie Nationale SA és társai kontra Európai Bizottság ügyekben 2005. július 27-én hozott ítéletet.

[206] Lásd a T-325/01. sz. DaimlerChrysler AG kontra Európai Közösségek Bizottsága ügyben 2005. szeptember 15-én hozott ítélet [EBHT 2005., II-3319. oldal] 199-200. pontjait.

[207] Kommentár a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvényhez, 2.2.3.1. fejezet

[208] A Bizottság szerint akár egy egyszeri és egyoldalú (nem kölcsönös) közlés is összehangolt magatartást valósíthat meg: üzleti szempontból érzékeny, a versenyt serkentő bizonytalansági tényezőket kiiktató információk átadása/megkapása sérti az EUMSz. 101. cikkét. Lásd Commission Staff Working Document, accompanying the Report from the Commission on Competition Policy 2009 SEC(2010)666,119. o., 505. bek. Ugyanakkor önmagában az a tény, hogy egy vállalkozást tájékoztatnak más vállalkozások közötti versenykorlátozó megállapodásról vagy összehangolt magatartásról, nem eredményezi, hogy e vállalkozás is a jogsértés részese lesz. Lásd az Elsőfokú Bíróság T-36/05. sz. Coats Holdings Ltd kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 12-én hozott ítéletét, 105. bek.

[209] Főv. Ítélőtábla 2.Kf. 27.798/2006/7. számú ítélete

[210] Kommentár a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvényhez, 2.2.3.2. fejezet

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

vállalkozások piaci magatartására (azaz az érintett vállalkozások valamely piaci magatartástól tartózkodnak, illetve egyes lépéseket megtesznek). Utóbbi feltétel fennálltát vélelmezni lehet, ha az adott vállalkozások a piacon tevékenyek maradnak, mivel ilyenkor alappal feltételezhető, hogy a megszerzett információkat, a megismert szándékokat, piaci törekvéseket a magatartásuk alakításakor figyelembe veszik. A Bíróság kifejtette[211] az „*okozati összefüggés vélelmével kapcsolatban, amelyet a Bíróság az EK 81. cikk (1) bekezdésének értelmezése keretében alakított ki, mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság úgy ítélte meg, hogy – mint e rendelkezésnek magából a megfogalmazásából is következik – az összehangolt magatartás fogalma a vállalkozások közötti egyeztetésen kívül az ilyen egyeztetést követően folytatott magatartást, valamint az e két tényező közötti okozati összefüggést is magában foglalja. A Bíróság ezt követően megállapította, hogy mindamellett az ellenkező bizonyításáig – amely az érintett szolgáltatók feladata – feltételezni kell, hogy az egyeztetésben részt vevő és a piacon továbbra is tevékeny vállalkozások figyelembe veszik a versenytársaikkal kicserélt információkat a piaci magatartásuk meghatározása érdekében*”.

375. Figyelemmel arra, hogy a jelen ügyben az eljárás alá vontak a pályázati tevékenységük során tanúsított nem független magatartással kapcsolatban védekezésükben kisebb súlyt tulajdonítottak (elsősorban a feltárt levelezések mögöttes, gazdasági céljaira, operatív funkcióira, illetve a kiíró szerepére és a tőlük független piaci folyamatokra tették a hangsúlyt) a függetlenség kérdésének, így az eljáró versenytanács különösen kiemelendőnek tartja a függetlenséggel kapcsolatos követelményeket.

376. Jóllehet a függetlenség követelménye nem fosztja meg a vállalkozásokat attól, hogy racionális módon alkalmazkodjanak versenytársaik tényleges vagy feltételezett jövőbeli magatartásához, szigorúan kizár azonban a versenytársak között minden olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolatot, amelynek célja vagy hatása akár valamely tényleges vagy potenciális versenytárs magatartásának befolyásolása, akár pedig e versenytárs számára annak feltárása, hogy ő maga milyen piaci magatartás tanúsításáról döntött, vagy milyen magatartást fontolgat.[212]

377. Így a versenykorlátozás tilalma alá eshet egy magatartás akkor is, ha a felek ugyan nem csatlakoztak kifejezetten valamilyen, a piaci magatartásukat meghatározó közös tervhez, mégis tudatosan alkalmazzák az összejátszás olyan formáit, amelyek elősegítik piaci magatartásuk koordinálását.[213] Az összehangolt magatartás fogalma olyan együttműködési formát jelent a vállalkozások között, amely révén – anélkül, hogy a vállalkozások eljutnának egy megállapodás megkötéséig – a vállalkozások a verseny kockázatait tudatosan helyettesítik [*knowingly substitute*, más magyar fordításban: szándékosan kiiktatják[214]] az egymás közötti gyakorlati együttműködéssel.[215] A magatartások e tudatos összehangolására az érintettek közötti közvetlen kapcsolat hiányában is sor kerülhet, a lényeg az, hogy a versenytársak tudata találkozzék, azaz egymás magatartására tekintettel versenykorlátozóan alakítsák saját magatartásukat.[216]

378. Jóllehet az összehangolt magatartás fogalma feltételezi nem csak az egyeztetésnek, hanem valamilyen ebből fakadó piaci magatartásnak is a megvalósítását és a kettő közötti okozati kapcsolatot is, vélelmezhető, hogy az egyeztetésen résztvevő, majd a piacon továbbra is jelen lévő

[211] C-8/08. sz. T-Mobile Netherlands BV és társai kontra Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit ügyben 2009. június 4-én hozott ítélet 51. pont
[212] A 40-48/73. sz. *Suiker Unie és mások kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítélet [EBHT 1975] 1663. o.
[213] Lásd még a T-7/89. sz. *Hercules kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet [EBHT 1991.] II-1711. o., 256. pontját
[214] C-286/12. P. sz., Dole kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (ECLI:EU:C:2015:184) 56. pontja
[215] Lásd például C-8/08. sz. T-Mobile Netherlands ügyben hozott ítélet 26. pontját; a C-89/85. és további sz. Wood Pulp egyesített ügyekben hozott ítélet (EBHT 1993., 1307. o.) 63. pontját.
[216] Főv. Ítélőtábla 2.Kf. 27.713/2006/6., Főv. Ítélőtábla 2. Kf. 27.212/2003/17

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

vállalkozások figyelembe veszik a versenytársakkal kicserélt információkat a saját piaci magatartásuk alakítása során. Különösen igaz ez, ha az egyeztetés hosszú időn keresztül, rendszeres jelleggel folytatódik. Az ilyen összehangolt magatartás a törvényi tilalomba ütközik akkor is, ha nem azonosítható a versenykorlátozó hatása a piacon.[217]

379. A megállapodás és az összehangolt magatartás fogalma ugyanis egymással átfedésben van. A versenykorlátozó magatartás is változhat időről időre, a változó piaci fejleményekhez igazítva eszköztárát. A kartell ezért egyidejűleg lehet megállapodás és összehangolt magatartás is.

380. A kétféle magatartási elem elkülönítésének tehát nincs jelentősége a jogsértés megállapítása szempontjából olyan esetekben, amikor a jogsértő magatartás magában hordozza mindkét forma elemeit, és az összehangolt magatartás kétséget kizáróan bizonyítható, de a szűkebb értelemben vett megállapodás elérése nem.[218] Az összehangolt magatartások közvetlen bizonyítéka lehet a kapcsolatfelvétel, illetve a találkozások, megbeszélések, információcsere stb. ténye. Amennyiben ilyen jellegű írásbeli bizonyíték áll rendelkezésre, az összehangolt magatartás általában megállapítható.[219]

381. Végezetül megjegyzi az eljáró versenytanács, hogy nincs kiemelt jelentősége, hogy a vállalkozások által tanúsított magatartások megállapodásnak vagy összehangolt magatartásnak minősülnek-e, azaz nem a vállalkozások által tanúsított magatartás formája a döntő tényező, hanem annak tartalma. Ezzel kapcsolatban utal az eljáró versenytanács a következő ítéleti megállapításra: *„Így az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy noha az EK 81. cikk megkülönbözteti az „összehangolt magatartás” fogalmát a „vállalkozások közötti megállapodás”, illetve a „vállalkozások társulásai által hozott döntés” fogalmától, ezt azért teszi, hogy az e rendelkezésben szereplő tilalmakat a vállalkozások piaci magatartása összehangolásának különböző formáira kiterjessze (lásd különösen: Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ítélet, 48/69, EU:C:1972:70, 64. pont; Bizottság kontra Anic Partecipazioni ítélet, C-49/92 P, EU:C:1999:356, 112. pont; Asnef-Equifax és Administración del Estado ítélet, EU:C:2006:734, 32. pont), és így elkerülje, hogy a vállalkozások kivonhassák magukat a versenyszabályok hatálya alól kizárólag azon forma miatt, amelyben e magatartást egyeztetik.”*[220]

VII.3.2. A versenykorlátozó jelleg általában

382. Figyelemmel arra, hogy az eljárás alá vontak magatartásaik céljai és hatásai tekintetében is hangsúlyosan támadták a versenykorlátozás megállapíthatóságát, ezért az eljáró versenytanács e két fogalomnak az elméleti keretek között is kiemelt jelentőséget tulajdonít.

383. Amennyiben a versenyfelügyeleti eljárás során megállapítást nyert, hogy a gazdasági szereplők megállapodtak, és ez a megállapodás a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását akár csak célozza is, már megvalósul a versenyjogi jogsértés. Versenykorlátozás a célja az olyan magatartásnak, amely természeténél fogva magában hordozza a versenykorlátozás lehetőségét. A cél a magatartás tartalmából, objektív törekvéseiből, jogi és gazdasági környezetéből vezethető le, és nem a felek szubjektív akarata az, ami e kérdésben irányadó – ezt a körülményt azonban a jelen ügyben az eljárás alá vontak nem vették számításba.

---

[217] Lásd még a C-199/92 *P*. sz *Hüls kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet [EBHT 1999.] I-4287. o., 158-166. pontjait

[218] Lásd a Vj-28/2003. számú versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozat 101. bekezdését

[219] Lásd T-25/95. sz. Cimenteries CBR és mások kontra Bizottság ügyben 2000. március 15-én hozott ítéletet, 1838. és 1881. bek.

[220] C-382/12. P Mastercard és társai kontra Európai Bizottság ügyben 2014. szeptember 11-én hozott ítélet ECLI:EU:C:2014:2201, 62-63. pontok

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

384. A versenykorlátozó célú magatartások esetén a jogsértés megállapításához a megállapodás tényleges piaci hatásának vizsgálata szükségtelen. Nem a jogsértés megállapítására, hanem esetleg a szankció, így a bírság mértékének megállapítására tartozó kérdés lehet az, hogy a versenytorzító célú, vagy erre alkalmas megállapodás konkrétan ki is fejtett-e ilyen hatást.[221]

385. Míg a megállapodás valamely versenykorlátozó magatartás formája, addig annak példálózóan felsorolt tiltott tartalmát a Tpvt. 11. §-ának (2) bekezdése rögzíti. A Tpvt.-ben kifejezetten nevesített tilalmazott magatartás esetén [Tpvt. 11. § (2) bekezdés a)–h) pontok] a jogsértés megállapíthatóságához nem is kell bizonyítani, hogy a nevesített tiltott magatartásnak van-e vagy lehet-e versenykövetkezménye, mert a törvényi nevesítésből az következik, hogy a törvény eleve feltételezte hátrányos versenykövetkezmények bekövetkezhetőségét.[222] A Tpvt.-ben nevesítetten tiltott az eladási árak meghatározása, az előállítás korlátozása vagy ellenőrzése és a piac felosztása.

386. Versenykorlátozó hatás alatt érteni kell mind a tényleges, mind a lehetséges versenykorlátozó hatást.[223] Egy magatartás akkor versenykorlátozó hatású, ha a tényleges vagy potenciális versenyre gyakorolt hatásaként az érintett piacon ésszerű valószínűséggel várható, hogy negatív hatást fog gyakorolni az árakra, a kibocsátásra, innovációra, vagy az áruk és szolgáltatások kínálatára, minőségére.[224] A negatív hatásoknak érezhetőnek kell lenniük.[225]

VII.3.3. A versenyeztetés során tanúsított összejátszás

387. A versenyjogi gyakorlat[226] szerint a versenyeztetéssel kapcsolatos összejátszás során a közvetlen bizonyítékokban szereplő adatok (korlátokat, alapárakat tartalmazó táblázatok, a feltüntetett százalékarányok, a sorrendiség, az ezen elemekhez fűzött megjegyzésekkel, maga a szóhasználat) a ténylegesen elért pályázati eredmények ismeretében a vállalkozások közötti egyeztetés tényét tükrözik. A közvetett és közvetlen bizonyítékokkal szemben a vállalkozásoknak „a végeredmény előre látható” körülményére való hivatkozása – a gazdasági ésszerűség, üzleti indokoltság, valószínűsíthető piaci transzparencia, földrajzi és gazdasági adottságok – sem adja ésszerű magyarázatát annak, hogy a vállalkozások valóban egymástól függetlenül határozták meg piaci magatartásukat. A verseny tisztaságának követelménye kizár minden olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolatot a piaci szereplők között, amelynek célja vagy hatása a versenytársak piaci magatartásának befolyásolása, vagy a követendő magatartás feltárása a versenytársak előtt. A vállalkozások az általuk kötött megállapodásokkal és az ennek ismeretében meghozott döntéseik keretében kizárják a magatartásuk autonóm, egymástól függetlenül tanúsított spontán, párhuzamos jellegének megállapíthatóságát.

388. Az egymással a közbeszerzési pályázaton versenyben lévő vállalkozások között tilos a kapcsolatfelvétel, ha az nem – indokolt – konzorcium létrehozását vagy nem – indokolt - alvállalkozói munka elosztását célozza. A vállalkozások magatartásának egymástól való függetlenségének követelménye ugyanis kizár minden olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolatot a piaci szereplők között, amelynek célja vagy hatása a versenytársak piaci magatartásának

[221] Főv. Ítélőtábla 2.Kf.27.650/2010/7. szám

[222] Lásd például a 246/86. sz. Belasco kontra Európai Bizottság [EBHT 1989., 2117. o.] és az 56/64. és 58/64. sz. Etablissements Consten and Grundig Verkaufs GmbH kontra Európai Bizottság [EBHT 1966., 429. o.] ügyeket.

[223] C-7/95 P ügy John Deere Limited kontra Bizottság [EBHT 1998., I-3111. o.] 77. pont; 31/85 ügy ETA Fabriques d’ Ebauches SA kontra DK Investment SA [EBHT 1985. 3933. o.] 12. pont; 142/84 és 156/84 egyesített ügyek British American Tobacco Co Ltd and R. J. Reynolds Industries Inc kontra Bizottság [EBHT 1987. 4487. o.] 54. pont.

[224] 81. (3) közlemény 24. pont

[225] Lásd 5/69. ügy Völk kontra Vervaecke [EBHT 1969. 295. o.]; Bizottsági közlemény a csekély jelentőségű megállapodásokról, amelyek nem korlátozzák a Szerződés 81. cikk (1) bekezdése szerinti versenyt érzékelhetően (de minimis) (2001/C 386/07).

[226] A Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf. 27.360/2006/29. sz. ítélete a VJ-27/2003. sz. ügyben

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

befolyásolása vagy a saját maga által követendő magatartás feltárása a versenytársak előtt. A közbeszerzési eljárás alapvető célja a közpénzek ésszerű felhasználása, átláthatóságának és széles körű nyilvános ellenőrizhetőségének megteremtése, továbbá a közbeszerzések során a verseny tisztaságának biztosítása. Ezt a törekvést alapvetően sérti, ha a versenytárs vállalkozások megállapodásukkal tovább csökkentik a verseny kockázatát ezen a sajátos piacon (ahol már a törvényi szabályozás miatt is korlátozottabb a verseny), illetőleg a versenyhelyzetet ténylegesen minimálisra redukálják a munkák felosztásával (irrelevánssá válik, ki nyer, ki veszít).[227]

389. A Fővárosi Törvényszék kimondta továbbá[228], hogy *„[…] a verseny tisztasága érdekében a pályázaton való részvétel során a felek között minden olyan közvetlen vagy közvetett kapcsolatfelvétel tilos, amely a független magatartás csorbulásához vezethet. A közbeszerzési eljárás során benyújtandó pályázat tartalma tekintetében való kapcsolatfelvétel nyilvánvalóan jogsértő*."

390. A közbeszerzési eljárások és a magánprojektek során az árrögzítés tipikusan abban nyilvánul meg, hogy az adott projekten indulók egyeztetik egymással ajánlati áraikat, annak érdekében, hogy közülük az egyik indulót nyeréshez segítsék. Ennek ellentételezéseként többféle megoldás is elképzelhető: előfordulhat például, hogy egy másik pályázaton a korábbi pályázatról „lemondó" vállalkozás kap nyerési esélyt vagy az adott tenderen vagy más munkában alvállalkozóként kerül bevonásra, pénzbeli kompenzációt kap stb. Az árrögzítés ebben az esetben a piac felosztásához is vezet, a felek magatartása tehát a Tpvt. 11.§-ának (2) bekezdésében foglalt elkövetési magatartások közül az a) és a d) pontban foglalt magatartást is megvalósíthatja.

391. A közbeszerzési eljárásban fővállalkozóként benyújtott, nem valós tartalmú fedőajánlatok célja az ügyfelek felosztása és a közbeszerzési eljárások manipulálása, azaz a verseny nyilvánvaló korlátozása, a fedőajánlatot adó vállalkozás önként lemond minden tényleges versenyről, ami a a piac felosztását eredményezi.[229]

VII.3.4. A kartelljogsértések bizonyításáról általában

392. A jogsértés megállapításához olyan bizonyítékokat kell előterjeszteni, amelyek a jogilag megkövetelt módon igazolják a jogsértést megvalósító körülmények fennállását.[230] A felmerülő bárminemű kételynek annak a vállalkozásnak a javát kell szolgálnia, amely a jogsértést megállapító határozat címzettje.[231] A jogsértés fennállása nem a jogilag megkövetelt módon megállapított, ha kétség áll fenn annak kapcsán. Ez esetben ugyanis tekintettel kell lenni az ártatlanság vélelmére, amely az uniós jogrend által védett alapvető jogok része, és amely szerepel az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL 2007. C 303., 1. o.) 48. cikkének (1) bekezdésében. A kérdéses jogsértések jellegéből és az ezt követő büntetések komolyságából és jellegéből adódóan az ártatlanság vélelmének elve alkalmazandó azokban a vállalkozásokat érintő, versenyszabályok megsértésére vonatkozó eljárásokban, amelyek bírság vagy kényszerítő bírság megállapításához vezethetnek.[232] Pontos és egybevágó bizonyítékokat kell tehát felsorakoztatni az állítólagos jogsértés

[227] A Fővárosi Ítélőtábla 2. Kf. 27. 167/2008/22. sz. ítélete a VJ-56/2004. sz. ügyben.
[228] A Fővárosi Törvényszék 2.Kf.650.192/2015/4. sz. ítélete a VJ-48/2013. sz. ügyben
[229] Lásd e tekintetben a T-208. és 209/2008. sz. *Gosselin Group NV és Stichting Administratiekantoor Portielje kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítélet [EBHT 2011. II-3639. o.] 67. pontját
[230] Lásd ebben az értelemben a Bíróság C-185/95. P. sz., Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben 1998. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1998., I-8417. o.] 58. pontját, valamint a C-49/92. P. sz., Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4125. o.] 86. pontját)
[231] Lásd erről az Alkotmánybíróság 30/2014. (IX.30.) határozatának 4.2. pontját.
[232] Lásd ebben az értelemben a Bíróság C-199/92. P. sz., Hüls kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4287. o.] 149. és 150. pontját, valamint a Törvényszék T-38/02. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének [EBHT 2005., II-4407. o.] 215. és 216. pontját

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

megtörténtének alátámasztására. Nem szükséges ugyanakkor az előterjesztett minden egyes bizonyítéknak eleget tennie e feltételeknek. Elegendő, ha a felhozott bizonyítékok a maguk teljességében értékelve megfelelnek e követelménynek.[233]

393. Megjegyzendő, hogy a jogellenesen folytatott egyeztetések esetén igen kivételes esetben kerül a hatóság elé szabályos formátumú és közvetlen bizonyítékként felhasználható írásos dokumentum, amelyből akár az akarategység, akár a megállapodás minden részlete kétséget kizáróan beazonosítható. Így meglehetősen nehéz objektív és kétséget kizáró bizonyítékot felmutatni jogsértésük igazolására. Ez azonban nem lehet akadálya annak, hogy a rendelkezésre álló - nagyobb részben akár egy forrásból származó, más bizonyítékokkal azonban megtámogatott - adatok alapján a jogsértés megállapítható legyen.[234]

394. A kartelljogsértések bizonyítása tekintetében a bírói gyakorlat az alábbi elveket is lefektette:

- szabad bizonyítási rendszer érvényesül a versenyhatósági eljárásokban,[235]
- önmagában közvetett bizonyítékok alapján is megállapítható a versenyjogsértés, ha olyan logikai láncot alkotnak, amelynek révén a jogsértés elkövetését tanúsítják,[236]
- a vállalkozások irati bizonyítékkal ellentétes magyarázata önmagában nem elegendő a jogsértés alól történő mentesüléshez,[237]
- általában a feltárt tények és a vállalkozások magatartása egy adott logikai láncolat mentén együttesen igazolhatja a versenyjogsértés elkövetését,[238]
- a jogsértés megállapításának nem akadálya valamely kartelltalálkozóról való távolmaradás, ha ésszerűen következtetni lehet arra, hogy az adott vállalkozás a megbeszélésről értesült és attól nem határolódott el,[239]
- nem elegendő kimentési ok, ha valamely levelet az egyik résztvevő nem kapott meg,[240]
- más személyek levelezése is igazolhatja a konkrét levelezésben részt nem vevő fél jogsértését.[241]

---

[233] Lásd a Törvényszék T-67/00., T-68/00., T-71/00. és T-78/00. sz., JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2501. o.] 180. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot) és a T-147/09. és T-148/09. sz. *Trelleborg Industrie SAS és Trelleborg AB kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítélet [EBHT 2013 II-000 o.] 51. pontját.

[234] Főv. Ítélőtábla 2. Kf. 27.564/2007/ 18., Vj-102/2004.

[235] „Vállalkozások közötti tiltott összehangolt magatartás miatt indult ügyben a tényállás megállapítása szabad bizonyítási rendszerben meghatározott bizonyítékokon alapul. […] Az egyes bizonyítási eszközök bizonyító ereje az adott ügy tényállásának megállapításánál azonos, közöttük súlyuk szerinti sorrendiség nincs. Annak sincs jogi jelentősége, hogy közvetlen vagy közvetett bizonyíték kerül felhasználásra, értékelésre a tényállás megállapításához. A feljegyzések, iratokról készült fénymásolatok adott esetben éppen olyan bizonyító erővel rendelkeznek, mint más bizonyítékok, éppen úgy alkalmasak a tényállás megállapítására." (2102/2009. sz. közigazgatási elvi határozat, Legfelsőbb Bíróság Kfv.III.3784/2009. sz. ítélete a Vj-56/2004. sz. ügyben.)

[236] Legfelsőbb Bíróság Kfv.II. 39. 259/2006/4. sz. ítélete a Vj-70/2002. sz. ügyben.
A tiltott kartellezés jellegéből fakadóan tehát a közvetett bizonyítéknak is lehet döntő súlya; az egyes elektronikus levelek meghatározott részei, a levelek útja (feladó, címzett, továbbító, továbbítást fogadó stb.), egyéb levelek, jegyzetek, iratrészletek is alkalmasak lehetnek a tényállás megállapítására és ezért a versenyjogsértés igazolására." (A Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.195/2012/6. sz. ítélete a Vj-162/2004. sz. ügyben.)

[237] A Fővárosi Bíróság Legfelsőbb Bíróság által helybenhagyott 7.K.31091/2007/16. sz. ítélete.

[238] Főv. Ítélőtábla, 2.Kf. 27.167/2008/22., Vj-56/2004., Főv. Ítélőtábla 2.Kf. 27.232/2007/14., Vj-28/2003.

[239] A Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.195/2012/6. sz. ítélete a Vj-162/2004. sz. ügyben.

[240] A Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.195/2012/6. sz. ítélete a Vj-162/2004. sz. ügyben.

[241] A Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.195/2012/6. sz. ítélete a Vj-162/2004. sz. ügyben.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

395. A jelen ügyben az eljárás alá vontak nagy arányban hivatkoztak védekezésükben a bizonyítási mérce megsértésére, azonban ezen észrevételek mindegyike kapcsán általánosságban elmondható, hogy alapvetően a kifogásolt magatartásoknak közvetlen bizonyítékai kerültek beazonosításra a versenyfelügyeleti eljárás során, majd közvetett bizonyítékok erősítették meg ezen magatartások megítélését.

VIII.

Az eljárás alá vontak észrevételeivel, kifogásaival és indítványaival kapcsolatos eljáró versenytanácsi megjegyzések, álláspontok, illetve egyéb körülmények

VIII.1. Az eljáró versenytanács általános megjegyzései és megállapításai az eljárás alá vontak észrevételei, megjegyzései és kifogásai kapcsán

396. Az eljáró versenytanács összefoglalóan megjegyzi, hogy míg az előzetes álláspontot megelőzően az eljárás alá vontak elsősorban megtévesztésre, az egymásnak küldött levelek megtévesztő céljára, illetve arra hivatkoztak, hogy nem emlékeznek a feltárt levelezések, e-mailek megküldésének körülményeire, a versenyfelügyeleti eljárásban megküldött előzetes álláspontot követően az észrevételekben jelentős hangsúlyt kaptak a jelen versenyfelügyeleti eljárás feltételezett eljárási szabálytalansági, hibái (ügyintézési határidő be nem tartása, indokolatlan vagy csúsztatott adatkérések küldése, eljárás idejének elhúzódása, a betekintési lehetőségek korlátozása, védett tanú eljárás alá vontak számára kedvező nyilatkozatának figyelmen kívül hagyása). A következőkben az eljáró versenytanács ezen kifogásokkal, megjegyzésekkel kapcsolatban kíván részben általánosságban, részben célzottan reagálni és megállapításokat tenni.

397. Az eljáró versenytanács megjegyzi továbbá, hogy az eljárás alá vontak észrevételei a magatartások jogi minősítését illetően is több tekintetben hasonló elemeket tartalmaztak, de az ezekre tett megállapításokat, megjegyzéseket az eljáró versenytanács adott esetben külön-külön ismerteti.

VIII.2. A bizonyítási indítvánnyal és a vizsgálati kifogással kapcsolatos megállapítások

398. A Ket. 3. § (2) bekezdés b) pontja szerint a közigazgatási hatóság hivatalból állapítja meg a tényállást, határozza meg a bizonyítás módját és terjedelmét, ennek során nincs kötve az ügyfelek bizonyítási indítványaihoz, ugyanakkor a tényállás tisztázása során minden, az ügy szempontjából fontos körülményt figyelembe kell vennie.

399. A Ket. 50. § (1) és (4)-(6) bekezdései értelmében a hatóság köteles a döntéshozatalhoz szükséges tényállást tisztázni, ha ehhez nem elegendőek a rendelkezésre álló adatok, bizonyítási eljárást folytat le; a hatósági eljárásban olyan bizonyíték használható fel, amely alkalmas a tényállás tisztázásának megkönnyítésére, de bizonyíték különösen az ügyfél nyilatkozata, az irat, a tanúvallomás, a szemléről készült jegyzőkönyv, a szakértői vélemény, a hatósági ellenőrzésen készült jegyzőkönyv és a tárgyi bizonyíték; azonban a hatóság szabadon választja meg az alkalmazandó bizonyítási eszközt és a bizonyítékokat egyenként és összességükben értékeli, és az ezen alapuló meggyőződése szerint állapítja meg a tényállást.

400. Figyelemmel arra, hogy a Ket. – jelen eljárásban is irányadó - 72. § (1) bekezdésének eb) és ee) alpontjai értelmében a határozatnak tartalmaznia kell az indokolásban az ügyfél által felajánlott, de mellőzött bizonyítást és a mellőzés indokait, továbbá az ügyintézési határidő túllépése esetén az ügyintézési határidő leteltének napját, valamint az arról szóló tájékoztatást, hogy az ügyintézési határidőt mely, az ügyfélnek vagy az eljárás egyéb résztvevőjének felróható okból nem tartotta be, az eljáró versenytanács a következőkben az egyes (tanúk meghallgatására vonatkozó) bizonyítási indítványokkal és a versenyfelügyeleti eljárás ügyintézési határidejét érintő (adott esetben akár vizsgálati kifogásként is értelmezhető) észrevételekkel kapcsolatos megállapításokat tesz.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

VIII.2.1. Ügyintézési határidő igazolásának kérdése

401. Egyes eljárás alá vontak kérték, hogy a GVH, illetve az eljáró versenytanács bizonyítsa az eljárási határidők alakulását (megtartottságát). Ennek relevanciáját azonban különösebben nem indokolták, csak általánosságban, alapelvi szinten, alapvetően azt sérelmezték, hogy vagy már eltelt az irányadó határidő, vagy annak megtartottsága mesterséges (így húzva el a versenyfelügyeleti eljárást), ezért a jelen ügyben bírság nem szabható ki jogszerűen. Egyik eljárás alá vont sem mutatta be azonban, hogy ha valóban nem megtartott a határidő vagy egyéb módon indokolatlanul elhúzódott volna az eljárás, az rájuk nézve pontosan miért is sérelmes (figyelemmel arra is, hogy a versenyfelügyeleti eljárás során feltárt és felhasznált alapvető bizonyítékok, levelezések kapcsán az eljárás alá vont már a versenyfelügyeleti eljárás kezdetén, a vizsgálati szakban adhatták elő álláspontjukat, ismereteiket, véleményeiket, illetve a befejezett gyakorlatokra tekintettel pedig a függő jogi helyzet vagy az esetleges bizonytalanság megállapíthatósága is kérdéses).

402. Az eljáró versenytanács nem tartja indokoltnak és így teljesítendőnek az egyes iratok kiküldése idejének igazolását, alátámasztandó a határidők alakulását, megtartását. A védett adatokat (védett tanú személyes adatait) tartalmazó néhány végzést kivéve minden kimenő irat betekinthető, így az adatszobában hozzáférhető, ezek esetében a kiküldés (illetve az „expediálás") pontos dátum is látható az iratokon, a tértivevényeken, illetve elektronikus kiküldés esetén a feltöltések és letöltések pontos ideje is hozzáférhető a csatolt igazolásokon, így maguk az eljárás alá vontak is láthatják a kérdéses dátumokat, illetve időpontokat (betekintési kérelem nélkül, bármikor az előzetes álláspont megküldése óta).

403. Az ügyintézési határidő aktuális (akár naponta változó) állását, alakulását bemutató számolás, illetve kimutatás nem része a versenyfelügyeleti eljárás aktájának, nincs ilyen irat, így az eljárás alá vontak ezen jelzését nem iratbetekintésnek, hanem bizonyítási indítványnak tekintette. Figyelemmel a Ket. 3. § (2) bekezdés b) pontjára is, miszerint a közigazgatási hatóság hivatalból állapítja meg a tényállást, határozza meg a bizonyítás módját és terjedelmét, ennek során nincs kötve az ügyfelek bizonyítási indítványaihoz, ugyanakkor a tényállás tisztázása során minden, az ügy szempontjából fontos körülményt figyelembe kell vennie, így az eljárás alá vontak határidők kimutatására vonatkozó indítványával kapcsolatos álláspontját is mérlegelte az eljáró versenytanács, azonban annak (a határidő megtartottsága okán) indokoltságát sem tudta megállapítani.

404. A jelen versenyfelügyeleti eljárás során két, az ügyintézési határidő alakulását jelző formális, az akta részét képező (és betekinthető, a Virtuális Adatszobán keresztül is elérhető) irat keletkezett: az ügyintézési határidő (2018. június 5-től és 2019. április 3-tól történő) hat-hat hónapos meghosszabbításáról rendelkező VJ/31-74/2017. számú és VJ/31-311/2017. számú végzések. A vizsgálati jelentés mellékletének 1.1. pontjában bemutatott, eljárási határidők alakulását bemutató táblázat mögötti, vizsgálat által végzett számítás nem önálló része az aktának, a táblázat célja elsősorban a belső munkaszervezés segítése, valamint Versenytanács informálása a versenyfelügyeleti eljárás határidőben való befejezése, illetve a tervezhetőség érdekében.

405. Az eljáró versenytanács egyébiránt a jelen ügyben az eljárási határidők alakulásának bemutatást nem is tartotta a tényállás feltárási kötelezettsége körében irányadó és kezelendő kérdésnek, ugyanis alapvetően a feltárt magatartások értékelését célozzák bizonyítási törekvései. Az eljárás alá vontak védekezésének ugyan valóban többféle vetülete képzelhető el, amelyek a tényállás feltárása, a magatartás értékelés és a jogkövetkezmények meghatározása körében is relevánsak (a jelen versenyfelügyeleti eljárásban is több ilyen körülményt adtak elő az eljárás alá vontak a KKV mivoltuktól kezdve a kiíró szerepén át egészen a konzorciumi részesedésekig), azonban az eljáró versenytanács szerint nem feladata és kötelezettsége a határidők alakulásának bemutatása az eljárás

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

alá vontak felé (különös tekintettel arra, hogy ahogyan azt az eljáró versenytanács a versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson is ismertette, az iratbetekintési perekre tekintettel 2020. augusztustól a jogerős ítéletekig, azaz 2021. április közepéig állt az ügyintézési határidő).

406. Az eljáró versenytanács fenntartja azon álláspontját, hogy a jelen versenyfelügyeleti eljárásban az ügyintézési határidő megtartott [az 2021. május 5-én jár le a Ket. 33. § (3) bekezdésére és a Tpvt. 63. § (4) bekezdésére figyelemmel összesen be nem számító 790 napra is tekintettel], indokolatlan vagy a versenyfelügyeleti eljárást elhúzó eljárási cselekményekre nem került sor, így a vonatkozó bizonyítási indítványt sem fogadta el – figyelemmel arra is, hogy annak a magatartás értékelése körében egyáltalán nincs jelentősége, a jogkövetkezmények körében is csak akkor, ha a határidő megtartottsága kérdéses lenne és ha a versenyfelügyeleti eljárás – akár törvényi keretek közötti – elhúzása az eljárás alá vontak számára jogilag sérelmes helyzetet okozhatna, jelenthetne.

407. Eljáró versenytanács tehát nem ért egyet egyes eljárás alá vontak azon álláspontjával, hogy az ügyintézési határidő a jelen versenyfelügyeleti eljárásban nem megtartott vagy mesterségesen megtartott, de egyben azt is elő kívánja adni, hogy a Ket. 33. § (3) bekezdésében és a Tpvt. 63. § (4) bekezdésében többféle időszak elhatárolására kerül sor, jelezve azt, hogy a nyilatkozatok kelte helyett azok beérkezése számít: az ügyintézési határidőbe be nem számító időszakok a teljesítésig vagy maximum a várt teljesítésig, az előírt határnapig számítandóak.

408. Az eljáró versenytanács azt is megfontolta, hogy értelmezhető-e vizsgálati kifogásként az eljárás ügyintézési határidejének – különböző adatkérésekkel való – állítólagos elhúzása. A Tpvt. irányadó 81. § szerint azonban az ügyfelek a vizsgálati eljárás szabálytalanságát a szabálytalannak tartott intézkedéstől számított öt napon belül kifogásolhatják, ezért az eljáró versenytanács elsődlegesen megállapította – annak ellenére, hogy az adatkérésekkel kapcsolatos jelzést megfogalmazó eljárás alá vontak is címzettjei voltak ezen végzéseknek, illetve az előzetes álláspont kézhezvételét követően a betekintési joga az összes eljárás alá vontnak megnyílt ezen adatkérésekre vonatkozóan is –, hogy a kifogás öt napon túl történt (nem csak a végzések kiadásához, de az összes adatkérő végzéshez való hozzáféréshez képest is).

409. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint elkésettségétől függetlenül nem megalapozott azon kifogás, hogy az eljáró versenytanács pusztán tétlenségét palástolta egyes adatkérésekkel – figyelemmel arra is, hogy az állítólagos tétlenség alatt éppen az összesen 19 eljárás alá vont magatartása, illetve az eljárás alá vontak piaci helyzetének, járványügyi helyzetben fennálló működésének, gazdasági teljesítőképességének értékelésére került sor az előzetes álláspont kiadását megelőzően.

410. Az eljáró versenytanács az ilyen irányú kifogást a fentiekre tekintettel figyelmen kívül hagyta.[242]

VIII.2.2. További tanúk meghallgatására vonatkozó indítvány

411. Az eljáró versenytanács elsősorban azt kívánja kiemelni, hogy a valósághű tényállás megállapítása minden közigazgatási hatósági döntés előfeltétele. A tényállás megállapítása az eljáró szerv kötelessége, neki kell a jogilag releváns tényeket felderítenie, összegyűjtenie, majd a vonatkozó jogszabályok értelmezése mellett azokat súlyuknak megfelelően egyenként és összességükben is értékelnie. A tényállás felületes, feltételezésekre alapított, hiányos vagy helytelen megállapítása megalapozatlan döntéshez vezet. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy a tényállás megállapítása nem parttalan feladat, a közigazgatási szervnek csak a döntéshez szükséges mértékben kell a

[242] Ebben a körben jegyzi meg azt is az eljáró versenytanács, hogy a vizsgálati szakban benyújtott (védett tanútól származó, a VJ/31-103/2017. számú jegyzőkönyv szerinti meghallgatáson rögzített) vizsgálati kifogást a vizsgálat a vizsgálati jelentésben ismertette, illetve bemutatta, hogy az miért nem megalapozott, így azt figyelmen kívül hagyta. Az eljáró versenytanácsnak e vonatkozásban tehát a Tpvt. 81. §-a alapján indokolási kötelezettsége nem keletkezett.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

jelentőséggel bíró jogi tényeket, körülményeket, adatokat stb. számba vennie. A tényállás kereteit, a megállapítandó tények körét ezért mindig a konkrét ügyben, az adott helyzetre vonatkozó jogszabályi rendelkezések figyelembevételével kell meghatározni.[243]

412. Az eljáró versenytanács nem tartotta szükségesnek az egyes eljárás alá vontak indítványozott tanúmeghallgatások lefolytatását, mert egyrészt nem relevánsak a jogsértés megállapíthatóságának szempontjából, másrészt pedig nem várható tőlük a tényállás további tisztázása a vizsgálat által már feltártakhoz (különösen pedig az eljárás alá vontak által előadottakhoz) képest. Az eljárás alá vontak által vitatott megállapítások nem a tanúk tudomásával, hanem jogkérdésekkel kapcsolatosak, ezért tanúk meghallgatása az eljáró versenytanács szerint szükségtelen.

413. Az eljáró versenytanács szerint a releváns bizonyítási eljárás lefolytatásra került, valamint az ügyfelek is részletes nyilatkozatokat tettek, amelyeket az eljáró versenytanács értékelt a döntése meghozatala során. Továbbá – figyelemmel arra is, hogy a versenyfelügyeleti eljárás vizsgálati szakában is számos esetben hivatkoztak az eljárás alá vontak munkavállalói és vezetői arra, hogy nem emlékeznek a körülményekre – eljáró versenytanács szerint ésszerűen nem is feltételezhető, hogy több mint négy-hat év távlatából bármilyen tanúvallomás hitelesebb képet adjon mások tudomásáról, tudatosságáról (különösen pedig mindezek tekintetében az eljárás alá vontak felelősségéről vagy a fennálló helyzet minősítéséről), mint az e-mail-ek tartalma és az azokból levonható logikai- és jogi következtetés.

414. Az eljáró versenytanács ebben a körben kiemeli, hogy a versenyjogi jogsértések esetében nem természetes személyek, hanem vállalkozások felelősségének a megállapítására kerül sor, pedig a legtöbb esetben valamely természetes személy (tulajdonos, vezető tisztségviselő, munkavállaló, megbízásból eljáró személy stb.) vesz részt operatív módon (fizikai valójában) abban a jogsértésben, amely egy adott vállalkozásnak betudható.

415. A SZINARON által felvetett tanú meghallgatások kapcsán pedig azt is szükséges kiemelni, hogy logikailag sem értelmezhető, illetve ellenőrizhetetlen, ha olyanról, olyannal kapcsolatban nyilatkoznak a tanúk, hogy valamiről nincsen tudomásuk, illetve nem volt tudomásuk. Továbbá a tanúktól várható vallomások alapján sem juthatott volna az eljáró versenytanács más következtetésre az eljárás alá vontak vonatkozásában, hiszen például a SZINARON felelőssége kapcsán már egyébként is a rendelkezésre áll olyan (jelen eljárás keretében egyébként kérdésesen értelmezhető) nyilatkozat, mely szerint egyes alkalmazottak és további személyek nem tudtak [SZEMÉLYES ADAT] levelezéséről – ez azonban még nem menti ki a konzorciumban eljáró, együttműködési megállapodása értelmében is egyetemleges felelősséget vállaló vállalkozást a versenyjogi felelősség alól.

416. Ebben a körben jegyzi meg az eljáró versenytanács, hogy a tanúk meghallgatását az eljárás alá vontak már az előzetes álláspont ismeretében indítványozták, így (miközben egyébként önmagában is kétséges, hogy a vállalkozásokhoz köthető, a vállalkozások érdekeit képviselő vagy leképező személyektől, munkavállalóktól, vezetőktől, tulajdonosoktól várható-e elfogulatlan információ) az előzetes álláspont tartalma is ismert lehetett az indítványozott személyek előtt, ekként a tanúvallomásoktól elvárt objektivitási követelmény nem biztosított.

417. Ugyan nem a tanúkat, de az iratbetekintéssel összefüggő (a vizsgált magatartások piaci hatására irányuló) szakértői bizonyítást érintően az eljáró versenytanács szintén ebben a körben kívánja megjegyezni, hogy – ugyan, ahogyan a kiegészítő előzetes álláspontban, illetve a későbbiekben az rögzítésre kerül, az eljáró versenytanács nem vette az eljárás alá vontak magatartásának esetleges kedvezőtlen piaci hatását figyelembe az eljárás alá vontak terhére – védekezésük körében az eljárás

[243] Főv. Ítélőtábla 2.Kf.27.408/2010/5. számú ítélete a Vj-81/2006. számú versenyfelügyeleti eljárás kapcsán

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

alá vontaknak valójában módjuk lett volna bemutatni korábbi magatartásuk hatásának általuk valószínűsített hiányát (hiszen olyan múltbeli folyamatokról, adatokról, ármozgásokról, tendenciákról van szó, amelyek az egyes piaci szereplők előtt ismertek és így feldolgozhatóak, illetve bemutathatóak lehetnek), ha ezt ténylegesen relevánsnak tartották volna.

VIII.3. Az eljárás elhúzódásával, elhúzásával kapcsolatos észrevételek

418. Az eljáró versenytanács fenntartja, hogy a jelen versenyfelügyeleti eljárásban az ügyintézési határidő megtartott, a határidő és a kieső napok számítására a jogszabályi kereteknek megfelelően került sor és az egyes eljárási cselekmények egymásutánisága sem sértette meg sem az eljárás alá vontak eljárási (különösen pedig védekezési vagy jogbiztonsággal kapcsolatos) jogait és a jelen versenyfelügyeleti eljárásban irányadó egyéb eljárási szabályokat, alapelveket.

419. Az eljáró versenytanács álláspontja továbbá az, hogy önmagában az ügyintézési határidő meg nem tartása vagy elhúzása egyébként sem szünteti meg a bírságolás, a szankcionálás lehetőségét. A határidők betartása valóban a hatékony ügymenet egyik záloga, azonban egy-egy eljárásban a hatóságban egyszerre több eljárási elvet és tényezőt, körülményt is a szeme előtt kell tartania. Az eljáró versenytanács határozottan visszautasítja azt, hogy a jelen versenyfelügyeleti eljárásban tisztességtelenül, az eljárás alá vontak számára sérelmesen járt volna el akár a határidők tartása, akár egyéb (pl. hatékonysági) elvek tekintetében.

420. Az eljáró versenytanács elsősorban rámutat, hogy az Alkotmánybíróság 3270/2018. (VII.20.) AB végzésének 31. pontja expressis verbis kimondja azt, hogy az 5/2017. AB határozat a versenyfelügyeleti eljárásokban nem alkalmazható, „*mivel a Tpvt. 63. §-ában rögzített ügyintézési határidő nem tekinthető anyagi jogi határidőnek*”. Az Alkotmánybíróság adóügyben, IV/00114/2020. ügyszámon tisztázta azt, hogy egy esetleges határidő túllépés, amennyiben az nem volt nagymértékű, nem vezethet a szankcionálási jog elenyészéséhez.

421. Az eljáró versenytanács szerint így az Alkotmánybíróság 25/2020. (XII. 2.) AB döntése releváns, melyet már precedens értékű döntés is alátámaszt. A Kúria a Kf.VI.39.085/2021/5. számú döntésében egyértelműen kimondta, hogy *„nem hagyhatja figyelmen kívül a felpereseknek a Kúria Kf.II.37.959/2018/14. számú ítéletében írtakra történt hivatkozását, szem előtt tartva az Alkotmánybíróság 3458/2020. (XII. 14.) AB végzésében és az abban hivatkozott 25/2020. (XII. 2.) AB határozatában foglaltakat is.”* Mindez pedig azt is jelenti, hogy az Alkotmánybíróság IV/632/2020. számú végzése alapján alkalmazandó IV/00114/2020. számú döntés [25/2020. (XII. 2.) AB határozat] értelmében a közigazgatási bíróságok határidő túllépés esetén is meg kell vizsgálják az az Alkotmánybíróság iránymutatása szerint, hogy a döntés ésszerű időn belül született-e meg. Amennyiben a közigazgatási bíróságok megállapítják is, hogy a GVH döntése ésszerűtlenül hosszú idő után született meg, akkor az Alkotmánybíróság IV/632/2020. számú végzése alapján alkalmazandó IV/00114/2020. számú Alkotmánybírósági döntés alapján kötelezniük kell a felpereseket annak bizonyítására, hogy emiatt az adott felperes jelentős érdeksérelmet szenvedett-e. Azonban még ennek bizonyítottsága esetén sincs helye a bírság automatikus hatályon kívül helyezésének az Alkotmánybíróság IV/632/2020. számú végzése alapján alkalmazandó IV/00114/2020 számú döntés szerint, hanem a sérelemmel arányban lévő bírságcsökkentés alkalmazandó.

422. Ezen alkotmánybírósági döntés tehát meghaladottá teszi a Kúria eljárás alá vontak által hivatkozott ítéletét, sőt, annak kereteit határozza meg, utalva arra, hogy egy esetleges határidő túllépés önmagában nem enyészteti el a GVH bírságolási jogkörét, az ugyanis minden esetben egyedi mérlegelést igényel. Tehát a bírság kiszabása nem alaptörvény-ellenes pusztán az eljárási határidő megsértése miatt, mivel a törvény szerinti eljárási határidő nem azonosítható mechanikusan az alapjog szerinti észszerű határidővel, továbbá az Alkotmánybíróság a tisztességes hatósági

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

eljáráshoz való joggal akkor nem tartotta összeegyeztethetőnek a határozathozatalra nyitva álló határidőn túl az ügyféllel szemben alkalmazott szankciót, ha a hatóság a tisztességes hatósági eljárás alapjogilag értékelhető sérelmét okozta ezzel. Ilyen tényleges sérelmet egyik eljárás alá vont sem valószínűsített és az eljáró versenytanács sem azonosított.

423. Az eljáró versenytanács hangsúlyozza azonban, hogy jelen ügyben nem került sor a határidő túllépésére vagy indokolatlan elhúzására, így az eljárás alá vontak ezen észrevételei, hivatkozásai megalapozatlanok.

424. Az eljáró versenytanács megjegyzi azonban azt is, hogy nem állapítható meg az sem, hogy fölösleges, okszerűtlen vagy éppen tétlenséget elfedő adatkérések, eljárási cselekmények történtek volna a jelen ügyben. A vizsgálati cselekményekre, így az adatkérésekre is – figyelemmel a vizsgált magatartások jellegére is – ésszerű határidőket biztosítva került sor. Továbbá nem állapítható meg, hogy az eljárás alá vontak védekezéshez való joga bármilyen formában sérült volna vagy megnehezült volna a lehetőségük arra, hogy magatartásuk jogszerűségét igazolják. Ezt támasztja alá az eljárás alá vontak által benyújtott részletes és kiterjedt védekezés is.

425. A versenyfelügyeleti eljárás ügyintézési idejének elhúzódását tekintve az eljáró versenytanács kiemeli továbbá, hogy 2020 szeptembere óta öt közigazgatási per indult iratbetekintési kérelmek elutasítása, illetve korlátozott megadása miatt. Ezen – az eljáró versenytanács álláspontja szerint is fontos, az eljárás alá vontak számára alapvető garanciát jelentő – perek ideje nem számít be az ügyintézési határidőbe: a jogalkotó maga is annyira jelentősnek tartotta ezen kérdéskört, hogy annak idejét a Tpvt.-ben kezelte (kieső időként). Az eljáró versenytanács álláspontját, illetve a GVH gyakorlatát a betekintések kapcsán az elsőfokú bírósági ítéletek megerősítették, az ÉSZAK-BUDAI Zrt. felülvizsgálati kérelemmel élt a jogerős döntések ellen, illetve kérte a versenyfelügyeleti eljárás felfüggesztését is a felülvizsgálat idejére, amit azonban az eljáró versenytanács nem tartott indokoltnak – tekintettel az előzőekben felhozott jogalkotói szándékra is. Az eljárás alá vontak figyelmét azonban az eljáró versenytanács felhívta a versenyfelügyeleti eljárásban tartott tárgyaláson arra is, hogy ezen – kieső – időszakban is lehetőségük van észrevételek megtételére.

426. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint a versenyfelügyeleti eljárás állítólagos elhúzódása nem eredményezte az eljárás alá vontak védekezési jogának (vagy képességének) sérelmét vagy elenyészését, sőt, részben a fentiekre, részben arra is figyelemmel, hogy a közvetlen bizonyítékként felhasznált e-mail váltásokkal kapcsolatos nyilatkozatokra, meghallgatásokra, a jegyzőkönyvek felvételére a versenyfelügyeleti eljárás megindítását követően, azaz a vizsgálati szak elején került sor (amikor is relatíve frissek voltak a tényállással kapcsolatos emlékek, ismeretek és vélemények a megkérdezettekben). A tényállás további feltárása körében pedig olyan eljárási cselekményekre került sor (a vizsgálati szakban, illetve az eljáró versenytanács részéről is), amelyek esetében az irati bizonyítást,[244] adott esetben például a vállalkozások fizetőképességének, bevételeik alakulásának igazolását, továbbá magatartásuk jogi megítélését illetően semmi sem korlátozta, így az eljáró versenytanács szerint az eljárás alá vontak védekezési joga semmilyen tekintetben nem sérült. Adott esetben a jogerős elsőfokú, betekintéssel kapcsolatos ítéleteket követően is észrevételt tehettek és tettek is az érintettek az eljáró versenytanács felhívására annak érdekében, hogy védekezésüket a lehető legteljesebb körben gyakorolhassák. Hangsúlyozandó továbbá, hogy olyan e-mail váltásokról van szó, amelyek esetében sem azok küldésének ideje, sem tartalma nem vitás,

[244] Az eljáró versenytanács kiemeli, hogy nem szabad szem elől téveszteni azt sem, hogy egy-egy versenyfelügyeleti eljárásban számos olyan reálcselekmény feltárására kerül sor, amelynek igazolására, okirattal vagy más módon történő bemutatására adott esetben egy adóhatósági vagy munkaügyi eljárásban is szükség lehet, így ezeknek (pl. szerződéseknek, pályázati dokumentációknak) egyébként is hosszabb ideig elérhetőnek kell lennie a vállalkozásoknál.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

sőt, az eljáró versenytanács szerint sem a lehetséges nyelvtani értelmezés, sem a szövegkörnyezet azok tartalmát nem befolyásolja. Az eljárás alá vontak (illetve vezetőik, alkalmazottaik) egyébiránt a vizsgálati szak elején alapvetően arra hivatkoztak, hogy nem emlékeznek a körülményekre, később pedig a már jogi képviselővel eljáró eljárás alá vontak azzal egészítették ki álláspontjukat, hogy valójában (a körülmények miatt) nem történt jogsértés. Erre tekintettel megállapítható, hogy a vállalkozások teljes körben és mélységében védekeztek, kihasználtak minden rendelkezésre álló betekintési lehetőséget és a peres kereteket is, továbbá megkaptak minden kért nyilatkozati lehetőséget és egymás beadványait is megismerhették, ezekre reflektálhattak, illetve egymás álláspontját megismerve megerősíthették saját jogi álláspontjukat.

427. Lényeges továbbá, hogy a hatóság az eljárási alapelvek között relatíve szabadon választja meg eszközeit a tényállás feltárása tekintetében és értelemszerűen ebben a körbe tartoznak azon információk is, amelyek a vállalkozások aktuális gazdasági helyzetét, elérhetőségét, működését, illetve mindezek esetleges nehézségeit hivatottak igazolni. Az eljáró versenytanács szerint a tényállás feltárási kötelezettség sérülhet az ügyintézés túlzott felgyorsításával, a túlzottan rövidre szabott válaszadási vagy egyéb határidőkkel is,[245] továbbá mulasztást követhetett volna el a hatóság akkor is, ha nem követi nyomon az eljárás alá vontak helyzetét. A különösen súlyos jogsértéseket vizsgáló, kartell tárgyú versenyfelügyeleti eljárások jellemzője, hogy azok időben elhúzódhatnak, amely időszakban egyes eljárás alá vontak esetén még az is felmerülhet, hogy piaci státuszuk megváltozik, gazdasági tevékenységüket esetlegesen befejezik, így ezen körülményekre a vizsgálatnak, illetve az eljáró versenytanácsnak is folyamatosan figyelemmel kell lennie és nyomon követni akkor is, amikor látszólag más eljárási cselekményekre nem kerül sor, valamint amikor éppen a vizsgálati jelentés, az előzetes álláspont vagy a határozat írása van folyamatban.

428. Az eljáró versenytanács rámutat arra, hogy a Tpvt.-nek a tényállás tisztázására vonatkozó rendelkezései (64/A. § - 65/D. §) nem írnak elő indokolási kötelezettséget a GVH számára azzal kapcsolatban, hogy milyen időközönként vagy gyakorisággal szólít(hat)ja fel az ügyfelet adatszolgáltatásra. Az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy a versenyfelügyeleti eljárás során a tényállás feltárásához releváns adatok összegyűjtése és feldolgozása folyamatosan történik. Az eljáró versenytanács rámutat továbbá, hogy egyetlen időpontban nem lehet meghatározni a versenyfelügyeleti eljárás tényállásának feltárásához szükséges minden adatot és információt, illetve megítélni azt, milyen adatok beszerzése szükséges az eljárás alá vonttól.

429. Ugyan azt a bírói joggyakorlat[246] is megerősítette, hogy az eljárás alá vontak nem ítélhetik meg az adatkérések, a tényállás feltárási lépések jogszerűségét, szükségességének indokoltságát, azonban ebben a körben azt is ki kívánja emelni az eljáró versenytanács, hogy értelemszerűen egyes eljárási lépések azért sem feltétlenül párhuzamosan, hanem egymást követően történtek meg, mert az iratok feldolgozása sem mindig egyszerre, hanem egymást követően történik. Egyben azt is megjegyzi

[245] Itt utal az eljáró versenytanács pl. a C-308/19. számú ügyben hozott ítéletre, melynek egyik kitétele szerint „*az uniós versenyjog hatálya alá tartozó ügyek főszabály szerint összetett ténybeli és gazdasági elemzés elvégzését teszik szükségessé. Így a nagy bonyolultságot mutató esetek jelentős számában az ilyen aktusok, amelyek szükségképpen meghosszabbítják az eljárás időtartamát, elengedhetetlennek bizonyulhatnak.”*

[246] Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság, 33.Kpk.46.062/2014/5. számú ítélete: „A közigazgatási hatósági eljárás lefolytatása, az eljárásvezetés a közigazgatási hatóságra tartozik, ez joga és kötelessége. Azt, hogy mely eljárási cselekményt mikor és milyen terjedelemben kell elvégezni, a törvény keretei között a hatóság szabad bizonyítási körébe tartozó kérdés. Ebből az is következik, hogy a közigazgatási hatáság dönt arról, hogy az ügy tényállásának feltárása érdekében mely bizonyítási eszközöket veszi igénybe, és mely bizonyítási eszközöket tartja szükségesnek az eljárás során a megalapozott tényállás felderítéshez. Ez nem azt jelenti, hogy az eljárás szereplőinek ne lehetne álláspontja ezen eljárási cselekmények jog- vagy célszerűségéről, de az ezzel kapcsolatos álláspontjukat csak a törvény által engedett jogorvoslati eszközökön keresztül fejthetik ki, végső soron a közigazgatási hatóság bizonyíték beszerzésére és mérlegelésre vonatkozó döntésének törvényességét is támadva.”

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

eljáró versenytanács, hogy éppen olyan adatkéréseket sérelmeztek az eljárás alá vontak, amelyeknek célja annak biztosítása lehet, hogy még a súlyos mulasztást elkövető, de esetlegesen nehéz gazdasági helyzetben levő piaci vállalkozások esetében ne kerüljön a működést ellehetetlenítő bírság vagy más jogkövetkezmény meghatározásra (lásd a 2019. évre vonatkozó pénzügyi beszámolók félévvel későbbi benyújtásának lehetőségét).

430. Az eljáró versenytanács szerint értelemszerűen egyes eljárási lépéseket, így adatkéréseket is csak a vizsgálat előrehaladtával lehetséges megtenni, ezek célszerűen vagy szükségszerűen nem feltétlenül egyszerre kell hogy megtörténjenek, továbbá az egymást követő (akár relatíve hosszú nyilatkozati időt biztosító) adatkérésekből semmilyen sérelme nem származik az eljárás alá vontaknak: míg a tényállás feltárása alapvetően az előzetes álláspontt befejeződött, további nyilatkozatok a védekezéshez való jog biztosítása érdekében a későbbiekben is benyújtásra és befogadásra kerültek.

431. Az eljáró versenytanács megjegyzi továbbá, hogy azt sem jelölte meg egyik eljárás alá vont sem, hogy milyen ügyintézési határidőt tartott volna jogszerűnek vagy indokoltnak a jelen eljárásban (az ügyben felmerült valamennyi eljárási jellemzőre is figyelemmel).

432. Egyébiránt éppen az állítólagos tétlenségi időszakban történik az eljáró versenytanács részéről a vizsgált magatartások értékelése, az előzetes álláspont elkészítése, az eljárás alá vontak piaci helyzetének feltárása, az pedig különösen nem érthető, hogy néhány eljárás alá vont miért sérelmezett olyan eljárási lépést, amely az ügyfelek számára a bírság- és egyéb jogkövetkezmények körében kedvező tényezők figyelembevételét teszi/teheti lehetővé (azaz a gazdasági teljesítőképességük, illetve működésük lehetséges nehézségeit, ideértve az aktuális, pandémiás helyzetben előállt működést is, aminek egyik alapvető bizonyítéka a beszámolási határidő jogszabályi keretek által biztosított több hónappal történő kitolása).

433. Az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy az előzetes álláspont 2020. június 8-án történő megküldésétől kezdve gyakorlatilag az eljárás alá vontak által indított öt iratbetekintési perben hozott elsőfokú jogerős ítéletek legutóbbijának kézhezvételéig, azaz 2021. április 13-ig állt az ügyintézési határidő (miközben egyéb eljárási cselekményekre, pl. tárgyalás tartására, egyezségi kezdeményezésekre, meghallgatásokra, nyilatkozatokra való felhívásokra, adatkérésekre is sor került ezen időszakban is), figyelemmel a Tpvt. 63. § (4) bekezdésének g) és j) pontjára, miszerint az ügyintézési határidő számításánál - a Ket.-ben foglaltakon túl - nem kell figyelembe venni az eljáró versenytanács előzetes álláspontjának az ügyfél részére való megküldésétől az ügyfél nyilatkozatának megtételéig, de legfeljebb a nyilatkozattételre biztosított határidő lejártáig, illetve az eljáró versenytanácsnak az iratbetekintés tárgyában hozott végzése közlésétől a végzéssel szembeni jogorvoslati határidő lejártáig vagy - ha a jogorvoslati jogról korábban lemondtak - az utolsóként kézhez kapott lemondás beérkezéséig, valamint az eljáró versenytanács végzésének bírósági felülvizsgálatára irányuló eljárásban a bíróság jogerős végzésének meghozataláig eltelt időt.

434. Az eljáró versenytanács szerint ekként sem tétlenség nem állapítható meg, sem eljárás alá vonti sérelem nem azonosítható. Továbbá szükséges azt is megjegyezni, hogy az előzetes álláspontot követően a jelen határozat keltéig mintegy 220 irat keletkezett az ügyben, amelyek nagyrészt az eljárás alá vontak egyes eljárási, adott esetben védekezési (és iratbetekintési) jogaik gyakorlásához kapcsolódnak, azaz megállapítható, hogy az eljárás alá vontak a versenyfelügyeleti eljárás későbbi szakaszaiban (azaz a vizsgálati szak elején felvett bizonyítási eljárást követően hosszabb idővel) is érdemi jogi védekezést tudtak előadni.

435. Az eljáró versenytanács sem vitatja, hogy valósághű tényállás megállapítása minden közigazgatási hatósági döntés előfeltétele. A tényállás felderítése az eljáró szerv kötelessége, neki kell a jogilag

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

releváns tényeket feltárnia, összegyűjtenie, majd a vonatkozó jogszabályok értelmezése mellett azokat súlyuknak megfelelően egyenként és összességükben is értékelnie. A tényállás felületes, feltételezésekre alapított, hiányos vagy helytelen megállapítása megalapozatlan döntéshez vezet.

436. Az eljáró versenytanács fenntartja, hogy a rendelkezésére álló, elsősorban irati bizonyítékokat és a különböző meghallgatások jegyzőkönyveit, továbbá az eljárás alá vontak előadásait, köztük védekezéseiket – a Ket. 50. §-ának (6) bekezdése alapján egyenként és összességükben értékelte. A rendelkezésre álló bizonyítékok bizonyító ereje kapcsán – a bizonyíték tartalmán túlmenően – az eljáró versenytanács figyelembe vette az adott bizonyíték beszerzésének időpontját, körülményeit, a forrását és a jellegét. A bizonyítékok összességének értékelése során figyelemmel volt továbbá arra is, hogy az adott bizonyíték milyen módon viszonyul egyéb bizonyítékokhoz.

VIII.4. Piaci dezinformációval, megtévesztéssel kapcsolatos megjegyzések

437. Figyelemmel arra, hogy több eljárás alá vont is megtévesztéssel, dezinformációs célzattal magyarázta a feltárt levelezést, így az eljáró versenytanács ezen észrevételre is általánosságban kíván reagálni, továbbá ebben a körben ismerteti az eljáró versenytanács a védett tanúval kapcsolatos megjegyzéseit is (mivel ezen személy sem emlékezett egyes levelezések körülményeire, illetve hivatkozott dezinformációra, lehetséges megtévesztési célzatra).

438. A védett tanú, mint intézmény természete kapcsán az eljáró versenytanács elsődlegesen azt kívánja kiemelni, hogy egy természetes személy adatainak védettként való minősítés tulajdonképpen nem a GVH mérlegelésétől, hanem törvényi feltételek fennálltától függ, így olyan nyilatkozat is lehet védett, amely (mivel akár egy eljárás alá vont aktuális vagy korábbi vezetőjéről, tulajdonosáról, alkalmazottjáról is szó lehet, aki a sérelmezett magatartásban akár közre is működhetett) az azonos érdekek vagy éppen szándékok, tapasztalatok és egyéb körülmények alapján azonos vagy egybehangzik az eljárás alá vontakéval. Ezen nyilatkozat azonban nem feltétlenül jelent magasabb szintű vagy megbízhatóbb bizonyítékot (éppen az eljárás alá vontakéval azonos érdekek, háttér alapján), illetve az sem állapítható meg, hogy a magatartás GVH általi megítélését érdemben aláásná (mert összecseng az eljárás alá vontakéval), hiszen alapvetően más szempontra, külső és egyéb körülményekre (pl. E.ON szerepe, zavaros dezinformációs cél a versenytársak között és a vállalkozásokon belül) hívja fel a figyelmet, amit már egyes eljárás alá vontak is megerősítettek és amit nem tényszerűségében, hanem összefüggéseiben vitat az eljáró versenytanács a lentiek (azaz alapvetően a rendelkezésre álló levelezések, e-mailek, a pályázatok eredményei és a logikai következtetések) alapján.

439. Tehát a hatóság akkor dönt a tanú személyes adatainak zártan kezeléséről, ha annak feltételei fennállnak, azonban a védett adatként kezelés eldöntése kapcsán nem releváns, hogy az adott személy nyilatkozata mennyiben és mire használható bizonyítékként a versenyfelügyeleti eljárásban. A jelen ügyben a védett tanú olyan egyeztetésekről, megállapodásokról nyilatkozott, amelyekben személyében is érintett lehetett (hiszen szükségszerűen tanúként éppen olyan egyeztetésekről szóló bizonyítékok, levelezések kapcsán kért tőle a vizsgálat nyilatkozatot, amelyekben ő volt címzett vagy feladó, tehát életszerűen valamilyen tudomásának kellett – volna – lennie ezekről, illetve ezekben – esetlegesen számára kellemetlen módon, aktívan - közreműködött).

440. A védett tanú nézőpontja mások, az eljárás alá vontak meghallgatott képviselői, alkalmazottai nyilatkozatait tükrözik, jelezve, hogy hasonló az indíttatásuk, így annál többet nem igazol a védett tanú sem, ami véleményként már ismert az eljárás alá vontak részéről (a védett tanú elfogulatlansága, figyelemmel arra, hogy a levelezések egyik szereplőjéről van szó, nem áll fenn, maga is alapvetően álláspontra, tudomása hiányára, illetve véleményére, feltételezésekre és lehetséges megtévesztési, dezinformációs célzatra hivatkozik).

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

441. A védett tanú nyilatkozatáról készült kivonat alapján a következők emelendőek ki – azt megerősítve, hogy maga a védett tanú is bizonytalan volt a legtöbb kérdésben, illetve nem emlékezett részletekre, tényekre.

442. Az adott természetes személy általában írásbeli, néha szóbeli megbízást kapott és alapvetően technikai jellegű feladatokat látott el, de a nyilatkozat idején már semmilyen kapcsolata nem volt az érintett eljárás alá vonttal. Több levelezés tekintetében is úgy nyilatkozott a tanú, hogy nem ismeri a részleteket, azokban nem vett részt, nem volt róluk tudomása, ahogyan azokról az értekezletekről sem, amelyeket a kiíró hívott össze egyeztetésre, pontos információkat nem tudott szolgáltatni és azt sem tudta megmondani, hogy egyes cégek részéről kik vettek részt ezeken az értekezleten. A tanú előadta, hogy álláspontja szerint gazdasági racionalitás alapján a cégek között nem alakult ki területi felosztás, tovább elképzelhető, hogy a megállapodás kifejezés mögött valamilyen gazdasági kapcsolat volt az adott vállalkozások között, azonban hat év távlatából erre nem emlékszik.

443. A tanú előadta, hogy nem biztos, hogy annak a személynek az aláírása szerepelt az e-mailen, aki azt küldte, illetve a hozzá köthető e-mail esetében sem megerősíteni, sem cáfolni nem tudta, hogy azt ténylegesen a tanú írta, mivel előfordult a cégnél, hogy más írt a nevében, és olyan is előfordult, hogy nem volt bent az irodában és megkérdezése nélkül írtak a nevében. Az eljárás alá vontakat, illetve a piacot illetően előadta, hogy álláspontja szerint a cégek folytonos harcban álltak egymással területekért, voltak olyan híresztelések, hogy voltak munkavállalók, akik a versenytársakhoz mentek és információval látták el az új munkáltatót. A védett tanú az érintett levelezésekkel kapcsolatosan sok esetben úgy nyilatkozott, hogy nem emlékszik a körülményeire, nem biztos, hogy azokat ő küldte, vagy hogy ő volt a levelezésben érintett, nem tudja, hogy egy-egy kifejezés mire vonatkozik és nem tud arról, hogy sor került-e adott vállalkozások közötti együttműködésre, illetve hogy ez milyen típusú volt. Előadta, hogy nincs információja arról, hogy bevett dolog volt-e, hogy egymásnak különböző tartalmú információkat küldtek az ajánlattevők, de annak az oka, hogy több területre is benyújtottak ajánlatot erődemonstráció is lehetett (elsősorban a megrendelő, de a versenytársak felé is).

444. A tanú szerint komoly verseny, rivalizálás volt a versenytársak között, illetve nagyon alacsonyak voltak a megrendelői árak, azokat nem lehetett fenntartani. Szerinte taktikai célú kommunikációk és ajánlattételnek történtek akár az E.ON, akár a versenytársak, akár a saját munkavállalók megtévesztése céljából. Előadta, hogy az E.ON megbízott kapcsolattartója is érdekelt volt az árak leszorításában.

445. A fentiek alapján az látható, hogy a védett tanú nem a tudomására, tényekre, de sok esetben még csak nem is saját véleményére, hanem feltételezésekre, lehetőségekre utalt és bizonytalan volt még az e-mailek forrását illetően is, így a tanú azon nyilatkozata sem értelmezhető, hogy a tényleges, konkrét egyeztetések mindig négyszemközt történtek a vezetők között. Az eljáró versenytanács szerint a tanú vallomása nem kérdőjelezi meg, hogy a rendelkezésre álló egyéb bizonyítékok alapján történt koordináció, egyeztetés a piaci szereplők között. Akár az E.ON-t, akár egymást kívánták így megtéveszteni, a piaci szereplők közötti nem független viselkedés az ajánlatok megküldésével, a feltárt és fent, a tényállásban bemutatott e-mail váltásokkal, egyeztetésekkel, információk csepegtetésével egyértelműen bizonyítást nyert. Az pedig valójában semmilyen módon nem igazolható, hogy ezeknek valóban pusztán megtévesztési célja volt, hiszen jellemzően az egyeztetéseknek meg a levélváltásoknak megfelelő, azokat tükröző pályázati eredmények születtek.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

446. A fentiekre tekintettel az eljáró versenytanács önmagában a védett tanú által elmondottakra értékelést nem épített, a nyilatkozat és a nyilatkozó személy védett státusza semmilyen kiemelt jelentőséggel nem bírt.

447. Az eljáró versenytanács szerint az eljárás alá vontak pusztán állították, de semmivel sem bizonyították, sőt, valójában nem is valószínűsítették logikai alapon, közvetetten sem, hogy csak „védekezési hazugságokról", dezinformációról, megtévesztő erődemonstrációról stb. lenne szó a feltárt levelezésekben (még csak utalás szinten sem jelent meg korábban a gondolat semelyik levelezésben). Ezzel együtt az eljáró versenytanács szerint a dezinformáció kérdése egyébként sem befolyásolja a magatartás megítélését, illetve meghaladott az a hivatkozott joggyakorlat,[247] miszerint dezinformáció esetén nincs megállapodás, illetve valótlan információk közlése a versenytárssal nem valósíthatja meg az információs kartell tényállását.

448. Az eljáró versenytanács szerint egyrészt a dezinformálásnak is csak akkor lehet szerepe, jelentősége, ha bármiféle előzetes megegyezés, gyakorlat, megállapodás vagy összehangolás (feltételezése, vélelme, reménye, ismerete, tudása) áll fenn az egymást megtéveszteni szándékozók között, másrészt ezen magatartásoknál nem is kell a mögöttes szándékot értékelni.

449. Az európai uniós és magyar joggyakorlat szerint a versenykorlátozó cél keretén belül elsősorban a megállapodás természetét kell vizsgálni, nem pedig a vállalkozások szubjektív szándékait bizonyítani, egy versenykorlátozó céllal rendelkező megállapodás akkor is tiltott, ha a megállapodásban részes felek vagy azok egyike soha nem szándékozott azt betartani, vagy azt végrehajtani.[248]

450. A jogsértés szempontjából közömbös a résztvevők célja, de tudatossága is, ilyen tényállási elemet a Tpvt. 11.§-a nem tartalmaz. Ennélfogva nincs jelentősége annak, hogy az eljárás alá vontak valós szándékát tükrözi-e az üzenetváltás szerinti megállapodás. Az egyik eljárás alá vont által közölt árinformációk befogadása kifejezi a vele való együttműködést, azaz a jogsértésben való részvételt. Amennyiben azzal egy másik eljárás alá vont nem akart volna azonosulni, akkor arról hangot kellett volna adnia. Ha pedig egyik fél a másikkal ténylegesen semmiféle megállapodást nem kötött, akkor az erre való utaláson legalább csodálkoznia kellett volna. Azt azonban egyik eljárás alá vont sem bizonyította, semmilyen magyarázatot nem adott arra, hogy miért nem találta különösnek a másik vállalkozás ilyen tartalmú levelét.[249]

451. A résztvevők tudatosságának szükségtelenségénél fogva nincs jelentősége annak sem, hogy az egyes vállalkozások milyen indíttatásból, célból vettek részt ezekben az egyeztetésekben, és nem értékelhető az sem, hogy volt-e szándékuk a verseny korlátozása vagy sem. A passzív magatartás a jogsértés megállapítása alól nem mentesít, pusztán a „jelenlét", az elhangzott (leírt) információk befogadása már kifejezi a többiekkel való együttműködést, azaz a jogsértésben való részvételt. Amely vállalkozás a közösség sorsában nem akar osztozni, annak erről hangot kell adnia, nyíltan a többiek tudomására kell hozni, hogy a közösségtől elzárkózik, velük nem akar azonosulni. Ilyen nyílt, elzárkózó magatartásra azonban egyik eljárás alá vont sem hivatkozott, ilyet nem bizonyított.[250]

452. Az eljáró versenytanács hivatkozik továbbá a VJ/21/2005. számú versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozat azon megállapításaira is, miszerint a dezinformálás is szükségszerűen arra irányul, hogy befolyásolja a másik pályázó magatartását, és a verseny tisztasága akkor biztosított, ha a

[247] VJ/102/2004. számú ügyben hozott határozat
[248] VJ/3/2008. számú ügyben hozott határozat
[249] Főv. Ítélőtábla 2.Kf.27.135/2012/4. számú ítélete a VJ/166/2006. számú ügyben
[250] Főv. Ítélőtábla 2.Kf.27.260/2011/13.számú ítélete a VJ/57/2007. számú ügyben, illetve 6.K.700.020/2018/6.számú ítélete a VJ/79/2013. számú ügyben

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

kevés számú pályázó között egyáltalán nincsen az ajánlati árakra vonatkozó információáramlás, kapcsolatfelvétel. Az, hogy egy információ valós-e, vagy tudatos dezinformációról van szó, utólag egyébként is nehezen rekonstruálható. A lényeg tehát abban foglalható össze, hogy bármilyen tartalmú áregyeztetés tilos a versenytársak között, akár ténylegesen beadott, akár valamilyen okból más összegű árakra vonatkozik is.[251]

453. Az eljáró versenytanács azt is kiemeli, hogy a joggyakorlat értelmében a felek tényleges, vagy titkolt szándékának, céljának a megállapíthatóság körében nincs közvetlen relevanciája, mivel önmagában a verseny jogsértő befolyásolására való alkalmasság is elegendő, nem feltétel továbbá a piac tényleges torzulása, vagy más versenysérelem bekövetkezése sem.[252]

VIII.5. Egyes eljárás alá vontak érveivel, észrevételeivel kapcsolatos további megjegyzések

VIII.5.1. A BILA és a BONAVILL észrevételei kapcsán tett megjegyzések

454. **A**z eljáró versenytanács azzal a (sem jogilag, sem gazdaságilag nem indokolható) helyzettel nem tud mit kezdeni, hogy az „aláíró" személy nem tud egy általa, nevében és e-mail címéről küldött levélről: az ilyen típusú visszaélések nem képezik a jelen versenyfelügyeleti eljárás tárgyát, csak abban a tekintetben relevánsak, hogy az egyes cégeknek betudható az ilyen (nagyfokú gazdasági felelőtlenséget jelentő) magatartás is. Egyébiránt az eljárás alá vontakat terheli a bizonyítás abban a tekintetben, ha a rendelkezésre álló (valamely személy által aláírt, jegyzett), kézzelfogható, bemutatható iratokkal ellentétben állítanak valamit.

455. Az eljáró versenytanács szerint a „*Nagyon alacsony lett. Elfelejtettünk szólni nekik a minimumárról* ☹" megjegyzés akkor is egy versenykorlátozó tevékenységre utal, ha az eljárás alá vonti értelmezés a helytálló, ugyanis nemcsak az a jogsértő, ha ténylegesen a konkrét minimumárakat vagy azok meghatározását, módszerét küldik meg egymásnak a piaci szereplők, hanem az, hogy egyáltalán létezik erre a célra egy (bevett, használt) csatorna, illetve gyakorlat, aminek keretében erre sor kerülhet (így ha valaki véletlenül kimarad egy információból vagy egyeztetési részletből, nem a megállapodás vagy az egyeztetés hiányát jelzi, hanem éppen hogy azt erősíti, hogy van egy ilyen előzetes keret a kommunikációra, egyeztetésre). A jelen esetben ráadásul az üzenet küldője által alkalmazott ☹ jel is valamiféle mögöttes szándékra és az azzal kapcsolatos csalódottságra utal.

VIII.5.2. Az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda és az ÉSZAK-BUDAI Zrt. észrevételei kapcsán tett megjegyzések

456. Az eljáró versenytanács fenntartja, hogy a két vállalkozás egységet képez, nem pusztán egy vállalkozáscsoport tagjai (a Tpvt. 15. §-ára és a 46. lábjegyzetben írtakra is figyelemmel), de az sem határolható el egyértelműen (még akkor sem, ha egy-egy tenderrészen formálisan csak az egyik vagy másik vállalkozás pályázott), hogy egy adott személy az egyeztetésekben, levelezésekben mely vállalkozás vezetőjeként, képviselőjeként vagy alkalmazottjaként vett részt és kinek az érdekében, mely vállalkozást informálva és demonstrálva. Mind a közreműködés jellege, mind a vállalkozások (és a vezetőik, alkalmazottaik) érdekeltsége az egységként való kezelést támasztja alá.

457. Az eljáró versenytanács nem ért egyet a mögöttes felelősként való helytállási kötelezettség eljárás alá vonti értelmezésével.[253] Az, hogy mögöttes felelősként megjelölhető olyan piaci szereplő is, aki

[251] Ezt támasztja alá a T-7/89. (SA Hercules Chemicals NV kontra Bizottság) ügyben hozott döntés is, melynek értelmében még ha igaz is lenne a dezinformáció – ami nem is bizonyított jelen ügyben sem -, az is problémás lehet.
[252] Főv. Ítélőtábla 6.K.700.020/2018/6.számú ítélete a VJ/79/2013. számú ügyben
[253] Az eljáró versenytanács itt hivatkozik arra, hogy a Kúria a Kfv.III.37.690/2013/29. számú ítéletében (a Vj-174/2007. számú ügyben) rámutatott, hogy míg a Tpvt. 2005. november 1. előtt hatályos szabályai értelmében a vállalkozáscsoport

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

nem saját tevékenysége miatt része az eljárásnak, azaz „pusztán” mögöttes felelősként eljárás alá vont, még nem jelenti azt, hogy olyan piaci szereplő nem lenne kötelezhető mögöttes felelősként, aki egyébként saját magatartása miatt került bevonásra a versenyfelületi eljárásba.[254] Ezzel együtt az eljáró versenytanács a jelen ügyben végül, figyelembe véve részben az eljárás alá vontak egyes érveit, részben azt, hogy a jelen ügyben az egy vállalkozáscsoportba tartozó eljárás alá vontak jogsértésben betöltött szerepe, közreműködésének foka és érdekeltsége nem választható szét (lásd a későbbiekben a függetlenség, illetve a korábbiakban az eljáró személyek átfedése kapcsán leírtakat is), arra a megállapításra jutott, hogy – vállalkozáscsoport-szintű bírság maximumra figyelemmel – a vállalkozáscsoportra nézve kedvezőbben, a két vállalkozásra egy összegben határozza meg a bírságot, amelyért mindkettő vállalkozás helytállással, egyetemlegesen tartozik (tehát nem mögöttes felelősként nevesíti őket a másikra kiszabott önálló bírságért).[255]

458. Az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy cél alapú versenykorlátozó magatartás esetén az, hogy a vizsgált magatartások potenciálisan alkalmasak-e a nyertesek személye és/vagy az alkalmazott árak befolyásolására nem releváns, miközben közbeszerzési tenderek esetében mindez egyébként is szükségszerű.

459. A piac meghatározása kapcsán tett észrevételek körében az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy két külön kérdés, hogy mi a versenyfelügyeleti eljárás tárgya és hogy végül mely területekre került bizonyítékok alapján jogsértés, tiltott magatartás megállapításra (egyébiránt csak az egyeztetésekkel érintett tenderrészek nyertes értékével számolt a hatóság, így nem is releváns ez a megállapítás).

460. Az, hogy egy vállalkozás nem minden pályázó, illetve versenytárs piaci magatartását ismeri vagy valószínűsíti, még nem jelenti azt, hogy más vállalkozásokkal ne állapodhatott volna meg vagy ne hangolta volna össze magatartását az adott tender vagy tenderrészek tekintetében.

461. Az eljáró versenytanács szerint nem érthető, hogy a korábbi bírságközleményből fennmaradó (Bírságközlemény 83. pontja szerinti) átmeneti szabályok alkalmazását miért is sérelmezi a vállalkozás, hiszen (ugyan logikájában eltérő megközelítést alkalmaz a két közlemény bizonyos szempontokból), de közbeszerzések esetén a matematikai műveletek jellege miatt azonos eredményre jutunk mindkét módszer szerinti számítással (azonos súlyozás esetén), illetve a minimális arányszámok alkalmazásának a kizárása adott esetben kedvezőbb helyzetbe is hozta az eljárás alá vontakat.

VIII.5.3. A GOLDEX-BASE észrevételei kapcsán tett megjegyzések

462. Az eljáró versenytanács az eljárás alá vont által sérelmezett adatkérésekkel, illetve azzal kapcsolatban, hogy a sérelmezett időszakban nem történtek eljárási cselekmények, előadja, hogy az adatkérések terjedelme, a címzettek köre és időzítése éppen arra a folyamatra világít rá, ahogyan a vizsgálati jelentés alapján az egyes piaci szereplők magatartásának értékelésére sor került a versenytanácsi szakaszban. Nem érthető az sem, hogy pontosan miért sérelmezi az eljárás alá vont

---

tagjai egyetemlegesen voltak kötelezhetők a bírság megfizetésére, addig az ezt követően irányadó rendelkezések szerint az anyavállalatot vagy a vállalkozáscsoport más tagját csak mögöttesen lehet kötelezni a bírság megfizetésére. A Kúria szerint a mögöttes kötelezésnek nemcsak a vállalkozáscsoport azonosítása a feltétele, hanem a konkrét anyavállalat nevesítése is (rendelkező részben a felelősségének a megállapítása) és ügyfélként való bevonása a versenyfelügyeleti eljárásba. A Kúria aláhúzta, ha eljárási hibából nem került sor az anyavállalat (vagy a vállalkozácsoport más tagvállalkozása, akinek a felelősségét meg akarja állapítani a GVH) bevonására, csak a vállalkozáscsoport azonosítására, akkor a Tpvt. kizárólag arra ad lehetőséget, hogy a GVH a vállalkozáscsoport nettó árbevétele alapján kötelezze bírság megfizetésére az eljárás alá vont és jogsértésben részt vett vállalkozást, de a mögöttes felelősség megállapításának hiányában utóbb a bírság megfizetésére a Tpvt. 78. §-ának (5) bekezdése alapján az anyavállalat nem kötelezhető.

[254] Lásd pl. a VJ/23/2016. számú ügyben hozott határozatot

[255] Lásd pl. a VJ/122/2014. számú ügyben hozott határozatot

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

azt a nyilatkoztatási folyamatot, amelynek célja az érintett piaci vállalkozások feltehetően kedvezőtlenebb gazdasági helyzetének figyelembe vehetősége (azon piaci szereplők teljesítőképességét nem vizsgálta az eljáró versenytanács, akikkel kapcsolatban előzetes álláspontja szerint nem tervezett jogsértést megállapítani). Az eljáró versenytanács szerint továbbá nem megalapozott azon állítás, hogy nem történt semmi az ügyben ebben az időszakban: az előzetes álláspont is éppen ebben az időszakban kerül kialakításra.

463. Egyébiránt GOLDEX-BASE sem jelölt meg konkrét, tényleges sérelmet, kárt, problémát, a vállalkozás működésében történt fennakadást vagy egyéb közvetett sérelmet, amelynek forrása, oka a versenyfelügyeleti eljárás esetleges vagy állítólagos indokolatlan elhúzódása lett volna és azt sem jelölte meg, hogy milyen ügyintézési határidőt tartott volna indokoltnak, jogszerűnek, racionálisnak vagy hatékonynak a jelen eljárásban (pl. az eljárás alá vontak számára, az érintett tenderekre, a felhasznált bizonyítékokra, nyilatkozatokra, a betekintési cselekményekre és keresetekre is figyelemmel).

464. Az eljárás alá vont sem a tisztességes eljárás követelménye, sem egyéb alapelvek sérelme kapcsán nem rögzítette, hogy pontosan miben ragadható meg a sérelme (miközben alapvetően az eljárás – mesterséges – elhúzódását nehezményezte), pusztán az alapelveket és az érvényesülésük kapcsán fennálló joggyakorlatot ismertette. Az eljáró versenytanács az eljárás alá vont határidő-számításával kapcsolatban sem tud nyilatkozni, annak célja és módszertana számára nem nyomonkövethető, illetve a fentiekre tekintettel nem is értelmezhető önmagában.

465. Konkrétumok, tények és megalapozott felvetések hiányában az eljáró versenytanács az eljárás alá vont tisztességtelen eljárásra vonatkozó kifogásait, észrevételeit sem tudta kezelni, értelmezni - különös tekintettel arra, hogy a határidők számításával, mulasztásával, az eljárás elhúzásával és elhúzódásával kapcsolatos megjegyzéseket önmagukban is megalapozatlannak tartja, de még ha mindezek megalapozottak lennének is, akkor sem azonosítható a vállalkozások eljárásbeli jogait érintő sérelem az eljárás alá vont vagy más eljárás alá vontak oldalán (hiszen a versenyfelügyeleti eljárásban alkalmazható eszköztár célja a vizsgálati szakban és az előzetes álláspont megküldéséig a tényállás feltárása, a magatartások értékelése, illetve adott esetben az ezeket követő szakaszban a különböző védekezéssel, iratbetekintéssel, üzleti titok kezeléssel kapcsolatos jogok gyakorlása melletti ügymenet biztosítása). Az eljáró versenytanács szerint az eljárás alá vontak eljárási, így védekezési joga többek között a többszöri felhívásokkal is biztosításra került, továbbá az iratbetekintési perek elsőfokú jogerős döntéseinek – jogalkotó által biztosított – „bevárása” is éppen ezen célokat szolgálta.

466. Az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy a vizsgálati szak eljárási módszere nem köti az eljáró versenytanácsot, a hosszabb határidő biztosítása nem jelent önmagában visszaélést, ahogyan az iratok feldolgozásának ütemében történő adatkérések kibocsátása sem. Továbbá sem a GVH-nak, sem az eljáró versenytanácsnak nincs kötelezettsége az egyes eljárási lépések indokait, folyamatát előadni, bemutatni az eljárás alá vontak felé, a hatóság – az eljárás alá vont által hivatkozott alapelvek által is meghatározott keretek között – szervezi munkáját. A jelen esetben pedig nem állapítható meg olyan sérelem, amelynek forrása a fenti munkaszervezés, bizonyítási és egyéb eljárási lépések sorozata lenne.

467. A bizonyítási teher körében előadott alkotmányos, alapelvi és joggyakorlati hivatkozások kapcsán az eljáró versenytanács kiemeli, hogy az eljárás alá vont (és alapvetően a legtöbb, védekezést előadó eljárás alá vont) azon tény figyelembe vételét mellőzi, hogy az eljáró versenytanács megállapításait alapvetően nem következtetésekből, nyilatkozatokból és egyéb, a pályázattal kapcsolatos közvetett bizonyítékokból, hanem (igazolt, kétségtelen tartalmú és idejű, korabeli) e-mail váltásokból, levelezésekből tette meg, így bizonytalanság azokkal (megtörténtével,

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

tartalmával, idejével, az érintett felekkel) kapcsolatban nem áll fenn.[256] Sem tényleges ellentmondásokat nem azonosított egyik eljárás alá vont sem, sem spekulációra nem került sor - az valóban nem nyert bizonyítást, de ilyen következtetéseket nem is tartalmazott az előzetes álláspont sem, hogy ezen egyeztetések valamely nagyobb, átfogó terv, gyakorlat vagy rendszer részei lettek volna.

468. Az eljáró versenytanács egyet ért azzal, hogy nem azonos az információmegosztó, az árrögzítő és a piacfelosztó megállapodás, azonban a jelen ügyben a pályázatok, a kiírások és a működés jellegénél fogva a feltárt információ-megosztások, egyeztetések (azok idejét, időzítését, tartalmát tekintve) az adott piacon (jelen esetben egyébként az eljárás alá vontak által is hivatkozott szűkebb piacokon, meghatározott tenderrészeken) szükségszerűen árrögzítést és piacfelosztást jelentettek.

469. Nem ért egyet az eljáró versenytanács az eljárás alá vont értékelésével a magatartását illetően, itt ugyanis nem arról volt szó, hogy valaki arról állapodik meg, hogy bizonyos körülmények esetén majd meg fog állapodni: hanem arról, hogy bizonyos körülmények esetén majd meg fog állapodni további részletekről, konkrétumokról – de ettől még a felek alappal bízhattak egymás együttműködő magatartásában, a konkrétumok későbbi megosztásában. Az eljáró versenytanács azzal sem ért egyet, hogy az egyes tendereket egységesen kezelte volna, továbbá az a körülmény, hogy egy pályázaton vagy tenderrészen egy vállalkozás (végül) nem indult, nem jelenti azt, hogy az egyeztetésekben nem volt érintett (hiszen egy támogató ajánlat vagy a passzivitás, a kimaradás is része lehet a jogsértő magatartásnak, megállapodásnak). Az a tény, hogy a megküldött árakat követően sor került további árcsökkentésekre nem a jogsértés hiányának a bizonyítéka, hanem az eljárás alá vontak által bemutatott pályázati rendszerből következő sajátosság.

VIII.5.4. A PALÉV észrevételei kapcsán tett megjegyzések

470. Az eljáró versenytanács szerint az, hogy a PALÉV ügyvezetője használta a kérdéses e-mail címet egy korábbi szerződés teljesítése kapcsán szintén nem „jogszerű”, hiszen ezen feladatok esetében a kötelezett nem a PALÉV, hanem a SZINARON volt.

471. Az eljáró versenytanács szerint értelmezhetetlen a verseny fokozása mint cél az ajánlatok egymásnak történő megküldése által, illetve az érintettek egymással versenyezhettek volna anélkül is, továbbá az „orientáció” is éppen eléggé ahhoz, hogy a piaci szereplők egymáshoz igazítsák áraikat, de valójában nem is erről volt szó az eljáró versenytanács szerint, hiszen nem orientáló információkat, hozzávetőleges, nagyságrendi tételeket küldtek egymásnak, hanem részletesebb, pontosabb adatokat adtak meg. Ráadásul a táblázat elismerten a konzorciumi, azaz elvben legalább a tagok által egyeztetett, konszenzusos árakat és nem pusztán egy vállalkozás tapasztalatait, iránymutatását tartalmazta. Az eljáró versenytanács szerint a jelen ügyben a bázisárak kialakítása és a verseny élénkítése nem egyeztethető össze, illetve az egyes piaci szereplők gazdasági racionális cselekvésének sem fel meg a verseny ilyen irányú „ösztönzése”.

472. A SZINARON szerint tapasztalattal és referenciával nem a PALÉV, hanem a SZINARON rendelkezett, így ebben a tekintetben ellentmondás van a nyilatkozatok között, azonban a PALÉV gyakorlatilag elismerte, hogy azért küldte meg az EM-AN VILL-SEC számára az árakat, hogy azokhoz tudja igazítani a saját ajánlatát, illetve hogy maga is kért mástól információt erre vonatkozóan. Mindez egyébiránt összecseng a megállapodás kapcsán az értékelésben is leírtakkal,

[256] A eljáró versenytanács szerint itt hivatkozható a Kúria Kfv.III.37.690/2013/29. sz. ítélete a Vj-174/2007. sz. ügyben, mely szerint „*az a tény, hogy azt helyszíni rajtaütésen foglalták le kizárja annak lehetőségét; hogy utólagos, az engedékenységi kérelem alátámasztása céljából készült feljegyzésről van szó, vagy más egyéb visszaélésszerű motiváció vezérelhette a I.r. felperes törvényes képviselőjét, hogy azt utólagosan és hamis tartalommal készítse el*”, tehát egy rajtaütésen birtokba vett irati bizonyíték esetében az utólagos motivációk nem bírnak relevanciával, nagy bizonyossággal kizárható ennek szándékos, a versenytársak ellen irányuló szándékból való készítése.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

illetve az egyezségi nyilatkozatban foglaltakkal, így a zárt logikai lánc léte nem vitatható a határozati megállapítások kapcsán sem.

473. A megküldött e-mailek közvetlen bizonyítékok, hiszen igazolják, hogy az eljárás alá vontak tájékoztatták ténylegesen is egymást az ajánlati árakról (amelyek aztán akár változhattak is a pályázati folyamat során akár az egymás közötti, akár az E.ON-nal folytatott egyeztetések eredményeként), így a zárt, de pusztán közvetett bizonyítékokra alapozott láncolat kérdése valójában nem is releváns felvetés, hiszen téves az az elképzelés, amit a PALÉV is csak sejtet, hogy közvetlen bizonyíték csak egy írásos, részletekbe menő megállapodás lehet. A jelen ügyben számtalan közvetlen e-mailes bizonyíték került feltárásra, ami azt igazolja, kifejezetten és expliciten, hogy egyes eljárás alá vontak különböző irányokban és körökben megküldték egymásnak az ajánlati áraikat, illetve azokkal kapcsolatban reagáltak vagy visszajeleztek egymásnak, illetve tudomásul vették azokat. Az, hogy ezen magatartások mögött az adott vállalkozás számára racionális gazdasági megfontolások, azaz a költségek megfelelő meghatározása állt, nem befolyásolja azon tényt, hogy ezekre sor került, méghozzá közvetlenül és tényszerűen beavatkozva a piaci folyamatokba.

VIII.5.5. Az SMHV észrevételei kapcsán tett megjegyzések

474. Az eljárás alá vont észrevételei kapcsán az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy a „tájékoztatásul" típusú, jellegű üzenetek éppen hogy valamilyen előzetes árak rögzítését, meghatározását és egyes tenderrészek leosztását célzó megállapodásra (adott esetben kapcsolatra, megállapodásra) utalhatnak, amelynek keretében az adott tájékoztatás értelmet nyer. Lényeges továbbá, hogy adott esetben a megállapodás tárgya nem az egyes konkrét árak mértéke egy-egy tenderrész esetében, hanem az, hogy a felek a rájuk irányadó függetlenségi kritériumot megsértve pl. ezeket egyeztetik, összehangolják, egymásnak tájékoztatásul megküldik, ezeket figyelembe veszik, ezekhez igazodnak. Így szűken értelmezve nem a ténylegesen benyújtott ajánlatok, árak előzetes egyeztetése, hanem ennek kerete (amelyben az egyeztetésekre, levelezésekre, információk megküldésére sor kerül) jelenti a jelen ügy tárgyát. Figyelemmel az érintett piac jellegére, a beszerzések sajátosságaira ez az információ megosztás, egyeztetés egyben az áraknak, árszinteknek és a nyertesek személyének a meghatározását, ezek összehangolását is célozza, illetve jelenti.

475. Az eljárás alá vontaknak el kellett volna egyértelműen határolnia a konzorciumi együttműködés keretében megosztott információkat és a versenytársként való együttműködést, ha ezt nem teszi meg egy piaci szereplő, úgy a jogsértő együttműködést kockáztatja.

476. A feltárt e-mail-ek tartalma kétséget kizáró, az azokból levonható következtetések nem közvetettek, hanem közvetlenek és az egyéb rendelkezésre álló bizonyítékok (a tények, az eljárások folyamata, a szerződések tartalma, az alkalmazott árak) alapján sem merül fel kétség, illetve az nem tekinthető kétségnek, hogy az eljárás alá vontak a vizsgálati szakban nem emlékeztek az egyes iratok, levelek, e-mail váltások körülményeire.

477. Az eljáró versenytanács egyetért azzal, hogy az általa megállapított tényállás nem alapulhat pusztán spekuláción és feltételezéseken, annak ellentmondásmentes bizonyítékokon kell nyugodnia – a jelen ügyben azonban ilyen ellentmondás nem azonosítható. A joggyakorlat továbbá azt is megerősítette, hogy egy vállalkozás alkalmazottjának jogsértő tevékenységben való közreműködése a vállalkozásnak betudható.

478. Az eljárás alá vont expediálással kapcsolatos kérése, észrevétele kapcsán az eljáró versenytanács rögzíti ebben a körben is, hogy a versenyfelügyeleti eljárás során megküldött iratok többsége (a védett adatokat tartalmazó néhány végzés kivételével) betekinthető (virtuális adatszobán keresztül is, amihez az SMHV jogi képviselői is kértek és kaptak hozzáférést), azokon az expediálás dátum

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

is látható, illetve elektronikus kiküldések esetén a feltöltések és letöltések ideje is beazonosítható, így ezen információk az eljárás alá vontak számára mind hozzáférhetőek.

VIII.5.6. A SZINARON észrevételei kapcsán tett megjegyzések

479. Az eljárás alá vont elsősorban a felelősségének megállapíthatóságát vitatta és adta elő több beadványában is részletesen ellenvetéseit. Ebben a körben az eljáró versenytanács hivatkozik a konzorciumi megállapodás egyes feltételeire, így arra, hogy jognyilatkozat tételre és kizárólagos képviseletre a SZINARON volt jogosult, a közbeszerzés tárgya megvalósításával összefüggő szerződésben vállalt valamennyi kötelezettség teljesítéséért mindkét vállalkozás együttes és egyetemleges felelősséget vállalt, illetve az ajánlatkérő felé benyújtandó számlát a közös ajánlattevőket képviselő SZINARON volt jogosult kiállítani. Mindez megerősíti azt, hogy a kiíró és a további piaci szereplők előtt maguk az eljárás alá vontak is egységként léptek fel az adott feladatokra.

480. Az eljáró versenytanács álláspontja továbbá az, hogy a korábbi fennmaradó kötelezettségektől függetlenül a levelezőprogramhoz való külső hozzáférés jogszerűtlen és a többi érintettet is megzavarhatja, hiszen az adott vállalkozáshoz kötődik.

481. Az eljáró versenytanács szerint továbbá a SZINARON félreértelmezi a C-68/12. számú ügyben hozott ítéletben foglalt megközelítést. Azon megállapítás, hogy a jogsértés megállapíthatósága „*nem az érintett vállalkozás tulajdonosainak, vagy főbb vezetőinek a részvételét, vagy erről való tudomását feltételezi, hanem annak a személynek a részvételét, aki jogosult a vállalkozás nevében eljárni*”, nem azt jelenti, hogy ahhoz, hogy a sérelmezett magatartás a vállalkozás terhére legyen értékelhető minimálisan az szükséges, hogy a sérelmezett magatartást megvalósító személy jogszerűen, formálisan is jogosult legyen az érintett vállalkozás képviseletére, hanem azt rögzíti, hogy elég egy olyan személy eljárása is, aki jogosult lehet a képviseletre, nem kell, hogy az a vezetője vagy tulajdonosa legyen, illetve azt sem mondja, hogy ez a képviseleti, eljárási jogosultság mire és mennyiben lehet korlátozott, igazolt vagy ismert.

482. A jelen ügyben éppen ez a helyzet áll fenn: a címzett eljárás alá vontak, ahogyan olvasható, azt feltételezték, hogy a SZINARON-tól, annak (valamilyen) képviselőjétől érkezett az adott e-mail és az árak összesítése, azaz abban a tudatban voltak, hogy az információ forrása a SZINARON mint referenciával és tapasztalattal rendelkező és egyébként ebben a tekintetben velük együttműködő piaci szereplő.

483. Az eljáró versenytanács szerint még ha jóhiszeműen, de jogosulatlanul, vagy ha rosszhiszeműen is használta a PALÉV törvényes képviselője a SZINARON-hoz köthető e-mail címet, erről a címzettek nem tudtak (a reakciójuk alapján a levelet, annak tartalma alapján is a SZINARON-hoz kötötték), továbbá a konzorcium nevében (a konzorciumi fellépés lényegét tekintve is életszerűen) került sor a levelezésre, még ha az adott e-mail váltásról és ekként annak jogsértésként való minősüléséről a SZINARON nem is tudott (amely körülmény az eljáró versenytanács szerint egyébiránt nem is bizonyítható egyértelműen, a tudomása hiányának igazolthatóságával kapcsolatos logikai buktatók miatt további bizonyítékok beszerzése, így tanúk meghallgatása sem indokolt a témában), akkor sem vitatható, hogy a körülmények alapján az a SZINARON-nak mint a konzorcium – képviseletre jogosult – tagjának betudható. Egyébiránt annak nincs relevanciája, hogy az eljárás alá vont vagy a konzorcium jogszerű képviseletére, nevükben joghatályos nyilatkozat tételére ki lett volna jogosult, hiszen az érintett e-mail egy jogsértő egyeztetés bizonyítéka, amely egy vállalkozás (adott esetben ténylegesen a konzorcium) szándékait, tervezett magatartását mutatja be a piac további résztevőinek.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

484. Továbbá az sem releváns, ha a megküldött árajánlatot nem a SZINARON készítette el, ha azt aláírta, azaz tudomásul vette (az eljáró versenytanács ebben a körben visszautal arra, hogy maga az eljárás alá vont is kiemelte az ajánlat fenntarthatóságát a helytállás, az egyetemleges felelősség érdekében).

485. Az eljárás alá vont által felhozott joggyakorlati példák azt támasztják alá, hogy a képviselet szélesen értelmezendő a „betudhatóság", a jogsértésért való felelősség, helytállás megállapításához – a jelen ügyben fennálló helyzet, a korábbi kapcsolat, a korábbi törvényes képviselő személye és a konzorciumi együttműködés is (az egyetemleges kötelezettségekre, a tájékoztatással kapcsolatos rendelkezésekre, a munkamegosztás és az érdekeltségek jellegére is figyelemmel) ilyen körülménynek tekintendő, amely az abban résztvevő vállalkozások versenyjogi jogsértésekért való (együttes) felelősségét, a kölcsönös betudhatóságot is megalapozhatja. Még ha [SZEMÉLYES ADAT] esetlegesen nem jogszerűen, hanem visszaélésszerűen használta is az adott e-mail címet, az nem változtat azon a tényen, hogy azt maguk a versenytársak a SZINARON-nak vagy a konzorciumnak tulajdonították, és nem vitatottan valóban a konzorcium árait tartalmazta az érintett e-mail. Az eljárás alá vont által felhozott példák egyébiránt analógiaként annyiban a jelen ügyre nézve is használhatóak, hogy az adott vállalkozások vezetői és tulajdonosai (esetleges, valószínűsített) tudomása nélkül került sor az egyeztetésekre, amely körülmény azonban nem befolyásolta a jogsértés megállapíthatóságát.

486. A hivatkozott jogesetekben a képviselet sem jogszerű, törvényes vagy egyéb, meghatalmazáson vagy egyéb okiratot alapuló képviseletet jelentett, hanem olyat (olyan fellépést, nyilatkozatokat vagy éppen puszta megjelenést egy egyeztetésen, megállapodás létrehozásakor), ami miatt a versenytársak az adott vállalkozáshoz kötötték az adott személyt.

487. Az eljáró versenytanács fontosnak tartja kiemelni, hogy egy jogsértésben való részvétel esetén a jogszerű vagy jogosulatlan képviselet kérdése kevéssé releváns, jellemzően a jogsértő megállapodásokban, egyeztetésekben, összehangolásokban természetes személyek vesznek részt, akiktől a további résztvevők azt várják el, hogy az adott vállalkozás szándékát, árait, stratégiáját stb. ismerik, azzal kapcsolatban nyilatkozni, egyeztetni, vállalni stb. tudnak. Az eljáró versenytanács szerint a megküldött e-mail és az abban szereplő csatolmány (a piaci előzményekre is tekintettel) ezt a képet erősítette meg a versenytársakban, akiknek nem volt okuk feltételezni, hogy annak forrása nem a SZINARON.

488. A versenytársak számára az az információ nyilvános és tudható, hogy kik a tulajdonosai vagy törvényes képviselői az adott cégnek, vagy éppen hogy milyen konzorciumban vesznek részt, de hogy mely egyéb személyek és milyen tekintetben jogosultak a jogi személy nevében eljárni, azt képviselni már egyáltalán nem ilyen egyértelmű – ekként egy vállalkozás képviselőjének gondolják azon személyt is, aki az adott vállalkozás érdekeit „képviseli", annak „nevében" ír levelet, vesz részt egy megbeszélésen.

489. Összességében továbbá az eljáró versenytanács arra a megállapításra jutott, hogy a konzorciumhoz köthető magatartás a SZINARON-nak is betudható (azaz még ha a jogsértésben csak az egyik konzorciumi tag vett részt aktívan, akkor sem mentesül önmagában, aktív fellépés nélkül a felelősség alól a másik konzorciumi tag – különös tekintettel arra is, hogy a SZINARON a piaci viszonyokkal, a várható folyamatokkal tisztában lehetett a korábbi tapasztalatok, a piaci ismeretei alapján).

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

490. Az eljáró versenytanács szerint továbbá a VJ/54/2017. számú ügyben hozott határozatra való hivatkozás[257] sem helytálló, hiszen a vezetői tudomás nem a jogsértés megállapíthatósága, hanem annak súlya, a jogkövetkezmény körében lett különösen releváns az adott ügyben.

491. Az eljáró versenytanács megjegyzi azt is, hogy a versenyfelügyeleti eljárást megelőző bejelentés alapján feltárt iratok és azok tartalma meghaladhatja azt, amit a bejelentés valószínűsített, így ahhoz a GVH nincs kötve – a helyszíni kutatások során értelemszerűen olyan iratok, bizonyítékok feltárására is sor kerülhetett, amelyek a bejelentő előtt sem lehettek ismertek (azokról esetleg sejtéssel sem bírt). Ugyan a SZINARON további részek vonatkozásában is felvetette az esetleges jogsértés valószínűsíthetőségét a sérelmezett e-mail tartalma (további részekre vonatkozó árak) miatt (a következetesség érdekében), azonban ennek a megállapítása az eljáró versenytanács szerint egyrészt az ezt követő pályázati fejlemények és az üzenetekben résztvevő vállalkozások alapján, másrészt a versenyfelügyeleti eljárás adott szakaszáig feltárt bizonyítékok alapján nem indokolt. Egyébiránt semmiképpen sem lehet sérelmes egyik eljárás alá vont számára sem, ha a jogsértő magatartás – a fennálló körülményekre és a bizonyítékok jellegére, rendszerére alapozott következtetések alapján – szűkebb körben kerül megállapításra, még akkor sem, ha ez esetlegesen bármely más eljárás alá vont jogsértő magatartásának relatív mértékét – közvetetten – befolyásolhatná (a jelen ügyben azonban erről nincs is szó).

492. A bírsággal, annak mértékével és számításával kapcsolatos észrevételek kapcsán az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy valójában (az eljárás alá vontak észrevételeire is tekintettel) a kiinduló összeget követően alkalmazott szorzó mértékébe az eljáró versenytanács jelentősen kedvező módon figyelembe vette az esetleges (az eljárás alá vontak által valószínűsített) piaci körülményeket, az érintett földrajzi piacot és határozott meg – közbeszerzési kartellekhez nézve – alacsony mértéket. Egy-egy eljárás alá vont közreműködésének jellegét is figyelembe vette: egyrészt a kiinduló összegeknél, másrészt az egyéb súlyosító és enyhítő körülményeknél.

IX.

A vizsgált magatartások értékelése

IX.1. Az értékelés keretei

493. A jelen ügyben az ügyindító végzésnek megfelelően arra kellett választ keresni, hogy az eljárás alá vontak a rájuk irányadó önállósági kritériumot megsértették-e és ennek keretében volt-e és ha igen, mely cégek között tárható fel versenykorlátozó (célú) áregyeztetés és/vagy piacfelosztás.

IX.1.1. A versenykorlátozás, mint cél

494. A jelen ügyben fontos hangsúlyozni, hogy a versenyjogi értelemben vett megállapodás többféle módon létrejöhet. Megállapodás jön létre a felek között akkor is, ha csatlakoznak egy (közös) tervhez, amely korlátozza, vagy feltehetőleg korlátozza önálló gazdasági tevékenységüket azáltal, hogy meghatározza a piacon követendő magatartás, vagy magatartástól tartózkodás irányát. Nem szükséges a jogsértés megállapításához, hogy a felek előzetesen egy átfogó tervben állapodjanak meg, ugyanis a törvényi tilalom kiterjed olyan az egyezkedési folyamat során létrejövő be nem fejezett egyetértésekre, részleges és feltételes megállapodásokra, amelyek összességükben vezetnek azután egy végleges megállapodásra (vagy más együttműködési formára).

[257] *„A vizsgálat által feltárt, a fentiekben részletesen ismertetett bizonyítékok alapján megállapítható, hogy az eljárás alá vont vállalkozások – vezetői szinten, illetve a vállalkozások vezetői által jóváhagyottan (de legalábbis tudomásukkal) – legalább 2015-től ad hoc jelleggel az egyes önkormányzati, illetve üzleti/magán ajánlatkérők által lefolytatott pályáztatások felosztására törekedtek oly módon, hogy egyeztették egymással a beadandó ajánlataik tartalmát, valamint támogató ajánlatokkal segítették a másik fél nyertességét, illetve nyerési esélyeit.”*

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

495. Tilos az a magatartás is, ha a felek ugyan nem csatlakoztak kifejezetten valamilyen, a piaci magatartásukat meghatározó közös tervhez, mégis tudatosan alkalmazzák az összejátszás olyan formáit, amelyek elősegítik piaci magatartásuk koordinálását. A magatartások e tudatos összehangolására az érintettek közötti közvetlen kapcsolat hiányában is sor kerülhet, a lényeg az, hogy a versenytársak tudata találkozzék, azaz egymás magatartására tekintettel versenykorlátozóan alakítsák saját magatartásukat.

496. Tilos a vállalkozások közötti olyan megállapodás/összehangolt magatartás, amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet ki, illetve fejt ki. A törvény tehát egyaránt jogellenesnek minősíti a versenykorlátozás célzatát, az arra való alkalmasságot, vagyis a potenciális hatást, illetve a tényleges hatást is. Fontos azonban azt is kiemelni ebben a körben is, hogy a versenykorlátozó cél objektív (a felek szándékától független) fogalom: versenykorlátozás a célja az olyan magatartásnak, amely természeténél fogva magában hordozza a versenykorlátozás lehetőségét.

497. Amennyiben egy versenyfelügyeleti eljárás során megállapítást nyer, hogy a gazdasági szereplők megállapodtak, és ez a megállapodás a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását akár csak célozza is, már megvalósul a versenyjogi jogsértés, a megállapodás tényleges piaci hatásának vizsgálata szükségtelen. Az eljáró versenytanács a jelen ügyben megállapította, hogy a feltárt együttműködések célja a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján versenykorlátozó (a közbeszerzések, a tenderek egyes részeinek eredményeit befolyásoló) volt.

IX.1.2. Bizonyítékok

498. Jelen eljárás tárgya az eljárás alá vontaknak az E.ON által a vizsgálat megindítását megelőző öt évben villamos mérőhelyi szolgáltatások elvégzése tárgyában kiírt közbeszerzési eljárásokon tanúsított olyan magatartása, miszerint olyan egyeztetéseket folytattak, illetve olyan információkat osztottak meg egymással, melyek a nyertes vállalkozások meghatározására, azaz a piac felosztására, valamint az ajánlati árak meghatározására irányultak.

499. A bizonyítékként felhasznált informális egyeztetésekkel, levélváltásokkal kapcsolatos iratok, információk nagyrészt a helyszíni kutatások, kisebb részben az E.ON és az eljárás alá vontak adatszolgáltatásai, valamint ügyfél- és tanúmeghallgatások alapján váltak ismertté (lásd a III. és a IV. pontokat). Megállapítható azonban, hogy nem minden eljárás alá vont esetében tárt fel a vizsgálat olyan (logikus, vagy logikai láncolattal összefűzhető) bizonyítékokat, bizonyítékrendszert, amely a jogsértés megállapítását eredményezné. Bár minden régióban megfigyelhető, hogy a 2014-es közbeszerzési eljárás végén kialakult helyzetet az eljárás alá vont vállalkozások a 2016-os eljárás során is fenntartották és az eljárás végén az egyes régiókat ugyanazon, vagy ugyanazon érdekeltségi körbe tartozó vállalkozások nyerték 2016-ban is, mint a korábbi időszakban, a 2014-es eljáráshoz képest továbbá jelentősen megfogyatkozott a jelentkezők száma, és egységesen nőtt a benyújtott ajánlatok árszintje, ugyanakkor a jogsértő magatartással kapcsolatos irati bizonyítékok csak a jelen határozat rendelkező részében megnevezett eljárás alá vont vállalkozások vonatkozásában állnak rendelkezésre.

500. A versenyellenes magatartások és megállapodások jellemzője, hogy általában titkosan folynak le, a találkozókat titkosan tartják, továbbá az erre vonatkozó dokumentáció a legminimálisabbra szorítkozik.[258] A feltárt tények és a vállalkozások utóbb tanúsított magatartása egy adott logikai láncolat mentén azonban együttesen igazolhatják a versenyjogsértés elkövetését.[259] Eszerint tehát

[258] C-403/04. P. és C/405/04. P. sz. Sumitomo Metal Industries Ltd. és Nippon Steel Corp. kontra Európai Közösségek Bizottsága egyesített ügyekben 2007. január 25-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-729.o.] ECLI:EU:C:2007:52; 51-52. pont.
[259] Fővárosi Ítélőtábla, 2.Kf. 27.167/2008/22.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

közvetett bizonyítékok alapján sem kizárt egy jogsértő magatartás megállapítása, ha a közvetett bizonyítékok olyan bizonyító erővel bírnak, olyan logikai láncot alkotnak, amelynek révén a jogsértés elkövetését tanúsítják.[260]

501. Az eljáró versenytanács rendelkezésére álló levelezések alapján egyes vállalkozások esetében nem állapítható meg az összehangolt magatartás vagy megállapodás megléte, illetve a közvetett bizonyítékok alapján sem állítható fel olyan, logikai láncolattal összefűzhető, következtetésekre alapozott modell, amely a jogsértést egyértelműen alátámasztaná, így (további bizonyítékok hiányában) nem állapítható meg jogsértés a jelen ügyben érintett tenderekre nézve az ELEKTRO-SOL GLOBAL, az IN-GO, a JUKO, a KESZMANN & BODNÁR, a METSYS, az OMEXOM, a SMART INSTALL, a VILLKÁSZ és a WATT-ETA felelősségi körébe tartozóan. Így tekintettel a hivatalbóli bizonyítás elvére, a GVH-nak olyan új, eddig fel nem merült bizonyítékokat kellene beszereznie, amely(ek) alátámasztják a megállapodás vagy az összehangolt magatartás létrejöttét.

502. Az eljáró versenytanács a rendelkezésre álló iratok alapján azt állapította meg, hogy a vizsgálat a bizonyítékok beszerzése érdekében számos eljárási cselekményt elvégzett, így az eljárás folyamán a Tpvt. 65/A. § szerinti helyszíni kutatást végzett, az eljárás alá vontakat meghallgatta, aminek keretében az irati bizonyítékokra (az e-mail váltások tartalmára) vonatkozóan részletes nyilatkoztatot tettek az ügyfelek, továbbá eljárás alá vonti és harmadik feles adatgyűjtést is végzett a vizsgálat. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint így további vizsgálati cselekményektől sem várható értékelhető eredmény, mivel a lehetséges irati bizonyítékok az előzetes értesítés nélküli helyszíni kutatás során lefoglalásra kerültek, az eljárás alá vontaktól pedig jogsértésben való részvételükre vonatkozó nyilatkozat – ellenérdekeltségükre tekintettel – nem várható. A fenti, bizonyítékok beszerzésére irányuló eljárási lépések tehát eredménytelenek maradtak, így figyelemmel arra is, hogy a feltételezett jogsértések időpontjától több év telt el, az eljáró versenytanács arra a meggyőződésre jutott, hogy a további eljárási cselekménytől sem várható eredmény.

503. Erre tekintettel a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján az ELEKTRO-SOL GLOBAL, az IN-GO, a JUKO, a KESZMANN & BODNÁR, a METSYS, az OMEXOM, a SMART INSTALL, a VILLKÁSZ és a WATT-ETA megállapodásban való részvétele nem bizonyítható, ellenük a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetésének van helye a Ket. 31. § (1) bekezdés i) pontja alapján, miszerint a hatóság az eljárást megszünteti, ha a hivatalbóli eljárásban a tényállás a határozat meghoztalához szükséges mértékben nem volt tisztázható, és a további eljárási cselekményektől sem várható eredmény.

504. Az eljáró versenytanács hangsúlyozza, hogy a megszüntetés nem általában bármely együttműködésre, hanem csak a jelen ügyben érintett két tenderre vonatkozik a fenti vállalkozások esetében.

505. Bizonyítékok állnak azonban rendelkezésre a jelen határozat rendelkező részében megnevezett eljárás alá vont vállalkozások jogellenes együttműködését illetően, a továbbiakban csak ezen vállalkozásokkal kapcsolatos megállapításokra szorítkozik az eljáró versenytanács.

506. Az előzetes álláspont megküldését követően újabb bizonyíték került az eljáró versenytanács elé, amely az előzetes álláspont (így a jelen határozat) megállapításait [a rendelkező rész I. 1) és 3), illetve II. 5) pontjai szerinti magatartások tekintetében] megerősíti: az eljáró versenytanács bizonyítékként használja fel az EM-AN VILL-SEC 2020. július 6-án tett egyezségi nyilatkozatát (VJ/31-641/2017. számú irat), amely a 2020. június 8-án kelt előzetes álláspontban foglaltakkal azonosan ismeri el a jogsértő magatartást, azzal a kiegészítéssel, hogy az ajánlati ár nem jelenti a

[260] Kúria, Kfv. II. 39. 259/2006/4.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

nyertes árat. Mindezt az eljáró versenytanács 2020. augusztus 4-én VJ/31-680/2017. számú kiegészítő előzetes álláspontjában is rögzítette.

507. A fenti egyezségi nyilatkozat bizonyítékként való felhasználásával kapcsolatban az eljáró versenytanács a következőket kívánja kiemelni. Az európai gyakorlattal összhangban, a Tpvt. és az egyezségi eljárásról szóló 10/2017. számú közlemény lehetővé teszi az egyezségi nyilatkozatok bizonyítékként való felhasználhatóságát, hiszen kifejezetten rendelkezik arról, hogy az csak jogszerű visszavonás esetében nem vehető figyelembe, illetve, hogy amennyiben az egyezségi eljárás az ügyfélnek felróhatóan befejeződik vagy megszakad, vagy a nyilatkozatot jogszerűtlenül vonja vissza, az bizonyítékként (továbbra is) felhasználható.[261] Az Európai Bizottság szintén felhasználja gyakorlatában bizonyítékként az egyezségi elismerő nyilatkozatokat.[262]

508. Az eljáró versenytanács a kiegészítő előzetes álláspontban jelezte, hogy az előzetes álláspontban szereplő tényállást, jogi minősítést az egyezségi nyilatkozatot tevő eljárás alá vont egyezségi eljárásban tett, jogsértést elismerő egyezségi nyilatkozata további bizonyítékként támasztja alá. Ezt követően az eljárás alá vontaknak lehetőségük volt az egyezségi nyilatkozatba betekinteni, és az azzal kapcsolatos álláspontjukat észrevételeikben és a tárgyaláson kifejteni.

509. Ezzel kapcsolatban ugyanakkor az eljáró versenytanács utal arra, hogy az EU Törvényszéke világosan kifejtette, [263] hogy az a tény, hogy az adott ügyben szóban forgó kartellben részt vevő négy vállalkozás elismerte vétkességét, olyan körülmény, amely szorosan és elkerülhetetlenül kihathat az ugyanazon kartellben való részvétellel gyanúsított ötödik vállalkozás részvételével kapcsolatos tényekre, illetve ha egy vállalkozás szabad belátása alapján úgy dönt, hogy a hibrid eljárást választja, ahelyett hogy egyezségi beadványt terjesztene a Bizottság elé, nem állíthatja az ártatlanság vélelmének tiszteletben tartására hivatkozva azt, hogy a Bizottság mint a versenyszabályok tiszteletben tartására köteles hatóság, az egyezségi határozatban teljes mértékben köteles figyelmen kívül hagyni a megállapodást kötő más vállalkozások által elismert egyes olyan tényeket, amelyek bár az egyezségi eljárásban részt nem vevő felperes magatartásaira vonatkoznak, mégis relevánsak az említett kartell egésze fennállásának értékelése szempontjából.[264]

510. A fentiek figyelembe vételével az eljáró versenytanács álláspontja az, hogy a jelen határozat tárgyát képező jogsértések az egyezségi eljárásban tett, az EM-AN VILL-SEC jogsértést elismerő egyezségi nyilatkozata nélkül, az ismertetett bizonyítékok alapján is megállapíthatóak, ugyanakkor az egyezségi nyilatkozat további bizonyítékként alátámasztja és megerősíti a rendelkezésre álló bizonyítékokat.

---

[261] A Tpvt. 73/A. § (5) bekezdése értelmében: „*Az egyezségi nyilatkozat a határozattal szembeni jogorvoslati határidő leteltéig és kizárólag akkor vonható vissza, ha az eljáró versenytanács előzetes álláspontjának, illetve azt követően határozatának tartalma az egyezségi nyilatkozatban foglaltaktól érdemben eltér, ideértve azt az esetet is, ha a kiszabott bírság összege a (3) bekezdés c) pontja szerinti összeget meghaladja. Ebben az esetben a (3) bekezdés a) pontja szerinti elismerő nyilatkozat bizonyítékként nem vehető figyelembe*.”. Lásd továbbá az egyezségi eljárásról szóló közlemény 90. és 93. pontjait.

[262] Erre nézve lásd például a Bizottság döntését a Case COMP/38866 – Animal Feed Phosphates ügyben (52. pont), illetve C(2015) 432 final sz. döntését az AT.39861 – Yen Interest Rate Derivatives ügyben (97. pont és annak a 86. lábjegyzete) szerint.

[263] T 433/16. sz., Pometon SpA kontra Európai Bizottság ügyben 2019. március 28-án hozott ítélete. Az ítéletet 2021. március 18-án (a bírság mértékét nem tekintve) az Európai Unió Bírósága C-440/19 P számú ítéletével helybenhagyta.

[264] T-433/16. sz., Pometon SpA kontra Európai Bizottság ügyben 2019. március 28-án hozott ítélet, 92-93 pontok

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

IX.1.3. Az eljárás alá vont vállalkozások függetlensége

511. A versenyjogban vállalkozásnak minősül minden gazdasági tevékenységet folytató jogalany, függetlenül jogállásától és finanszírozási módjától.[265] Az eljárás alá vontak Magyarországon bejegyzett gazdasági társaságok.

512. A versenykorlátozó megállapodások tilalma csak az egymástól független vállalkozások közötti megállapodásokra vonatkozik, mivel potenciálisan csak ennek lehet versenyellenes célja vagy hatása. A vállalkozások egymástól való függetlensége a Tpvt. 15. §-a alapján értékelendő, miszerint nem függetlenek az egy vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások, valamint azok a vállalkozások, amelyeket ugyanazok a vállalkozások irányítanak. A Tpvt. 15. § (2) bekezdésében foglaltak szerint egy vállalkozáscsoportba tartoznak azok a vállalkozások, amelyek ugyanazon irányító egyedüli (közvetlen vagy közvetett) irányítása alatt állnak. Az irányítást megalapozó viszonyokat a Tpvt. 23. § (2) bekezdése sorolja fel.

513. A rendelkezésre álló információk, különösen az eljárás alá vontak cégkivonatai, cégmásolatai, adatszolgáltatásai alapján megállapítható (a Tpvt. 15. §-ára is figyelemmel), hogy a jogsértő magatartással érintett vállalkozások közül az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda és az ÉSZAK-BUDAI Zrt. egy vállalkozáscsoportba tartozik,[266] így nem minősülnek egymástól független vállalkozásnak. Figyelemmel azonban az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda és az ÉSZAK-BUDAI Zrt. vállalkozások közötti – fent bemutatott – viszonyokra, munkamegosztásra, a vizsgált magatartások jogi értékelését nem befolyásolja ezen körülmény, a két vállalkozás egy szereplőnek tekintendő.

514. A BILA és a BONAVILL vállalkozásokat nyilatkozataik[267] alapján rokoni kapcsolat köti össze: [SZEMÉLYES ADAT], a BILA ügyvezetője és beltagja továbbá a vállalkozás cégmásolata szerint a vizsgált időszakot megelőzően, 2009. november 16. és december 8. között a BONAVILL ügyvezetője is volt. A vizsgált időszakban azonban egy vállalkozáscsoportba tartozás a két vállalkozás között nem valószínűsíthető, tekintettel arra is, hogy [SZEMÉLYES ADAT] és [SZEMÉLYES ADAT], a BONAVILL tulajdonosa nem minősül a Polgári Törvénykönyv szerinti közeli hozzátartozónak, mely viszony szükséges ahhoz, hogy az általuk irányított vállalkozások a Tpvt. szerinti értelemben egy vállalkozáscsoportba tartozzanak.[268] Az eljáró versenytanács megjegyzi azonban, hogy a két vállalkozás a jelen ügyben feltárt és sérelmezett magatartásokban nem egyszerre, együtt vett részt, illetve nem egyszerre érintett, így nem cégjogi függetlenségüknek, hanem inkább pályázati kapcsolatuknak van jelentősége.

515. A PALÉV és a SZINARON nyilatkozatai[269], valamint a SZINARON cégmásolata alapján [SZEMÉLYES ADAT], a PALÉV ügyvezetője 2013. április 26-áig a SZINARON tulajdonosa is és 2013. április 30-áig a SZINARON ügyvezetője is volt, a jogsértő magatartással érintett közbeszerzések előkészítésekor, a közbeszerzési eljárásokon való részvételkor (2013 decemberétől kezdődő időszak) azonban a két vállalkozás között ilyen jellegű kapcsolat már nem állt fenn. A jogsértő magatartással érintett időszakban tehát egy vállalkozáscsoportba tartozás a két vállalkozás között nem valószínűsíthető.

---

[265] Lásd például a Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.217/2010/4. sz. ítéletét. Az európai joggyakorlatból lásd például a C-41/90. sz. Höfner és Elser ügyben 1991. április 23-án hozott ítélet [EBHT 1991., I 1979. o.] 21. pontját, a C-264/01., C-306/01., C-354/01. és C-355/01. sz. AOK Bundesverband és társai egyesített ügyekben 2004. március 16-án hozott ítélet [EBHT 2004., I 2493. o.] 46. pontját.

[266] Társasági szerződések: VJ/31-265/2017. számú irat 5. számú melléklete

[267] VJ/31-85/2017.sz. jegyzőkönyv 6. kérdésre adott válasz; VJ/31-65/2017. és VJ/31-66/2017. számú adatszolgáltatások I/4. kérdésre adott válasz

[268] VJ/111-173/2015. számú döntés, 247. pont

[269] VJ/31-201/2017. számú adatszolgáltatás 3. és 4. kérdésekre adott válasz; VJ/31-169/2017. számú adatszolgáltatás 3. és 4. kérdésekre adott válasz

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

516. A jogsértő magatartással érintett többi vállalkozás, azaz az EM-AN VILL-SEC, az EURODET-VILL, a GOLDEX-BASE és az SMHV a rendelkezésre álló információk, azaz az eljárás alá vontak cégkivonatai, cégmásolatai, adatszolgáltatásai alapján egymástól független vállalkozásnak minősülnek.

IX.1.4. Egyes magatartási elemek értékelése

517. Több eljárás alá vont is nyilatkozott akként, hogy egyes területek, régiók ellátásában egy-egy szereplőnek rutinja, gyakorlata van, az adott (földrajzi) területen piaci tapasztalatokkal rendelkezik. Kiemelendő ezért, hogy a piaci folyamatokba való beavatkozás nemcsak akkor jogellenes, ha a verseny kiküszöbölésével vagy korlátozásával új, mesterségesen koordinált struktúrát hoz létre, hanem akkor is, ha a célja vagy a hatása egy (adott esetben nem versenyző) status quo fenntartása.

518. Az, hogy valamely vállalkozás nem vett részt az összes feltárt jogellenes egyeztetésben, vagy hogy kisebb szerepet játszott azokban, amelyekben részt vett, irreleváns valamely jogsértés létezése és így az eljárás alá vont felelősségének a megállapítására nézve, tekintettel arra, hogy ezeket a megfontolásokat csak a jogsértés súlyának értékelésekor és adott esetben a bírság megállapításakor kell figyelembe venni.

519. A versenyjogi gyakorlat alapján (az összes érintett, lent bemutatandó magatartásra vonatkozóan) kiemelendő továbbá, hogy a jogsértés szempontjából közömbös a résztvevők tudatossága, ilyen tényállási elemet a Tpvt. 11. §-a nem tartalmaz. Ennél fogva nincs jelentősége annak, hogy az egyes vállalkozások pontosan milyen célból vettek részt az egyeztetéseken/egyeztetésekben, és nem értékelhető az sem, hogy volt-e szándékuk a verseny korlátozása vagy sem. A passzív magatartás a jogsértés megállapítása alól nem mentesít, pusztán a jelenlét, az elhangzott információk befogadása már kifejezi a többiekkel való együttműködést, azaz a jogsértésben való részvételt. Amely vállalkozás a közösség sorsában nem akar osztozni, annak erről hangot kell adnia, nyíltan a többiek tudomására kell hozni, hogy a közösségtől elzárkózik, velük nem akar azonosulni. Amennyiben ilyen nyílt, elzárkózó magatartásra egyik vállalkozás sem hivatkozik, illetve amennyiben ilyen elhatárolódás egyéb forrásból sem azonosítható, akkor a GVH-nak nem kell vizsgálnia és bizonyítania azt, hogy ténylegesen melyik vállalkozás milyen információt és milyen céllal osztott meg a többiekkel.[270]

520. A jelen ügyben az eljáró versenytanács összesen hat olyan magatartási elemet azonosított, amelyeket a jelen ügyben értékelni kell a fentiek alapján. Az egyes magatartásokkal kapcsolatban a következőket szükséges megjegyezni.

<u>A III.2.1. pontban bemutatott (a SZINARON-PALÉV konzorcium, a GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és az EM-AN VILL-SEC közötti, a 2014. évi tender 6., 9. és 12. részeit érintő) magatartás kapcsán tehető megállapítások</u>

521. A III.2.1. pontban bemutatott bizonyítékok és nyilatkozatok alapján az az egyértelmű következtetés vonható le, hogy a GOLDEX-BASE - ÉSZAK-BUDAI konzorcium a SZINARON-PALÉV konzorciummal egyeztett árak alapján, azok ismeretében, felhasználásával és azokhoz igazítva alakította ki a saját ajánlati árait, az EM-AN VILL-SEC közreműködésével. A magatartást egyértelműen körülírja azon mondat, hogy „*ma kapok árakat hogy mi alá nem kéne menni*”. Az ajánlatok ekként történő egyeztetése egyben meghatározta a későbbi nyerteseket is.

522. Az eljárás alá vonti nyilatkozatok közül kiemelendő (visszautalva a VIII.4. pontban írtakra is), hogy

[270] A Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.260/2011/13. sz. ítélete a Vj-57/2007. számú ügyben.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

- a GOLDEX-BASE ügyvezetője elismerte, hogy küldtek ajánlati árakat más vállalkozásoknak, és nem csak konzorciumi társuknak, hanem az EM-AN VILL-SEC-nek, és ugyan magyarázatában arra is célzott, hogy az árak megküldésének a célja a versenytársak félrevezetése volt, de azt is lenyilatkozta, hogy a valós árakról szóban történt egyeztetés (úgy pontosítva később, hogy a konzorciumi tagok között történt ez a szóbeli egyeztetés, illetve az ÉSZAK-BUDAI részéről is úgy nyilatkoztak az érintettek, hogy a GOLDEX-BASE ügyvezetője bizalmatlanság miatt kérte, hogy olyan leveleket küldjenek, amelyben valótlan információk is vannak, a valós árakról pedig személyesen kommunikáltak[271] - ekként a konzorciumi tagokra szűkített bizalmatlanság és szóbeli egyeztetés kérdése nem értelmezhető);
- az ÉSZAK-BUDAI szintén elismerte, hogy az árak megküldése megtörtént, hozzátéve, hogy annak célja a versenytársak félrevezetése volt;
- az EM-AN VILL-SEC elismerte, hogy az árak megküldése megtörtént, aminek az volt az egyik célja, hogy egy közepes árszintet tudjanak a pályázók kialakítani, elkerülve azt, hogy valamely ár túl magas vagy túl alacsony legyen (ezáltal az E.ON kizárja őket), továbbá hogy szakmai, műszaki kérdésekről a vállalkozások egyeztettek, és ezek közé tartozik az ár kérdése is. Az EM-AN VILL-SEC szerint az egyeztetés arra vonatkozott, hogy mi az az ár, amin még az adott feladatot el lehet végezni, a SZINARON is ezért küldhette meg neki az árait;
- a PALÉV előadta, hogy tényleg megküldhette az árakat (hozzátéve, hogy annak semmi jelentősége, mert az árak ezután szabadon változtathatók).

523. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján (a levelezésekből, illetve az azokkal kapcsolatos eljárás alá vonti nyilatkozatokból) megállapítható, hogy a vállalkozások – a közbeszerzési eljárások során irányadó önállósági követelményt megsértve – üzeneteket küldtek egymásnak, amelyekben nem pusztán (egy fennálló) együttműködésre utaló közvetett jelzések voltak, hanem árakat is tartalmazó csatolmányok, továbbá a vállalkozások egymás e-mail-jeit tudomásul vették, illetve visszajelzést is küldtek aktívan megerősítve vagy éppen hogy módosítva a korábbi levél tartalmát. A levélváltásokban szerepel, hogy nem mennek egymás ajánlatai alá, valamint javított verziók, módosított korábbi ajánlatok megküldésére is sor került. Ezen magatartás akkor is jogsértően befolyásolja a versenyt, ha valóban hamis, megtévesztő árkommunikációra került volna sor, azonban ez nem nyert igazolást.

524. A fentiek szerinti együttműködést az eljárás alá vontak nyilatkozatai két szempontból is megerősítik:

- egyrészt egy már létező együttműködést támasztja alá, hogy az egyeztetések pusztán félrevezető, dezinformációs célúak voltak, hiszen csak ott lehet dezinformációról beszélni, ahol valamilyen előzetesen információs helyzet (információs szándék, igény) már fennállt,
- másrészt megerősíti az együttműködést az a nyilatkozat is, amely szerint az egyeztetés a „racionális" (azaz a piaci, „elfogadható") árak, irányárak meghatározására irányult.

525. Lényeges továbbá (lásd a VIII.5.6. pontban leírtakat is), hogy nem mentesíti a vállalkozásokat a felelősség alól, ha olyan (a vállalkozáshoz egyértelműen kapcsolódó) e-mail címről érkező bizonyíték merül fel (lásd a [SZEMÉLYES ADAT] által küldött e-mailt), amellyel kapcsolatban a vállalkozás úgy nyilatkozik, hogy az nem a vállalkozás érdekében került megküldésre vagy nem a vállalkozástól származik, hiszen egyrészt egy felelősen működő vállalkozásnak mindent meg kell tennie, hogy illetéktelen személyek a nevükben ne tehessenek nyilatkozatot, továbbá egyéb racionális hiteles és elfogadható bizonyíték hiányában ezen e-mail-ek is a vállalkozástól

[271] VJ/31-167/2017.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

származnak (és a versenytársak is a vállalkozáshoz kötik, illetve ebben semmi okuk nem volt kételkedni, hiszen [SZEMÉLYES ADAT] korábban az ügyvezetője volt a vállalkozásnak és a válasz, illetve a továbbküldött e-mailek is azt bizonyítják, hogy [SZEMÉLYES ADAT] e-mail-jét a SZINARON-nak tudják be), másrészt az esetleges kétes forrású e-mailben érintett vállalkozások (a SZINARON és a PALÉV) konzorciumban indultak, és az adott időszakban a SZINARON nevét tartalmazó e-mailcímről küldött levél küldője a PALÉV ügyvezetője volt, így magatartása betudható a SZINARON-nak is.

526. Visszautalva a VIII.5.6. pontban írtakra is, az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy önmagában az, hogy [SZEMÉLYES ADAT] egy korábbi feladat miatt eljárt a SZINARON e-mail címéről, a SZINARON nevében és érdekében (adott esetben belépett a vállalkozás levelező kliensébe, meghatározott felhasználónévvel és jelszóval, ami egyértelműen tudatos és célzatos magatartásra utal) azt igazolja, hogy olyan személy is eljárhat egy vállalkozás nevében, aki nem áll munkaviszonyban a céggel, tehát a munkaviszony (vagy vezetői cím) hiánya még nem jelenti azt, hogy versenyjogilag releváns módon nem köthetne megállapodást, nem léphetne fel a cég nevében.

527. Az eljáró versenytanács megjegyzi (a többi magatartási elemre is releváns módon), hogy feltárt egyeztetésekre nem fogadható el alternatív magyarázat, a vállalkozások egy megállapodásról beszélnek, azt kezdeményezik. Ha azt is mondja egy piaci szereplő, hogy ha nem sikerül megegyezni (részletekben), akkor nem fog együttműködni, az a magatartás megítélése szempontjából nem, csak a súlya szempontjából lehet releváns, hiszen a terv, a szándék már megállapítható, a jogsértő együttműködés már ebben a formában is fennáll, ahogyan az is nyilvánvaló, hogy az eljárás alá vontat információkat adtak át a jövőbeli magatartásukról.

528. Az eljáró versenytanács itt utal a joggyakorlat körében arra is, hogy

- tekintettel arra, hogy a (felek belső működési rendjével, ügyfélkörével, üzletpolitikájával és üzleti partnereivel kapcsolatos információk) normál körülmények között nem lennének megismerhetők a független versenytársak által, önmagában aggályos, ha az egymással versenytársi kapcsolatban álló vállalkozások ilyen információk cseréjét határozzák el. A jogsértés megállapíthatósága szempontjából közömbös, hogy a megállapodásban résztvevő felek utóbb ténylegesen megosztották-e egymással, illetve kicserélték-e egymás között a fenti körbe tartozó információkat;[272]
- ha egy vállalkozás versenytársai előtt felfedi az általa a piacon a jövőben tanúsítandó magatartást (pl. alkalmazni kívánt árait, felmerült költségeit, kapacitásait, ügyfélállományára vonatkozó egyéb adatokat stb.) és versenytársait – jövőbeni magatartásuk befolyásolása céljából – ugyanezen magatartásra buzdítja, ésszerűen feltételezheti, hogy versenytársai az általa közölt információknak megfelelő magatartást fognak tanúsítani, vagy legalábbis figyelembe fogják venni azokat a piacon követett magatartásuk meghatározásakor. Mindez azt eredményezi, hogy az érintett vállalkozások a verseny kockázatai helyébe a köztük lévő kooperációt léptetik;[273]
- egy versenykorlátozó céllal rendelkező megállapodás akkor is tiltott, ha a megállapodásban részes felek vagy azok egyike soha nem szándékozott azt betartani, vagy azt végrehajtani.[274]

529. A fentiekre való tekintettel az eljáró versenytanács szerint a III.2.1. pontban leírtak alapján a SZINARON-PALÉV konzorcium, a GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és az EM-AN VILL-SEC a 2014. évi tender 6., 9. és 12. részeit érintően (árak meghatározására, illetve a piac felosztására irányuló) versenykorlátozó célú magatartást tanúsított. Az EM-AN VILL-SEC a

[272] Elvi Döntések 11.52. pont (VJ/43/2011.)
[273] Elvi Döntések 11.50. pont (VJ/74/2011.)
[274] Elvi Döntések 11.47. pont (VJ/3/2008.)

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

fentieket elismerte egyezségi nyilatkozatával, ami szintén megerősíti a magatartás ekkénti értékelését.

A III.2.2 pontban bemutatott (a GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és a BONAVILL közötti, a 2014. évi tender 12. részét érintő) magatartás kapcsán tehető (további) megállapítások

530. A III.2.2. pontban bemutatott bizonyítékok és nyilatkozatok alapján megállapítható, hogy a 12. rész kapcsán célzott egyeztetés folyt a GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és a BONAVILL között, amelynek keretében az utóbbi (illetve az érdekében eljáró) tájékoztatásul megküldte azon árakat, ami alapján a konzorciumi felek meg tudták állapítani, hogy az alacsony lett (a ☹ jellel megerősítve azt, hogy ez a szándékuknak nem megfelelő, zavaró) és kiigazításra volt szükség annak érdekében, hogy az adott részen a konzorcium tudjon nyerni. Szintén egyértelműen megállapítható, hogy a személyi összefonódás, illetve átfedés miatt a BILA-nak küldött megkeresés célja a BONAVILL elérése volt.

531. A BONAVILL az árai megküldését követően sem az e-aukció, sem az ártárgyalás során nem változtatott árain, így a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium alacsonyabb árat tudott megajánlani az E.ON felé.

532. Az előző pontbeli megállapodás kapcsán tett megállapításokon túl ezen magatartás kapcsán feltártak körében szükséges megjegyezni, hogy az e-mail váltásban a minimum árakra való utalást, az arról való egyeztetést nem pusztán a tények alapozzák meg, hanem az eljárás alá vontak sem tudtak attól eltérő, ésszerű és hihető magyarázatot adni. Ahogyan más levelezésekből is megállapítható, a „*minimum ár*" kifejezés azon árakra utal, amelyek alá „*nem kellene mennie*" a vállalkozásoknak (különböző megfontolásokból). Az eljáró versenytanács határozott álláspontja, hogy sem az árak indokolása, sem a tender kiírótól érkező esetleges ösztönzés nem tekinthető olyan magyarázatnak, amely racionálisan elfogadható, illetve hihető lenne, ezen magyarázatok egyébiránt szintén csak az együttműködésre, a vállalkozások gazdasági versenyt befolyásoló megállapodására utalnak.

533. Ekként az eljáró versenytanács szerint a III.2.2. pontban leírtak alapján a GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és a BONAVILL a 2014. évi tender 12. részét érintően (árak meghatározására, illetve a piac felosztására irányuló) versenykorlátozó célú magatartást tanúsított.

A III.2.3. pontban bemutatott (a GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és az EM-AN VILL-SEC közötti, a 2014. évi tender 12. részét érintő) szándéknyilatkozat kapcsán tehető további megállapítások

534. A III.2.3. pontban bemutatott magatartás kapcsán az érintett nyilatkozattevők egyhangúan tagadták, hogy az EM-AN VILL-SEC a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium részére munkát végzett volna a 2014-es közbeszerzési eljárást követően a szolnoki területen, az e-mailekből azonban egyértelműen megállapítható, hogy az érintett cégek között volt erre irányuló törekvés.

535. Megállapítható továbbá, hogy az EM-AN VILL-SEC az e-aukció során a szándéknyilatkozat tartalmának ismeretében tette meg a saját árajánlatát az e-aukción, mely a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorciuménál magasabb árakat tartalmazó ajánlat volt (a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium az ártárgyaláson csökkentette árait).

536. A nyertes vállalkozások kihirdetését követő napon az EM-AN VILL-SEC felvette a kapcsolatot a GOLDEX-BASE-zel egy olyan, az e-mailben konkrétan meg nem nevezett együttműködés kapcsán, amely az ÉSZAK-BUDAI-t is érintette, majd az újabb e-mailek a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium által elnyert szolnoki területen történő munkavégzési lehetőségekről szóltak.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

537. Megállapítható, hogy versenytársak közötti, a beszállítói tevékenységre vonatkozó szándéknyilatkozat az ajánlati árakra vonatkozó kommunikációval együtt egyértelműen bizonyítja valamiféle együttműködés, egyeztetés meglétét, annak versenykorlátozó célját. Az, hogy egyes piaci szereplők adott esetben nincsenek figyelemmel a szándéknyilatkozat tartalmára, azt a tényt nem változtatja meg (ezáltal jogsértést nem szünteti meg), hogy valamiféle törekvés létezett a jogsértő, a versennyel járó kockázat csökkentését célzó együttműködésre vonatkozóan.

538. Ezt az együttműködési szándékot erősíti az is, hogy a konzorcium másik tagja is tudott róla, arra az árajánlat megküldésével reagált.

539. Továbbá itt is megállapítható, hogy a dezinformációként, taktikai céllal vagy heccként tett reakció, jelzés a jogsértést nem szünteti meg, hiszen éppen hogy egyértelmű bizonyítéka annak, hogy van egy terv, egy megállapodás, amiben félrevezetésére, egymás befolyásolására van szükség, ami adott esetben a vállalkozások közötti versenyt kiküszöbölő együttműködés.

540. Az eljáró versenytanács szerint a fentiekre is tekintettel a III.2.3. pontban leírtak alapján a GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és az EM-AN VILL-SEC a 2014. évi tender 12. részét érintően (árak meghatározására, illetve a piac felosztására irányuló) versenykorlátozó célú összehangolt magatartást valósítottak meg.

541. Az EM-AN VILL-SEC a fentieket elismerte egyezségi nyilatkozatával, ami szintén megerősíti a magatartás ekkénti értékelését, továbbá a konzorcium és az EM-AN VILL-SEC közötti (munkavégzési, beszállítói lehetőségekkel összefüggésben megvalósuló, de annak kereteit meghaladó) összehangolt magatartást közvetetten alátámasztja a III.2.1. pontban leírt, szélesebb körű megállapodás is.

A IV.2.1. pontban bemutatott (a GOLDEX-BASE – ÉSZAK-BUDAI konzorcium és a BILA közötti, a 2016. évi tender 12. részét érintő) magatartás kapcsán tehető további megállapítások

542. A IV.2.1. pontban bemutatott magatartással kapcsolatban kiemelendő az az e-mail, mely szerint a felek abban állapodtank meg, hogy nem pályáznak egymás területére, de azt látszólag a BILA nem tartotta be, valamint az a tény, hogy a BILA valóban adott be részvételi jelentkezést a 12. részre, azonban azt nem egészítette ki az E.ON jelzését követően, így ajánlatot már nem is tett.

543. A bemutatott e-mailt és a BILA magatartását összevetve az a következtetés vonható le, hogy a BILA a szolnoki régióra nem komoly részvételi szándékkal pályázott, hiszen e területen nem is jelölt meg szakembereket, és azt az E.ON felhívására sem pótolta.

544. Az eljáró versenytanács az egyeztetett fiktív pályázatok szerepe kapcsán megjegyzi, hogy azok funkciója szintén a versenytársak információval való ellátása, illetve a versenytársak különböző motivációjú segítése a piaci versenyen kívül. Ebben a körben szükséges azt is megjegyezni, hogy teljes mértékben életszerűtlen és az üzleti racionalitást is nélkülözi a vállalkozáson belüli vagy a konzorciumon belüli félrevezető e-mailek küldözgetése - szemben avval a racionális helyzettel, hogy az ilyen levelezés célja a konzorciumon kívüli, független piaci szereplők ismert tevékenységéről való tájékoztatás.

545. Ebben a körben is szükséges kiemelni, hogy a félrevezetés itt is csak valamely már létező helyzetet (egy együttműködést, megállapodást) érinthet, tehát a félrevezetésre, dezinformációra vonatkozó (egyébként a teljes magatartást érintően alapvetően összecsengő) eljárás alá vonti nyilatkozatok nem a megállapodás létét vonják kétségbe, hanem csak egymás lehetséges átverésének célját támasztják alá, az a jogsértés alól nem mentesít őket. Manipulációra is csak akkor kerülhet érdemben sor, ha azt megelőzően volt valamilyen egyeztetés, megállapodás vagy összehangolás, amelyet egyik vagy akár több érintett nem kíván betartani (de erről a többieket nem tájékoztatja).

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

546. Ekként az eljáró versenytanács megállapítása szerint a IV.2.1. pontban leírtak alapján a GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és a BILA a 2016. évi tender 12. részét érintően (árak meghatározására, illetve a piac felosztására irányuló) versenykorlátozó célú magatartást tanúsított.

A IV.2.2. pontban bemutatott (a GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és az EM-AN VILL-SEC közötti, a 2016. évi tender 9. és 12. részét érintő) magatartás kapcsán tehető további megállapítások

547. A feltárt levelezésből megállapítható, hogy a vállalkozások megállapodtak („*a veszprémi területet kizárólag az EM-AN VILL Kft. miatt jelöltük meg*", „[SZEMÉLYES ADAT] *szólt, hogy ne legyünk alacsonyabbak, mint ők")* abban, hogy a konzorcium az egyik, míg az EM-AN VILL-SEC a másik területen kap támogatást a nyerés érdekében a másik pályázótól, azonban valami egyeztetési probléma miatt („*az EM-AN Vill Kft. – egyeztetés hiánya miatt – kb. 10 M Ft-al kedvezőbb ajánlatot adott be")* a szolnoki részt illetően az EM-AN VILL-SEC a vártnál, a megbeszéltnél kedvezőbb ajánlattal élt, így itt az ajánlati árak utólagos korrekciójára került sor.

548. A konzorciumon belüli levelezés azt erősíti meg, hogy a konzorcium tagjai tudtak a további, független piaci szereplővel való egyeztetésről, amelyben csak a konzorcium egyik tagja volt aktív.

549. Lényeges továbbá, hogy a bizonyítékok alapján az ártárgyalási folyamat során ténylegesen megvalósult az árak – egyeztetett, reaktív – csökkentése (egymáshoz igazítása) a konzorciumon belül egymásnak megküldött, de további piaci szereplőtől származó árak alapján - az utóbbi nyertessége érdekében.

550. Nem értelmezhető a jogsértést elimináló körülményként sem a félrevezetés szándéka, sem a kiíróval való egyeztetést érintő vélt vagy valós tudomás, sem annak a harmadik féltől származó információnak a megosztása, hogy az adott piaci szereplő kapacitásai pontosan mire elegendők. Az eljáró versenytanács szerint ugyanis a jelen ügyben ezen információk megosztása a versenyző vállalkozások között a megállapodáshoz hasonlóan kizárja, vagy legalábbis jelentősen csökkenti a versenyfolyamatban benne rejlő, a szereplők egymástól független cselekvése esetén meglévő bizonytalansági tényezőt, mint a hatásos verseny mozgatórugóját. Az eljáró versenytanács szerint azonban a feltárt levelezések alapján a kifogásolt egyeztetés meghaladja az összehangolt magatartás (előzőek szerinti) szintjét, hiszen a felek konkrét tartalomban állapodtak meg, az akarategységet a későbbi lépéseik is alátámasztották.

551. A fentiekre való figyelemmel az eljáró versenytanács szerint a IV.2.2. pontban leírtak alapján a GOLDEX-BASE – ÉSZAK BUDAI konzorcium és az EM-AN VILL-SEC a 2016. évi tender 9. és 12. részeit érintően (árak meghatározására, illetve a piac felosztására irányuló) versenykorlátozó célú megállapodást kötött.

552. Az EM-AN VILL-SEC a fentieket elismerte egyezségi nyilatkozatával, ami szintén megerősíti a magatartás ekkénti értékelését.

A IV.2.3. pontban bemutatott (az EURODET-VILL és az SMHV közötti, a 2016. évi tender 4. részét érintő) magatartás kapcsán tehető megállapítások

553. A IV.2.3. pontban bemutatott levelezések, egyeztetések alapján megállapítható, hogy az EURODET-VILL és az SMHV között aktív információ megosztás („*az árakat és az árképzést most még csak behasaltam")* történt a 4. részre vonatkozó árakat illetően, illetve azokról a felek személyesen is egyeztettek, beszéltek (*„Azt hiszem, egyelőre ennyi, aztán majd kalapáljuk tovább. Ha neked alkalmas, beszéljünk légyszi, vagy az is jó, ha emilt írsz", „átnézem és 2 körül hívlak")* az EURODET-VILL nyertessége érdekében.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

554. Az SMHV tehát az EURODET-VILL 4. részre, Nagykanizsára benyújtott ajánlati árait ismerve, annál jelentősen magasabb ajánlati árat nyújtott be,[275] illetve az SMHV árai végig magasabbak voltak az EURODET-VILL árainál.

555. A korábbiakban hivatkozottakon túl, illetve azokat is megerősítendő ebben a körben azt szükséges kiemelni, hogy egy konzorciumon belüli, a konzorcium működéséhez kapcsolódó egyeztetések élesen elkülönítendőek - megítélésük szempontjából is - a konzorciumi működéshez nem szükséges információk megosztásától. Ekként más vállalkozások független piaci tevékenységére irányuló, „*informális küldés*" és az „*át kell beszélni*" típusú fordulatok jogsértő magatartásra utalnak, ugyanis független vállalkozások között a „*lapok kiterítése*" tiltott.

556. A különböző vállalkozások különböző konzorciumokban való részvétele nem okozhatja azt, hogy a konzorciumi tevékenységek átfedése révén az összes piaci szereplő előtt ismert lehet az összes árajánlat és számítási mechanizmus az adott piacon.

557. Elhatárolódás hiányában, illetve tudomásul vétel mellett a piaci szereplők együttműködése, megállapodása, illetve összehangolt magatartása megállapítható.

558. Az SMHV azon nyilatkozata[276] kapcsán, hogy *„bármilyen megállapodás, akár a versenyt korlátozó megállapodás természetéből ered, hogy annak létrejöttéhez mindenképpen szükség van legalább két fél közös és egybehangzó akaratelhatározására a tilalmazott cél elérése érdekében"* lényeges kiemelni, hogy

- a vállalkozások megállapodáson vagy összehangolt magatartáson belüli esetleges (igazolt) passzivitása (amely egyébiránt a jelen esetben nem is áll fenn) nem mentesít a jogsértő magatartás felelőssége alól, ahhoz egyértelmű és kifejezett elhatárolódásra lenne szükség,
- a jogsértő, versenykorlátozó jellegnek a magatartásban és nem szóhasználatban kell testet öltenie, tehát nem kell, hogy kifejezetten olyan szavakat használjanak az e-mailjeikben, hogy „megállapodunk",
- a versenyjogi értelemben tiltott megállapodáshoz nem szükséges feltétel az, hogy az polgári jogi vagy társasági jogi értelemben érvényes legyen, illetve az sem, hogy az bármilyen írásbeli formát öltsön: szükséges és egyben elegendő feltétel, ha az érintett felek akarategyezsége megállapítható vagy a felek megállapodásra utaló magatartást tanúsítanak,
- a bírói gyakorlat szerint *„a szándékegység bármilyen névvel illetett kinyilvánítása révén képes hatni a gazdasági versenyre, úgy a konkrét formai megnevezés már jelentőség nélküli"*[277],
- nemcsak a szűken értelmezett, formálisabb megállapodás a jogsértő, hanem az összehangolt magatartás is: összehangolt magatartásról akkor van szó, ha két vagy több vállalkozás egymással tudatosan együttműködik – anélkül, hogy egymással megállapodást kötnének – annak érdekében vagy azzal a hatással, hogy a verseny kényszerítő nyomásától megszabaduljanak, illetve azt enyhítsék. Az összehangolt magatartásnak nem feltétele közös cselekvési terv részletes kidolgozása. Elegendő a versenytársak közötti olyan tudatos együttműködés, kapcsolatfelvétel, amelynek célja vagy hatása a versenytársak jövőbeli magatartásának befolyásolása, akár oly módon, hogy előttük egy vállalkozás felfedi jövőbeli piaci magatartását. Ezzel a magatartással a megállapodáshoz hasonlóan kizárják, vagy legalábbis jelentősen csökkentik a

[275] VJ/31-222/2017. számú bizonyíték-összefoglaló, 05. és 07. sorszámú e-mail
[276] VJ/31-280/2017. számú irat
[277] A Fővárosi Bíróság 2.K. 36.444/2000/6. sz. ítélete a VJ-97/2000. sz. ügyben.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

versenyfolyamatban benne rejlő, a szereplők egymástól független cselekvése esetén meglévő bizonytalansági tényezőt, mint a hatásos verseny mozgatórugóját.[278]

559. A fentiekre való figyelemmel az eljáró versenytanács szerint a IV.2.3. pontban leírtak alapján az EURODET-VILL és az SMHV a 2016. évi tender 4. részét érintően (árak meghatározására, illetve a piac felosztására irányuló) versenykorlátozó célú megállapodást kötött.

IX.1.6. Összegzés

560. Összességében rögzítendő, hogy a vállalkozásokat jobb teljesítményre ösztönző kockázatok egyik fontos eleme, hogy nem ismerik a tényleges és lehetséges piaci szereplők szándékait, terveit. A potenciális versenytársak közötti, arra irányuló egyeztetés, hogy mikortól, vagy éppen meddig nem lépnek be egymás hagyományos piacaira, piacfelosztó megállapodásnak minősülve a spontán piaci folyamatok versenyjog-ellenes önérdekű szabályozását jelenti.[279]

561. A joggyakorlat alapján versenykorlátozás a célja az olyan magatartásnak, amely természeténél fogva magában hordozza a versenykorlátozás lehetőségét. Ilyen magatartásnak minősül például az árrögzítés, a piacfelosztás vagy a kibocsátás korlátozása, hiszen ezen magatartások az erőforrások nem megfelelő elosztását eredményezik és csökkentik a fogyasztói jólétet. Számos tényezőtől függ, hogy egy megállapodásnak célja volt-e a verseny korlátozása. A döntés célja levezethető annak szövegéből, objektív törekvéseiből, a döntés jogi és gazdasági környezetéből, valamint a felek magatartásából, nem a felek szubjektív akaratát kell figyelembe venni. A megállapodás végrehajtásának módja is felfedheti a versenykorlátozó célt, még ha a megállapodás nem is tartalmaz erre utaló kifejezett rendelkezést. Az európai uniós és magyar joggyakorlat szerint a versenykorlátozó cél keretén belül elsősorban a megállapodás természetét kell vizsgálni, nem pedig a vállalkozások szubjektív szándékait bizonyítani. Az, hogy egy megállapodásnak a versenykorlátozó célon túl más, legitim célja is van, nem jelenti azt, hogy a jogsértés cél alapon ne lenne megállapítható.[280]

562. A jelen ügyben ha nem is minden sérelmezett, versenykorlátozó magatartás minősíthető megállapodásnak a fentiek szerint, az eljáró versenytanács szerint a magatartás jogellenes összehangolása minden esetben megállapítható. A vállalkozások ugyanis feltárták egymás előtt az általuk az adott tenderen követendő magatartást, illetve áraikat, és a továbbiakban az egyeztetésben érintettek ennek figyelembevételével alakították piaci magatartásukat, tényleges együttműködéssel helyettesítve a verseny kockázatát és az összehangolásban részt vevő vállalkozások tevékenyek maradtak a vizsgált piacon. Ugyanakkor az eljáró versenytanács megjegyzi, hogy a jogsértés megállapíthatósága szempontjából nincs döntő jelentősége annak, hogy a vizsgált magatartások megállapodásnak minősülnek-e, ugyanis a versenyjog nemcsak a megállapodás révén, hanem az összehangolt magatartással megvalósuló versenykorlátozásokat is tiltja annak érdekében, hogy a versenykorlátozás tilalma a megállapodás szintjét (és formáját) el nem érő, de ugyanúgy tudatos versenykorlátozást magában hordozó összehangolt vagy egyeztetett magatartásokra is kiterjedjen. A versenyjog így tilalmazza a vállalkozások közötti koordináció azon fokát is, amely ugyan nem éri el a megállapodás szintjét, de a gyakorlatban a vállalkozások versenyt veszélyeztető kooperációját jelenti, a vállalkozások közötti együttműködés olyan formáját, amely a verseny, a verseny kockázatainak (azok egy részének) helyébe lép (szándékozik lépni).[281] Mindazonáltal a joggyakorlat tükrében megállapítható, hogy a vállalkozások közötti együttműködésnek, összejátszásnak, magatartásaik összehangolásának számtalan formája és intenzitása lehetséges.

[278] Elvi Döntések 11.9. pont (VJ/114/2002.)
[279] Elvi Döntések 11.35. pont (VJ/140/2006.)
[280] Elvi Döntések 11.46. pont (VJ/3/2008.)
[281] Lásd például a Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf. 27.798/2006/7. sz. ítéletét a VJ-74/2004. sz. ügyben.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

563. Az eljárás alá vontak által tanúsított magatartások versenyjogi értelemben nyilvánvalóan versenykorlátozó célú jogsértésének minősülnek, mert a piac szereplői, több esetben kiiktatva a közpénzek optimális felhasználásának érvényesülését biztosító garanciális előírásokat, a versenyeztetési eljárást befolyásolva, előzetesen egyeztették ajánlataikat és áraikat, illetve felosztottak egymás között bizonyos tenderrészeket.

564. A fenti ismertetett állandó joggyakorlat és kikristályosodott esetjog alapján a piac felosztása és az árak meghatározása versenykorlátozó célnak minősül, mely esetében a jogsértés a hatás vizsgálata nélkül is megállapítható.

565. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint tehát a jelen ügyben megállapítható, hogy egyes (jelen határozat rendelkező részében nevesített) eljárás alá vontak a rájuk irányadó függetlenségi kritériumot megsértve megállapodtak, egyeztettek és egyezkedtek, magatartásukat összehangolták az érintett tenderekkel, azok egyes részeivel kapcsolatban, a tényállásban bemutatott magatartások az érintett közbeszerzési eljárások tekintetében az árak meghatározására és a piac felosztására irányuló megállapodásként, illetve összehangolt magatartásként minősülnek. A rendelkezésre álló információk alapján nem pusztán közvetetten valószínűsíthető az egyes cégek (különböző viszonylatú) akarategysége, hanem a levelezésekből, a nyilatkozatokból és egyéb tényekből (eljárási fejleményekből, tender eredményekből) megállapíthatóan megállapodásukra utaló, azt megerősítő magatartást tanúsítottak, a verseny kockázatát kiiktatták azáltal, hogy lapjaikat egymás előtt kiterítették, előzetes és aktuális magatartásukat egymásnak feltárták: magatartásuk tudatos és ekként célzatos volt. Mindezt (egyes tenderrészekre nézve) megerősítette az EM-AN VILL-SEC egyezségi nyilatkozata.

566. A fentiek és a feltárt bizonyítékok alapján (lásd a III. és IV. pontokat) a sérelmezett magatartást az E.ON két, 2014-es és 2016-os közbeszerzési eljárásával kapcsolatban, négy rész tekintetében (Nagykanizsa, Székesfehérvár, Veszprém és Szolnok régiójában) az eljárás alá vontak közül a BILA, a BONAVILL, az EM-AN VILL-SEC, az EURODET-VILL, az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda, az ÉSZAK-BUDAI Zrt., a GOLDEX-BASE, a PALÉV, az SMHV és a SZINARON tanúsította, így ezen vállalkozások felelőssége megállapítható a jogsértő magatartások esetében.

567. Az érintett eljárás alá vontak közül az EM-AN VILL-SEC, a GOLDEX-BASE, az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda, az ÉSZAK-BUDAI Zrt., a SZINARON és a PALÉV a feltárt bizonyítékok szerint olyan egyeztetéseket folytattak egymással, melyek alapján meghatározták a 6. székesfehérvári, a 9. veszprémi és a 12. szolnoki területen benyújtandó ajánlati áraik mértékét, valamint a három területet egymás között felosztva meghatározták a nyertes vállalkozásokat.

568. Az EM-AN VILL-SEC és a GOLDEX-BASE - ÉSZAK-BUDAI konzorcium a 2014-es és a 2016-os eljárások során rendszeresen egyeztettek az ajánlati áraikról, és mindkét közbeszerzési eljárás során felosztották egymás között a 9. és 12. régiókat, továbbá a 2014-es eljárás során áraik magasan tartásával, a megbeszélteknek megfelelően elősegítették a SZINARON – PALÉV konzorcium nyertességét a 6. régióban.

569. A 2014-es eljárás során az EM-AN VILL-SEC és a GOLDEX-BASE - ÉSZAK-BUDAI konzorcium által megvalósított piacfelosztásban a SZINARON és a PALÉV is részt vett. Az ajánlattételi időszakban a SZINARON – PALÉV konzorcium megküldte versenytársának az E.ON-hoz benyújtott ajánlati árait, a fent ismertetett e-mailekből pedig kiolvasható, hogy erre a lépésre az érintett eljárás alá vont vállalkozásokkal történő előzetes megállapodás alapján került sor, akik ezen árak ismeretében, azokat alapul véve határozták meg saját ajánlati áraikat, megsértve ezzel azon követelményt, miszerint a vállalkozások piaci döntéseiket önállóan hozzák meg, mellőzve a versenytársaikkal akarategységben tanúsított piaci magatartást. A SZINARON – PALÉV konzorcium ezt követően is a megállapodással érintett piacfelosztás szerint járt el, a 6., 9. és 12.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

régiók közül ugyanis csak a 6. tekintetében állapítható meg, hogy ajánlati árait csökkentve tényleges nyerési szándékkal pályázott, a másik két területen fenntartotta a korábbi, kedvezőtlenebb ajánlatait, ezzel hozzásegítve az EM-AN VILL-SEC-et, illetve a GOLDEX-BASE - ÉSZAK-BUDAI konzorciumot a nyertes ajánlat benyújtásához.

570. A 2014-es eljárás során a BONAVILL 12. részt érintő jogsértő magatartásban betöltött szerepe a fent ismertetett 2014. március 12-ei, minimumárakra vonatkozó e-mailt és a vállalkozás eljárás során tanúsított magatartását – azaz, hogy e-aukciós ajánlatát a végső ártárgyalás során fenntartotta és ezzel elősegítette a GOLDEX-BASE - ÉSZAK-BUDAI konzorcium nyertességét – együttesen értékelve szintén megállapítható, ezáltal a BONAVILL is részt vett a piacfelosztásban.

571. Továbbá, a 2016-os eljárás során a BILA is piacfelosztásra vonatkozó megállapodást kötött a GOLDEX-BASE - ÉSZAK-BUDAI konzorciummal, melynek eleget téve a 12. részen részvételi jelentkezését ugyan benyújtotta, azonban a feltárt bizonyítékok alapján megállapítható, hogy ezt nem valós nyerési szándékkal tette.

572. Az EURODET-VILL és az SMHV tekintetében is megállapítható, hogy a 2016-os eljárás során egyeztettek ajánlati áraikról és megállapodtak a 4. rész (nagykanizsai régió) tekintetében a nyertes vállalkozás személyéről.

573. A vizsgálat során feltárt és a III.-IV. pontban ismertetett bizonyítékok, valamint a fentiek szerinti további következtetések (illetve a VJ/31-641/2017. számú iratban rögzített egyezségi nyilatkozat) alapján a BILA, a BONAVILL, az EM-AN VILL-SEC, az EURODET-VILL, az ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda, az ÉSZAK-BUDAI Zrt., a GOLDEX-BASE, a PALÉV, az SMHV és a SZINARON a Tpvt. 11. § (2) bekezdés a) és d) pontjaiban foglalt tényállás megvalósításával megsértette a Tpvt. 11. § (1) bekezdésében előírt tilalmat.

574. A piac felosztása és az árak meghatározása versenykorlátozó célnak minősül, mely esetében a jogsértés a hatás vizsgálata nélkül is megállapítható. Jelen versenyfelügyeleti eljárásban ugyanakkor megállapítható, hogy az érintett eljárás alá vontak a közbeszerzési eljárások során alapvetően a megállapodásuknak, egyeztetéseinek megfelelően jártak el, és az érintett közbeszerzési eljárások kimenetelét ténylegesen is befolyásolták.

575. Megállapítható továbbá, hogy a Tpvt. 17. §-a szerinti egyedi mentesülés körében értékelhető körülményre egyik eljárás alá vont vállalkozás sem hivatkozott, miközben a Tpvt. 20. §-a alapján a mentesülés feltételeinek fennállását a mentesülésre hivatkozó vállalkozás köteles bizonyítani.[282] A gyakorlat szerint továbbá a kőkemény versenykorlátozások (árrögzítés és piacfelosztás) szinte sosem mentesülnek a versenykorlátozás tilalma alól.[283] Ezen körülményekre, valamint arra tekintettel, hogy a feltárt magatartások a mentesüléshez szükséges objektív és arányos hatékonysági előnyökkel nem jártak, azok kapcsán a mentesülés feltételei nem állnak fenn.

IX.2. A jogkövetkezmények meghatározása

576. Az eljáró versenytanács a jelen ügyben a jogsértés Tpvt. 76. §-a (1) bekezdésének e) pontja alapján történő megállapításán túlmenően az eset összes körülményének figyelembevételével bírság [Tpvt. 76. §-a (1) bekezdésének k) pontja szerinti] meghatározását is indokoltnak tartotta a Tpvt. 78. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján (azzal, hogy az egy vállalkozáscsoportba tartozó ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda és ÉSZAK-BUDAI Zrt. eljárás alá vontakra egyetemlegesen határozott meg bírságot a magatartások jellege, az elhatárolás fent ismertetett kérdései alapján – figyelembevéve azt is, hogy ez a vállalkozáscsoportra nézve kedvezőbb jogkövetkezményt jelentett).

[282] Főv. Ítélőtábla 2.Kf. 27.314/2005/6., Vj-193/2001.
[283] Lásd Vj-45/2008, illetve VJ/115/2010. számú versenyfelügyeleti eljárásokban hozott döntéseket

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

577. Az eljárás alá vontak széles körben adtak elő a bírsággal, annak módszertanával, a figyelembe veendő tényezőkkel és az egyes tételekkel kapcsolatban megjegyzéseket, ezeket – az előzetes álláspontban felvázolt bírság, illetve kiinduló összegeknél ekként jelentősen alacsonyabb tételekhez jutva – nagy részben figyelembe is vette az eljáró versenytanács (pl. konzorciumi együttműködés esetén az érdekeltségi, részesedési arányok hozzávetőleges, arányosított, a KKV minőség és az „egytermékes" működés figyelembe vétele, a 2016. évi tender esetében a bizonytalan lehívások miatt a 100%-os növelés lehetőségének a figyelmen kívül hagyása), így csak azokra reflektál, amely körülményeket, tényezőket, illetve érveket teljesen figyelmen kívül hagyta vagy amelyeket úgy vett figyelembe az eljárás alá vontak számára kedvező módon, hogy az a körülmények alapján nem egyértelmű.[284]

578. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint a lentiek szerint meghatározott, a rendelkező részben rögzített bírságösszegek megfelelnek a Tpvt. 78. §-ának (3) bekezdése szerint követelményeknek, mivel azok az eset összes körülményeire - így különösen a jogsérelem súlyára, azon belül is a gazdasági verseny veszélyeztetettségének fokára, a végső üzletfelek érdekei sérelmének körére, kiterjedtségére, továbbá a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárás alá vontak eljárást segítő együttműködő magatartására - tekintettel kerültek meghatározásra. A jelen ügyben az a speciális, több tekintetben is egyedi helyzet is mérlegelésre került, hogy a KKV-nak minősülő, de súlyos jogsértést elkövető eljárás alá vontak piaci súlyához, pénzügyi mutatóihoz és ezek alakulásához, teljesítőképességéhez viszonyítva relatíve magasak mind az érintett résztenderek értékei, mind az ezekből számított releváns forgalmi adatok és bírság-részösszegek, különösen azon vállalkozások esetében, akik a jogsértő magatartással közvetlenül érintett tenderrészekben nem nyertesek voltak, hanem egyéb módon érdekeltek és akiknek nettó értékesítési árbevételei egyébként is különösen alacsonyak, így pénzügyi teljesítőképességük is különösen korlátozott.

579. A bírságösszeg megállapításánál az eljáró versenytanács a jelen ügyben is a Bírságközlemény[285] iránymutatásait követte azzal, hogy maga a Bírságközlemény is alapvetően a Tpvt. 78. § (3) bekezdésére épül, miszerint a bírság összegét az eset összes körülményeire - így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartására, a jogsértő magatartás ismételt tanúsítására, gyakoriságára - tekintettel kell meghatározni, a jogsérelem súlyát pedig különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a végső üzletfelek érdekei sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.

580. A GVH a fenti Bírságközleményt alkalmazza az annak közzétételét, azaz 2017 decemberét megelőzően indult versenyfelügyeleti eljárásokban is, amennyiben az eljáró versenytanács a közlemény közzétételének időpontjában még nem közölte a Tpvt. 73. §-a szerinti előzetes álláspontját az ügyfelekkel, azzal, hogy a GVH a kiinduló összeg meghatározása során

- a 15. pontban szereplő 30%-os érték helyett 10%-os értéket alkalmaz,
- a 17. pontban meghatározott esetekben releváns forgalomnak a tenderérték háromszorosát tekinti,
- a 15. és a 28. pontban foglalt minimális arányszámokat nem alkalmazza.

[284] Az eljáró versenytanács ebben a körben jegyzi meg azt is, hogy a nyertes tender értékeknél bizonytalanság esetén az eljárás alá vontak számára kedvezőbb alacsonyabb összegeket vette figyelembe, illetve az átláthatóság érdekében is alapvetően lefele (százezres nagyságrendre) kerekítette az egyes összesítéseket.

[285] https://gvh.hu/pfile/file?path=/szakmai_felhasznaloknak/kozlemenyek/11_2017_Antitroszt_birsagkozlemeny&inline=true

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

581. Figyelemmel arra, hogy a jelen versenyfelügyeleti eljárás 2017. szeptember 5-én indult, így a fenti kitételek a jelen ügyben relevánsak.

582. A Bírságközlemény 10. pontja által is deklaráltan a versenyfelügyeleti bírság kiszabásának célja az, hogy a vállalkozásokat visszatartsa a tisztességtelen piaci magatartástól, és egyúttal megteremtse a gazdasági verseny tisztességét. A bírság összegének megállapítása során a GVH ezért szem előtt tartja, hogy a bírság kiszabásának Alkotmánybíróság által is elismert célja a büntetésen túl az egyedi és általános elrettentés. A bírság összegének alkalmasnak kell lennie arra, hogy a vállalkozás számára a jogsértő magatartásért megfelelő büntetést helyezzen kilátásba, ami a jogsértés gazdasági jelentőségét is kifejező szankció alkalmazását teszi szükségessé. Emellett a bírság összegének ösztönöznie kell azt is, hogy mind az adott vállalkozást, mind pedig a hasonló helyzetben lévő vállalkozásokat visszatartsa a (további) jogsértések elkövetésétől, egyben megerősítse a jogkövető vállalkozásokat abban, hogy a tisztességes üzleti magatartás a helyénvaló. Ez a cél pedig csak olyan mértékű bírsággal valósítható meg, amely a versenyjogsértést megvalósító vállalkozásnak érezhető megterhelést jelentő anyagi hátrányt okoz.

583. A versenyfelügyeleti bírság meghatározása többlépcsős eljárás: a GVH először egy, a jogsértés súlyát kifejező kiinduló összeget határoz meg, amelyet további szempontok figyelembevételével több lépésben módosíthat, ügyelve ugyanakkor arra, hogy az egyes tényezőket a mérlegelés során csak egyszer vegye figyelembe. A bírság meghatározásakor figyelembe vett enyhítő és súlyosító körülmények a különböző további lépések során az egyes szempontokkal érvényesíteni kívánt jogpolitikai célokhoz igazodóan, eltérő módon és súllyal kerülnek figyelembe vételre úgy, hogy a súlyosító körülmények megléte a végül kialakuló bírságösszeg növekedésének irányába, míg az enyhítő körülmények megléte a csökkenés irányába hat.

584. A kiinduló összeg meghatározása során az eljáró versenytanács a releváns forgalomból indul ki. A Bírságközlemény 17. pontja értelmében (figyelemmel a fent hivatkozott 83. pontra is) tenderek/pályázatok esetében a releváns forgalom megegyezik a tender nettó értékének (amely jellemzően azonos a nyertes pályázatának értékével) háromszorosával. Figyelemmel azonban arra, hogy nemcsak azon vállalkozások követnek el jogsértést, akik az adott tendert vagy tenderrészt megnyerik, hanem a megállapodásoknak, egyeztetéseknek, összehangolásoknak megfelelően támogató ajánlatokat benyújtók és távolmaradók, passzívak is, így a joggyakorlat értelmében[286] a nyertes tenderek/tenderrészek értékét a magatartásokban résztvevő, érintett minden vállalkozás esetében figyelembe vette az eljáró versenytanács.

585. A jelen ügyben az eljáró versenytanács – az előzetes álláspontban rögzítettel ellentétben, az eljárás alá vontak észrevételeit, előadásait is megfontolva – a 2016-os eljárás nyertes árainak nem a (pályázati kiírásra tekintettel, az E.ON sajátos szerződéses konstrukciója miatt meghatározható) kétszeresét, hanem csak azok alapösszegét vette figyelembe releváns forgalom alapjaként. Figyelemmel továbbá az eljárás alá vontak nyilatkozataira, a releváns forgalmi adatoknál a konzorciumok esetében az eljáró versenytanács számításba vette az eljárás alá vontak által megadott konzorciumi részesedési arányokat (tekintettel arra is, hogy ezen arányok az eljárás alá vontak közreműködésének jellegét, súlyát és érdekeltségüket is megfelelően jelzi), ezek alapján osztotta meg a felek között a releváns forgalmat.[287]

586. Az eljáró versenytanács szerint a fenti értékek figyelembevétele, illetve a megosztás alapja egyébiránt általánosságban is tükrözi a vállalkozások érintettségének, érdekeltségének az arányát,

[286] Lásd pl. az előzetes álláspont 294. pontja szerint táblázatot, különösen annak utolsóelőtti oszlopát is.

[287] A VJ/31-674/2017. számú irat alapján a felek a SZINARON részesedését 10%-ban, a PALÉV részesedését 90%-ban határozták meg, ezen százalékos megosztás megfelelt annak az aránynak is, ahogyan a vállalkozási díjban részesedtek. A VJ/31-710/2017. számú irat szerint pedig a konzorcium bevételeinek kb. 15%-a esett a GOLDEX-BASE-re.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

illetve a jogsértő magatartások súlyát is, így a releváns forgalom ekkénti figyelembe vétele összhangban van a Tpvt. 78. § (3) bekezdésében felsorolt tényezőkkel is.

587. A két tender összértéke 6.359.866.084 Ft. A 2014-es és 2016-os eljárások jogsértő magatartással érintett régióira (a 2014-es eljárásban: Székesfehérvár, Veszprém, Szolnok régiók, a 2016-os eljárásban: Nagykanizsa, Veszprém, Szolnok régiók) szűkítve a tenderek nettó összértéke 1.621.619.443 Ft.

588. A következő táblázat a jogsértő magatartást folytató vállalkozások esetében összegzi a rendelkezésre álló hiteles adatok alapján meghatározható előző évi nettó árbevételt, a figyelembevett tenderrészeket, azok értékét (nyertes árát) és háromszorosát (illetve egyes vállalkozások esetében elvégzett konzorciumi arányosítást) mint releváns forgalmat :

Eljárás alá vont		**2019. (illetve beszámoló rendelkezésre állása esetén a 2020.) évi nettó árbevétel [288]**	**Azon részek, amelyekkel kapcsolatos versenykorlátozásban a vállalkozás részt vett**	**Azon részek értéke, amelyekkel kapcsolatos versenykorlátozásban a vállalkozás részt vett (millió Ft)**	**Releváns forgalom[289] (millió Ft)**
1	BILA	490.424.000 Ft	2016-os eljárás 12. része	429,6	1.288,8
2	BONAVILL	89.021.000 Ft	2014-es eljárás 12. része	204,9	613,5
3	EM-AN VILL-SEC	609.764.000 Ft	2014-es eljárás 6., 9. és 12. részei, 2016-os eljárás 9. és 12. részei	1.168,4	3.505,2
4	EURODET-VILL	555.869.000 Ft	2016-os eljárás 4. része	453	1.359
5	ÉSZAK-BUDAI Mérnökiroda	139.499.000 Ft	2014-es eljárás 6., 9. és 12. részei, 2016-os eljárás 9. és 12. részei	1.168,4	2.966,7
6	ÉSZAK-BUDAI Zrt.	7.206.887.000 Ft			
7	GOLDEX-BASE	175.472.000 Ft			523,5
8	PALÉV	175.229.000 Ft	2014-es eljárás 6., 9. és 12. részei	416,6	1.124,7
9	SZINARON	2.330.032.000 Ft			124,9
10	SMHV	1.561.653.000 Ft	2016-os eljárás 4. része	453	1.359

589. A releváns forgalom és a jogsértés súlyát kifejező arányszám szorzata adja a bírság kiinduló összegét. A jogsértés súlyát kifejező arányszámot (amelynek értéke a jelen ügy indításának idejére tekintettel maximum 10%) a Bírságközlemény értelmében pontozásos módszerrel kell meghatározni, figyelemmel a verseny veszélyeztetésére és a jogsértés piaci hatására.

590. A verseny veszélyeztetettsége körében az eljáró versenytanács álláspontja szerint az a tény, hogy a vizsgált magatartás (annak összes kifogásolt eleme) versenykorlátozó célú, a piaci részesedések, a status quo fenntartására és „minimál" árak meghatározására irányuló, az egyik legsúlyosabb jogsértés, amely közbeszerzéseket érintett, a lehetséges tartomány felső zónájába eső pontszámot indokol.

591. A piaci hatást azonban az eljáró versenytanács végül (az előzetes álláspontban jelzettektől eltérően) alacsonyabb értékkel vette figyelembe. Ennek mérlegelése kapcsán jelentős részben figyelemmel

[288] A PALÉV és az SMHV esetében a 2020. évi (az előző évihez képest jelentősen kisebb nettó értékesítési bevételt tartalmazó) beszámoló is rendelkezésre állt a jelen határozat kiadása előtt, így ezt az adatot vette figyelembe az eljáró versenytanács. A 2020. évi beszámolók esetleges közzétételét 2021. május 2-án ellenőrizte utoljára az eljáró versenytanács.
[289] Előző táblázatban rögzített értékek háromszorosa, a konzorciumi arányok figyelembevételével.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

volt az eljárás alá vontak által előadottakra, a piaci folyamatokra, az eljárás alá vontak részesedésére, a szolgáltatások jellegére, értékesítési/szolgáltatói vertikumban elfoglalt helyzetre, a pályázatok és a pályázati eljárások jellemzőire, illetve arra is, hogy mind a tágabb, mind a szűkebb (földrajzi és termék) piacokon, illetve általában az érintett tendereken számos szereplő vesz részt a szolgáltatások nyújtásában, ideértve a jelen versenyfelügyeleti eljárás olyan eljárás alá vontjait is, akik ellen a jelen versenyfelügyeleti eljárás megszüntetéssel zárult, továbbá arra is, hogy az érintett eljárás alá vontak a közbeszerzési eljárások során alapvetően az egyeztetéseiknek megfelelően, a megállapodásaikban foglaltak szerint jártak el, és az érintett közbeszerzési eljárások kimenetelét, eredményeit ténylegesen is befolyásolhatták.

592. A fentiek alapján (a releváns forgalmi adatokkal és a jogsértés súlyát kifejező, a maximális 10%-os arányszámnál jelentősebb alacsonyabb egységes szorzóval) számolt, a releváns forgalom nagyságrendileg 5%-át kitevő kiinduló összegek kapcsán az eljáró versenytanács megállapította, hogy a fentiek szerint meghatározott, az előzetes álláspontban jelzetteknél jóval alacsonyabb kiinduló összegek is meghaladják a bírság maximumot a legtöbb eljárás alá vont esetében (az ÉSZAK-BUDAI csoport, az SMHV és a SZINARON esetében alacsonyabb kiinduló összeg került kiszámításra köszönhetően a fent ismertetett, a releváns forgalom körében figyelembe vett, előzetes álláspontoz képesti módosításoknak).

593. A kiinduló összegek egységes meghatározását követően az eljáró versenytanács számba vette az egyes eljárás alá vontak esetében releváns súlyosító és enyhítő körülményeket a bírság alapösszegek meghatározása érdekében.

594. Az eljáró versenytanács súlyosító körülményként a felróhatóság körében, de (a vállalkozások mérete miatt) kisebb mértékű súlyosító körülményként azonosította (a SZINARON kivételével) az összes érintett eljárás alá vont esetében, hogy az egyeztetésekben, a megállapodásokban a vállalkozások vezetői, illetve az egyes közbeszerzési feladatokkal megbízott munkavállalói vettek részt, akiktől munkakörüknél fogva is magasabb tudatosság, jogkövetés lenne elvárható.

595. Továbbá kiemelendő, hogy a Bírságközlemény 33. és 34. pontja szerint a felróhatóság kiemelt fokának tekinthető, ha a jogsértés elkövetésére bizonyíthatóan annak jogsértő jellege tudatában, szándékosan került sor. Ilyennek minősül, ha a jogsértés közbeszerzésen való összejátszás révén valósult meg, mivel az a közpénzek racionális felhasználásának veszélyeztetése okán alapvetően ellentétes a társadalmi elvárással, s mint ilyen több jogszabály által is tilalmazott, amivel a vállalkozásoknak tisztában kell lenniük. Ekként az összes érintett eljárás alá vont esetében a közbeszerzések érintettsége növeli a felróhatóságot, így a súlyosítás fokát, mértékét is.

596. A többieknél némileg kisebb mértékű súlyosítóként vette azonban figyelembe a felróhatóságot az eljáró versenytanács azon eljárás alá vontak esetében, akik „csak” egy-egy egyeztetésben vettek részt, illetve a SZINARON esetében nem állapította meg a felróhatóságnak olyan magas fokát, ami súlyosító körülményként figyelembeveendő.

597. A jelen versenyfelügyeleti eljárás speciális körülményeire tekintettel az eljáró versenytanács a jelen ügyben kivételesen, de csak kisebb súlyú enyhítő körülményként vette figyelembe az összes eljárás alá vont esetében az egyéb piaci körülményeket és mérsékeltebb súlyú enyhítő körülményként azonosította a SZINARON szerepét a jogsértésben.

598. A Bírságközlemény 42. pontja szerint az alapösszeg kiszámítását követően kerül sor a jogsértés esetleges ismétlődésének, a jogsértéssel elért előnynek, az elrettentő hatásnak és a Tpvt. 78. §-ában meghatározott bírság maximumának figyelembe vételére.

599. A Bírságközlemény 51. pontja szerint a GVH kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a bírságok megfelelő visszatartó hatással bírjanak; ennek érdekében az egyébként kiszámított bírság

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

összegének növelésére kerülhet sor az olyan vállalkozások tekintetében, amelyek a jogsértés által érintett piacon elért releváns árbevételen túlmenően különösen jelentős árbevétellel bírnak, és ezért számukra a releváns forgalom alapján számított bírság nem jelentene érzékelhető terhet.

600. A Bírságközlemény 52. pontja alapján a kivételes esetben a bírság csökkentésére is lehetőség van, amennyiben az ügy egyedi körülményei, a túlzott elrettentés elkerülése, illetve az arányosság követelményének teljesülése érdekében ez szükséges. Ez például egytermékes vállalkozások esetén merülhet fel, vagy ha azt a vállalkozás kis mérete, alacsony gazdasági súlya, teljesítőképessége indokolja.

601. A jelen ügyben az eljárás alá vontak jelentős részénél a kalkulált releváns forgalom figyelembevételével még a közbeszerzéseket érintő kartellek, mint súlyos jogsértések esetében lehetséges legkisebb súlyozással meghatározott bírságösszegek is jelentősen meghaladják a törvényi maximumot (még az eljárás alá vontak által felvetett és az eljáró versenytanács által alapvetően átvett, kiinduló összeget érintő csökkentések figyelembevételével is), így ezen összegeket az eljáró versenytanács azon eljárás alá vontak esetében különösen nem látta arányosnak, akiknek bevételei általánosságban, aktuálisan (éves szinten, illetve tendenciózusan) és a jelen ügyben megállapított jogsértésekkel összefüggésben is alacsonyabbak, tekintettel a vállalkozások piaci súlyára, a nyert tenderrészek értékére és az ebben a körben általuk előadott egyéb tényezőkre is. [290]

602. Figyelemmel arra, hogy a jogsértést elkövető eljárás alá vontak KKV-nak (azon belül is mikro- és kisvállalkozásnak) minősülnek és alapvetően főtevékenységként egyfajta szolgáltatást nyújtanak, illetve bevételeik az elmúlt években kisebb-nagyobb mértékben csökkentek, ezért korlátozott pénzügyi teljesítőképességgel rendelkeznek, illetve egyes kalkulált bírságösszegek a bírságmaximumba ütköztek és relatíve is magasak lettek volna, ezért kivételesen az eljáró versenytanács (a pénzügyi teljesítőképesség kiemelt szem előtt tartása mellett, tekintettel arra, hogy a GVH fokozott figyelmet fordít arra, hogy minden vállalkozás esetében a kiszabott bírság azok pénzügyi teherbírásával is arányos legyen, ne kizárólag a jogsértés súlyához igazodjon) a prevenciós korrekció körében a bírságok mértékét csökkentette. Az eljáró versenytanács szerint az így meghatározott összegek megfelelnek a prevenciós céloknak és kellő mértékben kifejezik, hogy súlyos jogsértésekről, közbeszerzést érintő versenykorlátozó magatartásokról van szó.

603. Az eljáró versenytanács egyik eljárás alá vont esetében sem tartotta megállapíthatónak az ismétlődést,[291] jogsértéssel elért előny számszerűsítésére sem került sor a versenyfelügyeleti eljárás során. A bírságmaximum meghatározása során az eljáró versenytanács a Tpvt. 78. § (1b) bekezdése alapján az eljárás alá vont vállalkozás (illetve az ÉSZAK-BUDAI esetében a vállakozáscsoport) által a határozat meghozatalát megelőző, beszámolóval lezárt üzleti évben elért nettó árbevételének 10%-át vette figyelembe.

604. A fentiek szerinti korrekciót követően az EURODET-VILL, az EM-AN VILL-SEC és a PALÉV esetében lett a kalkulált bírság magasabb a törvényi maximumnál. Az eljáró versenytanács azonban az EM-AN VILL-SEC esetében – kiegészítő előzetes álláspontot követően is megerősített – egyezségi nyilatkozatára tekintettel csökkentette a bírságot (arra is figyelemmel, hogy milyen összeg elfogadhatósága szerepelt az egyezségi nyilatkozatban). Az EURODET-VILL és a PALÉV esetében azonban a törvényi maximumnak megfelelő (kerekített) bírság került meghatározásra.

[290] Lásd különösen a vállalkozásoknak a nagy összegű bírság miatti ellehetetlenülésével kapcsolatban előadottakat.

[291] Az SMHV ellen folyamatban volt VJ/54/2017. számú versenyfelügyeleti eljárás tárgya olyan magatartás, amely nem régebbi a jelen ügyben vizsgáltnál, illetve a döntés is 2021. évi, ezért az ismétlődés körében nem releváns.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

605. Az eljárás során tanúsított együttműködés körében az eljáró versenytanács az EM-AN VILL-SEC egyezségi nyilatkozatán kívül nem azonosított a bírság mérséklésére okot adó körülményt, figyelemmel arra is, az együttműködés körében az adatszolgáltatás nem minősül a törvényi kötelezettségen túlmutató mértékű olyan enyhítő körülménynek, mely csökkenti a bírság összegét, ezért az eljáró versenytanács ezt nem értékelte enyhítő körülményként.

606. Szintén nem tudta együttműködésként figyelembe venni az eljáró versenytanács az SMHV VJ/31-764/2017. számú iratban csatolt megfelelési nyilatkozatát, ugyanis a Bírságközlemény értelmében az utólagos megfelelési programok bírságcsökkentésre irányuló kérelem esetében is csak az engedékenységi politikában, egyezségi eljárásban való részvétellel együtt és/vagy tevőleges jóvátétel tanúsításával párhuzamosan vehetőek figyelembe csökkentő tényezőként, mely feltételek az SMHV esetében nem álltak fenn.

607. Figyelembe tudta azonban venni az eljáró versenytanács az utólagos megfelelési erőfeszítések, azaz a vállalkozás együttműködése elismeréseként a bírság további 5%-os csökkentésével az EM-AN VILL-SEC megfelelési programját[292] a vállalkozás egyezségi nyilatkozatára tekintettel. Az eljárás alá vont a kiegészítő előzetes álláspont kézhezvételét követően a VJ/31-687/2017. számú iratban erősítette meg a Tpvt. 73/A. § (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően azt, hogy az előzetes álláspont tartalma érdemben megegyezik az egyezségi nyilatkozatban foglaltakkal. Az eljáró versenytanács a bírság mértékét az egyezség létrejöttére tekintettel egyébiránt 30%-kal csökkentette, figyelemmel arra, hogy KKV-nak minősül, és az egyezség nagy mértékben hozzájárult az eljárás gyorsításához.

608. Az eljáró versenytanács kiemeli, hogy a különöző együttműködési lehetősége és formák azért is fontosak, mert igénybe vételük a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLIII. törvényben (a továbbiakban: Kbt.) foglalt öntisztázásra is lehetőséget adhat, tekintettel arra, hogy mérlegelhető körülményként megalapozhatják a vállalkozás oldaláról az öntisztázás tekintetében elvárt Kbt. szerinti aktív együttműködést.

609. Az eljáró versenytanács álláspontja szerint a fentiek figyelembevételével meghatározott bírságösszegek megfelelnek a Tpvt. 78. §-ának (3) bekezdése szerint követelményeknek, mivel azok az eset összes körülményeire tekintettel kerültek meghatározásra.

X.

Egyéb kérdések

610. A határozat elleni jogorvoslati jogot a Tpvt. 83. § (1) bekezdése, a végzés elleni jogorvoslati jogot a Tpvt. 82. §-a, illetve a Ket. 98. §-a (3) bekezdésének c) pontja biztosítja. A Ket. 73. § (3) bekezdése értelmében egy okiratba foglalható a határozat és a végzés, illetve több határozat vagy végzés.

611. A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 157. §-ának (7) bekezdése szerint, ha jogszabály bírósági felülvizsgálatot tesz lehetővé, azon 2018. január 1-jétől közigazgatási pert kell érteni. A közigazgatási per szabályait a Kp. határozza meg.

612. A Kp. 29. §-ának (1) bekezdése az elektronikus kapcsolattartásra a polgári perrendtartás szabályait rendeli megfelelően alkalmazni. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 608. §-ának (1) bekezdése szerint az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) alapján elektronikus úton történő kapcsolattartásra kötelezett minden beadványt kizárólag elektronikusan -

[292] VJ/31-713/2017. számú irat

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

az E-ügyintézési tv.-ben és végrehajtási rendeleteiben meghatározott módon - nyújthat be a bírósághoz.

613. Az E-ügyintézési tv. 9. §-ának (1) bekezdése alapján elektronikus ügyintézésre köteles az államigazgatási szerv feladat- és hatáskörébe tartozó ügyben ügyfélként eljáró gazdálkodó szervezet és annak jogi képviselője.

614. A Kp. 39. §-ának (6) bekezdése szerint – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a keresetlevél benyújtásának a közigazgatási cselekmény hatályosulására halasztó hatálya nincs. Ugyanakkor a Kp. 50. §-a szabályozza az azonnali jogvédelem iránti kérelmet az alábbiak szerint. Akinek jogát, jogos érdekét a közigazgatási tevékenység vagy az azzal előidézett helyzet fenntartása sérti, a közvetlenül fenyegető hátrány elhárítása, illetve a jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartása érdekében a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságtól az eljárás során bármikor azonnali jogvédelmet kérhet. Azonnali jogvédelem keretében kérhető a halasztó hatály elrendelése is. A kérelem benyújtható a keresetlevéllel együtt is. Ha nem a keresetlevéllel együtt nyújtják be, a kérelmet a bírósághoz kell benyújtani. A kérelemben részletesen meg kell jelölni azokat az indokokat, amelyek az azonnali jogvédelem szükségességét megalapozzák, és az ezek igazolására szolgáló okiratokat csatolni kell. A kérelmet megalapozó tényeket valószínűsíteni kell.

615. A Tpvt. jelenleg hatályos 95/F. § (1) bekezdése értelmében a törvénynek a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény, valamint az azzal összefüggő egyes törvényi rendelkezések módosításáról szóló 2017. évi CXXIX. törvénnyel (a továbbiakban: Módtv4.) megállapított eljárási rendelkezéseit - a (2) bekezdésben írt eltéréssel - az e rendelkezések hatálybalépését követően indult és megismételt eljárásokban kell alkalmazni.

616. A (2) bekezdés értelmében azonban a Tpvt.-nek a Módtv4.-gyel megállapított, a végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit az e rendelkezések hatálybalépésekor még el nem rendelt, és az e rendelkezések hatálybalépésekor folyamatban lévő végrehajtási eljárásokra is alkalmazni kell.

617. A Tpvt. XII/A. fejezete rendelkezik a Gazdasági Versenyhivatal döntésének végrehajtásáról.

618. A Tpvt. 84/A. §-a alapján a végrehajtásra a fejezetben nem szabályozott kérdésekben az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

619. A Tpvt. 84/C. §-a értelmében ha a kötelezett pénzfizetési kötelezettségének határidőben nem tesz eleget, illetve az állam által előlegezett költség után a megelőlegezés időtartamára az adózás rendjéről szóló törvény szerinti késedelmi pótlékkal azonos módon számított mértékű késedelmi pótlékot fizet.

620. Az Ákr. 133. §-a értelmében a végrehajtást – ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik – a döntést hozó hatóság, másodfokú döntés esetén pedig az elsőfokú hatóság rendeli el. Az Ákr. 134. §-a értelmében a végrehajtást – ha törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben helyi önkormányzat rendelete másként nem rendelkezik – az állami adóhatóság foganatosítja.

621. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 37. § (1) bekezdése szerint a bírósági eljárásért az Itv.-ben megállapított illetéket kell fizetni.

622. Az Itv. 45/A. § (2) bekezdése alapján az illeték alapjára a 39-41. §§-ban foglaltakat, az illeték mértékére a 42. §-ban foglaltakat kell alkalmazni a marasztalási perben, valamint akkor, ha az eljárás tárgya adó-, illeték-, adójellegű kötelezettséggel, társadalombiztosítási járulék- vagy vámkötelezettséggel, versenyfelügyeleti üggyel, sajtótermékkel és a panaszügyek kivételével médiaszolgáltatással, továbbá elektronikus hírközléssel vagy közbeszerzéssel kapcsolatos.

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu

623. Az Itv. 62. § (1) bekezdés h) pontja alapján a közigazgatási bírósági eljárásban a felet illetékfeljegyzési jog illeti meg. Az Itv. 59. § (1) bekezdése szerint az, akit tárgyi illetékfeljegyzési jog illet meg, mentesül az illeték előzetes megfizetése alól. Ilyen esetben az fizeti az illetéket, akit a bíróság erre kötelez.

Budapest, 2021. május 3.

dr. Szoboszlai Izabella
előadó versenytanácstag

dr. Kőhalmi Attila
versenytanácstag

dr. Kuritár Dávid
versenytanácstag

1054 Budapest, Alkotmány u. 5. 1391 Budapest, 62. Pf. 211 KRID: 213396918

Tel.: +36 1 472-8900 E-mail: ugyfelszolgalat@gvh.hu